

Økonomiministeriet

Fordeling og incitament 2024

Økonomiministeriet

Fordeling og incitament 2024

Fordeling og incitament
2024

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Denne publikation er udarbejdet af
Økonomiministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

Omslag: Stibo Complete
Tryk: Stibo Complete
Foto: shutterstock/BOULENGER Xavier

Oplag: 500
Pris: 150 kr. inkl. moms
ISBN: 978-87-7862-402-4

Elektronisk publikation:
ISBN: 978-87-7862-403-1

Publikationen kan hentes på
Økonomiministeriets hjemmeside
www.oem.dk

Forord

Dansk økonomi er i god form. Beskæftigelsen er høj, og ledigheden er lav. Inflationen er tilbage på et mere normalt niveau, og renterne er på vej ned. Det bidrager til at øge danskernes købekraft. Hertil kommer, at regeringen har gennemført en række skatte- og afgiftslemper, som øger købekraften af de disponible indkomster. På tværs af indkomstdeciler vil 9 ud af 10 indkomstgrupper få en gennemsnitlig fremgang i de reale disponible indkomster som følge af regeringens initiativer på skatte- og afgiftsområdet.

I regeringen er vi optaget af, at det skal kunne betale sig at arbejde. Det er derfor, vi lempes skatten på arbejdsindkomst for over 3 mio. danskere. Helt almindelige lønmodtagere kan fra 1. januar 2025 se frem til skattelettelse på arbejdsindkomsten, når regeringens skatteaftale fra december 2023 træder i kraft. I 2025 forhøjes beskæftigelsesfradraget og det ekstra beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere. I 2026 halveres topskatten for indkomster på op til godt 776.000 kr. (2024-niveau), når den nye mellemskat erstatter den nuværende topskat. Samlet set lempes personskatterne for over 10 mia. kr., når regeringens personskatteaftale er fuldt indfaset.

Med regeringens kontanthjælpsreform lempes reglerne for indkomstmodregning af arbejdsindkomst i kontanthjælpen. Dermed giver vi ledige i kontanthjælpssystemet en større økonomisk tilskyndelse til at arbejde ved siden af kontanthjælpen. Det gør vi blandt andet, fordi et begrænset antal arbejdstimer for mange kan vise sig at være starten på en stærkere arbejdsmarkedstilknnytning.

Regeringen har også fremlagt ambitiøse og nødvendige reformudspil af ungdomsuddannelserne og de professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser. Det er der brug for, hvis Danmark fortsat skal have en kvalificeret arbejdsstyrke, der kan håndtere de udfordringer, vi står overfor, fx grøn omstilling og en aldrende befolkning. Samtidig giver vi den enkelte flere muligheder for at finde sin vej i uddannelsessystemet.

Regeringens fokus på reformer er rodfæstet i, at vi vil skabe et samfund, der giver den enkelte dansker de bedste forudsætninger for at kunne forsørge sig selv og sin familie, og hvor alle i endnu højere grad har samme muligheder for at udfolde deres fulde potentiale. Ved at sikre gode og lige muligheder for at få en uddannelse og et arbejde vil flere danskere få en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet. Det bidrager til en højere indkomst for den enkelte og er samtidig med til at begrænse de økonomiske forskelle.

God læselyst.

Stephanie Lose

Stephanie Lose
Økonominister

Indhold

1. Sammenfatning.....	9
1.1 Høj inflation medførte en tilbagegang i den reale værdi af indkomster og nettoformuer i 2022.....	9
1.2 Reformen har betydning for de økonomiske incitament til at være i beskæftigelse	12
1.3 Deltidsbeskæftigedes incitament og mobilitet	14
1.4 SU-gæld har betydning for formueopbygning	16
1.5 Geografiske forskelle i indkomster og formuer hænger sammen med befolkningssammensætningen	18
2. Indkomstudvikling og -forskelle	23
2.1 Høj inflation reducerede værdien af de disponible indkomster i 2022	24
2.2 Større indkomstforskelle, men færre i lavindkomstgruppen	30
2.3 I Danmark er indkomstforskellene fortsat små	35
Bilag 2.1 Sammensætning af disponibel indkomst	37
Bilag 2.2 Udvikling i disponibel indkomst ifølge nationalregnskabet.....	39
Bilag 2.3 Udvikling i indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten.....	40
Bilag 2.4 Udvikling i lavindkomstgruppen	42
Bilag 2.5 Centrale tal.....	44
3. Befolkningens formuer	47
3.1 Udviklingen i danskernes personlige formuer	48
3.2 Formueforskellene i Danmark	57
Bilag 3.1 Betydningen af formuedefinition for de målte formueforskelle	63
4. Incitament til beskæftigelse	69
4.1 Forsikrede har de højeste nettokompensationsgrader	70
4.2 Regelændringer øger nettokompensationsgraderne for forsikrede	72
4.3 Med de nye kontanthjælpsregler vil ikke-forsikrede fortsat have et stærkt incitament til at være i beskæftigelse	76
Bilag 4.1 Metode til opgørelse af nettokompensationsgrader	78
Bilag 4.2 Antal personer med forskelsbeløb mindre end 2.000 kr.	79
5. Deltidsbeskæftigede – ønsker til arbejdstid og incitament	81
5.1 Udviklingen i deltid i beskæftigelse	82
5.2 Deltid er særligt udbredt i nogle typer job og brancher	89
5.3 Skift fra deltid til fuldtid gennem arbejdslivet.....	91
5.4 Deltidsbeskæftigede har typisk lavere sammensatte marginalprocenter end fuldtidsbeskæftigede.....	96

6. SU-gæld og formueopbygning	103
6.1. SU-gæld på tværs af alder og uddannelser	104
6.2. SU-gæld har betydning for nettoformuen gennem livet	108
6.3. SU-gæld hænger sammen med langsommere formueopbygning og mindre boligformue.....	111
Bilag 6.1 Udviklingen i median nettoformuer	118
7. Geografiske indkomstforskelle – betydning af uddannelse og mobilitet	121
7.1 Begrænsede forskelle i indkomsterne på tværs af kommuner	122
7.2 Mellekommunale indkomstforskelle fra 1994 til 2022	128
7.3 Geografisk mobilitet og mellemkommunale indkomstforskelle	133
Bilag 7.1 Inddeling i kommunegrupper	136
Bilag 7.2 Befolkningssammensætningen i kommunegrupper.....	139
Bilag 7.3 Metode til dekomponering af Theil-indekset.....	141
8. Geografiske forskelle i befolkningens formuer	143
8.1. Den kommunale formuefordeling.....	144
8.2 Betydningen af demografiske og strukturelle faktorer	147
8.3 Udviklingen i formueforskellene	152
Bilag 8.1 Gennemsnitlig nettoformue for kommuner opgjort ved befolknings-sammensætning på landsniveau	155

1. Sammenfatning

Fordeling og incitament 2024 belyser udviklingen i befolkningens indkomster og nettoformuer frem til 2022, der er seneste tilgængelige år, hvor det er muligt at opgøre disse på individniveau¹. Desuden belyser publikationen den seneste udvikling i de økonomiske incitament 2024 til at være i beskæftigelse frem for ledig, herunder betydningen af indfasning af regelændringer frem til 2030.

Publikationen sætter også fokus på deltidsbeskæftigede og deres incitament 2024 til at øge arbejdstiden, konsekvenserne af SU-lån for formueopbygning og på de geografiske forskelle på tværs af kommuner, både med hensyn til disponible indkomster og nettoformuer.

1.1 Høj inflation medførte en tilbagegang i den reale værdi af indkomster og nettoformuer i 2022

I årene 2020-2022 var dansk økonomi påvirket af en række stød til økonomien, som samlet set lagde en væsentlig dæmper på udviklingen i de disponible indkomster og nettoformuerne og havde stor betydning for fordelingen af begge. Det gælder særligt coronapandemien og Ruslands invasion af Ukraine, der medførte høj inflation, stigende renter og markante udsving på de finansielle markeder.

Lav realvækst i de disponible indkomster på tværs af indkomstfordelingen

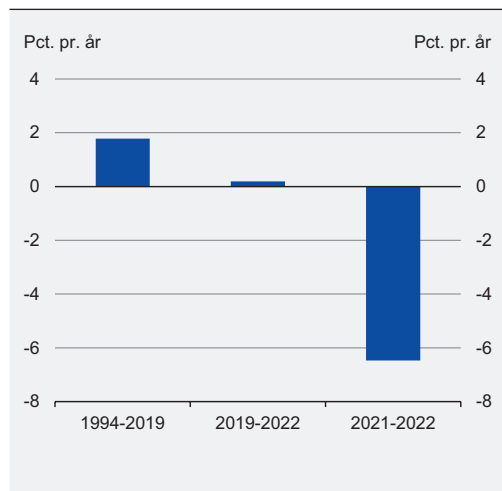
I perioden fra før coronapandemien i 2019 til efter pandemien i 2022 steg de reale disponible indkomster meget begrænset med i gennemsnit 0,2 pct. pr. år, *jf. figur 1.1*. Det er væsentligt mindre end i de forudgående 25 år, hvor den gennemsnitlige vækst har været 1,8 pct. pr. år.

Dermed var realværdien af de disponible indkomster i gennemsnit 0,6 pct. højere i 2022 end i 2019. Den lave vækst fra 2019 til 2022 dækker over, at realværdien af de disponible indkomster steg med ca. 7,5 pct. fra 2019 til 2021, mens realværdien af de disponible indkomster faldt med 6,5 pct. fra 2021 til 2022, hvilket kan henføres til høj inflation.

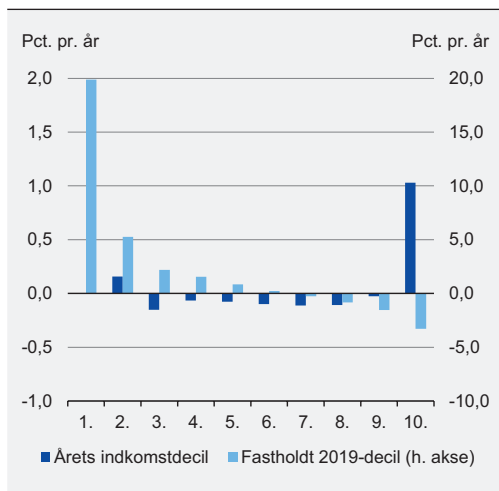
Andre faktorer havde også betydning for udviklingen fra 2021 til 2022. Blandt andet var der i 2022 ikke længere et bidrag til indkomsterne fra udbetalingen af indefrosne feriepenge, som midlertidigt havde øget de disponible indkomster i 2021. Herudover var der markant tilbagegang i kapitalindkomsterne fra 2021 til 2022, hvilket blandt andet var en konsekvens af stigende renter.

¹ Lovmodellens datagrundlag er baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik og øvrige kilder. Efter afslutningen af redaktionen har Danmarks Statistik udgivet tal for udviklingen i de disponible indkomster og nettoformuer frem til 2023, som vil være kilde til lovmodellens datagrundlag for 2023.

Figur 1.1 Realvækst i de disponible indkomster

Figur 1.2 Realvækst i disponible indkomster opdelt på indkomstdecil, 2019-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Figur 1.2: Indkomst udviklingen fra 2019 til 2022 for fastholdte indkomstdeciler er opgjort for personer, der var i befolkningen i både 2019 og 2022.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Den svage udvikling i de reale disponible indkomster fra 2019 til 2022 slog igennem i alle indkomstgrupper i befolkningen. Fra 2019 og frem til 2022 var realværdien af de disponible indkomster omtrent uændret for personer i 1.-9. indkomstdecil, mens den disponible indkomst i 10. indkomstdecil steg med 1 pct. pr. år (se de mørke søjler), jf. figur 1.2.

Den relativt større stigning i de disponible indkomster i toppen af indkomstfordelingen indebar en stigning i indkomstforskellene fra 2019 til 2022. Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten steg med 0,5 pct.-point fra 2019 til 2022. Fra 2021 til 2022 steg Gini-koefficienten isoleret set med 0,1 pct.-point.

Udviklingen i Gini-koefficienten dækker over, at der er stor mobilitet i indkomstfordelingen. Derfor er det ikke de samme personer, der er placeret i de enkelte deciler fra år til år. Det hænger sammen med, at den disponible indkomst løbende ændrer sig gennem livet, fx når man indtræder på arbejdsmarkedet eller går på pension, og at indkomsten er påvirket af midlertidige forhold, fx ledighed, sygdom, orlov, salg af virksomhed og konkurs mv.

De personer, som var placeret i 1. indkomstdecil i 2019, havde den største stigning i den disponible indkomst fra 2019 til 2022, svarende til knap 20 pct. pr. år (se de lyse søjler). Modsat faldt den disponible indkomst for personer, der var placeret i 10. indkomstdecil i 2019, med godt 3 pct. pr. år fra 2019 til 2022.

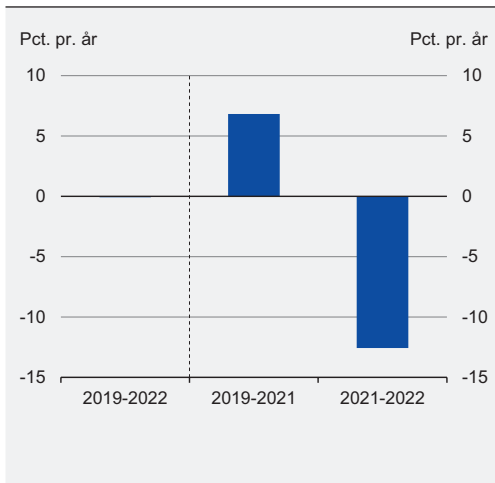
Den relativt høje vækst for personer i bunden af indkomstfordelingen dækker over, at indkomsten for mange i 1. indkomstdecil i udgangspunktet er relativt lav, hvorfor en fremgang i kroner giver anledning til en relativt stor procentvis vækst. Det omfatter eksempelvis personer, der overgår fra uddannelse til beskæftigelse. Tilbagegangen for personer i 10. indkomstdecil dækker omvendt over, at nogle personer midlertidigt har høje indkomster – fx som følge af frasalg af aktier.

Fald i nettoformuerne for både top 10 pct. og øvrige 90 pct. i 2022

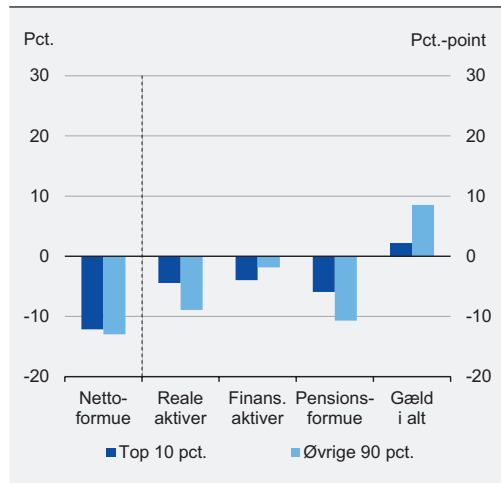
Efter flere år med lav inflation og lave renter, som gavnede udviklingen på aktie- og boligmarkedet og førte til stigende nettoformuer, var 2022 præget af markante udsving på de finansielle markeder. Den høje inflation fik centralbankerne verden over til at hæve renterne, hvilket udløste fald på aktie-, obligations- og boligmarkederne.

Nettoformuerne var samlet set omtrent uændrede i perioden fra 2019 til 2022, hvor de i gennemsnit reelt faldt med 0,1 pct. pr. år, jf. figur 1.3. Udviklingen dækker over, at nettoformuerne steg fra 2019 til 2021, mens de faldt med 13 pct. fra 2021 til 2022. Reduktionen i nettoformuerne fra 2021 til 2022 var en konsekvens af fald i aktivernes nominelle værdi, som blev yderligere udhulet af den høje inflation.

Figur 1.3 Udvikling i gennemsnitlig real nettoformue, 2019-2021 og 2021-2022

Figur 1.4 Vækstbidrag for top 10 pct. og øvrige 90 pct., 2021-2022

Anm.: Personlig nettoformue for 18+-årige. Se kapitel 3 for definition af nettoformue. Figur 1.4: Venstreaksen viser udviklingen i den gennemsnitlige nettoformue i pct. Højre-aksen viser bidraget fra de enkelte formueelementer i pct.-point. Vækstbidragene er opgjort med udgangspunkt i formuekomponenternes reale værdi.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Fra 2021 til 2022 blev nettoformuerne reduceret på tværs af formuefordelingen, herunder både for den del af befolkningen med de 10 pct. højeste formuer og for de øvrige 90 pct. af befolkningen, jf. figur 1.4. Det afspejler i høj grad de samme bevægelser i form af tab på reale aktiver og finansielle aktiver såvel som på pensionsformuerne. Omvendt faldt værdien af gælden, hvilket isoleret set bidrog til en stigning i den gennemsnitlige nettoformue. Reduktionen i gælden skal ses i sammenhæng med, at de stigende renter i 2022 medførte kursfald på realkreditgælden. Det bidrog til at reducere gælden, som indgår med kursværdien i nettoformuen.

Samlet set blev nettoformuen reduceret marginalt mere for de øvrige 90 pct. end for top 10 pct. Det større fald i nettoformuerne for de øvrige 90 pct. medførte en stigning i formueforskellene målt ved ejerandelen for top 10 pct. Andelen af den samlede nettoformue, der ejes af de 10 pct.

af befolkningen med de største formuer, steg marginalt med 0,2 pct.-point i 2022. Til sammenligning faldt ejerandelen for top 10 pct. med 0,6 pct.-point fra 2019 til 2022 og med 4,1 pct.-point fra 2014² til 2021.

1.2 Reforme har betydning for de økonomiske incitamenter til at være i beskæftigelse

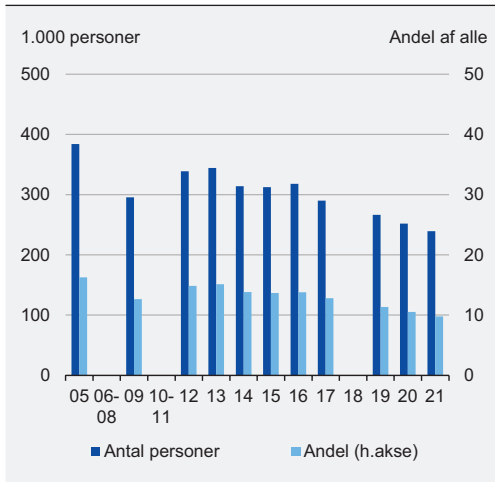
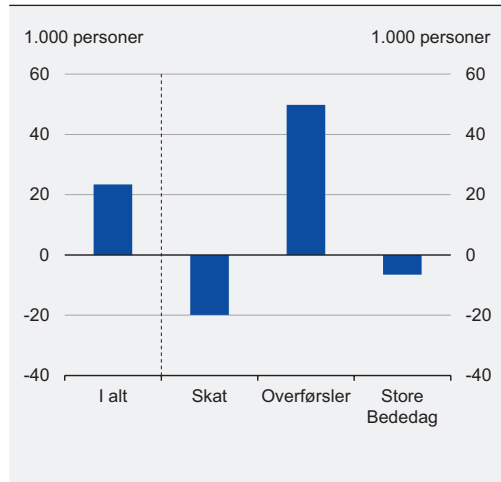
Der er igennem de seneste årtier gennemført en række reformer, der har styrket dansk økonomi og øget indkomster og formuer. Reformerne har haft til formål at øge arbejdsstyrken og den strukturelle beskæftigelse. Det omfatter reformer af skattesystemet, overførselssystemet og reglerne for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Flere af reformerne har bidraget til, at det bedre kan betale sig at være i beskæftigelse frem for at være ledig.

Skatten på arbejdsindkomst er blevet lempet, fx som følge af forhøjelser af beskæftigelsesfradraget. I overførselssystemet er dagpengeperioden gradvis blevet forkortet, og ydelserne til specifikke grupper i kontanthjælpssystemet er løbende blevet justeret med henblik på at sikre stærke incitamenter til beskæftigelse. Det har også betydning, at der blev gennemført en afdæmpet regulering af en række indkomsterstøttende overførsler fra 2016 til 2023.

Reformene har medvirket til at reducere den gennemsnitlige nettokompensationsgrad, som angiver, i hvilket omfang indkomsten i tilfælde af fuld ledighed kompenserer for indkomsten som fuldtidsbeskæftiget. Fra 2005 til 2021³ faldt antallet og andelen af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. med henholdsvis 144.800 personer og 6,4 pct.-point, jf. figur 1.5. Således var der godt 239.000 personer med en nettokompensationsgrad over 80 pct. i 2021.

² Nettoformue opgjort efter 2014-definitionen. Formuestatistikken dækker perioden fra 2014 til 2022.

³ Opgørelser af nettokompensationsgraderne tager udgangspunkt i Økonomiministeriets forskelsbeløbsmodel, jf. Økonomiministeriet (2024): *Dokumentation af forskelsbeløbsmodellen*. Seneste tilgængelige år med et samlet modelgrundlag er 2021.

Figur 1.5 Personer med nettokompensationsgrader over 80 pct., 2005-2021**Figur 1.6** Virkning på antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. af regelændringer fra 2021 til 2030

Anm.: Se kapitel 4 for beskrivelse af opgørelsesmetoden. Figur 1.5: Der er ikke foretaget opgørelser for årene 2006-2008, 2010-2011 og 2018. Figur 1.6: Virkningen på antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. af de enkelte elementer kan afhænge en smule af beregningsrækkefølgen.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Fra 2021 og frem mod 2030 indføres en række regelændringer af skatter og overførsler, der isoleret set indebærer, at den gennemsnitlige nettokompensationsgrad stiger. Det medfører, at antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. øges med ca. 23.400 personer, jf. figur 1.6.

Af den samlede stigning kan ca. 49.800 personer henføres til ændringer i overførslerne. Det omfatter især beskæftigelsestillægget til dagpenge, der øger dagpengesatsen i de tre første måneder af dagpengeperioden. Det bidrager til at øge nettokompensationsgraderne, som opgøres på baggrund af årsindkomsten. For den enkelte ledige er der dog fortsat et økonomisk incitament til at finde beskæftigelse, da udsigten til et fald i ydelsen efter tre måneder fastholder en tilskyndelse til at søge job i starten af ledighedsperioden.

Indførelsen af skatteregler bidrager til en reduktion i antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. på knap 19.900 personer. Heraf kan ca. 17.800 personer⁴ henføres til *Aftale om reform af personskat 2023*, som medfører forhøjelser af beskæftigelsesfradraget og det ekstra beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere. Desuden bidrager afskaffelsen af Store Bededag til en reduktion på ca. 6.500 personer. Det kan henføres til, at den ekstra arbejdsdag medfører en stigning i den årlige lønindkomst, mens overførslerne ikke øges tilsvarende.

Reformer har ligeledes gennem de seneste årtier styrket incitamenterne til at yde en ekstra indsats for personer, der i forvejen er i beskæftigelse, herunder for deltidsbeskæftigede. Eksempelvis bidrager beskæftigelsesfradraget til lavere marginalskatter for mange deltidsbeskæftigede.

⁴ Det opgjorte antal adskiller sig en smule fra tidligere opgørelser på ca. 17.500 personer. Det skyldes, at der tages udgangspunkt i en opdateret baseline.

1.3 Deltidsbeskæftigedes incitament og mobilitet

For beskæftigede er den ønskede arbejdstid blandt andet et udtryk for en afvejning mellem på den ene side fritid og på den anden side forbrugsmulighederne som følge af arbejdsindkomst. Det økonomiske incitament til at øge arbejdstiden afhænger dermed af gevinsten ved at arbejde mere. Gevinsten afhænger af den ekstra skattebetaling, og om den øgede arbejdsindkomst medfører tab af sociale ydelser som følge af indkomstaftapning, herunder af fripladstilskud til daginstitutionsbetaling og boligstøtte.

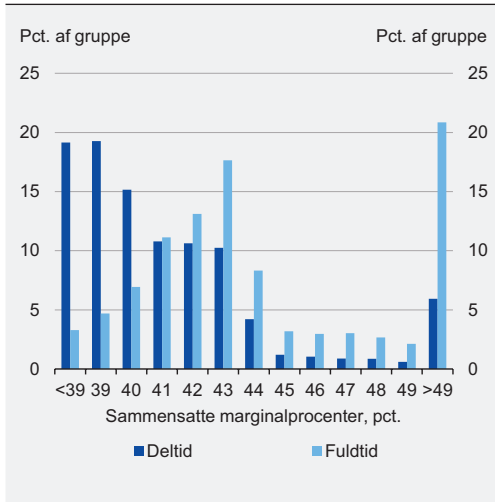
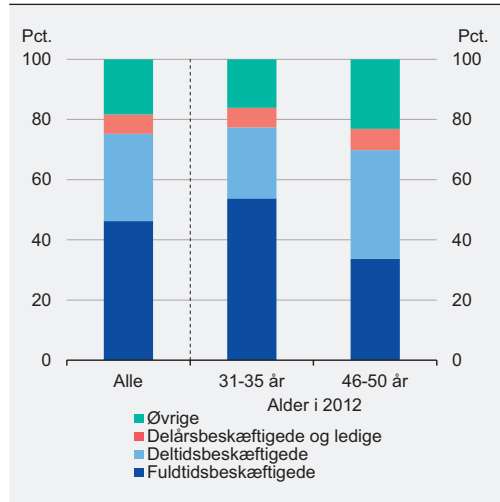
Den samlede skat på ekstra arbejdsindkomst, dvs. summen af marginalskat og aftapning af sociale ydelser, betegnes som den sammensatte marginalprocent.

Med fuldt indfasede 2030-skatteregler vil de fleste deltidsbeskæftigede have en lavere sammensat marginalprocent end fuldtidsbeskæftigede, *jf. figur 1.7*. Det skyldes især, at flere fuldtidsbeskæftigede betaler ny mellemskat (tidligere topskat)⁵ og topskat, blandt andet fordi de arbejder flere timer og derfor har en højere årsindkomst.

Ser man bort fra personer, der betaler ny mellemskat, er den sammensatte marginalprocent på lønindkomst dog kun en smule lavere for deltidsbeskæftigede end for fuldtidsbeskæftigede.

For nogle grupper har indkomstaftapning af sociale ydelser større betydning for det økonomiske incitament til at yde en ekstra indsats end for andre. Det gælder særligt for deltidsbeskæftigede enlige forsørgere. Det kommer til udtryk ved, at der er væsentlig forskel på marginalskatteprocenten og den sammensatte marginalprocent.

⁵ Som følge af *Aftale om reform af personskat 2023* indføres der fra 2026 en mellemskat ved den hidtil gældende top-skattegrænse, svarende til 588.900 kr. (2024-niveau) efter arbejdsmarkedsbidrag. Samtidig indføres der en ny topskattegrænse på 714.400 kr. efter arbejdsmarkedsbidrag og en ekstra top-topskat på indkomster over knap 2,4 mio. kr. efter arbejdsmarkedsbidrag.

Figur 1.7 Beskæftigede opdelt på sammensatte marginalprocenter, 2030-skatteregler**Figur 1.8** Deltidsbeskæftigede i 2012 opdelt på arbejdsmarkedsstatus i 2022

Anm.: Figur 1.7: Den sammensatte marginalprocent er opgjort med udgangspunkt i 2030-skatteregler på baggrund af befolknings-sammensætningen i 2021. Figur 1.8: Arbejdsmarkedstilknytning er baseret på personens dominerende tilstand i løbet af året. Fulltidsbeskæftigede og deltidsbeskæftigede følger af definition i kapitel 5. Delårsbeskæftigede omfatter personer med både beskæftigelse og ledighed i løbet af året, mens (fuldt) ledige er personer, der modtager overførselsindkomst og/eller ikke har ordinær beskæftigelse i løbet af året. "Øvrige" omfatter førtidspensionister, studerende, selvstændige og andre.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Beskæftigedes arbejdstid afhænger desuden af ønsker og muligheder for at arbejde, hvilket varierer gennem livet. Eksempelvis er der mange studerende og personer over pensionsalderen, som arbejder deltid. Det bidrager til at øge beskæftigelsen. Der er også lønmodtagere, som af andre grunde arbejder deltid. Blandt disse personer kan der være et beskæftigelsespotentiale, fx hos de personer, som ønsker at arbejde mere.

Når der ses bort fra lønmodtagere, der er studerende og pensionister, udgør deltidsbeskæftigede godt 20 pct. af de beskæftigede. Der er ikke udpræget tegn på, at flere over tid vælger deltid frem for fuldtid, idet andelen af deltidsbeskæftigede har været tæt på konstant fra 2010 til 2022. Det er især personer i starten og i slutningen af arbejdslivet, som arbejder deltid.

Der er en betydelig mobilitet fra deltid til fuldtid gennem livet. For de deltidsbeskæftigede i 2012 var der på tværs af alderstrin ca. 46 pct., som også i 2022 var fuldtidsbeskæftigede, mens knap 29 pct. også var deltidsbeskæftigede i 2022, *jf. figur 1.8*. Resten var delårsbeskæftigede, fuldt ledige eller i gruppen af øvrige, der i høj grad består af personer uden for arbejdsmarkedet, fx personer på tidlig tilbagetrækningsordninger.

Der er væsentlige forskelle i mobiliteten på tværs af aldersgrupper. Mobiliteten er lavest for personer i slutningen af arbejdslivet. I de ældste aldersgrupper var der relativt flere, som også var deltidsbeskæftigede i 2022, og relativt flere personer, som var i kategorien øvrige, som blandt andet omfatter førtidspensionister. Sidstnævnte peger på, at de ældste deltidsbeskæftigede i højere grad forlader arbejdsmarkedet end de yngre deltidsbeskæftigede.

Forskellen i mobiliteten på tværs af alderstrin indikerer også, at årsagerne til deltidsbeskæftigelse i de yngre årgange i højere grad er af midlertidig karakter, mens de for de ældre årgange er af mere permanent karakter, fx helbredsmæssige årsager. For mange i starten af arbejdslivet hænger deltidsbeskæftigelse sammen med at have børn, herunder især små børn.

Hovedparten af deltidsbeskæftigede svarer ifølge Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse (AKU), at de ikke ønsker at arbejde flere timer. Ønsket om ikke at øge arbejdstiden kan bunde i nødvendige omstændigheder, fx nedsat arbejdsevne, eller være baseret på præferencer for mere tid til fritidsaktiviteter eller familieliv.

Der er dog også deltidsbeskæftigede, der ønsker at arbejde mere. For denne gruppe af deltidsbeskæftigede kan der siges at være et beskæftigelsespotentiale.

Den højere mobilitet fra deltid til fuldtid for personer i starten af arbejdslivet hænger sammen med, at det også især er deltidsbeskæftigede i starten af arbejdslivet, som ønsker at øge arbejdstiden.

1.4 SU-gæld har betydning for formueopbygning

Mange unge udnytter muligheden for at optage SU-lån til at udjævne forbrugsmulighederne, så forbruget øges som studerende på bekostning af forbrug senere i arbejdslivet. Unge, der optager SU-gæld, har små eller negative nettoformuer i en kortere årrække omkring uddannelsesstartpunktet. Efter endt uddannelse opnår langt de fleste beskæftigelse og en relativ høj indkomst, som giver mulighed for at afdrage gælden og opbygge nettoformue, blandt andet via værdistigning af egen bolig og afdrag på boliggæld samt via opsparing til pension.

SU-gælden øger dermed isoleret set de samlede formueforskelle, fordi SU-gæld øger forskellene i nettoformuerne mellem aldersgrupper. Omvendt bidrager muligheden for SU-lån til, at flere har mulighed for at gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse og opnå en højere formue, hvilket kan medvirke til at reducere formueforskellene.

Studerende stifter i varierende omfang SU-gæld undervejs i deres uddannelsesforløb. Der kan være forskellige grunde til, at nogle vælger at benytte sig af muligheden for at optage SU-gæld i løbet af deres studietid, mens andre ikke gør. Ligesom der kan være flere årsager til forskellene i omfanget af SU-gælden. Det kan eksempelvis skyldes forskelle i præferencer for forbrug nu frem for senere i livet og forskelle i leveomkostninger, herunder boligudgifter. Muligheden for at opnå øvrig indkomst ved siden af SU eller forbrugsmulighederne af en eksisterende formue spiller ligeledes en rolle.

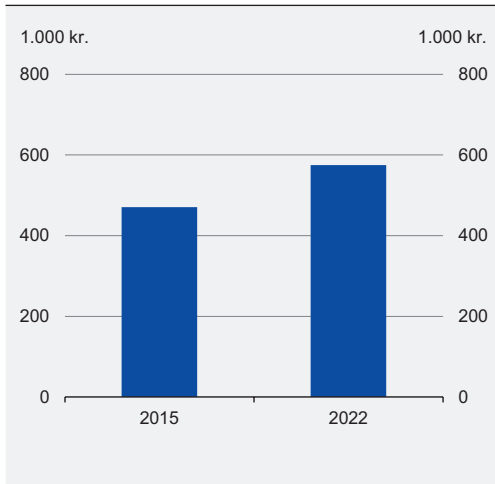
Der er tegn på, at størrelsen på de studerendes SU-gæld har betydning for deres opbygning af formue senere i livet. Personer med ingen eller lav SU-gæld opbygger hurtigere formue end personer med stor SU-gæld.

Personer med ingen eller lille SU-gæld, som dimitterede i 2014, havde i gennemsnit en positiv nettoformue i 2015, mens personer, som dimitterede med stor SU-gæld, havde en negativ nettoformue i året efter dimission. Otte år efter i 2022 havde begge grupper i gennemsnit en positiv nettoformue.

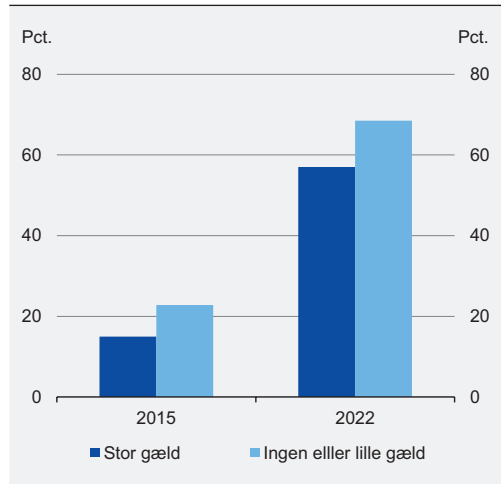
Forskellene på nettoformuerne i kroner var imidlertid øget reelt fra 2015 til 2022. For personer med en lang videregående uddannelse (LVU'ere) var nettoformuen i 2015 i gennemsnit ca. 470.000 kr. større for personer med ingen eller lille SU-gæld end for personer med stor SU-gæld, *jf. figur 1.9*. Otte år efter dimission var forskellene i faste priser øget til ca. 575.000 kr. i 2022.

Der er ikke tegn på, at forskellene i formueopbygningen kan henføres til forskelle i de disponible indkomster. Det peger på, at den hurtigere formueopbygning i højere grad afspejler, at personer med ingen eller lille SU-gæld har en højere opsparingskvote og/eller opnår et større akkumuleret afkast af deres opsparing, blandt andet fordi de tidligere bliver ejere af aktiver.

Figur 1.9 Forskel på nettoformue mellem LVU'ere med ingen eller lille gæld og LVU'ere med stor SU-gæld, 2015 og 2022

Figur 1.10 Andel boligejere blandt LVU'ere opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022

Anm.: Personer med lille eller ingen SU-gæld omfatter personer, der dimitterede med under 30.900 kr. i SU-gæld i 2014. Personer med stor SU-gæld omfatter personer, der dimitterede med over 138.900 kr. i 2014. Se kapitel 6 for beskrivelse af opdeling i grupper efter størrelse på SU-gælden. Figur 1.9: Forskel på gennemsnitlig personlig nettoformue. Opgjort i 2022-forbrugerpriser. Figur 1.10: Der er set bort fra personer med ejerboliger med en værdi på under 100.000 kr.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For de fleste er ejerboligen klart det største aktiv i nettoformuen, og reale aktiver udgør ca. 67 pct. af nettoformuerne i 2022, *jf. kapitel 3*. Den hurtigere formueopbygning for personer med ingen eller lille SU-gæld kan i høj grad henføres til udviklingen i boligformuen, netto for real-kreditgæld, der stiger mere for personer med ingen eller lille SU-gæld, end det er tilfældet for personer med mellem SU-gæld og stor SU-gæld.

Når studerende stifter SU-gæld, kan det få konsekvenser for deres muligheder for at købe ejerbolig og dermed opnå de værdistigninger (eller fald), der måtte komme på boligmarkedet. Det skyldes, at SU-gælden indgår i den gældsfaktor, der ligger til grund for optagelse af lån, når man skal godkendes til køb af ejerbolig.

Forskelle i adgangen til boligmarkedet var således en medvirkende årsag til de stigende forskelle på nettoformuerne mellem personer med ingen eller lille SU-gæld og personer med høj SU-gæld fra 2015 til 2022. Dimittender med stor SU-gæld kom senere og i mindre omfang ind på boligmarkedet. Det kommer til udtryk ved, at andelen af boligejere var lavere i hele perioden for LVU'ere, der dimitterede i 2014 med stor SU-gæld, *jf. figur 1.10*. Dermed fik de også mindre andel i prisstigningerne på ejerboliger, som i gennemsnit udgjorde ca. 30 pct. fra 2016-2022.

1.5 Geografiske forskelle i indkomster og formuer hænger sammen med befolkningssammensætningen

Personers disponible indkomster og nettoformuer på et givet tidspunkt og henover livet afhænger af mange faktorer, herunder arbejdsmarkedstilknytning, uddannelses- og beskæftigelsesvalg mv. En række af de samme faktorer har betydning for, hvor man vælger at bo. Det skyldes, at valg af bopæl hænger sammen med, hvor uddannelsesmulighederne og arbejdsmarkedet passer til ønsker og kompetencer.

De geografiske forskelle på indkomster og formuer kan dermed i høj grad henføres til, at befolkningen er sammensat forskelligt på tværs af landet. Det billede er blandt andet en konsekvens af geografisk mobilitet.

Kapitalindkomster og geografisk mobilitet bidrager til mellemkommunale indkomstforskelle

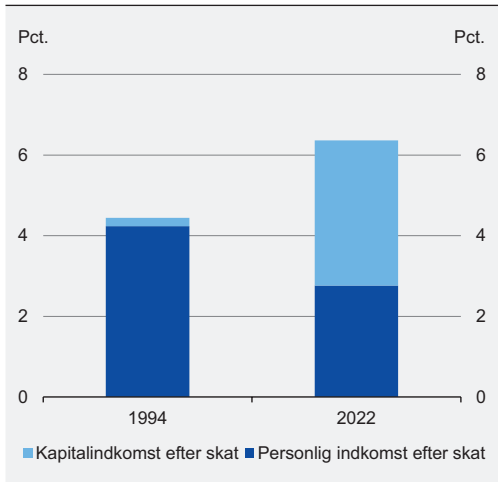
Opdeles de samlede indkomstforskelle i hele landet i bidrag fra henholdsvis indkomstforskellene *inden for* kommuner og indkomstforskellene *mellem* kommunerne, kan hovedparten af de samlede indkomstforskelle i Danmark henføres til indkomstforskellene inden for kommuner, svarende til 93,6 pct. i 2022. De resterende 6,4 pct. af de samlede indkomstforskelle kan således henføres til indkomstforskellene mellem kommunerne, *jf. figur 1.11*. Det er udtryk for, at der er større forskelle i indkomsterne på tværs af personer med høje og lave indkomster end på tværs af kommuner med høje og lave gennemsnitlige indkomster.

Fra 1994 til 2022 er de mellemkommunale indkomstforskelle steget. Det har medført, at andelen af de samlede forskelle i de disponible indkomster, der kan henføres til indkomstforskellene mellem kommuner, er steget med 2,0 pct.-point fra 4,4 pct. i 1994 til 6,4 pct. i 2022

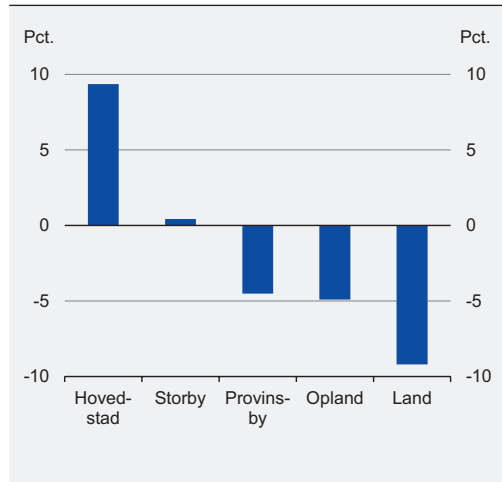
De stigende mellemkommunale indkomstforskelle er især et resultat af større forskelle i kapitalindkomster på tværs af kommuner. I 1994 havde kapitalindkomst næsten ingen betydning for de mellemkommunale indkomstforskelle, mens kapitalindkomst var den primære bidragsfaktor i 2022.

Kapitalindkomsternes større bidrag afspejler, at aktieindkomster og imputeret afkast af egen bolig har fået større betydning for de disponible indkomster fra 1994 til 2022 og samtidig er blevet mere koncentreret i kommunerne med de højeste indkomster. De større forskelle på afkast på ejerbolig kan blandt andet henføres til udviklingen i boligpriserne, der er steget mest i hovedstadsområdet.

Figur 1.11 Bidrag til de samlede indkomstforskelle fra mellemkommunale forskelle opdelt på indkomskomponenter, 1994-2022

Figur 1.12 Bidrag fra geografisk mobilitet til disponible indkomster blandt 40-årige opdelt på kommunegrupper, 2022

Anm.: Familieækvivalerede disponible indkomster. Figur 1.11: Indkomstforskellene måles ved Theil-indekset. Figur 1.12: Bidraget fra geografisk mobilitet bestemmes ved en stiliseret beregning, hvor indkomstniveauet opgjørt for personer, der er opvokset i kommunegruppen, sammenlignes med indkomstniveauet for gruppens faktiske beboere. Opvækststed defineres som en persons bopæl som 16-årig.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

De stigende boligpriser i hovedstadsområdet kan blandt andet henføres til en øget efterspørgsel efter ejerbolig, herunder som følge af en nettotilflytning til hovedstadsområdet af personer med relativt høje indkomster. Nettotilflytningen til hovedstadsområdet har samtidig medvirket til at øge indkomstniveauet i hovedstadskommunerne. Omvendt har nettoaflytning bidraget til at reducere indkomsterne i landkommunerne. Dermed bidrager befolkningens flyttemønstre til at øge indkomsterne i kommunerne med de højeste indkomster og til at reducere indkomsterne i kommunerne med de laveste indkomster.

Betydningen af geografisk mobilitet for de mellemkommunale indkomstforskelle kan kvantificeres ved at følge flyttemønstrene for en enkelt årgang fra de var 16 år i 1998, til de var 40 år i 2022. For denne gruppe bidrager nettotilflytningen til at øge indkomstniveauet i hovedstadskommunerne med 9,4 pct. sammenlignet med et hypotetisk alternativ, hvor befolkningen i hovedstadskommunerne i stedet bestod af de personer, som var opvokset i kommunerne, *jf. figur 1.12*. Det omvendte gælder for landkommunerne, hvor fraflytningen af personer, der opnår en høj indkomst, bidrager til at reducere de disponible indkomster med 9,2 pct. Samlet set var de gennemsnitlige disponible indkomster knap 60.000 kr. større i hovedstadskommunerne end i landkommunerne som følge af geografisk mobilitet.

Bidraget fra geografisk mobilitet til indkomstniveauet i hovedstads- og landkommuner kan i høj grad henføres til flytninger blandt personer med en videregående uddannelse. En stor del af de personer, som opnår en videregående uddannelse og er opvokset i landkommuner, er bosat i hovedstadskommuner som 40-årige. Flyttemønstrene bidrager dermed til at øge uddannelsesniveauet i hovedstadskommuner og til at reducere uddannelsesniveauet i landkommuner.

Samlet set bidrager geografisk mobilitet dermed til indkomstforskelle mellem kommuner, fordi flyttemønstre hænger sammen med, at personer med ensartet indkomst og socioøkonomisk baggrund bosætter sig i samme områder. For den enkelte person understøtter geografisk mobilitet muligheden for at opnå relevant beskæftigelse og en højere indkomst, hvilket bidrager til social mobilitet.

Geografiske formueforskelle skyldes i høj grad aldersforskelle

Forskellene på befolkningssammensætningen på tværs af landets kommuner, fx med hensyn til alder, uddannelse mv., har også betydning for forskellene i nettoformuerne på tværs af landet. De gennemsnitlige nettoformuer er størst i hovedstadskommunerne, mens de er lavest i storbykommunerne, hvor der er relativt mange unge – fx i Aarhus.

Betydningen af befolkningssammensætningen kan opgøres ved at sammenligne den faktiske gennemsnitlige nettoformue i et geografisk område med den gennemsnitlige nettoformue på baggrund af en stiliseret beregning, hvor det lægges til grund, at befolkningssammensætningen i området er som på landsniveau.

Hvis befolkningssammensætningen i storbykommunerne var som i befolkningen som helhed, ville storbykommunerne have haft en nettoformue, der var 195.000 kr. højere i 2022, *jf. figur 1.13*. Dermed ville storbykommunerne have haft de næsthøjeste nettoformuer i stedet for de laveste.

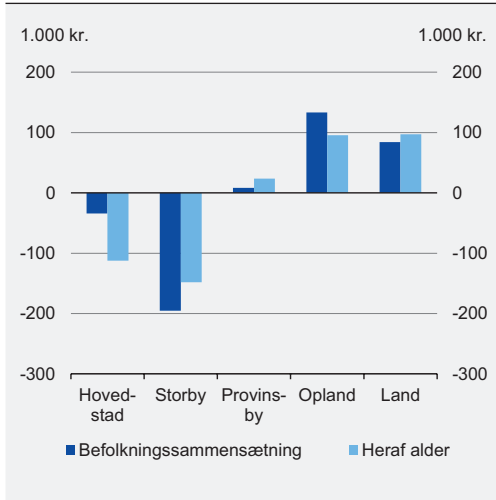
I hovedstads- og storbykommunerne bidrager befolkningssammensætningen samlet set til lavere nettoformuer. Det dækker over, at en relativt stor andel med videregående uddannelser isoleret set bidrager til højere nettoformuer, mens flere unge og studerende, færre ældre og en relativt høj andel af ikke-vestlige indvandrere i hovedstadskommunerne bidrager til lavere nettoformuer.

I oplands- og landkommunerne bidrager befolkningssammensætningen modsat til højere nettoformuer. Det dækker over, at andelen med en videregående uddannelse er under landsgennemsnittet, hvilket isoleret set bidrager til lavere nettoformuer, mens flere ældre, færre studerende og færre indvandrere bidrager til højere nettoformuer.

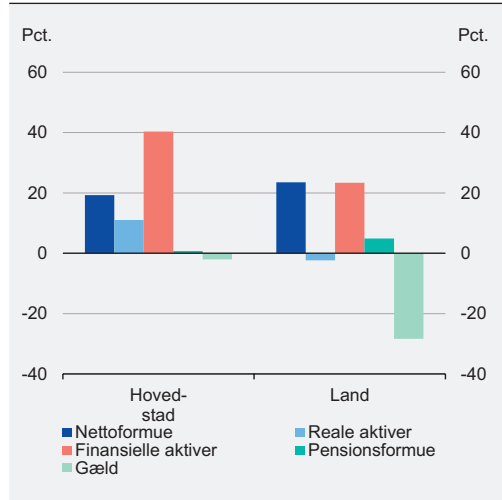
På tværs af kommunerne har især forskelle i alderssammensætningen betydning for nettoformuerne. I storby- og hovedstadskommunerne bidrog relativt mange unge med typisk små nettoformuer isoleret set til at reducere nettoformuen med henholdsvis ca. 150.000 kr. og 110.000 kr. i 2022. I både land- og oplandskommunerne bidrog en relativt stor andel ældre med typisk store nettoformuer til at øge nettoformuen med knap 100.000 kr. i 2022.

Samlet set er der ikke markante forskelle på nettoformuerne, når formueforskellene opdeles på såkaldte kommunegrupper, dvs. hovedstadskommuner, landkommuner mv. Inden for de enkelte kommunegrupper er der væsentligt større forskelle på nettoformuerne. Eksempelvis er gruppen af hovedstadskommunerne sammensat af både de tre kommuner med de højeste nettoformuer og de tre kommuner med de laveste nettoformuer.

Figur 1.13 Betydning af befolkningssammensætning på gns. nettoformue opdelt på kommune-grupper, 2022

Figur 1.14 Udvikling i gns. nettoformue og formuekomponenter, 2014-2022

Anm.: Personlig formue for 18+-årige. Unoterede aktier er ikke indregnet. Figur 1.13: Betydningen af befolkningssammensætningen er opgjort ved at sammenligne med en stilistisk beregning, hvor befolkningssammensætningen for den enkelte kommune-gruppe er som på landsniveau, og skal dermed tolkes med forsigtighed. Se kapitel 7 for en nærmere beskrivelse af metoden. Kilde: Ægne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Fra 2014 til 2022 steg nettoformuerne relativt mere i landkommunerne end i hovedstadskommunerne, *jf. figur 1.14*. Dermed er forskellene på nettoformuerne mellem hovedstadskommunerne og landkommunerne reduceret en smule. Den større fremgang i nettoformuerne i landkommunerne afspejler, at gælden blev reduceret mere end i hovedstadskommunerne. Omvendt steg de finansielle og reale aktiver isoleret set mest i hovedstadskommunerne.

Udviklingen i både gælden og aktiverne i hovedstadskommunerne skal ses i sammenhæng med udviklingen i boligpriserne, som steg klart mest i hovedstadskommunerne i perioden. De stigende boligpriser kan have medvirket til, at gælden faldt relativt mindre i hovedstadskommunerne, fordi lånebehovet i forbindelse med boligkøb øges i takt med højere priser.

2. Indkomstudvikling og -forskelle

Danskerne har oplevet en markant indkomstfremgang gennem de seneste 30 år. I årene 2020-2022 var dansk økonomi imidlertid påvirket af en række stød til økonomien, som samlet set har lagt en væsentlig dæmper på udviklingen i de disponible indkomster på tværs af indkomstfordelingen.

I 2020 og 2021 var dansk økonomi præget af coronapandemien, der indebar nedlukninger af virksomheder og vedtagelse af en række kompensationsordninger, som bidrog til at øge husholdningernes disponible indkomster, fx gennem udbetaling af indefrosne feriepenge. Omvendt medførte særligt Ruslands invasion af Ukraine kraftigt stigende energi- og fødevarerpriser, hvilket førte til stigende inflation og højere renter og et reelt fald i danskernes disponible indkomster i 2022. Inflationen var allerede vej op på tværs af lande i efteråret 2021, blandt andet som følge af stor efterspørgsel efter genåbning af økonomierne og forsyningsvanskeligheder.

Samlet set er dansk økonomi kommet godt igennem de seneste år trods udefrakommende forhold, der har påvirket efterspørgsel og produktion meget kraftigt. Aktiviteten blev hurtigt genoprettet efter coronapandemien, og beskæftigelsen er i de seneste år fortsat med at stige trods den tilbagegang i efterspørgslen, der fulgte med høje energipriser, høj inflation, højere renter og stagnation i udlandet.

Dette kapitel sætter fokus på udviklingen i de disponible indkomster og indkomstforskellene frem til 2022, der er senest tilgængelige år, hvor det er muligt at opgøre de disponible indkomster på individniveau. Hovedbudskaberne er:

- Realværdien af de disponible indkomster var i 2022 0,6 pct. højere end i 2019 før coronapandemien. Det dækker over en realvækst i de disponible indkomster på 7,5 pct. fra 2019 til 2021 og et fald på 6,5 pct. i 2022.
- De disponible indkomster steg nominelt med 0,7 pct. i 2022, men den høje inflation udhulede den reale værdi af de disponible indkomster. Herudover bidrog fald i kapitalindkomsterne isoleret set til at reducere de disponible indkomster i 2022.
- Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten steg med 0,5 pct.-point fra 28,5 pct. i 2019 til 29,0 pct. i 2022. Stigningen i indkomstforskellene kan særligt henføres til højere disponible indkomster for personer med de relativt højeste indkomster. Danmark har fortsat små indkomstforskelle sammenlignet med andre OECD-lande.
- Andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen faldt omvendt en smule – med 0,6 pct.-point – fra 2019 til 2022. Det hænger blandt andet sammen med udbetalingen af det midlertidige børnetilskud i 2020 til 2022, som særligt tilfaldt personer i 1. og 2. indkomstdecil, og at beskæftigelsen steg i perioden.

2.1 Høj inflation reducerede værdien af de disponible indkomster i 2022

I perioden fra før coronapandemien i 2019 til efter pandemien i 2022 steg de reale disponible indkomster¹ meget begrænset med i gennemsnit 0,2 pct. pr. år. Det er væsentligt mindre end i de forudgående 25 år, hvor realværdien af de disponible indkomster i gennemsnit steg med ca. 1,8 pct. pr. år, *jf. figur 2.1*.

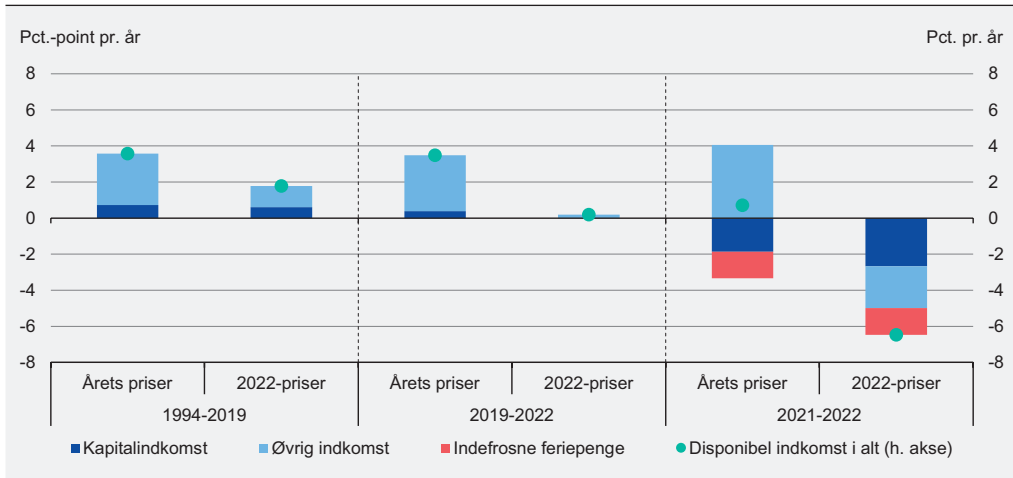
Den begrænsede realvækst i perioden fra 2019 til 2022 kan især henføres til udviklingen i 2022, som var påvirket af flere forhold. Som mange andre lande oplevede Danmark en periode med høj inflation efter coronapandemien. Særligt højere priser på energi og fødevarer, især som følge af Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022, bidrog til, at forbrugerpriserne samlet set steg med 7,7 pct. i 2022.

Udbetalingen af indefrosne feriepenge i 2021 havde også en væsentlig betydning for udviklingen i de disponible indkomster fra 2021 til 2022. De indefrosne feriepenge øgede midlertidigt de disponible indkomster i 2021, hvilket bidrog med 1,5 pct.-point af det målte fald i de disponible indkomster fra 2021 til 2022.² Derudover bidrog lavere kapitalindkomster til at reducere de disponible indkomster i 2022. Det kan særligt henføres til tab på investeringer i investerings-selskaber, der ikke er aktiebaserede.

Samlet set bidrog disse forhold til at reducere de reale disponible indkomster og forbrugsmulighederne for befolkningen betydeligt i 2022. Realværdien af de disponible indkomster faldt således samlet set med 6,5 pct. fra 2021 til 2022. Se dekomponeringen af udviklingen i de disponible indkomster i bilag 2.1.

¹ Se definition af disponibel indkomst i bilag 2.1.

² I 2020 og 2021 blev en del af de indefrosne feriepenge udbetalt for at understøtte økonomien, som var påvirket af coronapandemien. Disse feriepenge ville alternativt være blevet udbetalt ved overgang til folkepension, og udbetalingen ændrer således ikke på de enkelte personers livsindkomst og dermed heller ikke på forskellene i livsindkomst. Udbetalingen af indefrosne feriepenge bidrog til at øge de disponible indkomster i 2020 og 2021, men medførte også øgede indkomstforskelle i de pågældende år, *jf. Fordeling og incitamenter 2023*.

Figur 2.1 Bidrag til udviklingen i disponibel indkomst, 1994-2019, 2019-2022 og 2021-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Udbetaling af indefrosne feriepenge indgår efter ATP-bidrag og (beregnet) skat.
 Øvrig indkomst omfatter disponibel indkomst fratrukket kapitalindkomst og udbetaling af indefrosne feriepenge.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Ifølge nationalregnskabet steg den disponible indkomst noget mere, end det fremgår af indeværende opgørelse, som er baseret på persondata. Nationalregnskabets opgørelse viser således en stigning i den reale disponible indkomst på i gennemsnit 1,1 pct. pr. år fra 2019 til 2022, og indkomsten *steg* med ca. 1,8 pct. fra 2021 til 2022, *jf. bilag 2.2 og Økonomisk Redegørelse, august 2024*.

Forskellen mellem de to opgørelser skyldes blandt andet, at der er forskelle i de benyttede indkomstdefinitioner, herunder periodiseringen af nogle indkomstelementer. Det har eksempelvis betydning for den målte udvikling i disponibel indkomst i 2022, at der i nationalregnskabet indregnes feriepenge på optjeningsstidspunktet, mens skatten af feriepenge indgår på udbetalingstidspunktet, hvorimod både feriepenge og den afledte skattebetaling indgår på udbetalingstidspunktet i den individbaserede opgørelse.

Boks 2.1 Opgørelse af disponibel indkomst

Opgørelser af årlig disponibel indkomst benyttes til at belyse udviklingen i danske familiers indkomstforhold, idet dette indkomstbegreb kan bruges som et mål for familiernes forbrugsmuligheder i det enkelte år. Det skal bemærkes, at der også er andre faktorer end disponibel indkomst, som har betydning for befolkningens samlede forbrugsmuligheder i et givent år, herunder likvid formue og træk på offentlige serviceydelser, som det offentlige stiller skattefinansieret til rådighed.

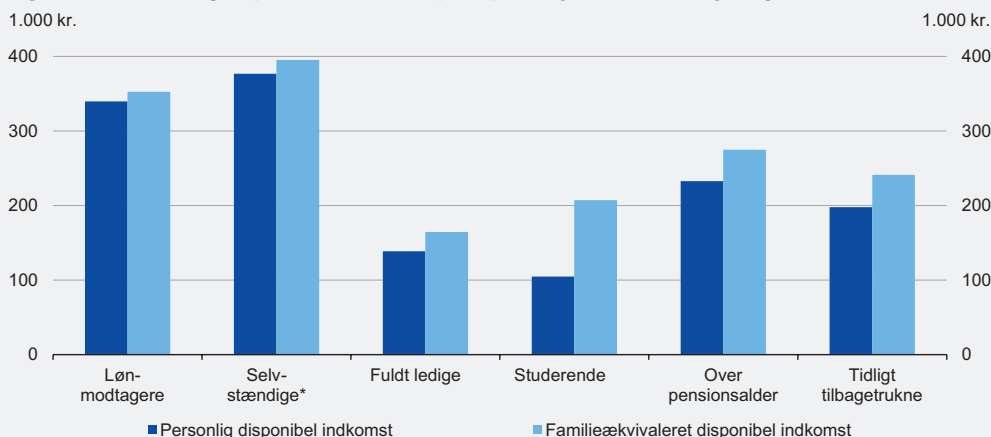
I analysen tages der udgangspunkt i familieækvivalerede indkomster. Det betyder, at der tages højde for størrelsesfordele, så forbrugsmulighederne er sammenlignelige på tværs af personer, der bor i familier med forskelligt antal personer. Ækvivaleringsfaktoren udregnes som $(\text{antal personer})^{0,6}$.

Den disponible indkomst udgøres af indkomster fratrukket skat og indbetaling til pensionsordninger. Indkomstelementerne i opgørelsen af den disponible indkomst er beskrevet nærmere i bilag 2.1.

Der er stor variation i de disponible indkomster på tværs af arbejdsmarkedstilknytning. Lønmodtagere og selvstændige havde de højeste familieækvivalerede disponible indkomster i 2022, mens ledige havde de laveste familieækvivalerede disponible indkomster.

Således havde lønmodtagere og selvstændige i gennemsnit en familieækvivaleret disponibel indkomst på henholdsvis 352.000 kr. og 395.000 kr. i 2022, mens ledige i gennemsnit havde en familieækvivaleret disponibel indkomst på 164.000 kr., jf. figur a.

Figur a Gennemsnitlig disponibel indkomst opdelt på arbejdsmarkedstilknytning, 2022

Anm.: Lønmodtagere omfatter fuldtidsbeskæftigede, deltidsansatte og delårsbeskæftigede, der er under 67 år. Fuldt ledige omfatter personer, der modtager overførselsindkomst og/eller ikke har ordinær beskæftigelse i løbet af året. Tidligt tilbagetrukne omfatter gruppen af førtidspensionister, seniorpensionister og personer på efterløn. Over pensionsalder omfatter alle personer, som er fyldt 67 år ved udgangen af 2022, uanset om de fortsat er aktive på arbejdsmarkedet. Børn under 18 år og personer med ukendt forsørgelsesgrundlag er ikke vist i figuren. Udbetaling af indefrosne feriepenge indgår efter ATP-bidrag og (beregnet) skat.

Note: *) For at vise et mere retvisende billede af den samlede gruppe der er set bort fra observationer med særligt høje disponible indkomster på over 300 mio. kr.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

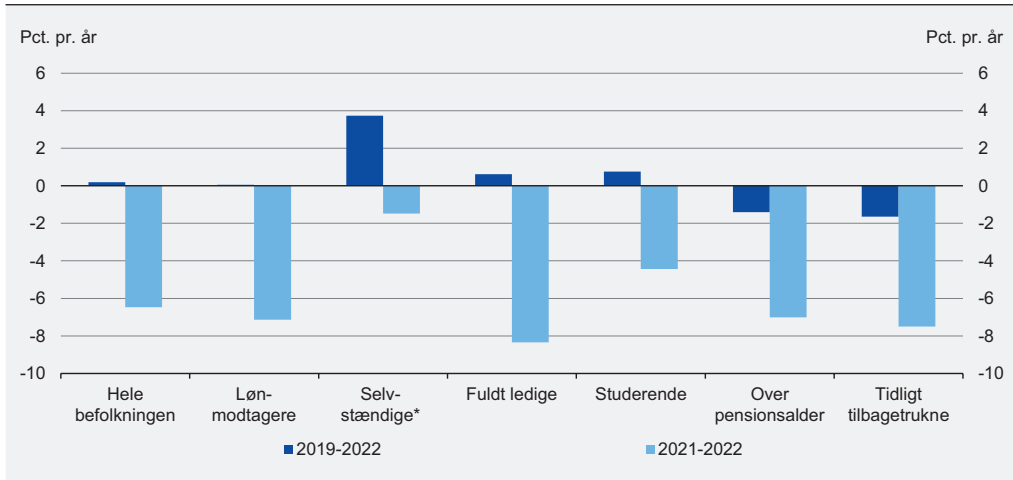
Den gennemsnitlige familieækvivalerede disponible indkomst er højere end den personlige disponible indkomst for alle arbejdsmarkedsgreber. Dette gælder især for studerende, da mange studerende er hjemmeboende og dermed antages at få del i forældrenes indkomst.

Selvstændiges indkomster steg mest fra 2019 til 2022

I perioden fra 2019 til 2022 var det kun for selvstændige, studerende og fuldt ledige, at de reale disponible indkomster steg. For de øvrige grupper opdelt på arbejdsmarkedstilknytning var købekraften af de disponible indkomster samlet set uændret eller faldt en smule i årene med coronapandemi og høj inflation.

Stigningen i disponibel indkomst var størst for selvstændige. Den reale disponible indkomst for selvstændige steg således med 3,7 pct. pr. år fra 2019 til 2022, *jf. figur 2.2*. Indkomststigningen for gruppen af selvstændige skyldes særligt en stigning i virksomhedsindkomsterne.

Figur 2.2 Årlig realvækst i disponibel indkomst opdelt på arbejdsmarkedstilknytning, 2019-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Lønmodtagere omfatter fuldtidsbeskæftigede, deltidsansatte og delårsbeskæftigede, der er under 67 år. Fuldt ledige omfatter personer, der modtager overførselsindkomst og/eller ikke har ordinær beskæftigelse i løbet af året. Tidligt tilbagetrukne omfatter gruppen af førtidspensionister, seniorpensionister og personer på efterløn. Over pensionsalder omfatter alle personer, som er fyldt 67 år ved udgangen af 2022, uanset om de fortsat er aktive på arbejdsmarkedet. Børn under 18 år og personer med ukendt forsørgelsesgrundlag er ikke vist i figuren. Udbetaling af indfrosne feriepenge indgår efter ATP-bidrag og (beregnet) skat.

Note: *) For at vise et mere retvisende billede af den samlede gruppe er der set bort fra observationer med særligt høje disponible indkomster på over 300 mio. kr.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For de studerende var stigningen i den disponible indkomst på 0,8 pct. pr. år drevet af indkomstudviklingen blandt hjemmeboende studerende, som udgjorde en større andel af de studerende i 2022 end i 2019. Da hjemmeboende studerende får del i forældrenes indkomster, har de typisk en højere disponibel indkomst end udeboende studerende. De disponible indkomster blandt udeboende studerende faldt en smule i perioden.

Den disponible indkomst for fuldt ledige steg med 0,6 pct. pr. år fra 2019 til 2022. Det skyldes blandt andet udbetaling af det midlertidige børnetilskud i 2022.

Indkomsten faldt på tværs af arbejdsmarkedstilknytning fra 2021 til 2022

De reale disponible indkomster faldt på tværs af arbejdsmarkedstilknytning fra 2021 til 2022. Faldet i disponibel indkomst var mindst for selvstændige som følge af stigningen i virksomhedsindkomsterne og stigningen i imputeret afkast af egen bolig i 2022.

Den disponible indkomst faldt mere for fuldt ledige end for de øvrige grupper i 2022. Det hænger blandt andet sammen med, at sammensætningen af gruppen ændrede sig. Således faldt an-

delen, som modtog dagpenge, mens andelen af kontanthjælpsmodtagere steg. Det medførte, at den gennemsnitlige disponible indkomst faldt, da kontanthjælpsydelse er lavere end dagpengesatsen. Kontanthjælpsmodtagernes familiemedlemmer havde typisk også en lavere indkomst end dagpengemodtagernes familiemedlemmer, blandt andet på grund af de krav, der stilles for at være berettiget til at modtage kontanthjælp.

Mange lønmodtagere har siden starten af 2023 oplevet en stigende købekraft. For privatansatte på DA-området overstiger reallønnen nu 2021-niveauet, og det reallønstab, der fandt sted i perioden med høj inflation, er således indhentet, *jf. Økonomisk Redegørelse, august 2024*. Modtagere af overførselsindkomster får deres ydelser reguleret med udgangspunkt i satsreguleringen, som er bestemt af lønudviklingen på DA-området to år forinden. Der er udsigt til en real fremgang i overførselsindkomsterne i både 2024 og 2025, da satsreguleringsprocenten overstiger den forventede inflation. Hertil kommer, at SVM-regeringens initiativer på skatte- og afgiftsområdet isoleret bidrager til at øge den gennemsnitlige reale disponible indkomst i 9 ud af 10 indkomstdeciler.³

Lav vækst i de disponible indkomster for alle indkomstgrupper

Den svage udvikling i de reale disponible indkomster fra 2019 til 2022 slog igennem i alle indkomstgrupper i befolkningen. Fra 2019 og frem til 2022 var realværdien af de disponible indkomster omtrent uændret for personer i 1.-9. indkomstdecil, mens den disponible indkomst i 10. indkomstdecil steg med 1,0 pct. pr. år, *jf. figur 2.3*.

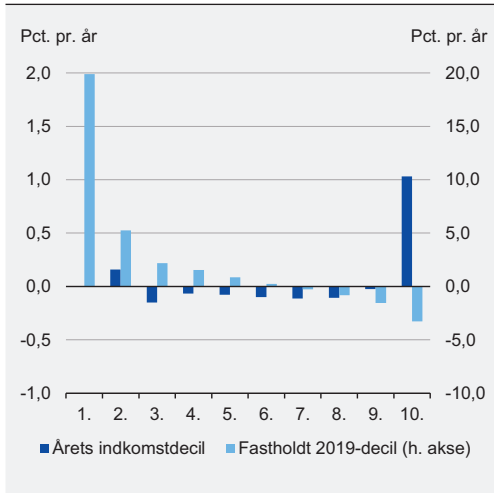
Stigningen i den disponible indkomst i 10. indkomstdecil var drevet af stigende aktie- og virksomhedsindkomster. Indkomstudviklingen i 10. indkomstdecil skyldes i høj grad stigningen i de disponible indkomster for få personer med meget høje indkomster placeret i top 1 pct. af indkomstfordelingen, *jf. boks 2.2*.

Der er stor mobilitet i indkomstfordelingen. Derfor er det ikke de samme personer, der er placeret i de enkelte deciler fra år til år. Ændringer i den disponible indkomst kan dels afspejle den naturlige udvikling gennem livet som følge af, at man fx er studerende, beskæftiget og senere tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet, ligesom de fleste i løbet af livet oplever en indkomstfremgang, som afspejler øget anciennitet på jobbet. Ændringer i indkomsten kan også afspejle midlertidige indkomstudsving på grund af eksempelvis ledighed, sygdom, orlov, salg af virksomhed eller negativ virksomhedsindkomst i forbindelse med etablering af selvstændig virksomhed eller konkurs.

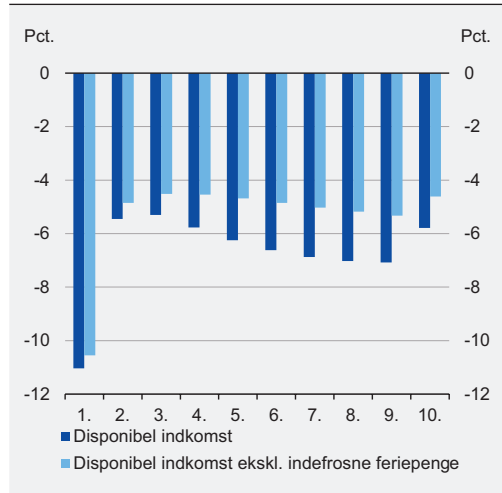
De personer, som var placeret i 1. indkomstdecil i 2019, havde en stor stigning i den disponible indkomst fra 2019 til 2022, svarende til 19,9 pct. pr. år. Modsat faldt den disponible indkomst for personer, der var placeret i 10. indkomstdecil i 2019, med 3,3 pct. pr. år fra 2019 til 2022, *jf. de lyseblå søjler i figur 2.3*.

³Se svar på Skatteudvalgets spørgsmål nr. 239 af 29. juni 2023.

Figur 2.3 Årlig realvækst i disponibel indkomst opdelt på indkomstdecil, 2019-2022

Figur 2.4 Realvækst i disponibel indkomst opdelt på indkomstdecil, 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Indefrosne feriepenge indgår efter ATP-bidrag og (beregnet) skat. Indkomstudviklingen fra 2019 til 2022 for fastholdte indkomstdeciler er opgjort for personer, der var i befolkningen i både 2019 og 2022.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

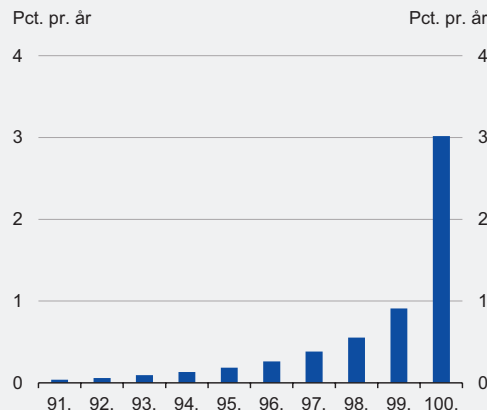
Faldet i de disponible indkomster i 2022 er forholdsvis jævnt fordelt på indkomstgrupper, idet faldet dog er noget større i 1. indkomstdecil. De disponible indkomster faldt realt i 2.-10. indkomstdecil med 5-7 pct. i 2022, mens den disponible indkomst faldt med 11,0 pct. i 1. indkomstdecil, *jf. figur 2.4*. Faldet i de disponible indkomster i 2022 reduceres imidlertid lidt, når der ses bort fra udbetaling af indefrosne feriepenge i 2021, *jf. de lyseblå søjler i figur 2.4*.

Ud over høj inflation i 2022 kan reduktionen i de disponible indkomster i 1. indkomstdecil henføres til lavere kapitalindkomster. Det skyldes blandt andet negativ kapitalindkomst for nogle personer i 1. indkomstdecil, som var placeret højere i indkomstfordelingen i 2021.

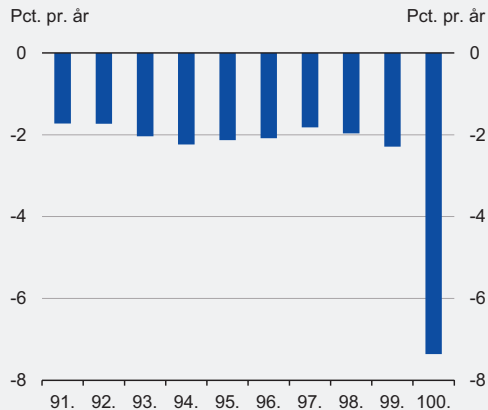
Boks 2.2 Realvækst i 91.-100. percentil (10. indkomstdecil)

Indkomstudviklingen i 10. indkomstdecil er primært drevet af indkomstudviklingen for top 1 pct. i indkomstfordelingen fra 2019 til 2022, *jf. figur a*.

Figur a Årlig realvækst i disponibel indkomst i 10. indkomstdecil opdelt på percentil, 2019-2022

Figur b Årlig realvækst i disponibel indkomst i 10. indkomstdecil opdelt på percentil i 2019, 2019-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Indkomstudviklingen fra 2019 til 2022 for fastholdte indkomstdeciler er opgjort for personer, der var i befolkningen i både 2019 og 2022.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellen datagrundlag.

Det skal dog bemærkes, at mange i øverste indkomstdecil har en særligt høj indkomst grundet midlertidige forhold, såsom salg af virksomhed eller realisering af aktieformue. De personer, der var i 10. indkomstdecil i 2019, oplevede i gennemsnit et fald i indkomsten fra 2019 til 2022, og faldet var størst i top 1 pct., *jf. figur b*.

2.2 Større indkomstforskelle, men færre i lavindkomstgruppen

Udviklingen i indkomstforskellene vurderes ud fra flere mål for at få et tilstrækkeligt nuanceret billede. Traditionelt præsenteres udviklingen i indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten, som sammenfatter indkomstfordelingen til ét tal, og lavindkomstgruppen, der angiver andelen af befolkningen med relativt lave indkomster.

Stigning i de høje indkomster bidrog til større indkomstforskelle

Den relativt større stigning i den disponible indkomst i toppen af indkomstfordelingen afspejler sig i en stigning i indkomstforskellene fra 2019 til 2022. Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten steg således med 0,5 pct.-point fra 2019 til 2022, *jf. tabel 2.1*.

Til sammenligning steg indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten med 9,1 pct.-point fra 20,0 pct. i 1994 til 29,0 pct. i 2022, svarende til en stigning på ca. 0,3 pct.-point pr. år, *jf. bilag 2.3*. En del af stigningen i indkomstforskellene siden 1994 kan henføres til udviklingen i demografiske og strukturelle forhold, herunder ændringer i uddannelsesniveaet mv., *jf. Ulighedshedegørelsen 2021*. Det skal ses i lyset af, at flere er studerende med relativt lave indkomster.

Dertil kommer, at et generelt højere uddannelsesnivea i befolkningen bidrager til højere produktivitet og dermed højere indkomster blandt personer i beskæftigelse.

Tablet 2.1 Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten, 2019-2022

Periode	Niveau			Ændring	
	2019	2021	2022	2019-2022	2021-2022
	Pct.			Pct.-point	
Disponibel indkomst	28,5	28,9	29,0	0,5	0,1
Ekskl. indefrosne feriepenge	-	28,8	-	-	0,2

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Indefrosne feriepenge indgår efter ATP-bidrag og (beregnet) skat.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I 2022 steg indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten med 0,1 pct.-point fra 28,9 pct. i 2021 til 29,0 pct. i 2022.⁴ Det skal dog ses i lyset af, at udbetalingen af de indefrosne feriepenge bidrog til at øge indkomstforskellene midlertidigt i 2021. Hvis der ses bort fra udbetaling af indefrosne feriepenge, var stigningen i indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten ca. 0,2 pct.-point i 2022.

Opgjort på indkomstkomponenter kan stigningen i indkomstforskellene i 2022 blandt andet henføres til bidrag fra indkomstkomponenten *overførselsindkomst*. Det skal ses i lyset af faldende ledighed, som medfører, at færre modtager overførselsindkomst. Dermed udgør overførslerne en mindre andel af de disponible indkomster, hvilket har den mekaniske effekt, at komponenten bidrager til at øge indkomstforskellene. Lavere kapitalindkomst bidrog modsat til at reducere indkomstforskellene, *jf. bilag 2.3*.

Mindre andel af befolkningen i lavindkomstgruppen

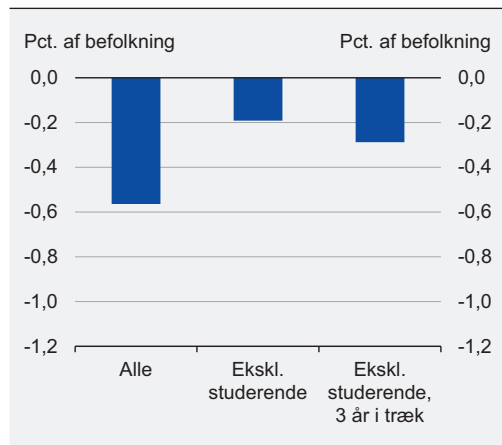
Lavindkomstgruppen måler andelen, der har en indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen. En relativt større indkomstfremgang i den øverste del af indkomstfordelingen end i resten af indkomstfordelingen vil derfor ikke påvirke andelen i lavindkomstgruppen, *jf. boks 2.3* om fortolkning af de benyttede mål for indkomstforskellene. Andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen faldt således fra 2019 til 2022, til trods for at indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten steg i samme periode.

Andelen af personer i lavindkomstgruppen faldt med 0,6 pct.-point fra 2019 til 2022, *jf. figur 2.5*. Det svarer til et fald på knap 24.000 personer, *jf. bilag 2.5*. Det hænger blandt andet sammen med indførelsen af det midlertidige børnetilskud, som var et skattefrit tilskud til børnefamilier med børn under 15 år, hvor en eller begge forældre var berørt af kontanthjælpsloftet og/

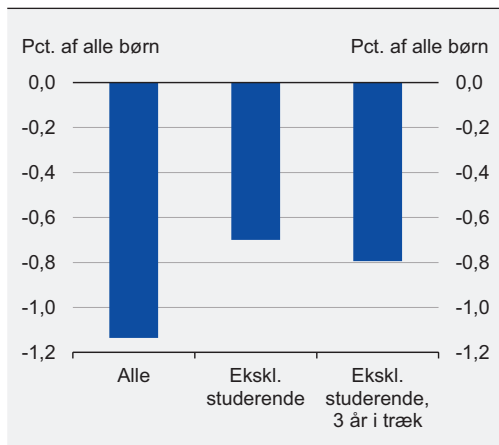
⁴ Danmarks Statistik finder et fald i indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten fra 2021 til 2022, *jf. Statistikbanken ifor41*. Forskellene på udviklingen i Gini-koefficienten mellem ministerierne og Danmarks Statistiks opgørelser skyldes blandt andet forskellige metoder for opgørelse af disponibel indkomst, herunder forskelle i anvendt ækvivaleringsfaktor og populationsafgrænsning. Det skal bemærkes, at Gini-koefficienten ifølge Danmarks Statistiks opgørelse var 30,2 i 2021, hvilket er højere end i ministerierne opgørelse. Se Fordeling og incitamenter 2018 for en detaljeret beskrivelse af forskelle i opgørelsesmetoderne.

eller indførelsen af SHO-ydelsen.⁵ I 2022 øgede det midlertidige børnetilskud i gennemsnit den disponible indkomst med knap 7.000 kr. for de berørte. Det har også isoleret set haft betydning for antallet af personer i lavindkomstgruppen, at høj beskæftigelse har bidraget til at begrænse antallet af kontanthjælpsmodtagere.

Figur 2.5 Udvikling i andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen, 2019-2022

Figur 2.6 Udvikling i andelen af børn i befolkningen i lavindkomstgruppen, 2019-2022

Anm.: Lavindkomstgruppen omfatter personer med en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen. I *eksklusive studerende* ses bort fra studerende over 18 år og personer i familie med studerende. Børn omfatter alle i befolkningen under 18 år.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Andelen af børn i lavindkomstgruppen faldt i samme periode lidt mere, svarende til 1,1 pct.-point eller ca. 12.800 børn, *jf. figur 2.6*. Det skal ses i lyset af, at det midlertidige børnetilskud tilfaldt børnefamilier.

Ændret sammensætning i lavindkomstgruppen i 2022

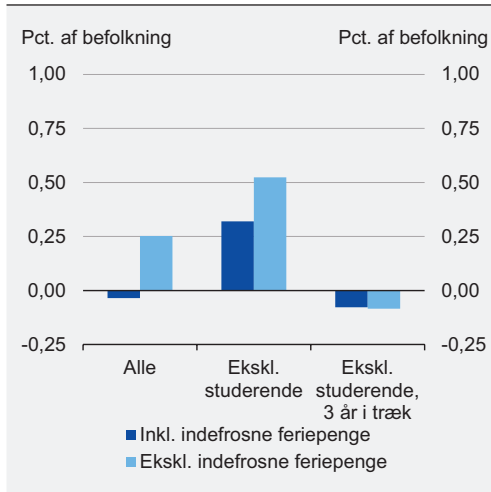
I 2022 faldt andelen af personer i lavindkomstgruppen en smule, hvilket på grund af befolkningstilvækst dækker over en lille stigning på 2.000 personer, *jf. figur 2.7 og bilag 2.5*. Samtidig er sammensætningen i lavindkomstgruppen ændret. I 2022 faldt andelen af studerende i lavindkomstgruppen, samtidig med at antallet af studerende i befolkningen generelt faldt.

Studerende er kendetegnet ved at have en midlertidig og selvvalgt lav indkomst. Når der ses bort fra familier med studerende over 18 år i 2021 og 2022, steg andelen i lavindkomstgruppen med ca. 0,3 pct.-point. Stigningen i lavindkomstgruppen eksklusive studerende kan hovedsageligt henføres til, at en stor del af fordrevne fra Ukraine, der kom til landet efter Ruslands invasion i februar 2022, modtog SHO-ydelse og derfor havde en relativt lav disponibel indkomst.

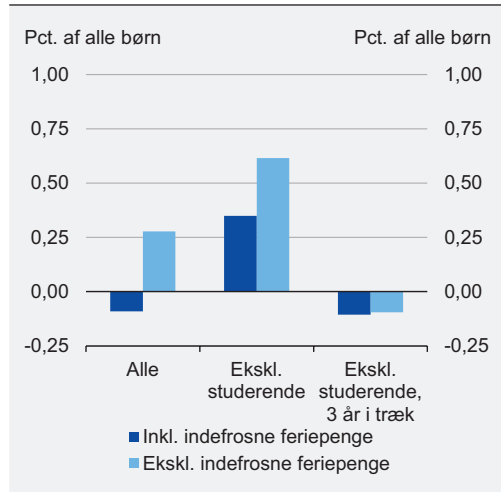
⁵ I 2022 udgjorde tilskuddet 718 kr. månedligt pr. barn af SHO-modtagere og uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere, 616 kr. pr. barn af enlige, og 564 kr. månedligt pr. barn af øvrige personer i målgruppen. Derudover fik enlige forsørgere et supplerende tilskud på 666 kr. månedligt. Tilskuddet var endvidere udformet således, at modtagerne ikke kunne få mere i ydelse, end de havde mistet som følge af indførelsen af kontanthjælpsloftet eller integrationsydelsen.

Andelen af personer, som var i lavindkomstgruppen tre år i træk (ekskl. studerende), faldt med knap 0,1 pct.-point i 2022. Det skyldes dels, at der var høj beskæftigelse i perioden 2020-2022, hvilket medførte, at der var færre ledige i kontanthjælpssystemet. Derudover bidrog udbetalingen af midlertidigt børnetilskud i 2020 til 2022 til at øge de disponible indkomster i bunden af indkomstfordelingen.

Figur 2.7 Udvikling i andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen, 2021-2022

Figur 2.8 Udvikling i andelen af børn i befolkningen i lavindkomstgruppen, 2021-2022

Anm.: Lavindkomstgruppen omfatter personer med en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen. I *eksklusive studerende* ses bort fra studerende over 18 år og personer i familie med studerende. Børn omfatter alle i befolkningen under 18 år. Indefrosne feriepenge indgår efter ATP-bidrag og (beregnet) skat.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Udviklingen i andelen af børn i lavindkomstgruppen følger udviklingen i den samlede lavindkomstgruppe, *jf. figur 2.8*.

Det bemærkes, at udviklingen i andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen var påvirket af udbetalingen af indefrosne feriepenge i 2021, idet udbetalingen af indefrosne feriepenge bidrog til at øge andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen i 2021.⁶ Ses der bort fra udbetaling af indefrosne feriepenge, ville andelen i lavindkomstgruppen have været lavere i 2021, hvilket medfører, at andelen i lavindkomstgruppen ville være steget med 0,25 pct.-point i 2022.

Lavindkomstgruppen er omtrent fordoblet siden 1994, *jf. bilag 2.4*. Det skyldes særligt, at andelen af studerende er steget i perioden. Samtidigt steg andelen af personer med anden etnisk herkomst, som ofte har en relativt lav disponibel indkomst blandt andet grundet lavere tilknytning til arbejdsmarkedet og lavere ydelser ved ledighed.

⁶ Udbetaling af indefrosne feriepenge bidrog til at øge antallet i lavindkomstgruppen via en øget medianindkomst, idet udbetalingerne var størst for personer med relativt høje indkomster. Se også Fordeling og incitamenter 2023.

Boks 2.3 Kort om de viste mål for indkomstforskellene

Der findes ikke mål, der fortæller hele historien om indkomstforskellene. For at opnå et nuanceret billede, kan det derfor være nødvendigt at betragte flere mål. I denne opgørelse tages der udgangspunkt i to mål:

- *Gini-koefficienten*, som giver ét summarisk tal for, hvor lige indkomsterne i befolkningen er fordelt. Hvis alle har den samme indkomst, er Gini-koefficienten 0 pct., mens den er 100 pct., hvis én person har al indkomst.
- *Lavindkomstgruppen*, som er et mål med fokus på den nederste del af indkomstfordelingen. Lavindkomstgruppen omfatter personer med en disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen.

Det bemærkes, at lavindkomstgruppen er et relativt mål, som ikke beskriver udviklingen i levestandard og forbrugsmuligheder for personer i bunden af indkomstfordelingen. Antallet i lavindkomstgruppen kan eksempelvis stige (falde), hvis medianindkomsten i befolkningen øges (reduceres), selvom indkomsten er uændret blandt personer med indkomster under lavindkomstgrænsen.

Den høje inflation kan have påvirket indkomstforskellene i større omfang

I denne analyse er det beregningsteknisk lagt til grund, at prisudviklingen påvirker forbrugsmulighederne ensartet på tværs af indkomstfordelingen. Antagelsen medfører, at den reale udvikling i indkomsterne reduceres med den samme faktor for alle indkomstgrupper som følge af inflationen. Dermed er indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten og andelen i lavindkomstgruppen ikke påvirket af inflationen, da det er relative fordelingsmål.

Da forbrugssammensætningen varierer på tværs af indkomstfordelingen, kan denne beregningstekniske antagelse undervurdere betydningen for indkomstforskellene. Det vil være tilfældet, hvis prisstigningerne på det faktiske forbrug er forskellige for personer med forskellige indkomster.

I Økonomisk Redegørelse, maj 2022 blev betydningen af inflation for udvalgte familietyper estimeret på baggrund af oplysninger fra Danmarks Statistiks forbrugsundersøgelse. Opgørelsen viste, at posterne fødevarer og elektricitet, gas mv., som steg meget i pris, udgjorde en større andel af forbruget for arbejdsløse og personer ude af erhverv i øvrigt end for andre socioøkonomiske grupper. Brændstof udgjorde omvendt en større andel af budgettet for lønmodtagere på grund- og mellemniveau end for grupper uden for arbejdsmarkedet mv. Opgørelsen fandt ikke store forskelle i stigningen i forbrugsudgifter mellem grupperne, men var dog kun baseret på oplysninger om prisudvikling frem til april 2022.

En analyse fra Danmarks Nationalbank⁷, som også tager udgangspunkt i oplysninger fra forbrugsundersøgelsen, peger ligeledes på, at forbruget i husholdninger nederst i indkomstfordelingen i højere grad består af energi og fødevarer og i mindre grad af transportudgifter, rejser og restaurantbesøg mv., sammenlignet med forbruget i husholdninger med højere indkomst. Analysen peger på, at de kraftigt stigende energi- og fødevarerpriser fra 2020 til 2022 påvirkede husholdningerne forskelligt på tværs af indkomstfordelingen, så husholdningerne med de laveste indkomster skønnes at være blevet hårdere ramt end husholdninger med højere indkomst.

⁷ Danmarks Nationalbank (2023): Inflation inequality in Denmark, *Economic Memo nr. 5*, 22 juni 2023.

Analysen peger dermed på, at de opgjorte forskelle i forbrugsmulighederne (svarende til de reale disponible indkomster) kan være undervurderede i årene 2020 til 2022, når den samme prisudvikling lægges til grund på tværs af indkomstfordelingen.

Analysen fra Danmarks Nationalbank peger imidlertid også på, at prisudviklingen historisk set⁸ har været homogen på tværs af indkomstfordelingen og dermed har påvirket alle indkomstgrupper med omtrent den samme faktor. På længere sigt kan det derfor forventes, at inflationen vil påvirke husholdningerne ensartet.

Det bemærkes, at begge analyser er behæftet med vis usikkerhed.⁹

Samlet set er inflationen siden oktober 2022 faldet markant og har ligget under 2 pct. siden september 2023. Det bidrager til, at værdien af de disponible indkomster er steget, så befolkningen på tværs af indkomstfordelingen har genvundet noget af købekraften.

2.3 I Danmark er indkomstforskellene fortsat små

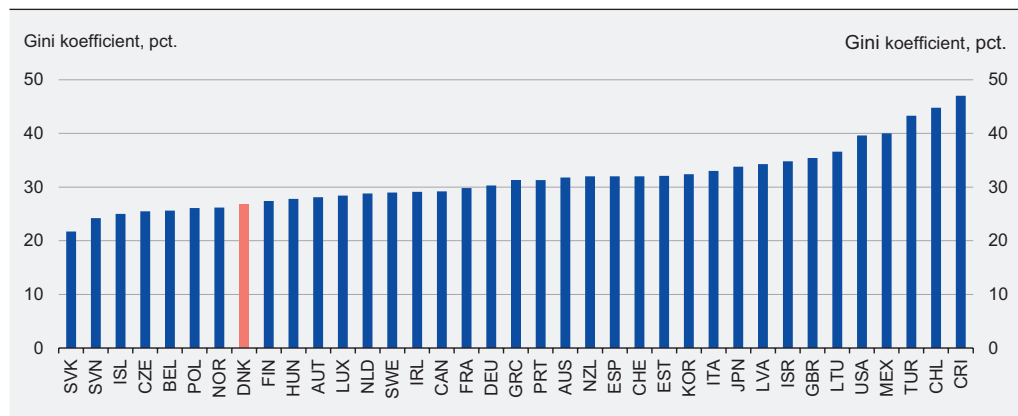
Danmark er blandt de ti lande i OECD med de laveste indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten, *jf. figur 2.9*. Lande som Island, Belgien og Norge har lavere indkomstforskelle end Danmark, mens Sverige og Holland har større indkomstforskelle.

Landesammenligninger er typisk behæftet med nogen usikkerhed og bør som hovedregel fortolkes med forsigtighed. Usikkerheden ved sammenligninger af indkomstforholdene på tværs af lande knytter sig blandt andet til forskelle i kvaliteten af datagrundlaget og fortolkningen af betydningen af forskellige samfundssystemer. Herudover er der forskel på hvor aktuelle opgørelser, der er til rådighed for de enkelte lande, hvilket også kan have betydning for rangeringen af landene.

⁸ 1996 til 2020.

⁹ Dels er analyserne baseret på oplysninger fra forbrugsundersøgelsen, som er en spørgeskemaundersøgelse med et begrænset antal respondenter. Dels er der ikke taget højde for skift i forbrugssammensætningen eller muligheden for substitution til en billigere variant af samme varetype.

Figur 2.9 Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten i OECD-landene, 2022 eller seneste tilgængelige år

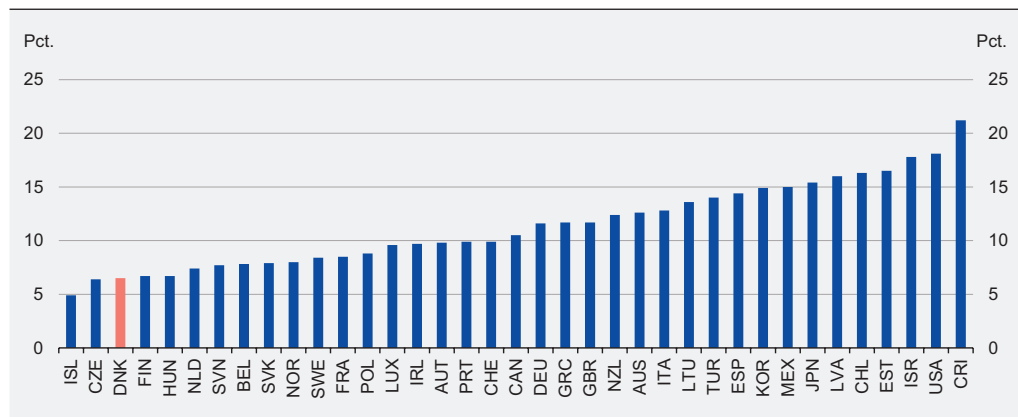

Anm.: Data er fra seneste år (2017, 2019, 2020, 2021 og 2022). For Danmark er data fra 2019. OECD's tal afviger fra de nationale tal for Danmark.

Kilde: OECD's Income Distribution Database.

Danmark er også et af de lande, hvor den laveste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen. Ifølge seneste tal fra OECD har kun Island og Tjekkiet en mindre andel af befolkningen i lavindkomstgruppen end Danmark, *jf. figur 2.10*.

Figur 2.10 Andel personer i lavindkomstgruppen i OECD-landene, 2022 eller seneste tilgængelige år

Anm.: Data er fra seneste år (2017, 2019, 2020, 2021 og 2022). For Danmark er data fra 2019. OECD's tal afviger fra de nationale tal for Danmark.

Kilde: OECD's Income Distribution Database.

Bilag 2.1 Sammensætning af disponibel indkomst

Tabel B.2.1 Indkomstkompener i disponibel indkomst

Indkomstkompener	Beskrivelse
Lønindkomst	Omfatter honorarer, sygedagpenge og udenlandske personlige indkomster mv. Lønindkomsten er opgjort ekskl. arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger, herunder ATP. Udbetaling af indefrosne feriepenge indgår.
+ Virksomhedsindkomst	Omfatter ordinær virksomhedsindkomst, hævet opsparat overskud, nettorenter i virksomhed mv.
= Erhvervsindkomst	
+ Private pensioner	Udbetalinger fra private pensionsordninger.
+ Anden privat indkomst	
= Privat indkomst	
+ Overførselsindkomst	Omfatter bl.a. førtids- og folkepension, dagpenge, SU, kon-tanthjælp, boligstøtte, børne- og ungedydelse mv.
= Personlig indkomst	
- Skat af personlig indkomst	
= Personlig indkomst efter skat (1)	
+ Renteindtægter	
- Renteudgifter	
+ Aktieindkomst	Stort set alle udbytter og kursgevinster fra noterede aktier indberettes automatisk fra 2006. Gevinst ved salg af aktier registreres som indkomst i ét enkelt år, uagtet at gevinsten reelt er optjent over en længere periode.
+ Imputeret afkast af egen bolig	Til og med 2004 er afkast af egen bolig beregnet som 4 pct. af den offentlige ejendomsvurdering i året. Fra og med 2005 tages udgangspunkt i Danmarks Statistiks estimerede markedsværdier. For blandede ejendomme, fx landbrugs-ejendomme, indgår alene boligens skønnede andel af ejendoms-værdien.
+ Anden kapitalindkomst	Omfatter afkast af andre typer af værdipapirer end aktier og obligationer, fx investeringsforeninger, skibsanparter, finansielle kontrakter samt kapitalindkomst fra udlandet, dog ekskl. udenlandsk aktieindkomst.
= Kapitalindkomst	
- Skat af kapitalindkomst	
= Kapitalindkomst efter skat (2)	
- Pensionsindbetalinger mv. (3)	
= Disponibel indkomst (1+2-3)	

En del af indkomstudviklingen fra 2021 til 2022 skyldes udviklingen i kapitalindkomst, særlig på grund af bidrag fra anden kapitalindkomst, der dækker kurstab i blandt andet investeringsforeninger, *jf. tabel B.2.2.*

Table B.2.2 Bidrag til realvækst i gennemsnitlig disponibel indkomst, pct. pr. år

	1994-2021	2019-2022	2021-2022
Lønindkomst	1,4	0,9	-4,3
Virksomhedsindkomst	0,1	0,2	0,3
Erhvervsindkomst	1,4	1,1	-4,1
Private pensioner	0,2	-0,1	-0,3
Anden privat indkomst	0,0	0,1	0,2
Privat indkomst	1,6	1,2	-4,2
Overførsler	0,0	-0,6	-1,9
Personlig indkomst	1,6	0,6	-6,1
Skat af personlig indkomst	-0,4	-0,4	2,1
Personlig indkomst efter skat (1)	1,2	0,2	-4,0
Renteindtægter	-0,1	-0,1	0,0
Renteudgifter	0,3	0,3	-0,1
Afkast af egen bolig	0,4	0,1	-0,6
Aktieindkomst	0,3	0,3	-0,3
Anden kapitalindkomst	0,1	-0,6	-2,1
Kapitalindkomst	0,9	0,1	-3,2
Skat af kapitalindkomst	-0,2	0,0	0,5
Kapitalindkomst efter skat (2)	0,7	0,0	-2,7
Pensionsindbetaling mv. (3)	0,0	0,0	0,2
Ækvivaleret disponibel indkomst (1+2+3)	1,9	0,2	-6,5

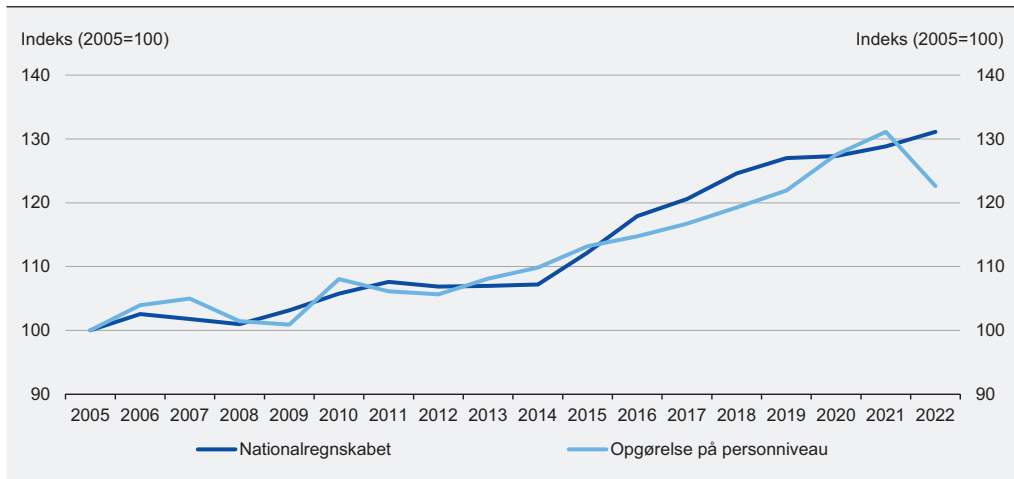
Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Skat af personlig indkomst og kapitalindkomst samt pensionsindbetalinger reducerer isoleret set den disponible indkomst i det enkelte år. Hvis den personlige indkomst stiger over en periode, og skattereglerne ikke ændres, vil skat af personlig indkomst isoleret set bidrage til at reducere væksten i perioden. Afrunding medfører, at indkomstelementerne ikke nødvendigvis summer til de anførte totaler.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Bilag 2.2 Udvikling i disponibel indkomst ifølge nationalregnskabet

Realvæksten i de disponible indkomster stemmer generelt overens over tid mellem opgørelser i nationalregnskabet og opgørelser på individniveau. Der er dog en vis afvigelse i de enkelte år, jf. figur B.2.1.

Figur B.2.1 Årlig realvækst i disponibel indkomst, 2005-2022

Anm.: De reale indkomster er beregnet ved at korrigere udviklingen i indkomsterne for udviklingen i forbrugerpriserne. Der tages udgangspunkt i den samlede disponible indkomst fra nationalregnskabet og den gennemsnitlige disponible indkomst ved opgørelser på personniveau (familieækvivaleret). Udvikling i nationalregnskabet deflateres med den endogene forbrugsdeflator, mens opgørelsen på personniveau deflateres med forbrugerprisindekset.

Kilde: Danmarks Statistik (nationalregnskabet), lovmodellens datagrundlag (opgørelse på personniveau) og egne beregninger.

Forskellene på udviklingen i de disponible indkomster skyldes forskellige opgørelsesmetoder i nationalregnskabet og ved opgørelser på personniveau. Eksempelvis periodiseres udbetaling af pension og feriepenge forskelligt i de to opgørelser.

I nationalregnskabet indgår pensioner fra arbejdsgiveradministrerede ordninger på udbetalingstidspunktet, mens pensioner fra private ordninger indgår på indbetalingstidspunktet. I opgørelser på personniveau indgår pensioner fra både arbejdsgiveradministrerede og private ordninger på udbetalingstidspunktet. Feriepenge indgår på optjeningstidspunktet i nationalregnskabet, mens de i opgørelser på personniveau indgår på udbetalingstidspunktet. Denne afvigelse bidrager væsentligt til, at stigningen i de disponible indkomster er relativt lav i nationalregnskabet i 2020 og 2021. Det skyldes, at udelukkende skattebetalingen som følge af udbetalingen af indefrosne feriepenge er indregnet i nationalregnskabet, mens nettobeløbet er indregnet i opgørelser på personniveau.

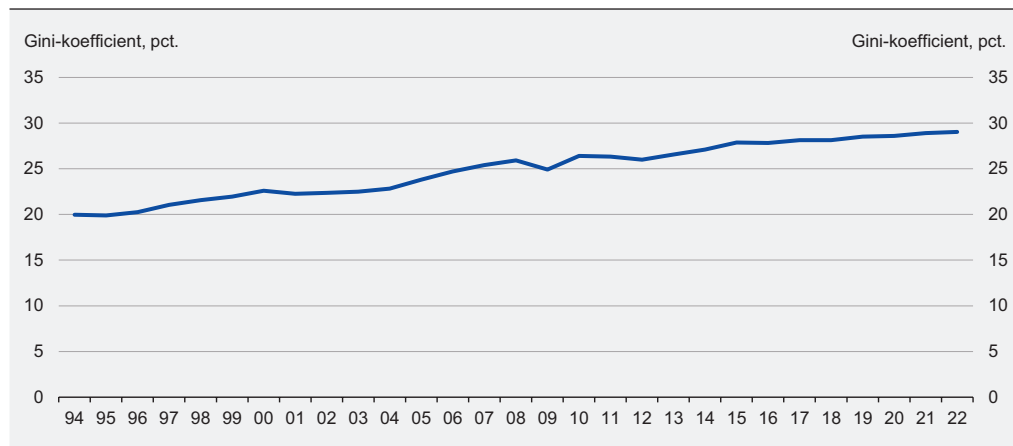
Bilag 2.3 Udvikling i indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten

Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten er steget med 9,1 pct.-point siden 1994, *jf. figur B.2.2.*

En del af stigningen kan henføres til udviklingen i overførselsindkomsterne. Det skal ses i lyset af, at overførslerne typisk modtages af personer nederst i indkomstfordelingen, og at overførsler i gennemsnit udgjorde en mindre del af den disponible indkomst i 2022 end i 1994. Derudover har aktieindkomsten og imputeret afkast af egen bolig bidraget til at øge indkomstforskellene.

En del af stigningen skyldes ligeledes demografiske forhold. Blandt andet er der kommet flere studerende, som har lav indkomst under studiet, og flere højt uddannede, som har en højere lønindkomst, *jf. Ulighedsredøgørelsen 2021.*

Figur B.2.2 Indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten, 1994-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster.

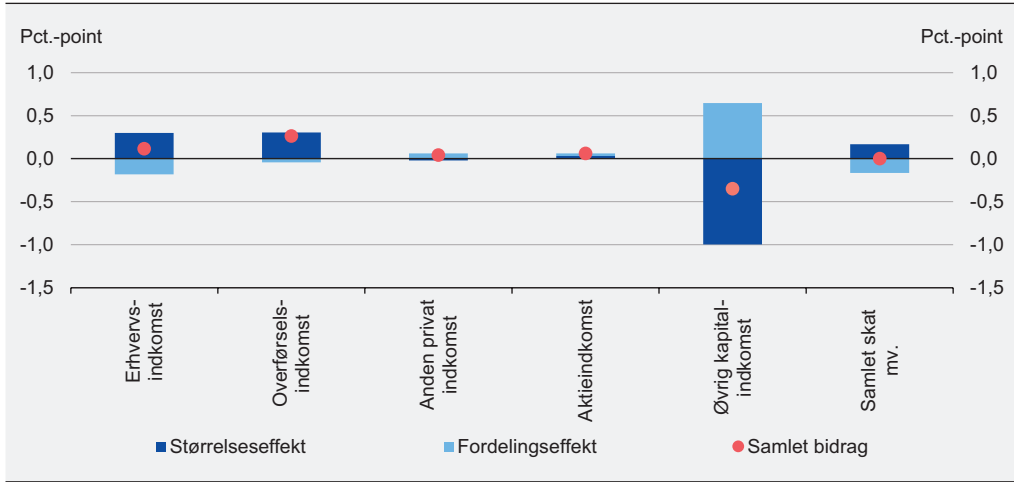
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Dekomponering af udviklingen i Gini-koefficienten fra 2021 til 2022

Det er muligt at dekomponere udviklingen i Gini-koefficienten i bidrag fra forskellige indkomstkategorier. Et indkomstelement kan bidrage til at øge eller sænke Gini-koefficienten ved at udgøre en ændret andel af den samlede disponible indkomst (*størrelseseffekten*) eller ved at være mere eller mindre lige fordelt (*fordelingseffekten*).

Erhvervsindkomsten var mere lige fordelt og udgjorde en større andel af den samlede indkomst i 2022 end i 2021. Overførslerne var mere omfordelende, men udgjorde samtidig en mindre andel af den samlede indkomst, hvilket skal ses i lyset af den høje beskæftigelse. Kapitalindkomsten udgjorde en mindre andel af den samlede indkomst som følge af udviklingen på de finansielle markeder og var samtidig mindre lige fordelt, *jf. figur B.2.3.*

Figur B.2.3 Indkomstkomponenternes bidrag til ændring i indkomstforskellene, 2021-2022

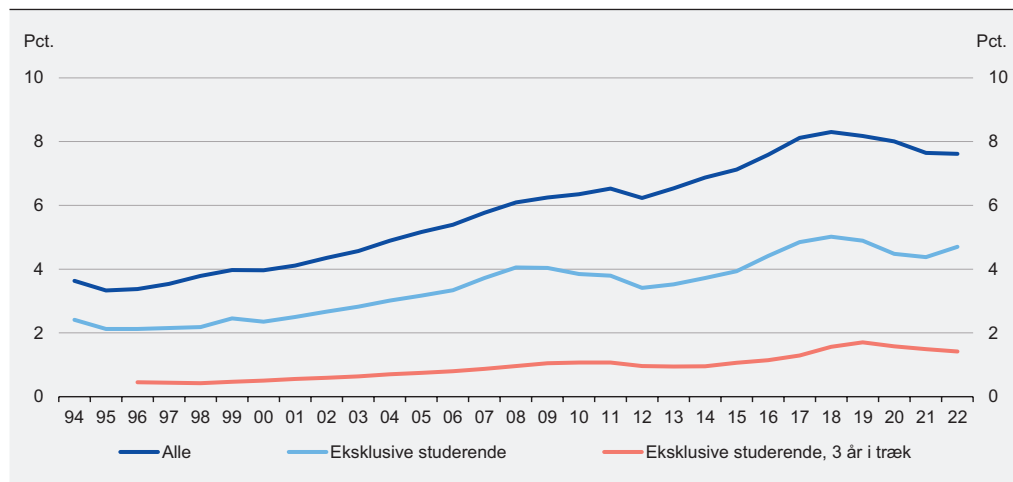
Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Erhvervsindkomsten er opgjort ekskl. arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger. Øvrig kapitalindkomst omfatter renteindtægter, renteudgifter, imputeret afkast af egen bolig samt anden kapitalindkomst. Fradrag for private pensionsindbetalinger indgår under *samlet skat mv.*, mens private pensionsudbetalinger indgår under *anden privat indkomst*.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Bilag 2.4 Udvikling i lavindkomstgruppen

Andelen af befolkningen, som er i lavindkomstgruppen, er omtrent fordoblet siden 1994, jf. figur B.2.4

Figur B.2.4 Andel personer i lavindkomstgruppen, 1994-2022

Anm.: Lavindkomstgruppen omfatter personer med en familieækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen. I eksklusive studerende ses bort fra studerende over 18 år og personer i familie med studerende.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

En stor del af stigningen i lavindkomstgruppen skyldes, at flere i dag får en uddannelse. Studerende har typisk en relativt lav indkomst under uddannelse sammenlignet med befolkningen som helhed. Omvendt kan studerende se frem til relativt høj indkomst efter endt studie. Hvis man ser bort fra studerende, reduceres lavindkomstgruppen betragteligt, og stigningen siden 1994 er væsentlig mindre.

Der er generelt stor mobilitet ud af lavindkomstgruppen, og mange oplever kun relativt lav indkomst i en begrænset periode. Det gælder fx ledige, der finder et job, eller selvstændige, der i en kort periode ikke har tjent penge i deres virksomhed. Der er derfor færre, der har været i lavindkomstgruppen flere år i træk.

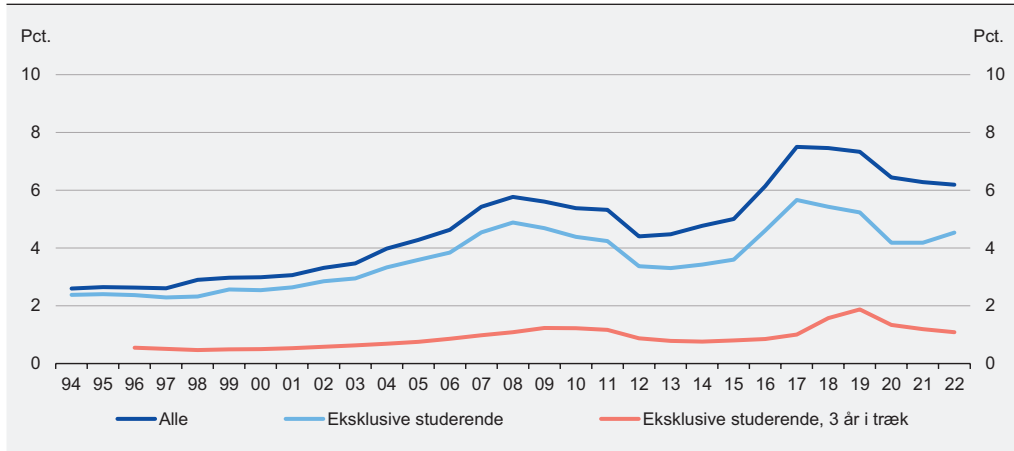
Den generelle velstandsudvikling har medført, at medianindkomsten i Danmark er vokset støt siden 1994. Det samme gælder lavindkomstgrænsen, som udgør 50 pct. af medianindkomsten. Alle befolkningsgrupper har fået del i den generelle velstandsudvikling. Stigningen i de disponible indkomster har imidlertid været større for nogle grupper. Indkomstfremgangen for personer i beskæftigelse og folkepensionister har eksempelvis været større end for personer, der modtager kontanthjælp.

Udviklingen i befolknings sammensætningen på herkomst har også bidraget til at øge antallet af personer i lavindkomstgruppen fra 1994 til 2022. Det hænger blandt andet sammen med, at indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har en svagere tilknytning til arbejds-

markedet end personer med dansk oprindelse. Samtidig modtager personer, der ikke opfylder opholdskravet i kontanthjælpssystemet, en lavere ydelse i tilfælde af ledighed, *jf. Ulighedsredøgørelsen 2021*.

Andelen af børn, som er i lavindkomstgruppen følger generelt udviklingen i den samlede lavindkomstgruppe, og er således også steget siden 1994, *jf. figur B.2.5*.

Figur B.2.5 Andel børn i lavindkomstgruppen, 1994-2022

Anm.: Lavindkomstgruppen omfatter personer med en familieækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen. I eksklusive studerende ses bort fra studerende over 18 år og personer i familie med studerende.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Bilag 2.5 Centrale tal

Tabel B.2.6 Indkomstforskelle, lavindkomstgruppen og indkomstudvikling

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Indkomstforskelle																
Gini-koefficient pct.	19,9	22,6	23,8	26,4	26,3	26,0	26,6	27,1	27,9	27,8	28,1	28,1	28,5	28,6	28,9	29,0
Lavindkomstgruppe																
<i>Antal 1.000 personer</i>																
Alle	172	209	275	344	357	343	361	382	399	427	460	472	467	458	441	443
Heraf børn	29	34	50	63	62	51	51	54	57	70	85	84	83	72	71	70
<i>Andel af befolkningen, pct.</i>																
Alle	3,3	4,0	5,2	6,4	6,5	6,2	6,5	6,9	7,1	7,6	8,1	8,3	8,2	8,0	7,6	7,6
Heraf børn	2,6	3,0	4,3	5,4	5,3	4,4	4,5	4,8	5,0	6,1	7,5	7,5	7,3	6,4	6,3	6,2
Medianindkomst																
2022-niveau, 1.000 kr.	186	203	229	244	240	237	240	244	248	252	256	262	266	278	283	265

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellens datagrundlag.

3. Befolkningens formuer

Danskernes økonomiske situation afhænger ikke kun af deres disponible indkomst i et givent år, men også af størrelsen på deres formue og gæld. Efter flere år med lav inflation og lave renter, som gavnede udviklingen på aktie- og boligmarkedet og førte til en stigende nettoformue, blev 2022 præget af markante udsving på de finansielle markeder.

I årene op til 2022 havde coronapandemien skabt omfattende forstyrrelser i de globale forsyningskæder og skift i forbrugssammensætningen, hvilket førte til stigende omkostninger og højere priser på mange varer. Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022 forværrede situationen yderligere med kraftige stigninger i energipriserne, særligt på gas og olie. Den høje inflation fik centralbanker verden over til at hæve renterne betragteligt, hvilket udløste fald på aktie-, obligations- og boligmarkederne.

Dette kapitel sætter fokus på konsekvenserne for befolkningens nettoformuer og udviklingen i formueforskellene af disse stød til økonomien.

Hovedbudskaberne i kapitlet er:

- Den gennemsnitlige *reale* nettoformue faldt med omkring 13 pct. fra 2021 til 2022. En stor del af faldet kan tilskrives markante stigninger i forbrugerpriserne i løbet af 2022.
- Den gennemsnitlige *nominelle* nettoformue faldt med ca. 6 pct., dvs. væsentligt mindre. Faldet i den gennemsnitlige nettoformue kan tilskrives fald i værdien på de reale og finansielle aktiver såvel som på pensionsformuerne. Samtidig faldt værdien af gælden, hvilket modsat bidrog til en stigning i den gennemsnitlige nettoformue.
- Andelen af den samlede nettoformue, der var ejet af de 10 pct. af befolkningen med de største formuer, steg marginalt med 0,2 pct.-point til 49,5 pct. i 2022. Til sammenligning faldt ejerandelen for top 10 pct. med 4,1 pct.-point fra 2014 til 2021.
- Andelen af den voksne befolkning med negativ nettoformue udgjorde 7,9 pct. i 2022. Andelen har dermed ligget på samme niveau siden 2020. Fra 2014 til 2020 faldt andelen af den voksne befolkning med negativ nettoformue med 4,2 pct.-point.

3.1 Udviklingen i danskernes personlige formuer

Når befolkningens formuer belyses, tages der typisk udgangspunkt i personlige nettoformuer, som omfatter personernes samlede formueforhold. Nettoformuen består af værdien af de samlede aktiver (formue) fratrukket værdien af de samlede passiver (gæld).

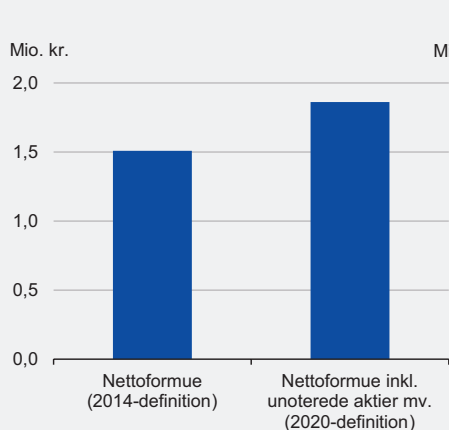
Det gennemgående formuebegreb, der anvendes i dette kapitel, er nettoformuen opgjort efter Danmarks Statistiks *2014-definition*. Over tid er oplysningerne om befolkningens nettoformuer gradvist forbedret gennem inklusion af flere formuelementer, hvilket har givet anledning til forskellige definitioner af nettoformuen, *jf. boks 3.1*.

Boks 3.1 Forskellige definitioner af nettoformue i formuestatistikken

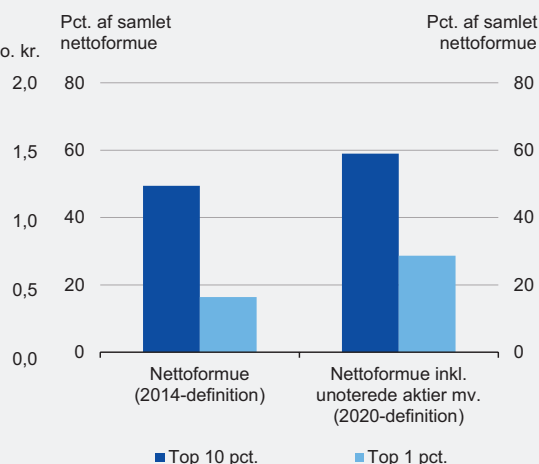
Danmarks Statistik anvender i formuestatistikken to definitioner af nettoformue: 2014- og 2020-definitionen. Forskellen på de to opgørelser er, at 2020-definitionen inkluderer *offentlig gæld til inddrivelse* samt et skøn for *værdien af unoterede aktier*. Særligt inddragelsen af de unoterede aktier resulterer i en markant stigning i den gennemsnitlige nettoformue i befolkningen, når man anvender 2020-definitionen, *jf. figur a*.

Det er vigtigt at bemærke, at nettoformuen opgjort efter 2020-definitionen først kan opgøres fra og med 2020, hvilket er for kort en periode til at kunne konkludere mere håndfast på udviklingen i nettoformuen og formueforskellene. Hertil kommer, at værdien af unoterede aktier er behæftet med betydelig usikkerhed på grund af udfordringer ved værdisætning og ejerskab. Eksempelvis udledes markedsværdien af virksomhederne ved at justere egenkapitalen med forholdet mellem aktiekursværdien og egenkapitalen i børsnoterede selskaber. Denne metode er yderst usikker på virksomhedsniveau, da der ikke tages højde for andre forhold med betydning for en virksomheds markedsværdi.

Figur a Gennemsnitlig nettoformue, 2022

Figur b Formueforskelle, 2022

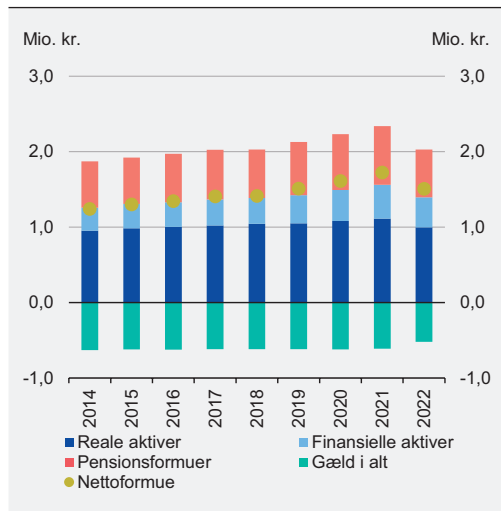
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Da hovedparten af værdien af de unoterede aktier ejes af personer i toppen af formuefordelingen, medfører inklusionen af de nye formuelementer også et højere niveau for formueforskellene målt ved ejerandele. Eksempelvis øges ejerandelen for top 10 pct. fra ca. 49 pct. til 59 pct. af nettoformuen, når unoterede aktier medregnes, *jf. figur b*. Betydningen af de nye formuekomponenter for nettoformuens niveau og formueforskelle er beskrevet nærmere i bilag 3.1.

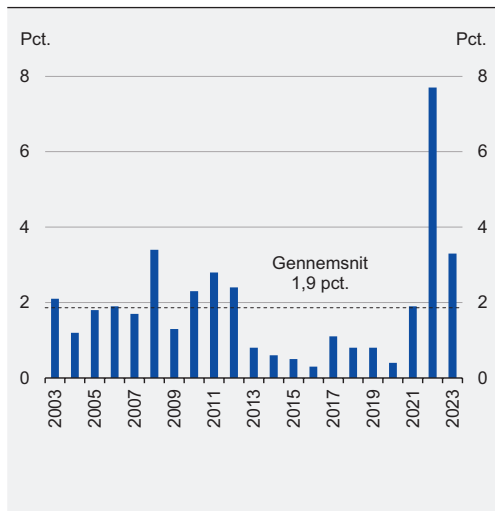
Udvikling i nettoformuerne fra 2014 til 2022

I december 2022 udgjorde den samlede personlige nettoformue omkring 7.200 mia. kr.¹, hvilket svarer til ca. 1,5 mio. kr. pr. voksen dansker. Efter en årrække med stigende nettoformuer faldt befolkningens gennemsnitlige nettoformue med omkring 0,2 mio. kr. (2022-niveau), svarende til 13 pct. fra 2021 til 2022, *jf. figur 3.1*.

Figur 3.1 Udvikling i gennemsnitlig nettoformue, 2014-2022

Figur 3.2 Gennemsnitlig årlig udvikling i forbrugerpriserne, 2003-2023

Anm.: Personlig nettoformue for 18+-årige opgjort i 2022-priser.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Det forholdsvis store fald i den gennemsnitlige reale nettoformue fra december 2021 til december 2022 kan delvist tilskrives udviklingen i forbrugerpriserne i 2022, hvor flere globale faktorer bidrog til en kraftig stigning i inflationen. Energiforbrugerpriserne steg markant som følge af krigen i Ukraine og de deraf følgende forstyrrelser i forsyningen af gas og olie, hvilket øgede produktionsomkostningerne. Fragtraterne og råvarepriserne steg ligeledes betydeligt, hvilket påvirkede priserne på en lang række forbrugsvarer. Samtidig medførte coronapandemien et ekstraordinært pres på de globale forsyningskæder, hvilket skabte mangel på mange varer. Nedlukningerne af mange serviceerhverv under pandemien førte desuden til et skift i forbruget fra tjenester til varer, hvilket øgede den private vareefterspørgsel og pressede priserne yderligere op.

Da økonomierne rundt om i verden genåbnede efter nedlukningerne, steg den private efterspørgsel yderligere, hvilket drev inflationen endnu højere. Samlet set bidrog disse faktorer til, at forbrugerpriserne—efter en periode med forholdsvis lav inflation—steg med knap 8 pct. i 2022, *jf. figur 3.2*.

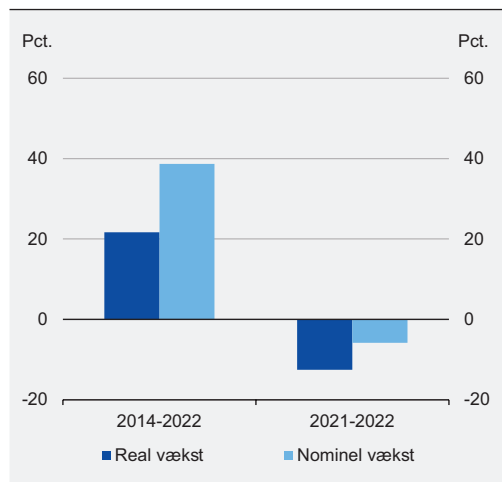
Når udviklingen i nettoformuerne korrigeres for udviklingen i forbrugerpriserne, er det for at vise husholdningernes reelle købekraft, når der justeres for inflationens generelle effekt på øko-

¹ Nettoformue opgjort ved 2014-definitionen. Opgøres nettoformuen i stedet ud fra 2020-definitionen, hvor værdien af gæld til det offentlige og værdien af unoterede aktier indgår, udgør den samlede personlige nettoformue omkring 8.900 mia. kr. i 2022.

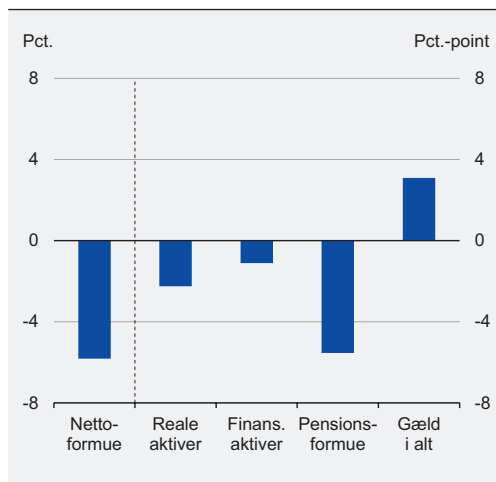
nomien. Det giver et billede af, hvor meget husholdningerne faktisk kan købe med deres formue over tid. Udviklingen i forbrugerpriserne afspejler dog ikke nødvendigvis prisudviklingen på de enkelte formuekomponenter, såsom bolig, aktier eller pensionsopsparinger, der kan udvikle sig meget anderledes end de varer og tjenester, der indgår i forbrugerprisindekset.

Den gennemsnitlige nominelle nettoformue faldt med knap 6 pct. fra 2021 til 2022, *jf. figur 3.3*. Set over hele perioden fra 2014 til 2022 udgjorde den nominelle vækst omkring 40 pct., mens den reale vækst udgjorde ca. 20 pct.

Figur 3.3 Udvikling i gennemsnitlig nettoformue opgjort i reale og nominelle vækstrater for perioderne 2014-2022 og 2021-2022

Figur 3.4 Bidrag til udviklingen i gennemsnitlig nominel nettoformue, 2021-2022

Anm.: Personlig nettoformue for 18+-årige. Figur 3.4: Venstreaksen viser udviklingen i nettoformuen i pct. Højreaksen viser bidraget fra de enkelte formueelementer i pct.-point.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Faldet i den gennemsnitlige nominelle nettoformue på knap 6 pct. fra 2021 til 2022 afspejler særligt et fald i pensionsformuernes værdi. Det reducerede isoleret set den gennemsnitlige nettoformue med 5,5 pct.-point, *jf. figur 3.4*. Også værdien af de reale og finansielle aktiver faldt og bidrog samlet set til at reducere den gennemsnitlige nettoformue med omkring 3,4 pct.-point. Omvendt faldt værdien af gælden, hvilket bidrog til at øge den gennemsnitlige nettoformue med omkring 3,1 pct.-point.

Renteforhøjelser påvirkede nettoformuen gennem kursfald på aktier og obligationer

Faldet i nettoformuen fra 2021 til 2022 kan i høj grad tilskrives kursfald på aktier og obligationer. I løbet af 2022 hævede centralbankerne renterne kraftigt for at imødegå den stigende inflation. Den høje inflation, betydelig usikkerhed om de økonomiske udsigter og renteutviklingen førte til store udsving på de finansielle markeder. Når renterne stiger, påvirker det typisk både obligations- og aktiemarkedet i negativ retning, *jf. boks 3.2*.

Boks 3.2 Renteforhøjelser medførte kursfald på aktier og obligationer i 2022

Højere renter påvirker obligationskurserne, fordi nutidsværdien af de fremtidige betalinger på renter og tilbagebetaling af hovedstolen bliver mindre. Dette fænomen påvirker især obligationer med lang løbetid (fx 30-årige realkreditobligationer), som er mere følsomme over for renteændringer.

Obligationer med lang løbetid er mere sårbare over for renteændringer, da investorer skal vente længere tid på at få deres investerede kapital tilbage, og i mellemtiden er afkastet fra kuponerne ikke så attraktivt i forhold til det nuværende højere renteniveau. Samtidig kan den øgede usikkerhed om den fremtidige renteutvikling som følge af usikkerhed om inflationen og den makroøkonomiske situation også bidrage til at gøre dem mindre eftertragtede blandt investorer. Det kan føre til yderligere fald i priserne, da investorer vil kræve en forøget risikopræmie.

Højere renter påvirker ligeledes aktiekurserne, da de øger diskonteringsrenten, som anvendes til at vurdere fremtidige indtjeningsstrømme fra selskaberne. Når diskonteringsrenten stiger, falder nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme, hvilket presser aktiekurserne ned. Desuden gør højere renter det dyrere for virksomheder at låne penge til investeringer, hvilket reducerer deres fremtidige indtjening og dermed aktiekursen. Samtidig bliver nyudstedte obligationer mere attraktive som investeringsmulighed, da de nu tilbyder højere sikre afkast set i forhold til den forudgående periode med meget lave renter. Dette fører til en kapitalflytning fra aktier til obligationer, hvilket reducerer efterspørgslen efter aktier og dermed presser aktiemarkedet ned.

Inflation spiller ofte en vigtig rolle i dette samspil, da en for høj inflation tilskynder centralbankerne til at hæve renterne for at dæmpe prisstigningerne med henblik på at sikre efterlevelse af deres inflationsmålsætninger. Når inflationen stiger, udhuler det også værdien af obligationers fremtidige betalinger, hvilket, som beskrevet, øger kravet om højere nominelle renter. Dette skaber et pres både på obligations- og på aktiekurserne, da inflationen også presser virksomhedernes omkostninger op og reducerer deres overskud.

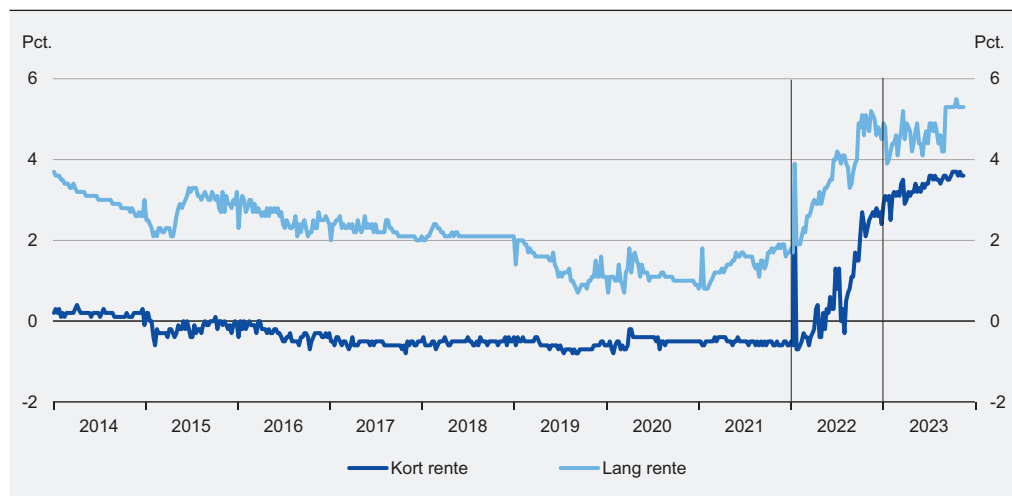
Samlet set skaber kombinationen af inflation, højere renter og skift i investorernes risikoappetit og porteføljesammensætning store udsving på de finansielle markeder, hvilket blev tydeligt i 2022, hvor globale rentestigninger og inflation påvirkede både obligations- og aktiemarkedene negativt.

Den Europæiske Centralbank og Nationalbanken hævdede de toneangivende renter fire gange i løbet af 2022 som en reaktion på kraftigt stigende priser og for at bringe inflationen tilbage mod målet på 2 pct. på mellemlangt sigt. Nationalbanken satte således indlånsrenten op fra -0,6 pct. ved indgangen af året til 1,75 pct. ved udgangen af året. Samtidig var der udbredte forventninger om yderligere rentestigninger i 2023 som følge af udsigt til en periode med kraftigt forhøjet inflation.

Renterne på danske realkreditobligationer steg ligeledes kraftigt i 2022. Renten på 30-årige, fastforrentede, konverterbare realkreditobligationer steg fra ca. 1,8 pct. i begyndelsen af januar 2022 til ca. 4,8 pct. i slutningen af december 2022, og en lignende stigning kunne ses på de korte realkreditobligationer, jf. figur 3.5. Udviklingen afspejlede blandt andet stigningen i statsobligationsrenter og stigende risikopræmier². De lange renter steg hurtigere som følge af forventninger om fremtidige pengepolitiske stramninger og dermed højere korte renter samt som følge af højere risikopræmier.

² Økonomisk Redegørelse, marts 2023. Økonomiministeriet (oem.dk)

Figur 3.5 Udvikling i korte og lange realkreditrenter, 2014- 2023

Anm.: Obligationsrenter for realkreditobligationer opgjort af Finans Danmark. Gennemsnitlige effektive rente for investorer, der har købt nyudstedte realkreditobligationer i den pågældende uge.

Kilde: Finansdanmark.dk.

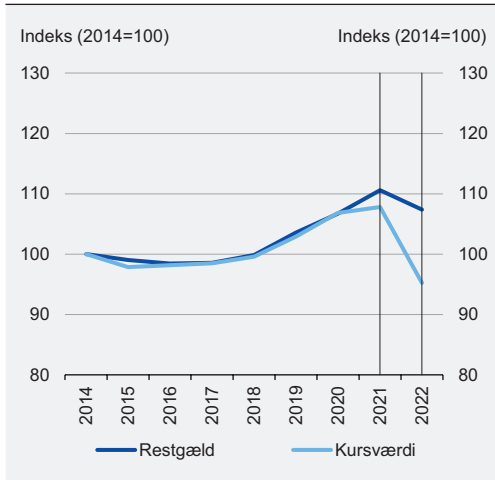
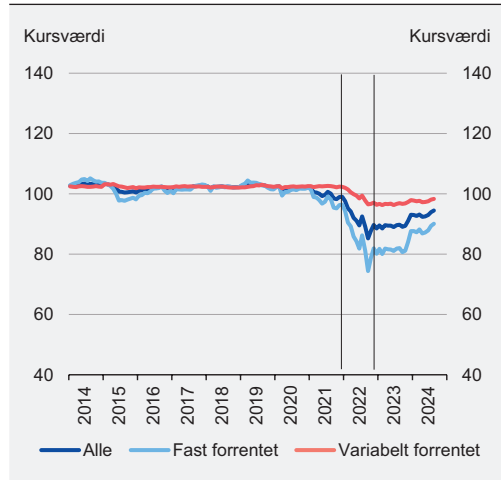
Når renten på realkreditobligationer stiger, falder kursen på de bagvedliggende obligationer på boligejeres fastforrentede realkreditlån. Den lavere kurs åbner op for, at nogle boligejere kan opkonvertere deres realkreditlån, hvilket betyder, at låntageren kan indfri sit eksisterende lån til en lavere værdi (kursværdi) end restgælden. Dette reducerer den samlede restgæld, men betyder også, at det nye lån vil have en højere rente og en kursværdi omkring de 100.³

Kursfald på realkreditgæld bidrog til at øge nettoformuen

I formuestatistikken er det kursværdien af realkreditgælden, der indgår i opgørelsen af nettoformuen. Det betyder, at boligejere med fastforrentede realkreditlån, der ikke vælger at opkonvertere, stadig vil fremstå med en reduceret værdi af deres gæld, da det er kursværdien af realkreditgælden – og ikke den (nominelle) restgæld – der bruges til at beregne nettoformuen. Mange boligejere har i løbet af 2022 og 2023 benyttet sig af denne konverteringsmulighed.

I løbet af 2022 faldt kursværdien af den gennemsnitlige realkreditgæld med omkring 12 pct., mens restgælden kun faldt med 3 pct., *jf. figur 3.6*. Fra december 2021 til december 2022 faldt den gennemsnitlige nominelle gæld med ca. 50.000 kr. Faldet kan næsten udelukkende tilskrives nedgangen i realkreditgælden, hvor kursfaldet på gælden udgjorde 37.000 kr., mens restgælden faldt med 13.000 kr.

³ Fra januar 2022 til september 2023 blev omtrent hvert tredje fastforrentede realkreditlån i husholdningerne købt tilbage, uden at der var en bolighandel involveret, svarende til tilbagekøb for ca. 318 mia. kr. ifølge Andersen m.fl. *Stigende renter og husholdningers omlægning af fastforrentede realkreditlån, Finans/Invest, 01. februar.*

Figur 3.6 Udvikling i gennemsnitlig realkreditgæld opgjort ved hhv. restgæld og kursværdi, 2014-2022**Figur 3.7** Udvikling i kursværdien på hhv. fast og variable forrentede realkreditlån, 2014-2024

Anm.: Figur 3.6: Realkredit restgæld og kursværdi fra Danmarks Statistiks formuestatistik. Figur 3.7: Realkreditinstitutters indenlandske realkreditudlån til husholdningers (lønmødtagere, pensionister mv.) ejerboliger og fritidshuse. Kursværdien angiver forholdet mellem markedsværdien og den nominelle værdi af realkreditudlån. De to lodrette linjer angiver hhv. december 2021 og 2022. December er statusdagspunkt i formueopgørelserne.

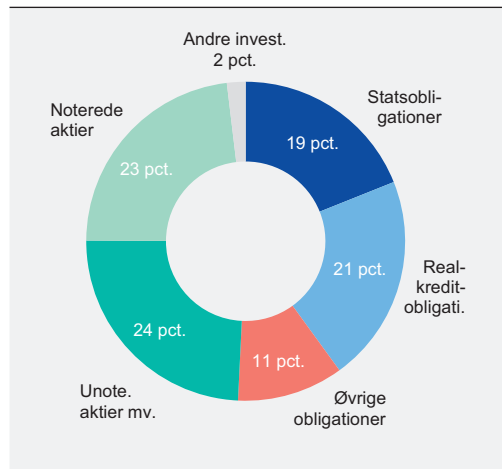
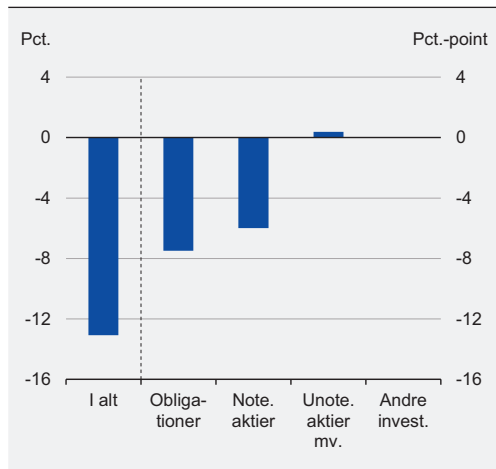
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag samt Nationalbankens statistikbank tabel DNRUDDKS.

Den gennemsnitlige realkreditgæld omfatter både fastforrentede lån og lån med variabel rente. Det er især kursværdien af de fastforrentede lån, der falder, når renten stiger, *jf. figur 3.7*. For variabelt forrentede lån holder kursen sig normalt tæt på 100, da renten løbende justeres i forhold til markedsrenten. Det gennemsnitlige fald på 12 pct. i realkreditgælden dækker derfor over betydeligt større kursfald på den fastforrentede del af gælden, mens kursen for variabelt forrentede lån forbliver relativt stabil.

Udviklingen i pensionsformuerne følger udviklingen på de finansielle markeder

Næsten alle voksne danskere har en pensionsopsparing i et pensionselskab enten gennem privattegnede eller arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger, ATP-indbetalinger eller obligatorisk opsparing for ydelsesmodtagere. Størrelsen af opsparingen afhænger naturligvis af, hvor mange år der er indbetalt, samt beløbenes størrelse og den risiko og afkast, der er forbundet med de valgte pensionsprodukter.

Pensionselskabernes porteføljer er generelt bredt sammensatte for at reducere risikoen og sikre stabile afkast over tid. Obligationer, hvor især stats- og realkreditobligationer udgør en betydelig andel, står for omkring 50 pct. af de samlede investeringer, *jf. figur 3.8*. Unoterede aktier mv., som blandt andet omfatter investeringer i virksomheder uden børsnoterede aktier, fast ejendom, infrastruktur samt erhvervslån udgør omkring 24 pct., mens investeringer i noterede aktier udgør omkring 23 pct.

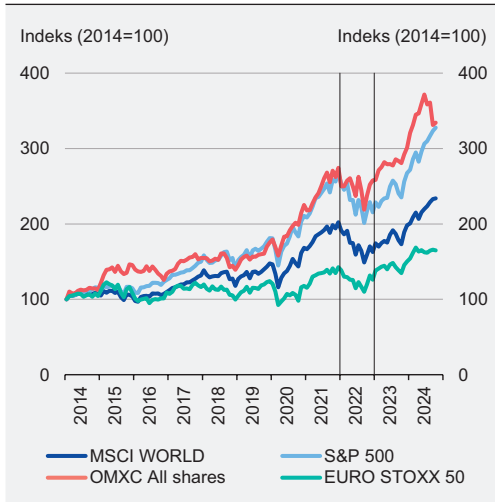
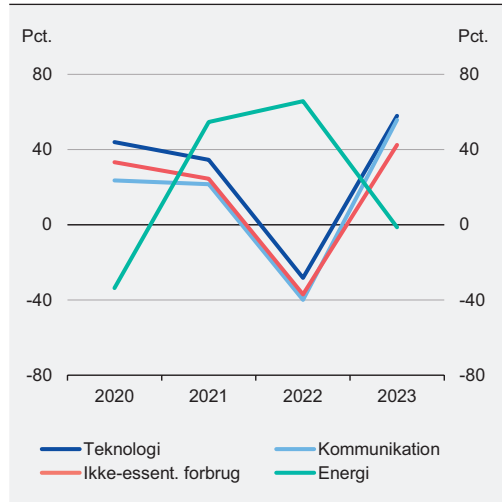
Figur 3.8 Fordeling af pensionssekskabernes investeringer opdelt efter type, 2022**Figur 3.9** Bidrag til udviklingen i pensionssekskabernes investeringer, 2021-2022

Anm.: Forsikrings- og pensionssektoren i alt, hvor danske investeringsforeninger er gennemlyst, dvs. at sektorens beholdninger i danske investeringsforeninger er splittet ud på underliggende instrumenttyper. Figur 3.9: Venstreaksen viser udviklingen i pensionssekskabernes investeringer i pct. Højreaksen viser bidraget fra de enkelte komponenter i pct.-point.

Kilde: Nationalbankens statistikbank tabel DNRUDDKS og egne beregninger.

Udviklingen i pensionsformuens værdi afhænger i høj grad af markedsforholdene på obligations- og aktiemarkedene. Da halvdelen af pensionsformuen er placeret i obligationer, har de store udsving på obligationsmarkedet haft en væsentlig indflydelse på formuens udvikling. Af det samlede fald i pensionsformuen fra 2021 til 2022 på 13 pct. kan 7,5 pct.-point tilskrives faldet i værdien af obligationer, *jf. figur 3.9*.

Det andet store bidrag kom fra udviklingen i værdien af noterede aktier, der kan tilskrives omkring 6 pct.-point af faldet i pensionsformuerne i 2022. Faldet i værdien af noterede aktier kom som følge af fald på de vestlige aktiemarkeder generelt. Fx faldt MSCI World-indekset, der følger store og mellemstore virksomheder i udviklede lande, med knap 20 pct. i løbet af 2022, *jf. figur 3.10*. Det samme var tilfældet for S&P 500 indekset, der måler udviklingen af de største amerikanske virksomheder. I Europa faldt EURO STOXX 50 med 12 pct., mens det danske aktiemarked, målt ved OMXC All Shares, faldt med 6 pct.

Figur 3.10 Udvikling i udvalgte aktieindeks, 2014-2024**Figur 3.11** Årlig vækst i udvalgte S&P 500 sektorindeks, 2020-2023

Anm.: EURO STOXX 50, dækker de 50 største virksomheder i eurozonen. S&P 500 består af 500 af de største børsnoterede virksomheder i USA. MSCI World indekset, dækker udviklede markeder over hele verden og indeholder aktier fra ca. 1.500 virksomheder fra 23 lande. OMXC all shares indekset, dækker alle OMXC-virksomheder. Figur 3.11: årlig vækst i løbet af kalenderåret.

Kilde: S&P Dow Jones Indices og Investing.com.

Nedgangen på det amerikanske aktiemarked (S&P 500) i 2022 var primært drevet af fald i sektorer som teknologi (fx Apple, Microsoft og Nvidia), kommunikation (fx Meta og Alphabet) og ikke-essentielle forbrugsgoder (fx Tesla, Nike og Amazon), som oplevede kursfald i størrelsesordenen 30-40 pct. i løbet af året, *jf. figur 3.11*. Omvendt steg energisektoren med 55 pct. i 2021 og yderligere 65 pct. i 2022, hvilket bidrog til at modvirke et endnu større samlet fald på markedet.

Faldet i de tre sektorer skal dog også ses i lyset af de betydelige stigninger, de oplevede i 2020 og 2021. Under coronapandemien var der en øget efterspørgsel efter digitale løsninger, der understøttede hjemmearbejde og fjernundervisning, samtidig med en kraftig stigning i køb af varer på online platforme. Sektorerne er også karakteriseret ved en høj kursværdi relativt til indtjeningen, men samtidig en stærkere indtjeningsvækst, hvilket forstærker betydningen af ændringer i renten og dermed diskonteringen af den fremtidige indtjening. Dette førte til markante kursstigninger og høje værdiansættelser i disse sektorer.

Fald i boligpriserne reducerede nettoformuerne fra 2021 til 2022

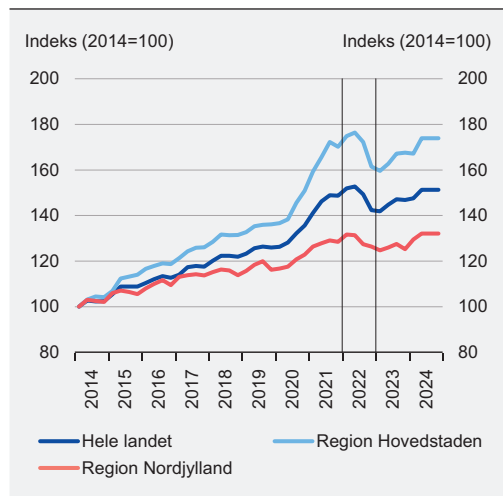
De kraftige stigninger i realkreditrenterne i løbet af 2022 gjorde det væsentligt dyrere at købe bolig, og sammen med en generelt svækket købekraft var det med til at få handelsaktiviteten på boligmarkedet til at bremse betydeligt op efter to år med rekordmange handler⁴.

I formueopgørelserne indgår markedsværdien af fast ejendom for ejere og andelshavere. Markedsværdien er estimeret af Danmarks Statistik og er et skøn for, hvad ejendommen kan blive solgt for på det frie marked. Efter en periode med fremgang på boligmarkedet faldt markeds-

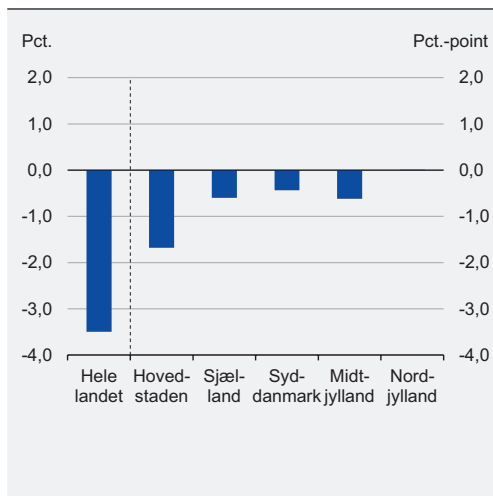
⁴ Økonomisk Redegørelse, marts 2023. Økonomiministeriet (oem.dk).

værdien af enfamiliehuse på landsplan med omkring 4,3 pct. i løbet af 2022, *jf. figur 3.12*. I Region Hovedstaden var faldet større og udgjorde ca. 5,1 pct., hvilket skal ses i lyset af, at prisstigningerne i regionen i årene op til havde været markant højere. I Region Nordjylland, hvor priserne ikke var steget lige så meget i de foregående år, faldt markedsværdierne med omkring 1,6 pct.

Figur 3.12 Prisindeks for enfamiliehuse, 2014-2024

Figur 3.13 Bidrag til udviklingen i de gennemsnitlige reale aktiver opdelt på regioner, 2021-2022

Anm.: Figur 3.12: Nominelt prisindeks for ejendomssalg, opgjort ved bestandsvægte for perioden 1 kvrt. 2014 til 1. kvrt. 2024. De to lodrette linjer angiver hhv. december 2021 og 2022. Ultimo december er statusstidspunkt i formueopgørelserne. Figur 3.13: Venstreaksen viser udviklingen i de gennemsnitlige reale aktiver i pct. Højreaksen viser bidraget fra de enkelte regioner i pct.-point.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Fra 2021 til 2022 faldt den gennemsnitlige nominelle værdi af reale aktiver med 3,5 pct., *jf. figur 3.13*. Hovedparten af dette fald skyldes nedgangen i markedsværdien af ejerboliger i Region Hovedstaden, mens bidragene fra de øvrige regioner har været mere moderate. Det større bidrag fra Region Hovedstaden dækker dels over et forholdsvis stort prisfald på enfamiliehuse, og dels at en større andel af befolkningen bor i hovedstadsområdet sammenlignet med de øvrige regioner.

Det store fald i den gennemsnitlige nettoformue fra 2021 til 2022 skyldtes således primært et fald i formueaktivernes værdi. Især kursfald på obligations- og aktiemarkederne bidrog til en markant reduktion i værdien på tværs af de forskellige formuekomponenter. Omvendt oplevede boligejere en positiv effekt på deres formue, da kursværdien af realkreditgælden faldt, hvilket isoleret set bidrog til en stigning i den gennemsnitlige nettoformue. Forskelle på udviklingen i de enkelte formuekomponenter kan have betydning for udviklingen i formueforskellene, fordi formuerne er sammensat forskelligt på tværs af formuefordelingen.

3.2 Formueforskellene i Danmark

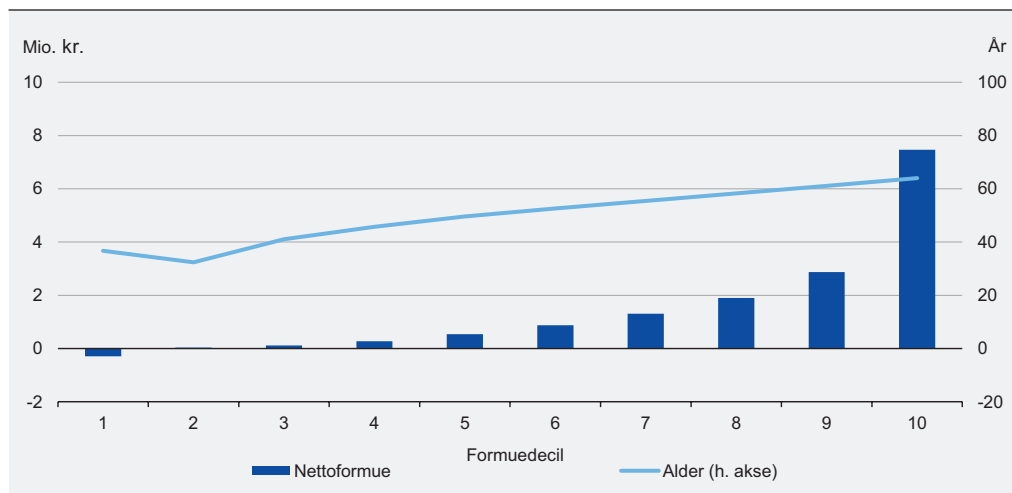
Et af hovedformålene med opsparing og låntagning er forbrugsudjævning over livet, og derfor hænger størrelsen af nettoformuen sammen med alder. Unge voksne har typisk små eller negative nettoformuer, mens nettoformuerne stiger i løbet af den erhvervsaktive alder, hvor pensionsformuen opbygges, og eventuel bolig- og studiegæld afvikles. Ved tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet aftager nettoformuerne gradvist, efterhånden som formuen omsættes til forbrug.

Formueforskelle på tværs af alder

Alder er en stærk indikator for, hvor i formuefordelingen, man er placeret. Forskellene i den gennemsnitlige nettoformue på tværs af formuefordelingen skal ses i lyset af, at personer i toppen af formuefordelingen er ældre og dermed har haft flere år til at opbygge formue. I 1. formuedecil er gennemsnitsalderen 37 år, mens gennemsnitsalderen er 64 år i 10. formuedecil, *jf. figur 3.14*.

Gennemsnitsalderen er en smule højere i 1. formuedecil end i 2. formuedecil. Det hænger blandt andet sammen med, at selvstændige er overrepræsenterede i 1. decil. Det er især selvstændige, der har store negative nettoformuer. Det skal ses i sammenhæng med, at det kan være omkostningsfyldt at starte virksomhed. Derudover er særligt selvstændige inden for landbruget overrepræsenteret blandt personer med store negative nettoformuer.

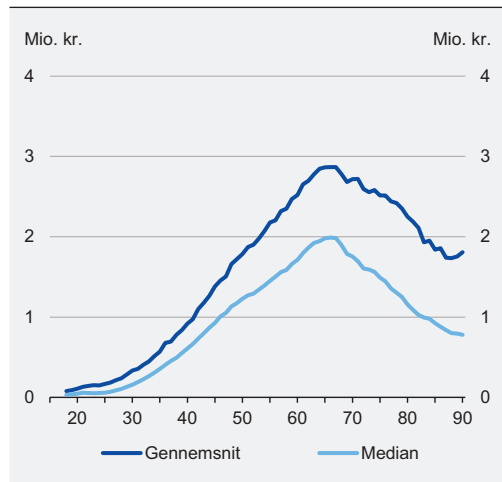
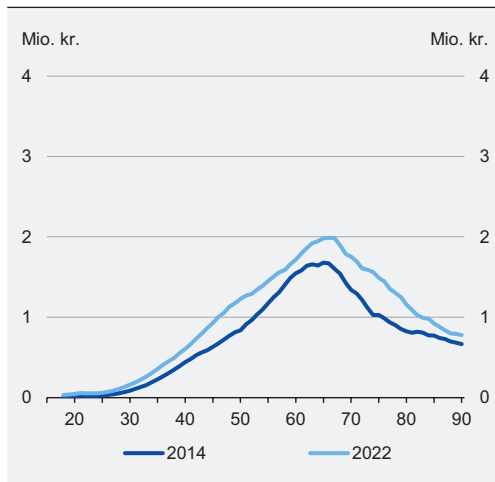
Figur 3.14 Gennemsnitlig nettoformue og alder opdelt på formuedeciler, 2022

Anm.: Nettoformue er inkl. pensionsformue for +18-årige.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Unge voksne har typisk en forholdsvis lav nettoformue, mens nettoformuen stiger gennem den erhvervsaktive alder og toppe ved pensionsalderen. Eksempelvis udgjorde den gennemsnitlige nettoformue for 30-årige omkring 0,3 mio. kr., mens nettoformuen for 60-årige i gennemsnit udgjorde ca. 2,5 mio. kr. i 2022, *jf. figur 3.15*.

Figur 3.15 Median- og gennemsnitsformue opdelt på alder, 2022**Figur 3.16** Medianformue opdelt på alder, 2014 og 2022

Anm.: Nettoformue inkl. pensionsformue opgjort i 2022-priser.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af lovmodellens datagrundlag.

På tværs af alle aldre er medianformuen vokset fra 2014 til 2022, men udviklingen i nettoformuen har varieret på tværs af alderstrin. Nettoformuen er steget mest omkring pensionsalderen målt i kr. Det skal ses i lyset af den stigende pensionsalder, øget beskæftigelse blandt pensionister samt modning af arbejdsmarkedspensionerne. Eksempelvis er medianformuen for 65-årige steget fra ca. 1,7 mio. kr. i 2014 til ca. 2,0 mio. i 2022, mens medianformuen for 30-årige er steget fra ca. 86.000 kr. i 2014 til ca. 158.000 kr. i 2022, *jf. figur 3.16*.

Forskellige mål for formueforskellene nuancerer billedet

Når formueforskellene belyses, er der ikke ét mål, der kan fortælle hele historien. I det følgende belyses formueforskellene ved brug af forskellige mål. Det første mål angiver forholdet mellem gennemsnit- og medianformuen – også kaldet RMM (Ratio between Mean and Median). Det andet mål angiver, hvor stor en andel af den samlede nettoformue, der er ejet af de mest formuende personer (top 10 pct. og top 1 pct.). Afslutningsvis opstilles to mål til at beskrive udviklingen i bunden af formuefordelingen, nemlig andelen af befolkningen med negativ nettoformue og andel med relativt lav nettoformue.

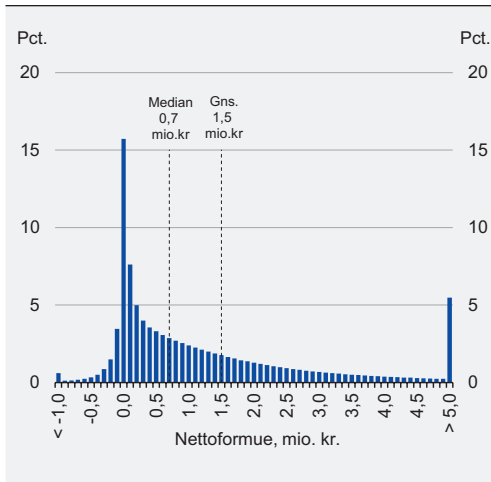
Formueforskellene er opgjort med udgangspunkt i 2014-definitionen af nettoformuen (dvs. uden unoterede aktier mv.). Det er for at kunne beskrive udviklingen over en længere periode. Der henvises til bilag 3.1 for tilsvarende figurer for formueforskellene opgjort med udgangspunkt i nettoformuen inklusive unoterede aktier mv.

Formueforskellene målt ved RMM

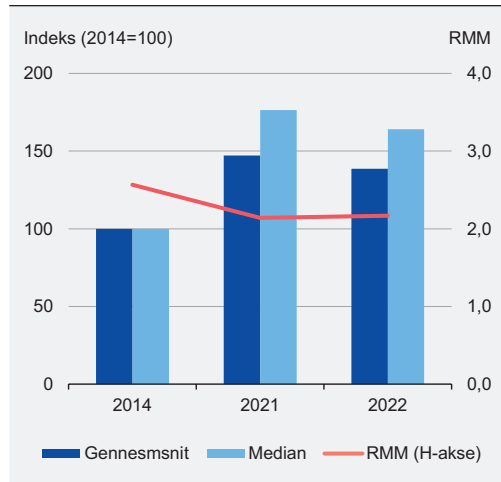
Når formueforskellene beskrives ud fra RMM, betyder en værdi større end 1, at mere end halvdelen af befolkningen har en nettoformue under gennemsnittet, hvilket skaber en ”højreskæv” fordeling. Dog kan et RMM-niveau over 1 opstå af forskellige årsager og kan derfor ikke entydigt fortolkes. For eksempel kan et højt RMM skyldes mange personer med formuer lige under medianen, hvilket trækker medianen ned uden nødvendigvis at indikere store forskelle i formue. Omvendt kan et højt RMM også være et resultat af, at nogle individer besidder formuer

markant over medianen, hvilket trækker gennemsnittet opad. I 2022 var den gennemsnitlige formue på 1,5 mio. kr., mens medianformuen var 0,7 mio. kr., hvilket giver en RMM på 2,17, jf. figur 3.17.

Figur 3.17 Fordeling af nettoformuen, 2022

Figur 3.18 Formueforskelle målt ved RMM, 2014, 2021 og 2022

Anm.: Personlig nettoformue for den voksne del af befolkningen (18+-årige). Omkring 5,5 pct. har en nettoformue, der er større end 5 mio. kr., mens omkring 0,6 pct. har en nettoformue, der er mindre end -1 mio. kr. RMM er defineret som gennemsnitsformuen delt med medianformuen. Figur 3.18: Udvikling i den nominelle nettoformue.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

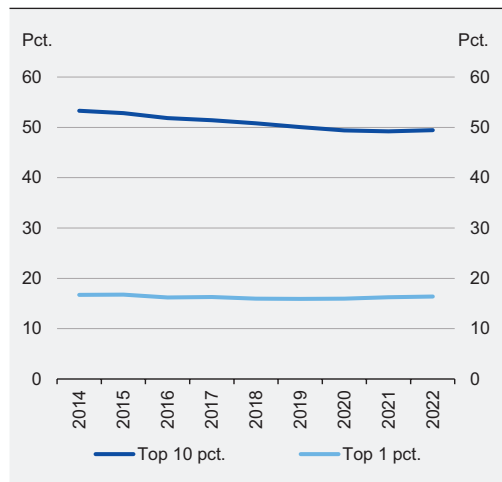
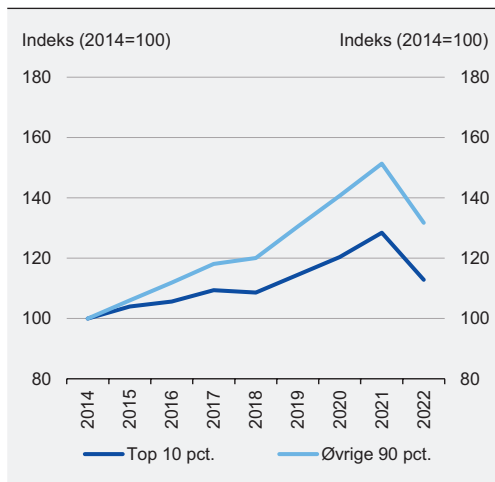
Fra 2014 til 2021 steg medianformuen forholdsmæssigt mere end gennemsnitsformuen, hvilket reducerede RMM fra 2,57 til 2,14 og indikerede en mere lige fordeling af nettoformuerne målt ved RMM, jf. figur 3.18. Medianformuen voksede med 76 pct. (fra 0,4 mio. kr. til 0,75 mio. kr.), mens gennemsnitsformuen steg med 47 pct. (fra ca. 1,1 mio. kr. til 1,6 mio. kr.). I 2022 faldt både gennemsnits- og medianformuen en smule, til henholdsvis 1,5 mio. kr. og 0,7 mio. kr., hvilket medførte en mindre stigning i RMM til 2,17.

Formueforskelle målt ved ejerandelen blandt de mest formuende

Et mål, der ofte anvendes til at beskrive udviklingen i formueforskellene, er andelen af nettoformuen, der ejes af de mest formuende personer i samfundet. Hvis andelen af formuen, der tilhører personer i den øvre del af formuefordelingen i befolkningen, stiger over tid, er det et tegn på, at formueforskellene bliver større. Modsat hvis andelen falder, så er det tegn på, at formueforskellene reduceres.

Det er hovedsageligt personer i slutningen af deres erhvervsaktive alder og personer over folkepensionsalderen, der er blandt den rigeste procent opgjort med udgangspunkt i nettoformuer. Derudover er gruppen kendetegnet ved i højere grad at være hovedaktionærer i en virksomhed.

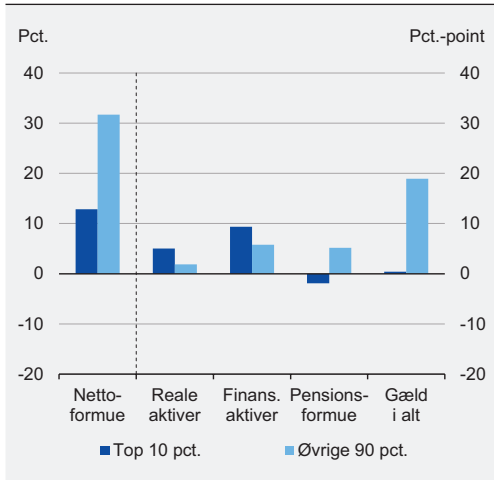
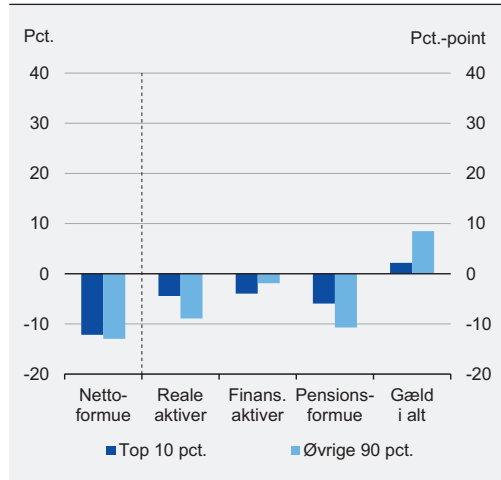
Andelen af den samlede nettoformue, der ejes af den 1 pct. af befolkningen med de største nettoformuer, var forholdsvis stabil på omkring 16-17 pct. i perioden fra 2014 til 2022, jf. figur 3.19. I samme periode blev andelen af den samlede nettoformue, der ejes af de 10 pct. af befolkningen med de største formuer, reduceret med knap 3,9 pct.-point fra 53,3 pct. i 2014 til 49,5 pct. i 2022. I 2022 var andelen stort set den samme som i 2021, dog med en marginal stigning på 0,2 pct.-point.

Figur 3.19 Andel af den samlede nettoformue ejet af hhv. top 1 pct. og top 10 pct., 2014-2022**Figur 3.20** Udvikling i den gennemsnitlige reale nettoformue for hhv. top 10 pct. og øvrige 90 pct., 2014-2022

Anm.: Udviklingen i nettoformuerne er opgjort i 2022-priser.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Den faldende ejerandel for top 10 pct. fra 2014 til 2022 er ikke et udtryk for en faldende nettoformue samlet set i gruppen, men derimod at nettoformuen blandt de øvrige 90 pct. af befolkningen steg relativt mere. Fra 2014 til 2022 steg den gennemsnitlige reale nettoformue med 13 pct. for top 10 pct. og med 32 pct. for de øvrige 90 pct., *jf. figur 3.20*. Faldet i ejerandelen i top 10 pct. skal således ses i lyset af forholdsvis høje vækstrater i nettoformuen for begge grupper frem til 2021 – mens den marginale stigning i ejerandelen i top 10 pct. fra 2021 til 2022 kan henføres til, at den gennemsnitlige reale nettoformue faldt med 12 pct. for top 10 pct. og 13 pct. for de øvrige 90 pct.

Den højere vækst i den gennemsnitlige reale nettoformue for de øvrige 90 pct. af befolkningen dækker over forskelle i udviklingen af de underliggende formuekomponenter. Væksten kan dels tilskrives et positivt bidrag fra pensionsformuen og dels et bidrag fra et fald i gælden fra 2014 til 2022, *jf. figur 3.21*. Især bidraget fra gældsreduktionen kan forklare, hvorfor den gennemsnitlige reale nettoformue steg mere for de øvrige 90 pct. For denne gruppe udgjorde vækstbidraget fra gældsreduktionen knap 18 pct.-point, mens det for top 10 pct. var tæt på 0 pct.

Figur 3.21 Vækstbidrag for top 10 pct. og øvrige 90 pct., 2014-2022**Figur 3.22** Vækstbidrag for top 10 pct. og øvrige 90 pct., 2021-2022

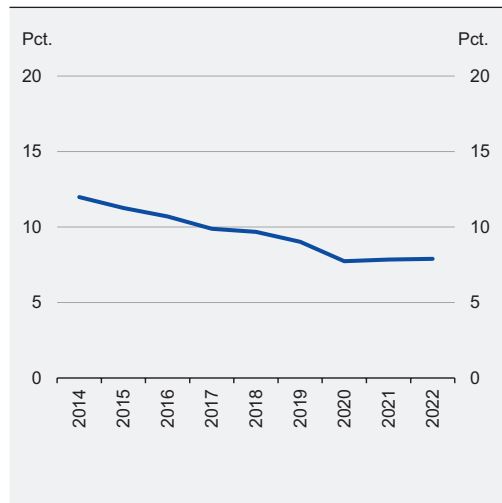
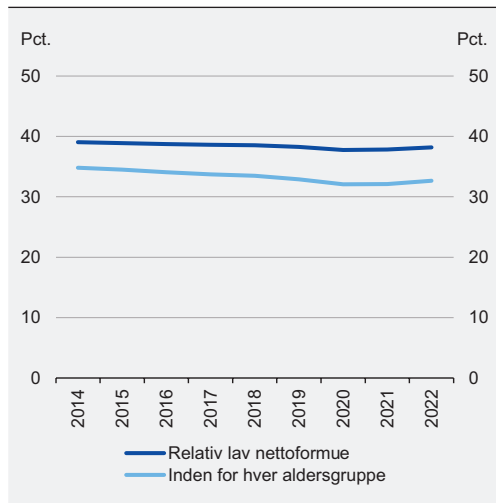
Anm.: Venstreaksen viser udviklingen i nettoformuen i pct. Højeraksen viser bidraget fra de enkelte formueelementer i pct.-point. Udvikling i gennemsnitlig nettoformue. Vækstbidragene er opgjort med udgangspunkt i formuekomponenternes reale værdi. Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Fra 2021 til 2022 faldt nettoformuen med henholdsvis 12 og 13 pct. for de to grupper, *jf. figur 3.22*. Faldet dækker over nogenlunde de samme bevægelser i de underliggende formuekomponenter i form af negative bidrag fra aktiverne og positivt bidrag for gælden. For de øvrige 90 pct. af befolkningen var der dog tale om større bevægelser, hvilket afspejler forskelle i formuekomponenternes andel af nettoformuen i de to grupper.

Personer med lave nettoformuer

Fordelingsmålet anvendt ovenfor beskriver formueforskelle målt som formuen i toppen af formuefordelingen i forhold til formuen i resten af befolkningen og er derfor mindre egnet til at beskrive formueudviklingen blandt personerne med de laveste nettoformuer. Der findes ikke en entydig definition af, hvornår en nettoformue er lav. Derfor anvendes to forskellige mål til at belyse udviklingen for personer med lave nettoformuer; andelen af befolkningen med negativ nettoformue og andelen af befolkningen med relativt lav nettoformue, defineret som en personlig nettoformue under 50 pct. af medianformuen. Målet er et relativt mål for lave nettoformuer, og det udtrykker derfor ikke, om nettoformuerne er lave i kroner og øre.

Andelen af befolkningen med negativ nettoformue faldt med cirka en tredjedel fra 2014 til 2020, og fra 2020 til 2022 har andelen ligget stabilt på omkring 7,9 pct., *jf. figur 3.23*. Færre personer har dermed negativ nettoformue, men den gennemsnitlige nettoformue for personer med negativ nettoformue er reelt omtrent uændret. Faldet i andelen dækker over, at mange unge ikke længere har negative nettoformuer. Det skal ses i lyset af, at unge udgør en forholdsvis stor andel af personer med negativ nettoformue. Ser man på tværs af de andre aldersgrupper, har der tilsvarende været et fald i andelen med negative nettoformuer.

Figur 3.23 Andel med negativ nettoformue, 2014-2022**Figur 3.24** Andel med relativ lav nettoformue, 2014-2022

Anm.: 18+-årige. Nettogæld er defineret som en nettoformue under 0 kr. Relativ lav nettoformue er defineret som en nettoformue under 50 pct. af medianformuen i hele den voksne befolkning. Relativ lav nettoformue, inden for hver aldersgruppe er defineret som en nettoformue under 50 pct. af medianformuen inden for aldersgruppen. Der opgøres således en medianformue for hver 1-årige aldersgruppe.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Andelen af personer med relativt lav nettoformue inden for hver aldersgruppe er faldet fra ca. 34,8 pct. i 2014 til ca. 32,7 pct. i 2022, *jf. figur 3.24*. Det tyder på, at den generelle fremgang i nettoformuerne, set over hele perioden fra 2014 til 2022 også har spredt sig i bunden af formuefordelingen.

Bilag 3.1 Betydningen af formuedefinition for de målte formueforskelle

Det gennemgående formuebegreb i dette kapitel er nettoformuen opgjort efter Danmarks Statistiks 2014-definition. Opgørelsen dækker perioden fra 2014 til 2022 og består af formuekomponenter, der er sammenlignelige over tid.

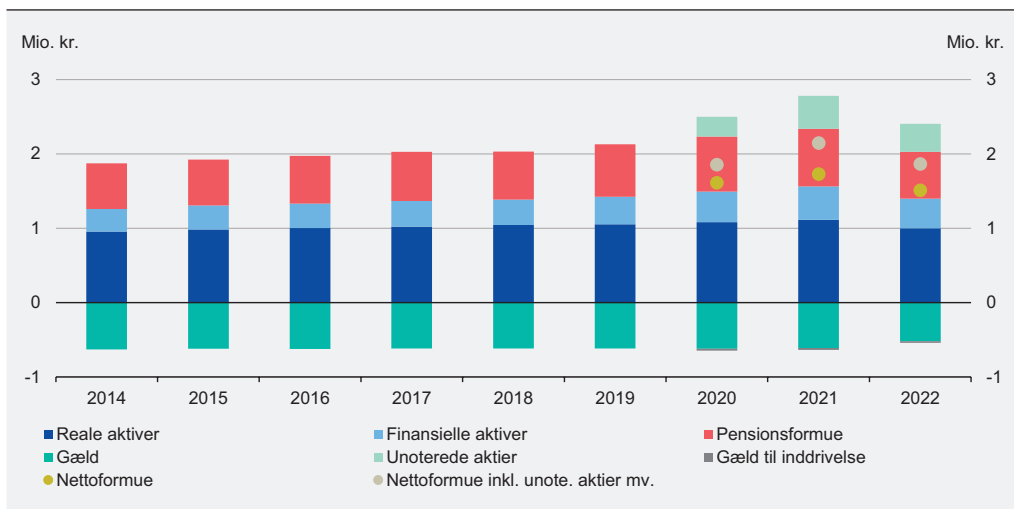
Fra og med 2020 findes også oplysninger om befolkningens offentlige gæld til inddrivelse i formuestatistikken. Gæld til inddrivelse udgjorde lidt over 100 mia. kr. i 2022, hvilket svarer til ca. 4 pct. af den samlede gæld i befolkningen.

Derudover findes der fra og med 2020 en imputeret værdi af unoterede aktier. Værdien af unoterede aktier i formuestatistikken udgør samlet set 1.788 mia. kr. i 2022, hvilket medfører en væsentlig forøgelse af den gennemsnitlige nettoformue i befolkningen målt med 2020-definitionen i forhold til 2014-definitionen.

Den gennemsnitlige nettoformue udgjorde ca. 1,5 mio. kr. i 2022 målt ved nettoformuen eksklusive unoterede aktier mv. (2014-definition), mens den gennemsnitlige nettoformue udgjorde ca. 1,9 mio. kr. i 2022, når unoterede aktier og gæld til inddrivelse indgår i nettoformuen (2020-definition), *jf. figur B.3.1*.

Forskellen mellem de to definitioner af nettoformuen kan hovedsageligt tilskrives værdien af unoterede aktier, som i gennemsnit udgjorde ca. 374.000 kr. i 2022.

Figur B.3.1 Gennemsnitlig nettoformue opdelt på formuetype, 2014-2022

Anm.: Personlig nettoformue for 18+-årige opgjort i 2022-priser. Pensionsformuerne er beregningsteknisk nettoficeret med en beskatning på 40 pct., mens kreditforeningsgæld er opgjort ved kursværdien.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellens datagrundlag.

Det skal bemærkes, at opgørelsen af unoterede aktier er forbundet med betydelig usikkerhed både i forbindelse med værdisætning og ejerskab af virksomheder. Eksempelvis udledes markedsværdien af virksomhederne ved at justere egenkapitalen med forholdet mellem aktiekursværdien og egenkapitalen i børsnoterede selskaber. Denne metode er yderst usikker på virksomhedsniveau, da der ikke tages højde for andre forhold med betydning for en virksom-

heds markedsværdi. Derudover antages implicit, at markedsværdien af noterede aktier følger udviklingen for noterede aktier, samt at forholdet mellem markedsværdi og egenkapital er ens i begge typer af selskaber i udgangspunktet.

Ejere af noterede virksomheder identificeres gennem Erhvervsstyrelsens register over reelle ejere og Det Offentlige Ejerregister. I 2021 kunne ca. 87,6 pct. af den opgjorte værdi af unoterede aktier i danske virksomheder fordeles på ejere ved hjælp af disse registre. Det er således ikke muligt at identificere alle ejere, hvilket især skyldes, at virksomheder ikke er forpligtede til at registrere ejere med lave ejerandele.⁵

Derudover er der en risiko for, at ejerandelene af nogle unoterede virksomheder ikke er korrekt fastsat. Eksempelvis er der tilfælde, hvor de registrerede ejerandele summer til mere end 100 pct., hvorfor ejerandelene normeres til 100 pct. i opgørelsen af unoterede aktier i formuestatistikken.

Det kan også ske, at værdien af unoterede aktier indregnes dobbelt for enkelte ejere. I Formuestatistikken indgår i forvejen alle typer af aktier i depot, hvori der potentielt kan indgå unoterede aktier. Der kan således ske en dobbelttælling af unoterede aktier i depot.

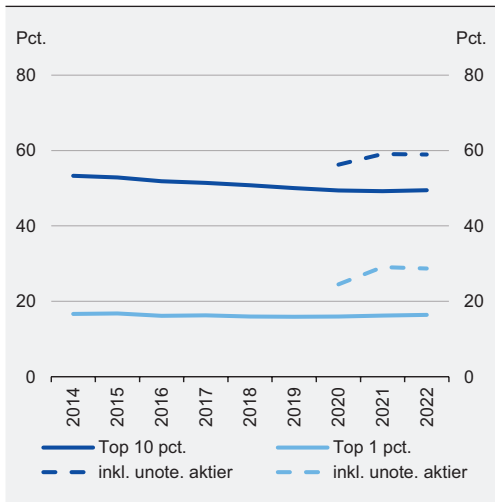
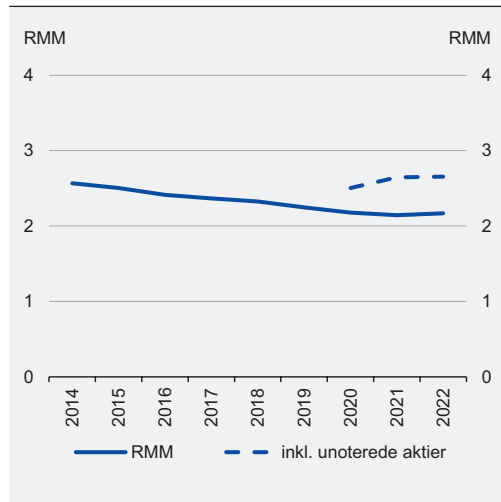
Betydningen af unoterede aktier for de opgjorte formueforskelle

Formueforskellene i befolkningen er højere, når der tages udgangspunkt i nettoformuen inklusive unoterede aktier mv. Det skal ses i lyset af, at unoterede aktier ofte er ejet af personer, der også før indregning af unoterede aktier befinder sig i toppen af formuefordelingen.

Andelen af nettoformuen, der ejes af top 10 pct. af befolkningen, var 49,5 pct. i 2022, når nettoformuen opgøres eksklusivt unoterede aktier mv., mens ejerandelen blandt top 1 pct. udgjorde 16,4 pct. i 2022.

Tages der i stedet udgangspunkt i definitionen af nettoformue inklusive unoterede aktier mv., udgjorde ejerandelen for top 10 pct. og top 1 pct. henholdsvis 59,0 pct. og 28,7 pct. i 2021, *jf. figur B.3.2.*

⁵ Danmarks Statistik, Fordeling af unoterede aktier på personer, december 2022.

Figur B.3.2 Andel af den samlede nettoformue ejet af top 1 pct. og top 10 pct., 2014-2022**Figur B.3.3** Formueforskellene målt ved RMM, 2014-2022

Anm.: Nettoformue for 18+-årige. Ratio between Mean and Median (RMM) er opgjort som gennemsnitsformuen delt med medianformuen.

Kilde: Egne beregninger på Lovmodellens datagrundlag.

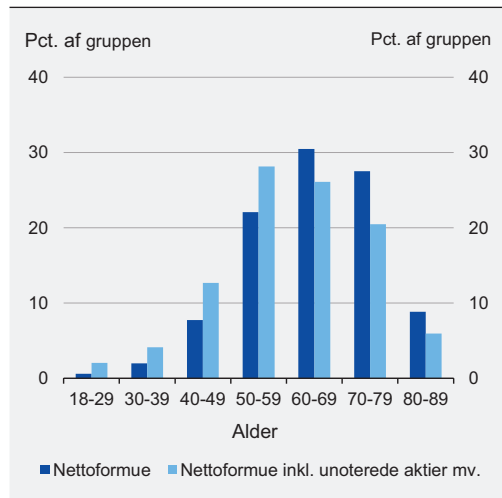
Også målt ved *ratio between mean and median* (RMM) er formueforskellene højere, når unoterede aktier mv. inkluderes. RMM var ca. 2,2 i 2022 uden unoterede aktier mv., mens RMM var ca. 2,7, når nettoformuen opgøres inklusive unoterede aktier mv., jf. figur B.3.3.

Som det fremgår, findes der kun oplysninger om unoterede aktier for perioden 2020 til 2022. Man skal således være forsigtig med at udlede nogle tendenser i udviklingen i formueforskellene målt ved nettoformue inklusive unoterede aktier mv., da denne definition af nettoformuen kun er tilgængelig i tre år.

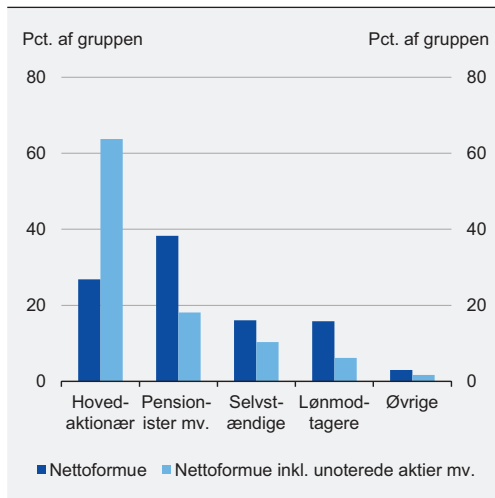
Inklusionen af nye formueelementer har ikke kun betydning for niveauet af formueforskellene, men det ændrer også hvilke personer, der ligger i toppen af formuefordelingen. Opdelt på aldersgrupper er personer i top 1 pct. typisk lidt yngre, når top 1 pct. opgøres med udgangspunkt i nettoformuen inklusive unoterede aktier.

Over 45 pct. af top 1 pct. målt ved nettoformuen inklusive unoterede aktier mv. er under 60 år i 2022, mens blot 32 pct. af top 1 pct. er under 60 år, når unoterede aktier mv. ikke indgår i opgørelsen af nettoformuen, jf. figur B.3.4.

Figur B.3.4 Personer i top 1 pct. opdelt på aldersgrupper, 2022

Figur B.3.5 Personer i top 1 pct. opdelt på hovedaktionærstatus og arbejdsmarkedstilknytning, 2022

Anm.: I figur B.3.5 er personerne først opdelt på hovedaktionærstatus og herefter arbejdsmarkedstilknytning. Således omfatter hovedaktionærer alle personer med hovedaktionærstatus uanset arbejdsmarkedstilknytning.
 Kilde: Egne beregninger på Lovmodellens datagrundlag.

Når top 1 pct. opgøres med udgangspunkt i nettoformuen inklusive unoterede aktier mv., er mere end 60 pct. af gruppen hovedaktionærer i 2022. Opgøres top 1 pct. i stedet med udgangspunkt i nettoformue eksklusiv unoterede aktier mv., er det blot 27 pct. af top 1 pct., som er hovedaktionærer, *jf. figur B.3.5*.

4. Incitamenter til beskæftigelse

De seneste 15-20 år er der gennemført en række reformer af skattesystemet og forskellige overførselsordninger med det formål at øge arbejdsudbuddet og produktiviteten og dermed den økonomiske vækst. Reformerne har bidraget til at øge gevinsten ved at være i fuldtidsbeskæftigelse frem for at være ledig. Det kommer til udtryk ved, at den gennemsnitlige nettokompensationsgrad er reduceret, og at forskellen på den disponible indkomst i kroner på at være i beskæftigelse frem for at være ledig er øget. Dette kapitel sætter fokus på udviklingen i de økonomiske incitamenter til beskæftigelse, herunder betydningen af regelændringer, der er under indfasning frem til 2030.

Hovedbudskaberne i kapitlet er:

- De økonomiske incitamenter til at være i beskæftigelse er mindre for forsikrede end for ikke-forsikrede. I 2021, som er det seneste år for opgørelser af nettokompensationsgraderne, var den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for forsikrede knap 61 pct., mens den var knap 39 pct. for ikke-forsikrede. I 2021 havde godt 239.000 personer en nettokompensationsgrad over 80 pct. Heraf var knap 96 pct. forsikrede.
- Fra 2005 til 2021 faldt antallet og andelen af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. med henholdsvis 144.800 personer og 6,4 pct.-point. Fra 2021 og frem mod 2030 indfases en række regelændringer af skatter og overførsler, der isoleret set bidrager til en stigning i den gennemsnitlige nettokompensationsgrad. Det medfører, at antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. øges med ca. 23.400 personer.
- Bidraget til stigende nettokompensationsgrader for forsikrede frem mod 2030 kan i høj grad henføres til indførelsen af beskæftigelsestillægget i dagpengesystemet, der øger dagpengesatsen i de første tre måneder for forsikrede med stærk arbejdsmarkedstilknytning. Beskæftigelsestillægget bidrager til at øge nettokompensationsgraderne, der opgøres på baggrund af årsindkomsten, men for den enkelte er der fortsat et økonomisk incitament til at finde beskæftigelse, da udsigten til et fald i ydelsen efter tre måneder fastholder en tilskyndelse til at søge job i starten af ledighedsperioden.
- Indfasningen af skatteregler og afskaffelsen af Store Bededag bidrager til lavere nettokompensationsgrader og dermed til en reduktion i antallet af personer med over 80 pct. i nettokompensationsgrad. Det kan henføres til lempelser af skatten på arbejdsindkomst, og at den årlige lønindkomst i fuldtidsbeskæftigelse øges som følge af den ekstra arbejdsdag.
- Fra 2025 træder der nye regler for kontanthjælp i kraft. Det betyder, at nogle ikke-forsikrede vil få en højere nettokompensationsgrad og andre en lavere nettokompensationsgrad. Samlet set vil ikke-forsikrede fortsat have et stærk økonomisk incitament til at være i beskæftigelse frem for at være ledig. Samtidig styrker reformen incitamenterne til at øge arbejdstiden for ledige i kontanthjælpssystemet.

4.1 Forsikrede har de højeste nettokompensationsgrader

De økonomiske incitamentter til at være i beskæftigelse frem for at være ledig kan blandt andet måles ved nettokompensationsgraden og forskelsbeløbet. Nettokompensationsgraden måler, i hvilket omfang indkomsten i tilfælde af fuld ledighed kompenserer for indkomsten som fuldtidsbeskæftiget, mens forskelsbeløbet angiver den månedlige økonomiske gevinst i kroner ved at være i fuldtidsbeskæftigelse frem for at være ledig. En større gevinst i kroner ved at være i beskæftigelse indebærer isoleret set en lavere nettokompensationsgrad.

Opgørelsen af nettokompensationsgraderne tager udgangspunkt i, at personer, der er medlem af en a-kasse, er forsikrede – og dermed kan få dagpenge i tilfælde af ledighed. Personer, der ikke er medlem af en a-kasse, er ikke-forsikrede – og tildeles i tilfælde af ledighed den relevante ydelse i kontanthjælpssystemet, fx kontanthjælp, uddannelseshjælp mv. Der lægges således til grund, at faktisk beskæftigede¹ har ret til den relevante ydelse i tilfælde af ledighed². Der henvises til *bilag 4.1* for beskrivelse af metode til opgørelse af nettokompensationsgrader.

Forsikrede har typisk højere nettokompensationsgrader og lavere forskelsbeløb end ikke-forsikrede. I 2021 var den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for forsikrede ca. 60,5 pct. mod 38,7 pct. for ikke-forsikrede, *jf. figur 4.1*.

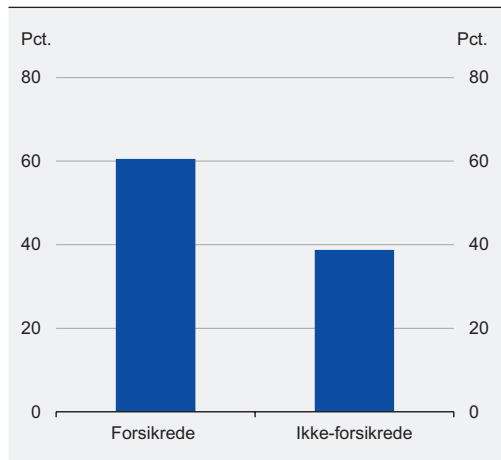
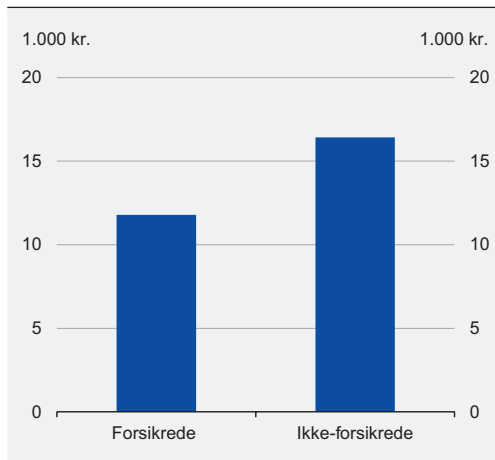
De højere nettokompensationsgrader for forsikrede skal ses i sammenhæng med, at dagpengesystemets primære formål er at sikre den enkelte en økonomisk kompensation for indkomsttab som følge af ledighed. Dagpenge udgør dermed en forsikring, som lønmodtagerne selv delvist finansierer via medlemskab i en a-kasse. Kontanthjælpssystemets formål er at sikre et forsørgelsesgrundlag for personer, der ikke har andre muligheder. Ydelsessatserne i dagpengesystemet er derfor højere end ydelsessatserne i kontanthjælpssystemet.

De højere satser i dagpengesystemet betyder, at gevinsten ved at være i beskæftigelse er lavere i dagpengeperioden, der er op til to år. Det kan bidrage til at øge ledigheden, fordi en højere nettokompensationsgrad kan reducere søgeintensiteten efter nyt job for ledige og reducere tilskyndelsen til, at beskæftigede forbliver i beskæftigelse.

Der findes ikke et niveau for nettokompensationsgraden, der repræsenterer en svag økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse, men der har typisk været fokus på antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. I dette kapitel bruges grænseværdien på 80 pct. til at belyse, hvordan den førte politik påvirker de økonomiske incitamentter til beskæftigelse.

¹ Faktisk beskæftigede er beskæftigede, for hvem der beregnes et hypotetisk overførselsalternativ, mens faktisk ledige er ledige, for hvem der beregnes et hypotetisk beskæftigelsesalternativ.

² Det lægges til grund, at ledigheden ville være forbundet med en social begivenhed, der har medført, at den pågældende ikke kan forsørge sig selv og sin familie, samt at behovet for forsørgelse ikke kan dækkes af andre ydelser. Hertil kommer, at personen selv og eventuel ægtefælle står til rådighed for arbejdsmarkedet. Det bemærkes, at nettokompensationsgraden for ikke-forsikrede tager højde for eventuel ægtefælles indkomst, når ydelsen opgøres i overførselsalternativet.

Figur 4.1 Gennemsnitlig nettokompensationsgrad opdelt på forsikringsstatus, 2021**Figur 4.2** Gennemsnitligt månedligt forskelsbeløb opdelt på forsikringsstatus, 2021

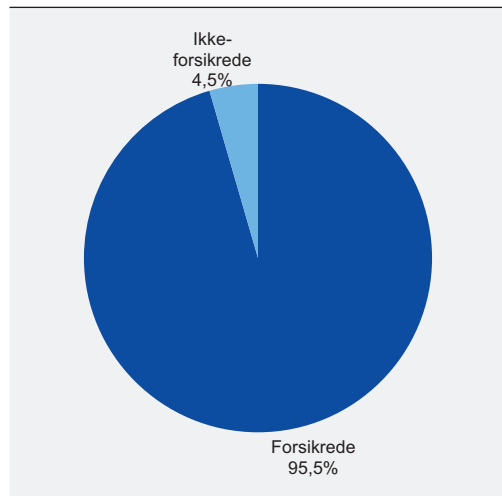
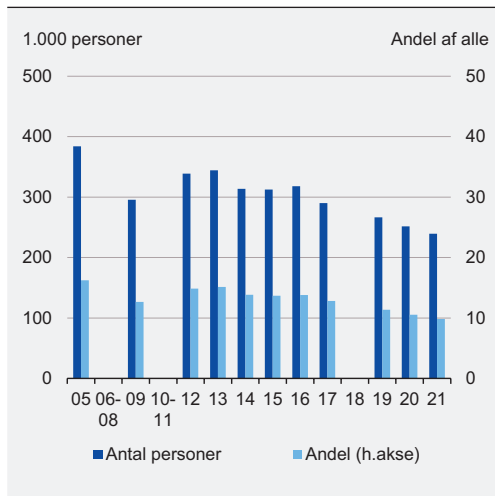
Anm.: Forsikrede er personer, der er medlem af en a-kasse. Se bilag 4.1 for yderligere beskrivelse af opgørelsesmetoden.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Svag økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse målt ved nettokompensationsgraden er dog ikke ensbetydende med svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Mange personer med relativt høje nettokompensationsgrader har en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet. Det skal ses i lyset af, at der også for disse personer er en gevinst i kroner ved at være i beskæftigelse. Ligesom det kan afspejle, at der er andre forhold, som har betydning for, om det er attraktivt at være i beskæftigelse, fx socialt samvær med kollegaer, et ønske om at kunne forsørge sig selv og en forventning om en højere løn på sigt.

Hertil kommer rådighedsforpligtelsen, som betyder, at man ikke frit kan vælge at stå uden for arbejdsmarkedet og modtage fx dagpenge og kontanthjælp.

De højere nettokompensationsgrader for forsikrede afspejler, at det månedlige forskelsbeløb i gennemsnit var lavere for forsikrede end ikke-forsikrede, svarende til ca. 11.800 kr. mod ca. 16.400 kr. i 2021, *jf. figur 4.2*.

Den højere gennemsnitlige nettokompensationsgrad for forsikrede betyder, at gruppen af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. hovedsagligt består af forsikrede, svarende til knap 96 pct. i 2021, *jf. figur 4.3*.

Figur 4.3 Personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. opdelt på forsikringsstatus, 2021**Figur 4.4** Personer med nettokompensationsgrader over 80 pct., 2005-2021

Anm.: Der er ikke foretaget opgørelser for årene 2006-2008, 2010-2011 og 2018. Se bilag 4.1 for yderligere beskrivelse af opgørelsesmetoden, herunder hvem der indgår i gruppen af alle.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. faldt fra ca. 384.000 personer i 2005 til godt 239.000 personer i 2021, *jf. figur 4.4*. Det svarer til, at andelen af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. faldt fra at udgøre 16,2 pct. i 2005 til 9,8 pct. i 2021.

Siden 2005 er antallet af personer med et månedligt forskelsbeløb på under 2.000 kr. (efter skat) ligeledes reduceret. Opgjort i 2021-priser er antallet af personer med et månedligt forskelsbeløb på under 2.000 kr. faldet med ca. 112.000 personer fra 183.000 personer i 2005 til ca. 71.000 personer i 2021, *jf. bilag 4.2*.

Udviklingen i antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. skal ses i sammenhæng med, at der i perioden blev gennemført en række ændringer i skatte- og overførsels-systemerne, der øgede gevinsten ved at være i beskæftigelse frem for at være ledig. Det omfatter blandt andet gradvise forhøjelser af beskæftigelsesfradraget, indførelse og gradvise forhøjelser af jobfradraget og det ekstra pensionsfradrag med virkning fra 2018, samt den afdæmpede regulering af en række overførsler med virkning fra 2016 til 2023.

4.2 Regelændringer øger nettokompensationsgraderne for forsikrede

Fra 2021 til 2030 indføres en række regelændringer af overførsler og skatter, der har betydning for de økonomiske incitamentter til at være i beskæftigelse. Samlet set skønnes regelændringer at indebære en lille stigning i nettokompensationsgraden fra 2021 til 2030 på 0,7 pct.-point for forsikrede, *jf. figur 4.5*.

Det dækker over modsatrettede bidrag, hvor den samlede stigning i nettokompensationsgraden især kan henføres til ændringer af overførsler. Det omfatter indførelsen af beskæftigelsestillægget i de tre første måneder af dagpengeperioden og forhøjelser af det obligatoriske pensionsbidrag for overførselsindkomstmodtagere, der begge øger nettokompensationsgraderne, jf. boks 4.1. Omvendt reduceres nettokompensationsgraderne som følge af reduktioner af grøn check og den afdæmpede regulering af overførslerne i 2022 og 2023.

Boks 4.1 Mere om beskæftigelsestillæg og obligatorisk pensionsordning

Beskæftigelsestillæg til dagpenge

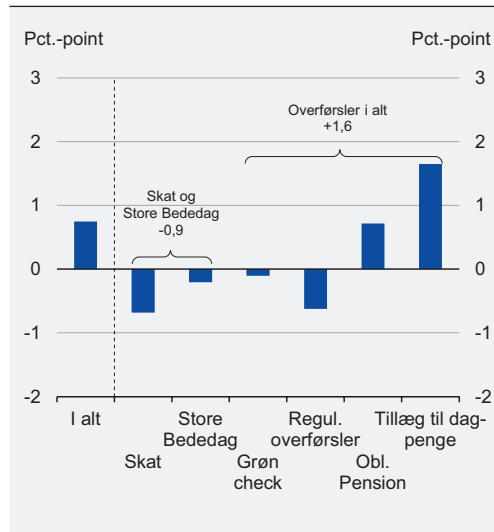
For at kunne modtage beskæftigelsestillægget til dagpenge skal man have været medlem af en a-kasse de seneste fire år, inden man bliver ledig, og sammenlagt have haft to års fuldtidsansættelse de seneste tre år. Beskæftigelsestillægget medfører, at forsikrede beskæftigede kan få op til 3.840 kr. (2024-niveau) ekstra pr. måned i de første tre måneder af ledighedsperioden. Set over et kalenderår svarer det til, at forsikrede ledige kan få op til 11.520 kr. mere i dagpenge. Beskæftigelsestillægget bidrager derfor til at øge nettokompensationsgraderne, når kompensationsgraderne opgøres på baggrund af årsindkomsten, men for den enkelte er der fortsat et økonomisk incitament til at finde beskæftigelse, da udsigten til et fald i ydelsen efter tre måneder vil fastholde en tilskyndelse til at søge job i starten af ledighedsperioden. Samtidig vil beskæftigelsestillægget gøre det mere attraktivt for personer med stærk beskæftigelsehistorik at forsikre sig. Derudover bidrager det til, at dagpengesystemet også kan favne personer, der kun i begrænset omfang er ledige, men som har et behov for et sikkerhedsnet mellem to job.

Obligatorisk pensionsordning

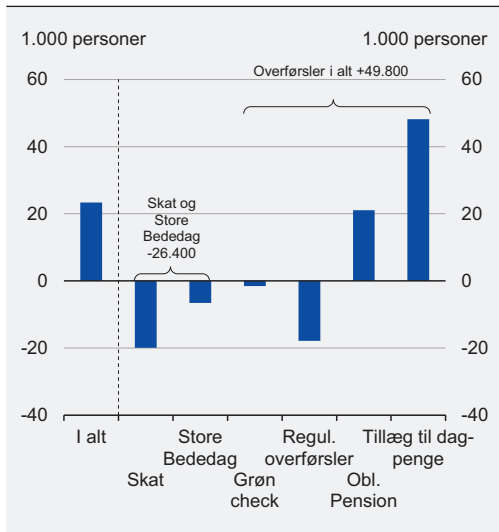
Ordningen indebærer, at staten indbetaler en andel af overførselsydelsen på en obligatorisk fradragsberettiget livsvarig pensionsordning. Indbetalingsprocenten forhøjes hvert år med 0,3 pct. frem til 2030, hvor statens indbetaling bliver 3,3 pct. Senest i 2029 tager aftaleparterne stilling til eventuelle yderligere forhøjelser af indbetalingsprocenten. Den gradvise forhøjelse af statens indbetalinger medfører, at pensionsindbetalingerne i overførselsalternativet forhøjes frem til 2030, hvilket bidrager til højere nettokompensationsgrader, fordi der indregnes en effektiv efterskatværdi heraf i den disponible indkomst i overførselsalternativet.

Afskaffelsen af Store Bededag og indfasningen af skatteregler bidrager også til lavere nettokompensationsgrader. Afskaffelsen af Store Bededag øger den årlige lønindkomst i fuldtidsbeskæftigelse som følge af den ekstra arbejdsdag. Indfasningen af skatteregler reducerer skatten på arbejdsindkomst, herunder som følge af forhøjelserne af beskæftigelsesfradraget og det særlige beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere, jf. *Aftale om reform af personskat 2023*.

Figur 4.5 Virkning på nettokompensationsgraden for forsikrede af regelændringer fra 2021 til 2030

Figur 4.6 Virkning på antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. af regelændringer fra 2021 til 2030

Anm.: Virkningen på antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. af de enkelte elementer kan afhænge en smule af beregningsrækkefølgen. Med udgangspunkt i 2021-regler og 2021-indkomster og -priser er beregningsrækkefølgen som følger: Skatteregler til 2030-regler, grøn check til 2030-regler, afdæmpet regulering af overførsler i 2022 og 2023, obligatorisk pensionsordning med sats 3,3 pct., beskæftigelsestillæg til dagpenge, afskaffelse af Store Bededag. Der er ikke indregnet virkninger af reduktioner af dimittendsatserne i dagpengesystemet, jf. En ny reformpakke for dansk økonomi. Ændringerne i dimittendsatserne vil bidrage til at reducere nettokompensationsgraderne for de berørte. De samlede virkninger på nettokompensationsgraderne og antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. vurderes at være begrænsede. Det skyldes, at dimittendsatserne primært påvirker faktisk ledige nyuddannede personer, hvoraf kun en lille andel indgår i opgørelserne af nettokompensationsgraderne, da der ses bort fra personer, der primært er studerende i løbet af året. Se bilag 4.1 for yderligere beskrivelse af opgørelsesmetoden.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Regelændringerne fra 2021 og frem til 2030 indebærer samlet set en stigning i antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. på i størrelsesordenen 23.400 personer, jf. figur 4.6.

Ændringer i overførslerne medfører isoleret set en stigning i antallet af personer med nettokompensationsgrader på over 80 pct. på ca. 49.800 personer. Beskæftigelsestillægget til dagpenge og den obligatoriske pensionsordning bidrager begge til en stigning i antallet af personer med over 80 pct. Omvendt bidrager den afdæmpede regulering af overførslerne i 2022 og 2023 og reduktioner af grøn check til at reducere antallet af personer.

Indfasningen af skatteregler og afskaffelsen af Store Bededag bidrager samlet set til en reduktionen i antallet med nettokompensationsgrader på over 80 pct. med i størrelsesordenen knap 26.400 personer. Heraf kan ca. 19.900 personer henføres til indfasningen af skatteregler. Isoleret set bidrager lempelserne som følge af *Aftale om reform af personskat 2023* med ca. 17.800 personer³.

³ Det opgjorte antal adskiller sig en smule fra tidligere opgørelser på ca. 17.500 personer. Det skyldes, at der tages udgangspunkt i en opdateret baseline. Beregninger af ændringer i antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. som følge af politisk initiativer er i et vist omfang følsomme over for, hvor mange personer der i udgangspunktet har en nettokompensationsgrad over 80 pct.

Det bemærkes, at kontanthjælpsreformen kun i et begrænset omfang vurderes at påvirke antallet af personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. Det kan henføres til, at gruppen med nettokompensationsgrader over 80 pct. hovedsageligt består af forsikrede. Nogle forsikrede vil kunne få en ændret nettokompensationsgrad som følge af, at en eventuel ægtefælle omfattes af andre kontanthjælpsregler, hvilket der ikke er taget højde for i ovenstående opgørelse af virkningerne.

Der henvises til *boks 4.2* for en beskrivelse af de væsentligste indregnede regelændringer i perioden fra 2021 til 2030. Hertil kommer regelændringer i forbindelse med kontanthjælpsreformen, som er nærmere beskrevet i næste afsnit.

Boks 4.2 Væsentligste regelændringer fra 2021 til 2030

Regelændringerne, som er oplyst her, udgør de væsentligste lovændringer frem mod 2030 med betydning for nettokompensationsgraderne.

Persoonskatter

- Det almindelige beskæftigelsesfradrag forhøjes fra 2021 til 2026 fra 10,6 pct., dog maks. 40.600 kr. (2021-niveau), til 12,75 pct., dog maks. 53.900 kr.¹
- Det særlige beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere forhøjes fra 2021 til 2025 fra 6,25 pct., dog maks. 23.400 kr. (2021-niveau), til 11,5 pct., dog maks. 43.100 kr.
- Fra 2026 indføres et ekstra beskæftigelsesfradrag til seniorer, der i 2030 udgør 3,9 pct., dog maks. 14.500 kr. (2021-niveau).

Overførsler

- Beskæftigelsestillæg i de tre første måneder af dagpengeperioden medfører en højere dagpengesats for personer, der har været medlem af en a-kasse de seneste fire år inden ledighed, og som sammenlagt har to års fuldtidsansættelse inden for de seneste tre år. Tillægget trådte i kraft pr. 1. maj 2023.
- Obligatorisk pensionsordning indebærer, at staten indbetaler en andel af overførselsydelsen på en obligatorisk fradragsberettiget livsvarig pensionsordning. Ordningen blev indført fra 2020, og indbetalingsprocenten forhøjes hvert år med 0,3 pct.-point frem til 2030, hvor statens indbetalinger udgør 3,3 pct.
- Som led i den afdæmpede regulering af overførsler fra 2016 til 2023 steg overførslerne med 0,75 pct.-point mindre pr. år, end de ellers ville have gjort i 2022 og 2023.
- Grøn check til ikke-pensionister blev afskaffet fra 2023, og samtidig blev tillægget for børn forhøjet.

Lønninger

- Afskaffelsen af Store Bededag fra 2024 medfører en stigning i den årlige lønindkomst ved fuldtidsbeskæftigelse på i gennemsnit ca. 0,34 pct., når der tages højde for, at gennemslaget på den samlede præsterede arbejdstid udgør $\frac{3}{4}$ af bruttoforøgelsen af den årlige arbejdstid på ca. 0,45 pct., *jf. Finansministeriets vurdering af effekten ved afskaffelse af en helligdag*. Afskaffelsen påvirker ikke overførslerne.

1) Med *Aftale om reform af personskat 2023* blev beskæftigelsesfradraget isoleret set forhøjet fra 10,65 pct., dog maks. 41.800 kr. (2021-niveau), til 12,75 pct., dog maks. 53.900 kr.

4.3 Med de nye kontanthjælpsregler vil ikke-forsikrede fortsat have et stærkt incitament til at være i beskæftigelse

De ovennævnte regelændringer frem mod 2030 medfører en reduktion i den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for ikke-forsikrede på i størrelsesordenen 0,6 pct.-point. Hertil kommer virkningerne af kontanthjælpsreformen, der træder i kraft i 2025, som har betydning for ydelsen i tilfælde af ledighed for alle ikke-forsikrede, herunder både faktisk ledige og faktisk beskæftigede.

Med det nye kontanthjælpssystem erstattes de nuværende satser med tre satser: Mindstesats, grundsats og forhøjet sats, og der indføres en række tillæg med forskellige niveauer, herunder et børnetillæg, et tillæg til enlige forsørgere og et tillæg til enlige ikke-forsørgere⁴. Desuden afskaffes kontanthjælpsloftet og erstattes af et boligstøtteloft, der begrænser, hvor meget samlevende og gifte kan få i boligstøtte.

Herudover lempes reglerne for indkomstmodregning af arbejdsindkomst i kontanthjælpen, så kontanthjælpsmodtagere kan beholde mere af ydelsen, når personen selv eller ægtefællen op-tjener arbejdsindkomst. Det bidrager til at øge det økonomiske incitament for ikke-forsikrede faktisk ledige til at arbejde ved siden af kontanthjælpen.

Ud over disse hovedelementer indeholder reformen en række andre ændringer af kontanthjælpssystemet, *jf. Aftale om Nyt kontanthjælpssystem – flere i arbejde, enklere regler og færre børn i lavindkomst*.

Hvorvidt kontanthjælpsreformen indebærer en højere eller lavere nettokompensationsgrad for den enkelte ikke-forsikrede, afhænger af, om personen samlet set kan få mere i ydelser efter skat end tidligere. Det afhænger blandt andet af personens alder, civilstand, husstandsindkomst, boligudgift, forsørgerstatus, opholdstid i landet og beskæftigelsestidshistorik.

Det er imidlertid ikke muligt at kvantificere virkningerne af alle elementerne i kontanthjælpsreformen i forbindelse med Økonomiministeriets opgørelser af nettokompensationsgraderne. Det skyldes, at der i opgørelsen af ydelserne for ikke-forsikrede både før og efter reformen er en række elementer i kontanthjælpssystemet, som det ikke er muligt at tage højde for. Det skyldes både, at der ikke er tilgængelige oplysninger herom, og at det ikke er entydigt, hvordan det skal indregnes. Det omfatter visiterede ydelser, fx aktivitetstillægget og tillægget til unge med psykiske lidelser, særlig støtte, 225-timersreglen og arbejdspligten, som er en del af kontanthjælpsreformen. Disse forhold kan have betydning for den enkeltes faktiske nettokompensationsgrad både før og efter reformen – og dermed også for ændringerne i nettokompensationsgraderne som følge af reformen.

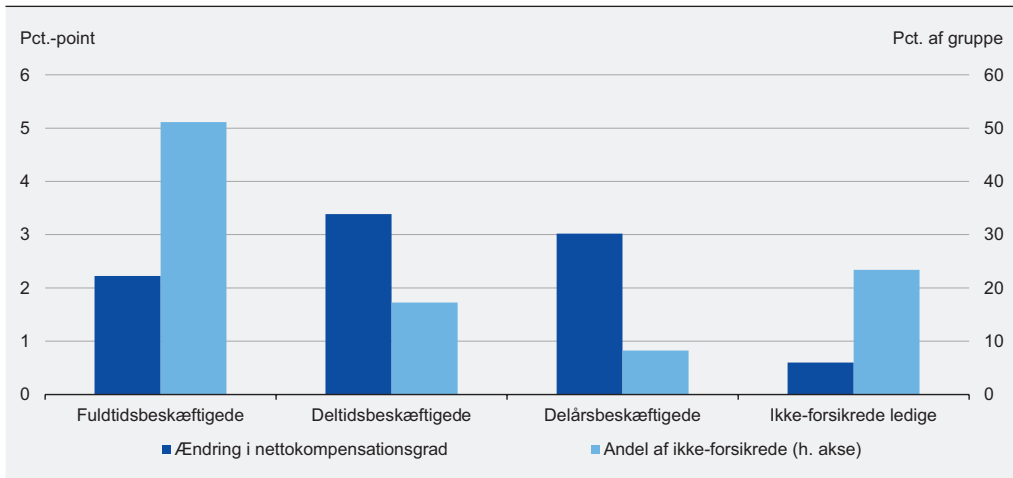
De indregnede elementer øger isoleret set nettokompensationsgraderne med i gennemsnit 2,2 pct. for faktisk fuldtidsbeskæftigede, der udgør 50 pct. af alle ikke-forsikrede, *jf. figur 4.7*. Faktisk ledige, der udgør ca. 23 pct.⁵ af alle ikke-forsikrede, får i gennemsnit en stigning på 0,6 pct.-point som følge af de indregnede elementer.

⁴ Retten til tillæg afhænger af, hvilken af de tre satser man modtager. Ud over de nævnte tillæg blev der indført to typer af ungetillæg.

⁵ Den relativt høje andel af ledige skal ses i sammenhæng med, at ikke-forsikrede udgør en relativt lille gruppe, som i gennemsnit har en væsentlig lavere arbejdsmarkedstilknytning end gruppen af forsikrede. Det bemærkes desuden, at arbejdsmarkedstilknytningen i analysen er baseret på en årsopgørelse med udgangspunkt i den dominerende tilstand i løbet af året. Antallet af ledige adskiller sig dermed fra andre opgørelser, fx baseret på månedsopgørelser.

Gruppen af ikke-forsikrede vil dermed i gennemsnit fortsat have et stærkt økonomisk incitament til at være i beskæftigelse, idet den gennemsnitlige nettokompensationsgrad både før og efter reformen er væsentligt lavere end den gennemsnitlige nettokompensationsgrad for forsikrede. Det gælder både for faktisk ledige og faktisk beskæftigede.

Figur 4.7 Gennemsnitlige ændringer i nettokompensationsgrader som følge af indregnede elementer fra kontanthjælpsreformen for ikke-forsikrede opdelt på faktisk arbejdsmarkedstilknøytning

Anm.: Arbejdsmarkedstilknøytning er baseret på personens dominerende tilstand i løbet af året. Fulltidsbeskæftigede er personer, der indbetaler mindst 90 pct. af fuldt ATP-bidrag, deltidsbeskæftigede er personer, der ikke har modtaget overførsler i løbet af året, og som er beskæftiget mindre end 27 timer om ugen. Delårsbeskæftigede omfatter personer med både beskæftigelse og ledighed i løbet af året, mens ikke-forsikrede ledige er personer, der modtager overførselsindkomst og/eller ikke har ordinær beskæftigelse i løbet af året, og som ikke er medlem af en a-kasse. Der er set bort fra virkninger af fritidstillæg i det nye kontanthjælpssystem, og der er ikke indregnet virkning af afskaffelse af aktivitetstillæg, tillæg til personer med psykiske lidelser og særlig støtte.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

De opgjorte stigninger i nettokompensationsgraderne som følge af de indregnede elementer i reformen kan blandt andet henføres til, at enlige under 30 år, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, får et tillæg til grundsatsen, så kontanthjælpen dermed overstiger den nuværende uddannelseshjælp⁶. Herudover kan de højere nettokompensationsgrad henføres til den lempeligere modregning af arbejdsindkomsten. De ændrede regler betyder, at ægtepar, hvor den ene er i beskæftigelse, og den anden modtager kontanthjælp, i gennemsnit kan beholde en større andel af ydelsen.

Det bemærkes, at de opgjorte ændringer i nettokompensationsgraderne ovenfor ikke kan fortolkes som de samlede virkninger af reformen, men alene de isolerede virkninger af de elementer, som det er muligt at kvantificere tilstrækkeligt. Især for faktisk ledige kan de opgjorte virkninger på nettokompensationsgraderne være overvurderet, og i praksis vurderes de at være omtrent uændrede i gennemsnit.

⁶ Hvorvidt enlige under 30 år i praksis vil få en fremgang i den disponible indkomst som følge af reformen, afhænger dog også af, hvor mange der med gældende regler ville kunne få særlig støtte i tilfælde af ledighed, da denne mulighed bortfalder som følge af reformen. Dette er usikkert, fordi 50 pct. af de ikke-forsikrede er beskæftigede, og det er uklart, i hvilket omfang de beskæftigede ville kunne få særlig støtte i tilfælde af ledighed med gældende regler. Dermed er det heller ikke entydigt, hvordan og i hvilket omfang et eventuelt tab af særlig støtte skal indregnes. Enlige over 30 år, der modtager forhøjet sats, får ligeledes tillægget.

Bilag 4.1 Metode til opgørelse af nettokompensationsgrader

Ved beregninger af nettokompensationsgrader og forskelsbeløb i 2021 tages der udgangspunkt i registeroplysninger for 18-65-årige, dvs. personer, der er under folkepensionsalderen i 2021. Der skelnes mellem fuldtids- og deltidsbeskæftigede, delårsbeskæftigede, fuldt ledige m.fl. og efterlønsmodtagere. I datagrundlaget indgår personer, der står til rådighed for arbejdsmarkedet inklusive alle typer af kontanthjælpsmodtagere. Selvstændige, studerende og førtidspensionister m.fl. indgår ikke i beregningerne.

Nettokompensationsgraderne afspejler en situation, hvor man enten er fuldtidsbeskæftiget i et helt år eller ledig i et helt år. Det skyldes, at formålet med nettokompensationsgraderne er at vurdere de økonomiske incitamentter til at deltage på arbejdsmarkedet. For langt de fleste vil det relevante arbejdsomfang være fuldtidsbeskæftigelse, da fuldtidsbeskæftigelse er den mest hyppige forekommende ansættelsesform.

Opgørelserne af nettokompensationsgraderne er dermed baseret på både faktiske indkomster og hypotetiske indkomster. For alle personer – uanset den faktiske arbejdsmarkedstilknytning – beregnes der en disponibel indkomst i et beskæftigelsesalternativ og et overførselsalternativ. De økonomiske incitamentter til beskæftigelse afspejler befolkningens faktiske forhold, der har betydning for de disponible indkomster i de to alternativer. Det omfatter oplysninger om time-lønninger, medlemskab af a-kasse, alder, antal børn mv.

De anvendte årslønninger i beskæftigelsesalternativet tager udgangspunkt i oplysninger om timelønninger fra Danmarks Statistiks lønregistre eller oplysninger fra dagpengeregistret eller indkomstregistret, der omregnes til årslønninger med udgangspunkt i en årlig arbejdstid på 1.924 timer. For personer, hvor der ikke findes oplysninger om lønindkomster, er det nødvendigt at lave et skøn for lønnen baseret på oplysninger for sammenlignelige personer.

I overførselsalternativet tages der for forsikrede fuldtidsledige udgangspunkt i de udbetalte ydelser, mens ydelserne for ikke-forsikrede fuldtidsledige modelberegnes med udgangspunkt i årets gældende sats for den relevante ydelse i kontanthjælpssystemet. Der tages ikke højde for, om kontanthjælpsmodtagere er jobparate, åbenlyst uddannelsesparate, uddannelsesparate eller aktivitetsparate. For alle grupper af beskæftigede modelberegnes ydelserne i overførselsalternativet, hvor der tages højde for, om personerne er forsikrede eller ikke-forsikrede.

Herudover tager opgørelserne af nettokompensationsgrader og forskelsbeløb blandt andet højde for aftrapning af indkomstafhængige ydelser, fx boligstøtte, daginstitutionsbetaling og ægtefælles eller samlevers sociale pension samt efterskatværdi af pensionsindbetalinger og transportudgifter forbundet med beskæftigelse.

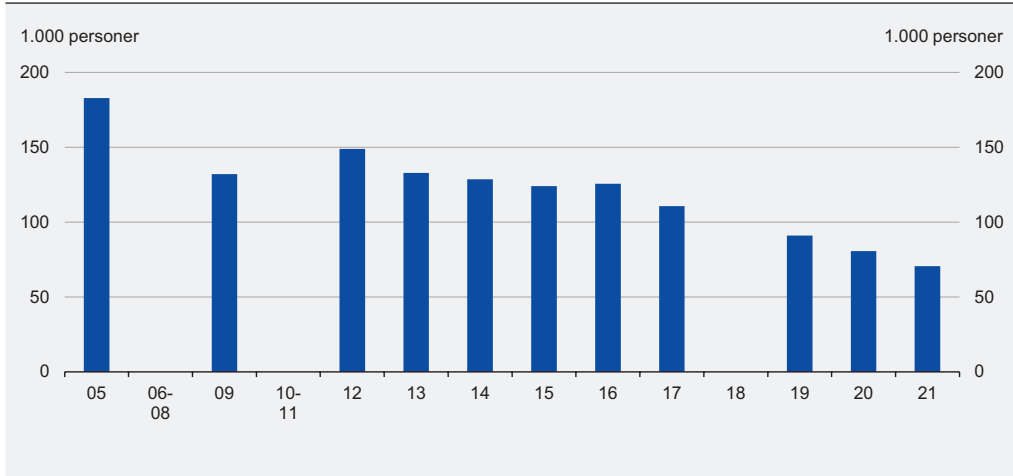
Opgørelserne af nettokompensationsgraderne i analysen afspejler gældende regler i det pågældende år.

Der henvises til dokumentation af forskelsbeløbsmodellen på Økonomiministeriets hjemmeside for yderligere beskrivelse af metode.

Bilag 4.2 Antal personer med forskelsbeløb mindre end 2.000 kr.

Opgjort i 2021-priser er antallet af personer med et månedligt forskelsbeløb på under 2.000 kr. faldet med ca. 112.000 personer fra 183.000 personer i 2005 til ca. 71.000 personer i 2021, jf. figur B.4.1.

Figur B.4.1 Antal personer med månedligt forskelsbeløb på under 2.000 kr. (2021-priser), 2005-2021

Anm.: Der er ikke foretaget opgørelser for årene 2006-2008, 2010-2011 og 2018. Forskelsbeløb er omregnet til faste 2021-priser med brug af forbrugerprisindekset.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

5. Deltidsbeskæftigede – ønsker til arbejdstid og incitamenter

Ønsker og muligheder for at arbejde fuldtid varierer gennem livet. Efter endt uddannelse har mange beskæftigede en fuldtidsstilling i størstedelen af deres arbejdsliv, mens beskæftigede blandt studerende og personer over pensionsalderen ofte arbejder deltid. Muligheden for deltidsarbejde bidrager til at øge beskæftigelsen for disse grupper. Der er også lønmodtagere, som af andre grunde arbejder deltid. Blandt disse personer kan der være et beskæftigelsespotentiale, fx hos de personer, som ønsker at arbejde mere. I det lys sætter kapitlet fokus på deltidsbeskæftigelse, som kan henføres til andre forhold end uddannelse eller delvis pensionering, samt de deltidsbeskæftigedes ønsker og økonomiske incitamenter til at øge arbejdstiden.

Hovedbudskaberne i kapitlet er:

- Andelen af deltidsbeskæftigede udgør ca. 22 pct. af alle deltids- og fuldtidsbeskæftigede i 2022, når der ses bort fra studerende og pensionister. Fra 2010 til 2022 var andelen af deltidsbeskæftigede tæt på konstant. Der er dermed ikke udpræget tegn på, at flere arbejder deltid frem for fuldtid. Både antallet af deltids- og fuldtidsbeskæftigede steg i perioden.
- Det er især personer i starten og i slutningen af arbejdslivet, som arbejder deltid. Personer i starten af arbejdslivet har imidlertid højere mobilitet fra deltid til fuldtid end personer sidst i arbejdslivet. Det kan blandt andet henføres til, at deltidsbeskæftigede i slutningen af arbejdslivet i højere grad forbliver på deltid eller forlader arbejdsmarkedet, inden de når pensionsalderen, fx som førtidspensionister.
- Årsagerne til deltidsbeskæftigelse er forskellige og afhænger af blandt andet livssituation og tidspunkt i arbejdslivet. For mange i starten af arbejdslivet hænger deltidsbeskæftigelse sammen med at have børn. Andelen af deltidsbeskæftigede er således højere for personer med børn end personer uden børn, herunder især for personer med små børn.
- Spørgeskemaundersøgelser peger på, at de fleste deltidsbeskæftigede ikke ønsker at arbejde mere. Det kan være udtryk for et ønske om mere fritid, eller at andre forhold begrænser mulighederne for at arbejde mere. Der er dog også deltidsbeskæftigede, der ønsker at arbejde mere. Det gælder særligt personer i starten af arbejdslivet, hvilket afspejles i den højere mobilitet fra deltid til fuldtid for denne gruppe.
- Den økonomiske gevinst af at øge arbejdstiden afhænger af skatten og den eventuelle aftrapning af sociale ydelser, som følger af øget arbejdsindkomst. Især for enlige forsørgere, der arbejder deltid, har aftrapning af sociale ydelser væsentlig betydning for det økonomiske incitament til at øge arbejdstiden. Samlet set har deltidsbeskæftigede dog typisk en lavere sammensat marginalprocent end fuldtidsbeskæftigede.

5.1 Udviklingen i deltidsbeskæftigelse

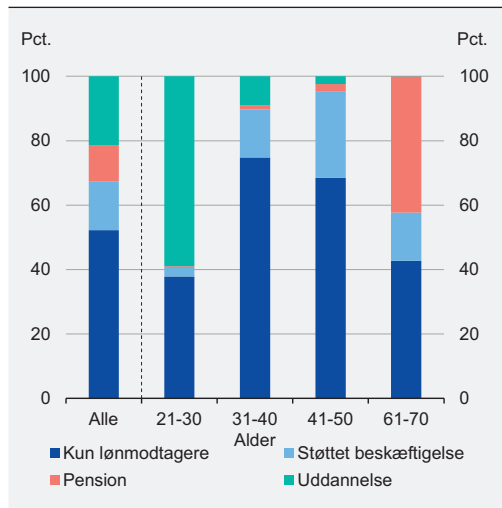
Der kan være mange forskellige grunde til, at personer arbejder deltid frem for fuldtid. Det kan eksempelvis skyldes et ønske om mere tid til fritidsaktiviteter, nedsat arbejdsevne som følge af helbredet eller manglende muligheder for at få et fuldtidsjob. For nogle er deltidsbeskæftigelse en vej ind på arbejdsmarkedet, som på sigt fører til fuldtidsbeskæftigelse. For andre er det en mulighed for at trappe ned på arbejdsmarkedet. Gruppen af deltidsbeskæftigede er således en sammensat gruppe, som arbejder deltid af vidt forskellige årsager.

Ifølge den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) var der ca. 2,9 mio. personer med lønnet beskæftigelse ultimo november 2022. Heraf var ca. 29 pct. deltidsbeskæftigede, svarende til ca. 839.000 personer.

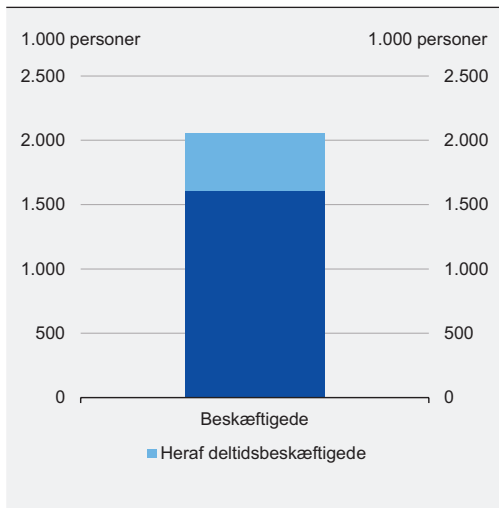
Af alle de deltidsbeskæftigede var det ca. 52 pct., der fortrinsvist var lønmodtagere, *jf. figur 5.1*. En stor del af de yngre deltidsbeskæftigede var studerende, svarende til ca. 59 pct. af de deltidsbeskæftigede i alderen 21-30 år, mens ca. 42 pct. af de deltidsbeskæftigede i alderen 61-70 år var pensionister. For studerende og pensionister er fuldtidsbeskæftigelse ikke nødvendigvis et reelt alternativ. For studerende og personer, der trapper ned på arbejdsmarkedet, er deltidsbeskæftigelse snarere en måde at supplere øvrige indkomster med arbejdsindkomst.

For andre kan deltidsbeskæftigelse være et udtryk for et nødvendigt valg som følge af nogle bestemte livsomstændigheder, der betyder, at man ikke kan arbejde fuldtid. Det kan eksempelvis omfatte personer i støttet beskæftigelse, som udgjorde ca. 27 pct. af de deltidsbeskæftigede i alderen 41-50 år.

Figur 5.1 Deltidsbeskæftigede baseret på RAS, ultimo november 2022

Figur 5.2 Antal beskæftigede og deltidsbeskæftigede baseret på analysens definition, 2022

Anm.: Figur 5.1: RAS og arbejdsmarkedsstatistikken. Lønmodtagerstatus sidste arbejdsdag i november. Figur 5.2: Se boks 5.1. Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Den resterende del af analysen sætter fokus på gruppen af deltidsbeskæftigede blandt det samlede antal beskæftigede personer, der ikke er under uddannelse, delvist tilbagetrukket fra arbejdsmarkedet eller i støttet beskæftigelse, men som af andre årsager arbejder deltid.

Det omfatter personer, der i løbet af et år er i beskæftigelse mere eller mindre hele året, men hvor det årlige antal arbejdstimer er mindre end 33 timer pr. uge i gennemsnit. Deltidsbeskæftigede kan dermed både være personer, der har en aftalt arbejdstid på mindre end 33 timer pr. uge, og personer med skiftende arbejdstid hen over året, hvor det samlede antal arbejdstimer i gennemsnit er mindre end 33 timer pr. uge, *jf. boks 5.1*.

Denne afgrænsning af deltidsbeskæftigede omfattede ca. 445.000 personer i alderen 18-64 år i 2022, *jf. figur 5.2*, svarende til ca. en femtedel af det samlede antal beskæftigede inden for afgrænsningen på ca. 2 mio. personer. Det er dog heller ikke alle i denne gruppe af deltidsbeskæftigede, for hvem det oplagte alternativ er fuldtidsbeskæftigelse – også for denne gruppe vil det afhænge af årsagen til deltidsbeskæftigelse.

Boks 5.1 Definition af deltids- og fuldtidsbeskæftigede

I analysen indgår personer i alderen 18-64 år, dvs. personer der i hele perioden er under folkepensionsalderen. Når antallet og andelen af deltids- og fuldtidsbeskæftigede opgøres, ses der bort fra personer, som er studerende pr. 1. oktober, og personer som har afsluttet uddannelsen i løbet af året og ikke har indbetalt mere end 90 pct. af fuldt ATP-bidrag i løbet af året. Derudover ses der bort fra selvstændige og personer på tidlig tilbagetrækningsordninger, herunder efterlønsmodtagere og førtidspensionister, samt personer med primært udenlandsk indkomst og sæsonarbejdere.

I registerbaserede analyser defineres deltidsbeskæftigede typisk på baggrund af ATP-indbetalinger, fx personer der indbetaler under 90 pct. af fuldt ATP-bidrag, eller på baggrund af oplysninger om antal indberettede arbejdstimer, jf. Beskæftigelse For Lønmodtagere (BFL). De to kilder kan hver især give anledning til forskellige opgørelser af, hvorvidt en person er deltidsbeskæftiget eller ej. Det vil eksempelvis være tilfældet, hvis arbejdsgiveren indberetter fuldt ATP-bidrag, selvom personen ikke arbejder fuldtid hele året.

I analysen defineres *deltidsbeskæftigede* som personer, der set over et år er beskæftigede uden eller med meget korte fraværsperioder med ydelser relateret til ledighed, og som i gennemsnit over året har en ugentlig arbejdstid på mindre end 33 timer. Dermed omfatter definitionen både personer, som indbetaler over og under 90 pct. af fuldt ATP-bidrag i året, jf. det lyseblå område i tabel a. Denne gruppe af deltidsbeskæftigede arbejder i et varierende omfang, men langt hovedparten arbejder i gennemsnit over 21 timer pr. uge.

Fuldtidsbeskæftigede udgør alle, der set over et helt år i gennemsnit har en ugentlig arbejdstid på mindst 33 timer, uanset omfang af ATP-bidrag, jf. det grønne område i tabel a.

Det bemærkes, at definitionen af deltidsbeskæftigede i et vist omfang omfatter personer, der arbejder fuldtid i dele af året og er selvforsørgende eller bortrejst i den øvrige del af året. Herudover kan personer, der arbejder fuldtid i dele af året, samt har perioder med fuldt sygefravær med sygedagpenge omfattes af definitionen, da sygedagpenge ikke er relateret til ledighed. Desuden vil personer, der i dele af året er på barsel med løn, kunne omfattes, mens personer, der modtager barselsdagpenge, ikke er omfattet.

Tabel a Antal deltids- og fuldtidsbeskæftigede, 2022

	A. Mere end 90 pct. i ATP-bidrag	B. Mindre end 90 pct. i ATP-bidrag	I alt
Antal gns. ugentlige arbejdstimer	-----1.000 personer-----		
0 timer	0	0	0
1-10 timer	0	9	9
11-20 timer	2	63	65
21-27 timer	12	79	91
28-32 timer	217	62	279
33 timer eller mere	1.590	21	1.611
I alt	1.821	234	2.055

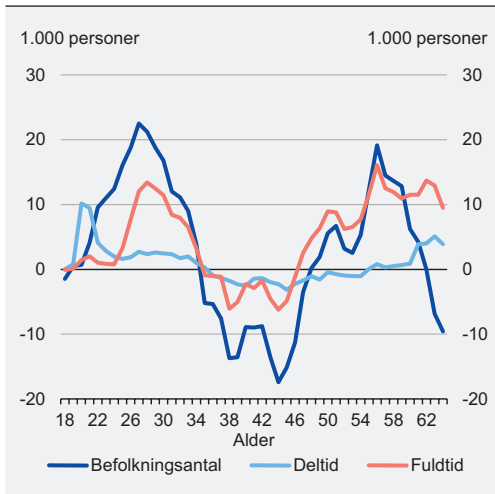
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Flere deltidsbeskæftigede fra 2010 til 2022, men ikke på bekostning af fuldtid

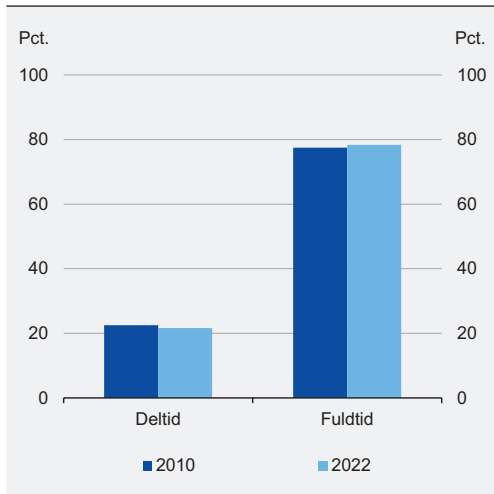
Antallet af deltidsbeskæftigede steg med knap 43.000 personer fra 2010-2022. Stigningen skal ses i sammenhæng med konjunkturopgangen i løbet af perioden samt den demografiske udvikling og forhøjelserne af efterlønsalderen, som bidrog til en stigning i det samlede antal beskæftigede, både deltids- og fuldtidsbeskæftigede.

Stigningen i antallet af deltidsbeskæftigede kan henføres til personer i starten og slutningen af arbejdslivet, som også er de alderstrin, hvor befolkningsantallet og antallet af fuldtidsbeskæftigede steg mest, *jf. figur 5.3*.

Figur 5.3 Ændringer i befolkningen opdelt på alder, 2010-2022

Figur 5.4 Andelen af deltids- og fuldtidsbeskæftigede i alderen 18-64 år, 2010 og 2022

Anm.: Se boks 5.1 for definitioner.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Samlet set er der ikke udpræget tegn på, at stigningen i antallet af deltidsbeskæftigede var på bekostning af antallet af fuldtidsbeskæftigede. Deltidsbeskæftigede udgjorde en omtrent konstant andel på godt 20 pct. af det samlede antal beskæftigede i hele perioden, *jf. figur 5.4*.

Deltidsbeskæftigelse varierer på tværs af alder

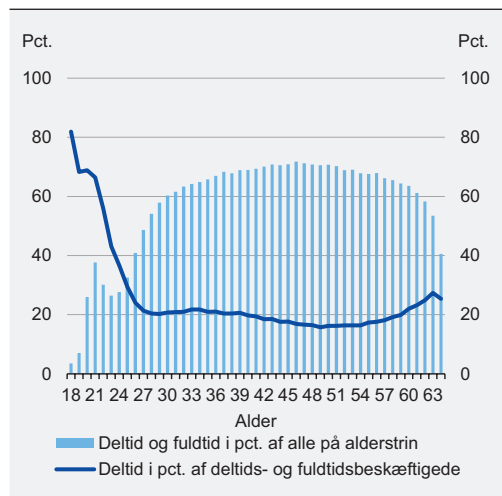
Deltidsbeskæftigelse hænger for mange sammen med forhold, der ændrer sig i takt med alderen. Derfor vil andelen, der arbejder deltid frem for fuldtid naturligt være forskellig på tværs af aldersgrupper.

Andelen af deltidsbeskæftigede er højest for personer i starten af arbejdslivet, hvorefter den falder frem til slut 20'erne, *jf. figur 5.5*. Herefter er andelen omtrent konstant frem til slut 30'erne, som er en periode af livet, hvor mange har yngre børn.

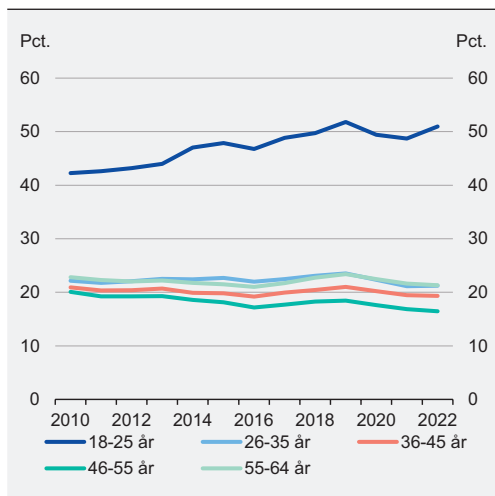
Fra slut 30'erne falder andelen af deltidsbeskæftigede frem til 50-årsalderen. For mange er det en periode af livet kendetegnet ved, at man har et godt helbred¹ og ældre børn, hvilket kan have betydning for mulighederne for at arbejde fuldtid. Derefter stiger andelen igen frem mod slutningen af arbejdslivet.

Den relativt høje frekvens af deltidsbeskæftigelse i de yngre årgange skal ses i lyset af, at der samlet set er færre beskæftigede end på de øvrige alderstrin. Det skyldes, at de fleste unge er under uddannelse og dermed ikke indgår i opgørelsen. I takt med alderen afslutter flere deres uddannelser og får beskæftigelse – og indgår dermed i gruppen af deltids- og fuldtidsbeskæftigede.

Figur 5.5 Andel beskæftigede opdelt på aldersgrupper, 2022

Figur 5.6 Andel deltidsbeskæftigede opdelt på udvalgte aldersgrupper, 2010-2022

Anm.: Se boks 5.1 for definitioner.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Andelen af deltidsbeskæftigede i aldersgruppen 18-25 år steg en del fra 2010 til 2022, men da gruppen fylder relativt lidt blandt det samlede antal beskæftigede, har det kun i begrænset omfang trukket op i deltidsfrekvensen samlet set. For de øvrige aldersgrupper er andelen af deltidsbeskæftigede omvendt faldet en smule over perioden med i størrelsesorden 1-3 pct.-point, *jf. figur 5.6*. Det er især for de 46-55-årige, at andelen af deltidsbeskæftigede faldt.

¹ Se fx Statens Institut for Folkesundhed (2023): *Danskernes sundhed*.

Det stigende omfang af deltidsbeskæftigelse for de 18-25-årige fra 2010 til 2022 skal fortolkes varsomt, da den anvendte definition af deltidsbeskæftigelse også kan omfatte personer, der arbejder i dele af året, men som i resten af året hverken arbejder, studerer eller modtager overførsler relateret til ledighed, fx personer som rejser i dele af året.

Analysen viser, at der siden 2013 har været en gradvis tendens til, at unge med en gymnasial baggrund udskyder det videre uddannelsesvalg². Dermed dækker stigningen i andelen af deltidsbeskæftigede delvist over, at flere holder sabbatår, hvor de kombinerer arbejde og anden aktivitet.

For de øvrige alderstrin kan faldet i andelen af deltidsbeskæftigede – ud over konjunkturelle forhold – dække over et fald i tilbøjeligheden til deltid på tværs af alderstrin samt være en konsekvens af en ændret befolkningssammensætning – fx med hensyn til herkomst, uddannelsesniveau mv. Ændringer i befolkningssammensætningen kan have betydning for udviklingen i andelen af deltidsbeskæftigede, fordi tilbøjeligheden til at arbejde deltid er forskellig på tværs af befolkningsgrupper.

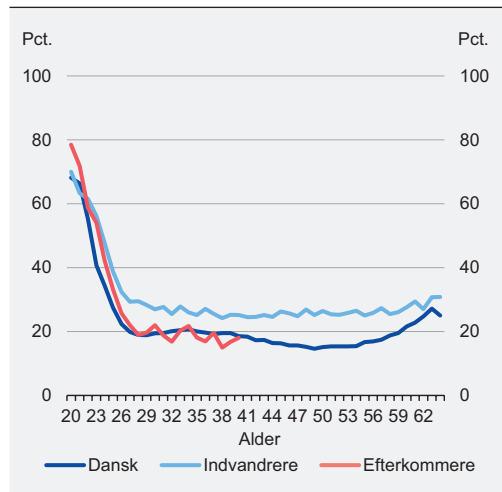
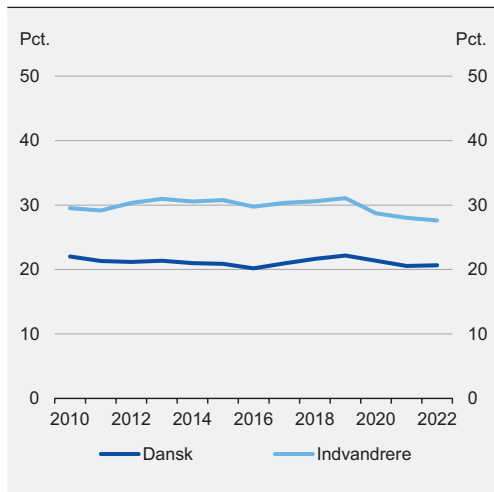
Indvandrere arbejder i større omfang deltid end etniske danskere

Indvandrere udgør en stadig større andel af befolkningen og arbejdsstyrken. Historisk set har indvandrere haft en lavere tilknytning til arbejdsmarkedet end etniske danskere, fx målt ved erhvervs- og beskæftigelsesfrekvensen. Desuden er deltidsbeskæftigelse også mere udbredt blandt indvandrere end blandt etniske danskere.

På tværs af aldersgrupper var andelen af deltidsbeskæftigede i gennemsnit ca. 8 pct.-point højere for indvandrere end for etniske danskere i 2022, *jf. figur 5.7*. Især for indvandrere i alderen fra midt i 40'erne til midt i 50'erne var andelen af deltidsbeskæftigede højere.

Også blandt efterkommere er andelen af deltidsbeskæftigede lidt højere i den yngre aldersgruppe, men fra slutningen af 20'erne adskiller andelen sig ikke væsentligt fra etniske danskere.

² Se fx Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2022): *23.000 studenter er ikke i gang med en uddannelse fem år efter gymnasiet – og tallet har aldrig været højere.*

Figur 5.7 Andel deltidsbeskæftigede opdelt på herkomst og alder, 2022**Figur 5.8** Andel deltidsbeskæftigede opdelt på herkomst, 2010-2022

Anm.: Se boks 5.1 for definitioner. Figur 5.7: Andel af alle deltids- og fuldtidsbeskæftigede i aldersgruppen. Andelen af deltidsbeskæftigede efterkommere fremgår kun op til 40 år, da der kun er få efterkommere i aldersgrupperne over 40 år.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Fra 2010 til 2022 faldt andelen af deltidsbeskæftigede med henholdsvis 1,9 pct.-point for indvandrere og 1,4 pct.-point for etniske danskere, *jf. figur 5.8*. Faldet i andelen af deltidsbeskæftigede kan især henføres til perioden fra 2019 til 2020, hvor andelen af deltidsbeskæftigede med indvandrerbaggrund faldt med 3,5 pct.-point. Det skal ses i sammenhæng med, at efterspørgslen efter arbejdskraft i perioden efter coronapandemien var høj, og mulighederne for at opnå fuldtid derfor var relativt gode.

Gruppen af indvandrere har samlet set fået en stærkere arbejdsmarkedstilknytning gennem de seneste ti år. Således kan en stor andel af den samlede vækst i beskæftigelsen inden for de seneste ti år henføres til gruppen af indvandrere, både allerede herboende og nytilkomne *jf. Økonomisk Redegørelse, august 2024*.

Især fra 2019 til 2023 er det gennemsnitlige antal arbejdstimer blandt lønmodtagere uden dansk statsborgerskab (international arbejdskraft) steget. Den stigende arbejdstid for gruppen af indvandrere kan blandt andet henføres til en stigning i antallet af nytilkomne indvandrere på erhvervsophold, der generelt arbejder flere timer end beskæftigede indvandrere på andre opholdsgrundlag. Dermed kan reduktionen i andelen af deltidsbeskæftigelse i gruppen af indvandrere delvist forklares af ændringer i sammensætningen af gruppen.

Det peger på, at potentialet for at øge beskæftigelsen yderligere blandt indvandrere hænger sammen med, om det er nytilkomne på det ene eller andet opholdsgrundlag eller allerede herboende indvandrere, der er tale om. Det skyldes, at muligheder, ønsker og barrierer for at arbejde fuldtid ofte vil være forskellige på tværs af indvandrergrupper.

5.2 Deltid er særligt udbredt i nogle typer job og brancher

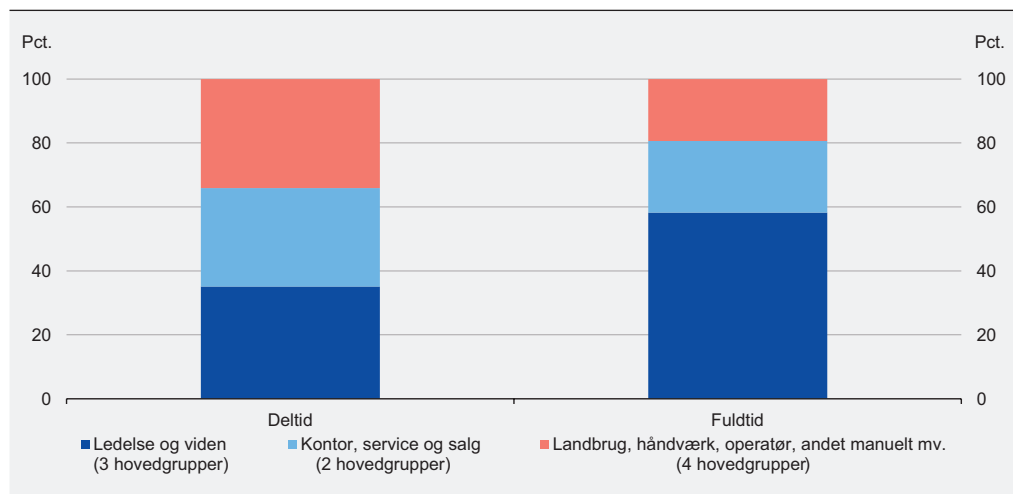
I den økonomiske teori findes der en række forklaringer på, at deltidsbeskæftigede i et vist omfang koncentrerer sig i bestemte typer af jobfunktioner³. En mulig årsag er, at timelønnen afhænger af timeproduktiviteten, der i nogle jobfunktioner kan variere med antallet af arbejdstimer. Det kan eksempelvis være, hvis succes i jobbet afhænger af, hvor godt man lærer kunderne at kende, eller om man er tilstrækkelig tilgængelig på bestemte tidspunkter.

Samtidig kan der være nogle jobfunktioner, hvor det for arbejdsgiverne er nemmere at tilbyde deltid, fordi det passer bedre til de konkrete arbejdsopgaver. Det kan betyde, at der i nogle jobfunktioner vil være en større tilbøjelighed til deltidsbeskæftigelse, fordi det er mindre omkostningsfuldt for den enkelte og virksomheden.

Baseret på Danmarks Statistiks såkaldte DISCO-koder, der fagklassificerer arbejdsfunktioner i ni hovedgrupper, er der tegn på, at ovennævnte faktorer i nogen grad spiller ind i Danmark. Således er der væsentlig forskel på, hvilke jobfunktioner der er særligt udbredt blandt henholdsvis deltids- og fuldtidsbeskæftigede.

For personer, der var fuldtidsbeskæftigede i 2022, var de dominerende jobfunktioner inden for ledelse og viden, som omfattede ca. 58 pct. af de fuldtidsbeskæftigede, *jf. figur 5.9*. Til sammenligning havde 35 pct. af de deltidsbeskæftigede job med funktioner inden for ledelse og viden, mens hovedparten var beskæftigede med andre jobfunktioner.

³ Se fx C. Goldin (2014): A Grand Gender Convergence: Its Last Chapter. *American Economic Review*.

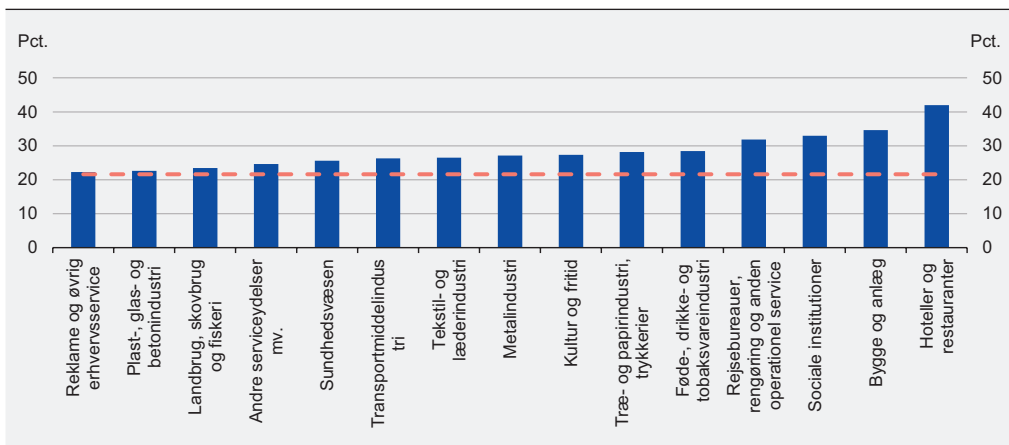
Figur 5.9 Jobfunktioner for deltids- og fuldtidsbeskæftigede, 2022

Anm.: Jobfunktioner er baseret på DISCO-koder. "Ledelse og viden" omfatter ledelsesarbejde og arbejde, der forudsætter viden på mellemniveau og viden på højeste niveau inden for det pågældende område, "Kontor, service og salg" omfatter kontor- og kundeservicearbejde samt service og salgsarbejde, "Landbrug håndværk, operatør, andet manuelt mv." omfatter arbejde inden for landbrug, skov og fiskeri, håndværkspræget arbejde, operatør- og monteringsarbejde samt transportarbejde og andet manuelt arbejde. Der ses bort fra militært arbejde samt ukendte jobfunktioner i opgørelsen.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I det omfang nogle brancher er domineret af bestemte jobfunktioner, hvor mange typisk arbejder deltid, kan det medvirke til, at deltidsbeskæftigelse er mere udbredt i disse brancher frem for andre.

I 2022 var ca. 63 pct. af alle deltidsbeskæftigede ansat i brancher, hvor der var en stor andel af deltidsbeskæftigede. Med andre ord var deltidsbeskæftigede overrepræsenterede i disse brancher. Det er især i brancherne hoteller og restauranter, bygge og anlæg, sociale institutioner og rejsebureauer mv., at deltidsbeskæftigede er overrepræsenterede, *jf. figur 5.10*.

Figur 5.10 Brancher med overrepræsentation af deltidsbeskæftigede, 2022

Anm.: Den røde stiplede linje angiver alle deltidsbeskæftigede som andel af alle deltids- og fuldtidsbeskæftigede på tværs af alle brancher.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

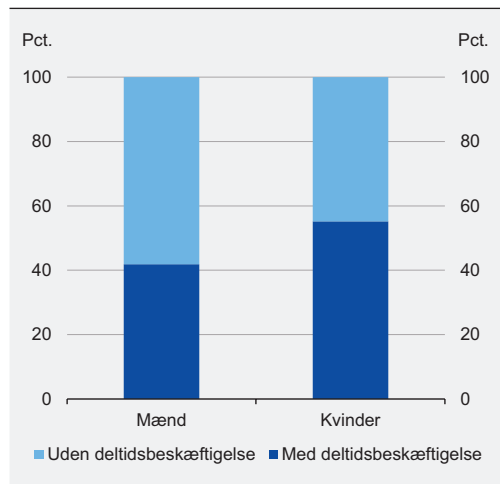
5.3 Skift fra deltid til fuldtid gennem arbejdslivet

Når nogle arbejder deltid frem for fuldtid kan det skyldes eget ønske, fx som følge af et ønske om mere fritid eller af hensyn til helbred. For den enkelte er det relevant, om det er muligt at opnå en stigning i arbejdstiden, hvis man ønsker det. Ønsker til arbejdstiden ændrer sig dog i løbet af livet, og det samme gør mobiliteten fra deltid til fuldtid. Det peger på, at der er en sammenhæng mellem ønsker til arbejdstiden og den realiserede arbejdstid.

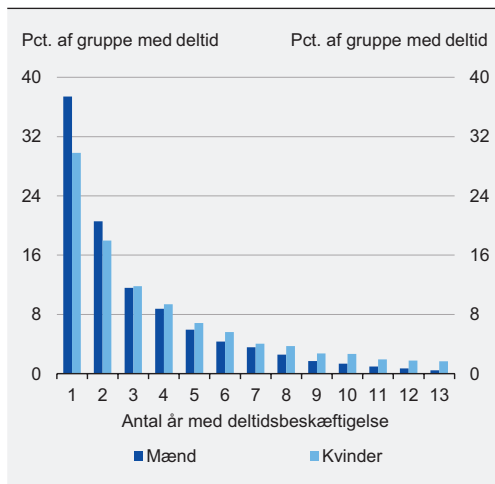
Forholdsvis mange er deltidsbeskæftigede på et tidspunkt i livet. Blandt 45-årige mænd i 2022 var der ca. 42 pct., der havde været deltidsbeskæftiget mindst ét år inden for de seneste 13 år, jf. figur 5.11. For kvinder var den tilsvarende andel 55 pct.

De relativt høje andele af personer med deltidsbeskæftigelse skal ses lyset af, at deltidsbeskæftigede i analysen også i et vist omfang omfatter personer, der i løbet af et år er midlertidigt fraværende fra beskæftigelse, uden de melder sig ledige. Det kan eksempelvis være i forbindelse med jobskifte, længere rejser mv.

Figur 5.11 Andel 45-årige i 2022 med og uden deltidsbeskæftigelse inden for de seneste 13 år (2010-2022)

Figur 5.12 Antal år med deltidsbeskæftigelse for 45-årige i 2022 med deltid inden for de seneste 13 år (2010-2022)

Anm.: Figur 5.12: Kun personer med deltidsbeskæftigelse i de foregående 13 år.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

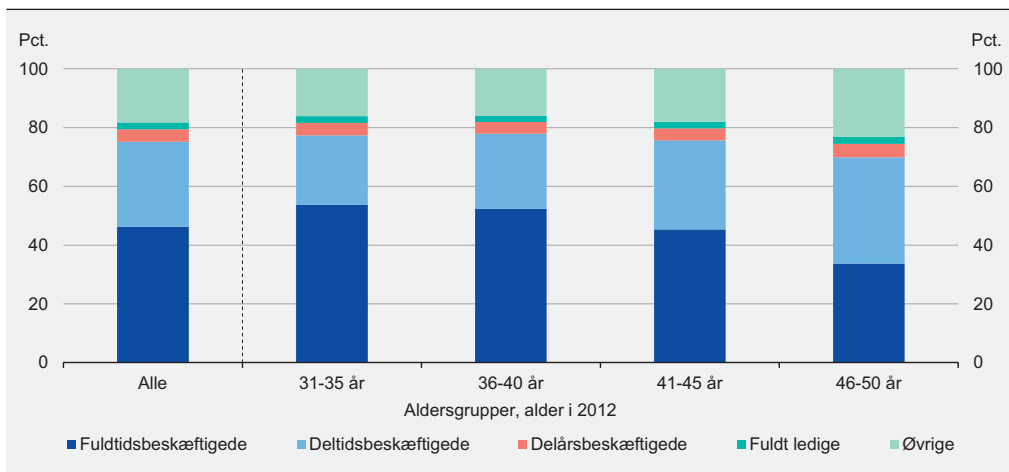
For de fleste var der tale om deltidsbeskæftigelse af relativt kort varighed. Ca. 58 pct. af mændene havde 1-2 års deltidsbeskæftigelse, mens den tilsvarende andel for kvinder var knap 48 pct., jf. figur 5.12.

Høj mobilitet fra deltid til fuldtid i starten af arbejdslivet

Det begrænsede antal år med deltidsbeskæftigelse afspejler, at der er forholdsvis høj mobilitet fra deltid- til fuldtidsbeskæftigelse gennem livet. I gruppen af deltidsbeskæftigede i 2012, var der på tværs af alderstrin ca. 46 pct., som i 2022 var i fuldtidsbeskæftigelse, mens knap 29 pct. også var i deltidsbeskæftigelse i 2022, jf. figur 5.13. Det skal bemærkes, at mange af de personer, som var deltidsbeskæftigede i både 2012 og 2022, vil have haft en anden status end deltidsbeskæftiget i den mellemliggende periode, herunder have haft fuldtidsbeskæftigelse.

Der er væsentlige forskelle i mobiliteten fra deltid til fuldtid på tværs af aldersgrupper. Mobiliteten er højest for personer i starten af arbejdslivet og falder i takt med alderen. I aldersgruppen 46-50 år var der relativt mange, som også var i deltidsbeskæftigelse i 2022, og relativt mange personer, som var i kategorien "øvrige", som blandt andet omfatter førtidspensionister. Sidstnævnte peger på, at ældre deltidsbeskæftigede i højere grad forlader arbejdsmarkedet end de yngre deltidsbeskæftigede, hvilket naturligt hænger sammen med alder.

Det indikerer dog også, at årsagerne til deltidsbeskæftigelse kan være forskellige på tværs af alderstrin, hvor årsagen i de yngre årgange i højere grad kan være af midlertidig karakter – fx små børn – mens årsagen for de ældre årgange i højere grad kan være af mere permanent karakter, fx helbredsmæssige grunde.

Figur 5.13 Deltidsbeskæftigede i 2012 opdelt på arbejdsmarkedsstatus i 2022

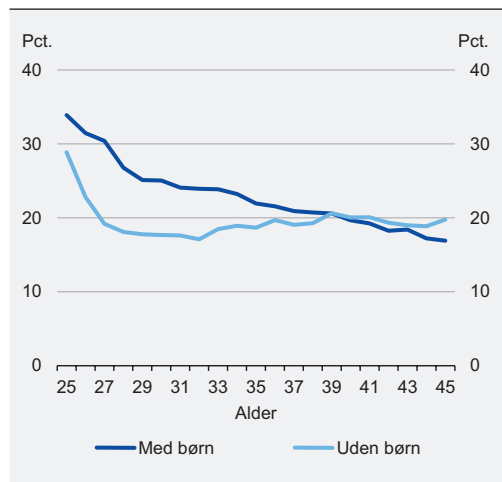
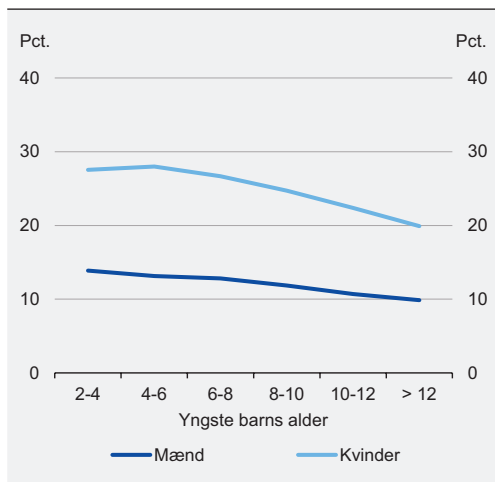
Anm.: Arbejdsmarkedstilknøytning er baseret på personens dominerende tilstand i løbet af året. *Fuldtidsbeskæftigede* og *deltidsbeskæftigede* følger af definition i boks 5.1. *Delårsbeskæftigede* omfatter personer med både beskæftigelse og ledighed i løbet af året, mens *fuldt* ledige er personer, der modtager overførselsindkomst og/eller ikke har ordinær beskæftigelse i løbet af året. "*Øvrige*" omfatter førtidspensionister, studerende, selvstændige og andre.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For personer i starten af arbejdslivet har familieliv og børn betydning

Der er tegn på, at familieliv og børn har betydning for omfanget af deltidsbeskæftigelse for personer i starten af arbejdslivet. Personer med børn arbejder oftere deltid end personer uden børn. Det gælder især i alderen fra midt 20'erne og frem til slut 30'erne, hvor andelen af deltidsbeskæftigede i gennemsnit var knap 6 pct.-point højere blandt personer med børn end personer uden børn i 2022, jf. figur 5.14.

Forskellene i andelen af deltidsbeskæftigede mellem personer med og uden hjemmeboende børn reduceres dog i takt med alderen. For personer i alderen fra slut 30'erne og op var andelen med deltidsbeskæftigelse omtrent den samme i 2022. Det kan henføres til, at deltidsbeskæftigelse især er udbredt blandt personer med yngre børn.

Figur 5.14 Andel deltidsbeskæftigede blandt personer med og uden hjemmeboende børn, 2022**Figur 5.15** Andel deltidsbeskæftigede blandt personer med hjemmeboende børn opdelt på yngste barns alder, 2022

Anm.: Se boks 5.1 for definitioner. I figur 5.15 er der set bort fra personer med børn under to år, da analysens definition af deltidsbeskæftigelse kan omfatte personer på barsel med løn, dvs. personer, der reelt ikke arbejder deltid, men blot er fraværende fra arbejdsmarkedet.

Kilde: Egne beregninger på lovmodelles datagrundlag.

For både mænd og kvinder falder andelen af deltidsbeskæftigede i takt med yngste barns alder. For kvinder, hvor det yngste barn var i alderen 2-4 år, var andelen af deltidsbeskæftigede ca. 28 pct., mens knap 20 pct. af kvinderne var deltidsbeskæftigede, når det yngste barn var ældre end 12 år i 2022, jf. figur 5.15.

For mænd var de tilsvarende andele henholdsvis ca. 14 pct. og 10 pct. Omfanget af deltidsbeskæftigelse var således højere for kvinder end mænd uanset yngste barns alder.

Den højere andel af deltidsbeskæftigede blandt personer med børn peger på, at årsagen til deltidsbeskæftigelse for mange personer i starten af arbejdslivet er familieplanlægning. For personer i starten af arbejdslivet kan muligheden for deltidsbeskæftigelse dermed være en måde at understøtte et større arbejdsudbud og en højere beskæftigelse, hvis alternativet er ikke at være erhvervsaktiv. Der kan således være et beskæftigelsespotentiale forbundet med at få ikke-erhvervsaktive med små børn i deltidsbeskæftigelse.

Især unge deltidsbeskæftigede ønsker at arbejde mere

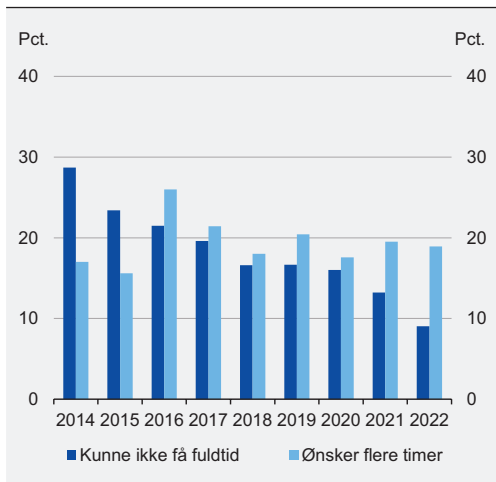
Hovedparten af deltidsbeskæftigede ønsker ikke at arbejde flere timer. Det kan skyldes den aktuelle arbejdssevne eller være et valg truffet som følge af præferencer for mere tid til fritidsaktivitet eller familieliv. Der er dog også deltidsbeskæftigede, der ønsker at arbejde mere, samt deltidsbeskæftigede, som ikke kunne få et fuldtidsarbejde. For disse grupper af deltidsbeskæftigede kan der være et vist beskæftigelsespotentiale, fordi personerne faktisk ønsker at arbejde mere, end de gør på nuværende tidspunkt.

Det er især blandt yngre personer, at der er et ønske om at arbejde mere. Det flugter godt med, at det også er personer i starten af arbejdslivet, som har den højeste mobilitet fra deltid til fuldtid. Det indikerer, at personer i starten af arbejdslivet typisk har en højere mobilitet fra deltid til fuldtid, fordi flere også har et ønske om at arbejde mere.

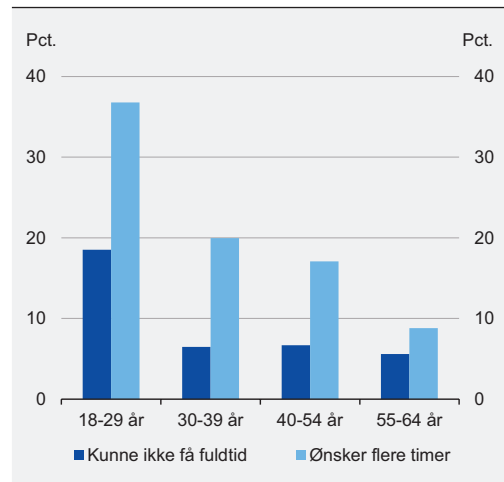
Andelen af deltidsbeskæftigede med ønske om at arbejde mere fremgår af Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse (AKU), som er en af Danmarks største kontinuerlige interviewundersøgelser. Det skal bemærkes, at definitionen af deltidsbeskæftigede i AKU adskiller sig fra analysens definition, da AKU er baseret på egen selvpfattelse af arbejdsmarkedetsstatus.

Ifølge AKU var der ca. 19 pct. af de deltidsbeskæftigede i 4. kvartal 2022, som svarede, at de ønskede at arbejde mere, *jf. figur 5.16*. Dermed var der omvendt en stor gruppe, som reelt ikke havde et ønske om at arbejde mere. Af alle deltidsbeskæftigede var der ca. 9 pct., som svarede, at de ikke kunne få et fuldtidsjob. Det kan tyde på, at en gruppe af de deltidsbeskæftigede faktisk ønskede et fuldtidsjob, men af den ene eller anden årsag ikke kunne få det.

Figur 5.16 Andel af deltidsbeskæftigede med ønske om at arbejde mere, 4. kvartal 2014-2022

Figur 5.17 Andel af deltidsbeskæftigede med ønske om at arbejde mere opdelt på aldersgrupper, 4. kvartal 2022

Anm.: Baseret på Arbejdskraftundersøgelsen. I figurene indgår kun deltidsbeskæftigede, der opfatter sig selv som beskæftigede, dvs. der er set bort fra personer, der har svaret, at deres primære status er studerende, pensionist mv. Det bemærkes, at definitionen af deltidsbeskæftigelse i AKU er en selvrapporteret status, der dermed adskiller sig fra kapitlets definition af deltidsbeskæftigede.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Andelen, som ønskede flere timer, var højest blandt de 18-29-årige, svarende til ca. 37 pct. Herefter falder andelen i takt med alderen, og ca. 9 pct. af de 55-64-årige ønskede flere timer, *jf. figur 5.17*.

5.4 Deltidsbeskæftigede har typisk lavere sammensatte marginalprocenter end fuldtidsbeskæftigede

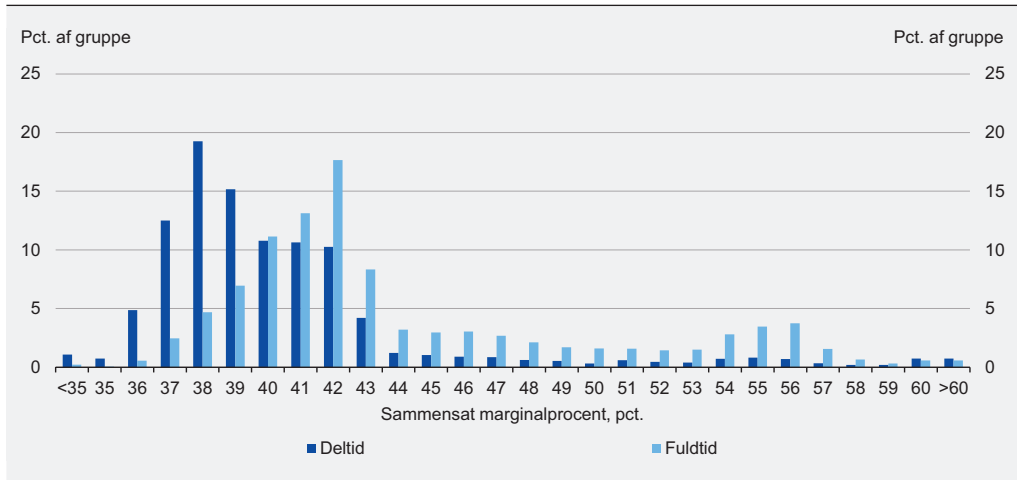
For beskæftigede er den ønskede arbejdstid blandt andet et udtryk for en afvejning mellem på den ene side fritid og på den anden side forbrugsmulighederne som følge af arbejdsindkomst. Det økonomiske incitament til at øge arbejdstiden afhænger dermed af gevinsten ved at arbejde mere. Gevinsten afhænger af den ekstra skattebetaling, og om den øgede arbejdsindkomst medfører tab af sociale ydelser som følge af indkomstaftapning, herunder af fripladstilskud til daginstitutionsbetaling og boligstøtte. Den samlede skat på ekstra arbejdsindkomst, dvs. summen af marginalskat og aftapning af sociale ydelser, betegnes som den sammensatte marginalprocent.

I de kommende år indføres en række ændringer af personskatterne, som bidrager til at reducere de sammensatte marginalskatte. Det omfatter især lempelser af skatten på arbejdsindkomst som følge af *Aftale om reform af personskatter 2023*. Eksempelvis forhøjes beskæftigelsesfradraget og det særlige beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere, hvilket især bidrager til lavere marginalskatte for deltidsbeskæftigede. Herudover medfører indførelsen af en ny mellemskat, at topskatten bliver halveret for mange nuværende topskatteydere. De fuldt indfasede regler giver et billede af, hvordan den vedtagne og aftalte lovgivning strukturelt påvirker incitamenterne til at yde en ekstra indsats.

Med fuldt indfasede 2030-skatteregler vil de fleste deltidsbeskæftigede have en lavere sammensat marginalprocent end fuldtidsbeskæftigede, *jf. figur 5.18*. Det skyldes især, at flere fuldtidsbeskæftigede betaler ny mellemskat (tidligere topskat)⁴ og topskat, blandt andet fordi de arbejder flere timer og derfor har en højere årsindkomst.

⁴ Som følge af *Aftale om reform af personskat 2023* indføres der fra 2026 en mellemskat ved den hidtil gældende top-skattegrænse, svarende til 588.900 kr. (2024-niveau) efter arbejdsmarkedsbidrag. Samtidig indføres der en ny topskattegrænse på 714.400 kr. efter arbejdsmarkedsbidrag og en ekstra top-topskat på indkomster over knap 2,4 mio. kr. efter arbejdsmarkedsbidrag.

Figur 5.18 Beskæftigede opdelt på sammensatte marginalprocenter, 2030-skatteregler

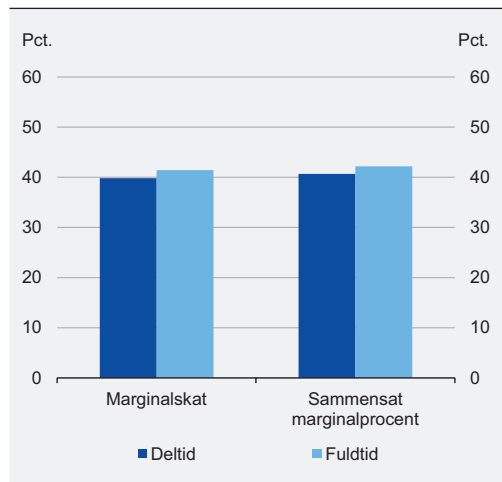

Anm.: Den sammensatte marginalprocent er opgjort med udgangspunkt i 2030-skatteregler på baggrund af befolkningssammensætningen i 2021. Der er indregnet bidrag fra aftrapning af børne- og ungeydelse, boligstøtte og fripladstilskud til daginstitution. De sammensatte marginalprocenter er opgjort ved at tillægge den relevante aftrapningsprocent til marginals-katten for personskatter. Aftrapningsprocenten er opgjort ud fra, om husstandens forhold og indkomst medfører, at husstandsindkomsten er placeret i indkomstintervallet, hvor den relevante ydelse aftrappes. Marginals-katten er isoleret set opgjort med udgangspunkt i en ændring i arbejdsindkomsten på +/- 10 pct.

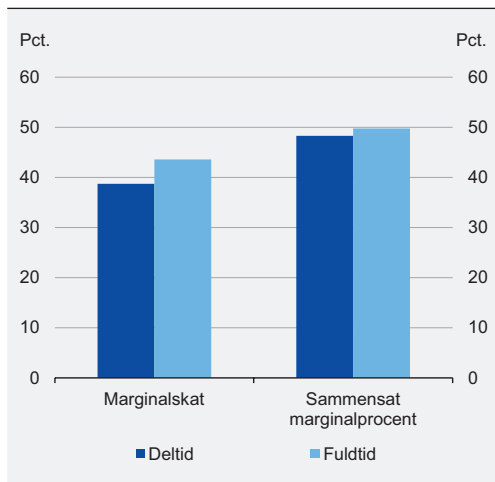
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Ser man bort fra personer, der betaler ny mellemskat, er den sammensatte marginalprocent på lønindkomst dog kun en smule lavere for deltidsbeskæftigede end for fuldtidsbeskæftigede, svarende til en forskel på i gennemsnit ca. 1,5 pct.-point, *jf. figur 5.19*. Der er dermed i gennemsnit ikke markant forskel på det økonomiske incitament til at yde en ekstra indsats for henholdsvis deltids- og fuldtidsbeskæftigede *ikke-mellemskatteydere*.

Figur 5.19 Marginalskatter og sammensatte marginalprocenter opdelt på beskæftigelsesstatus, ikke-mellemskatteydere

Figur 5.20 Marginalskatter og sammensatte marginalprocenter opdelt på beskæftigelsesstatus, enlige forsørgere

Anm.: 2030-skatteregler. Se figur 5.18 for tilgang. Figur 5.20: Kun personer, der har været enlige forsørgere hele indkomståret.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For nogle grupper har indkomstaffrapning af sociale ydelser større betydning for det økonomiske incitament til at yde en ekstra indsats end for andre. Det kommer til udtryk ved, at der er væsentlig forskel på marginalskatten og den sammensatte marginalprocent.

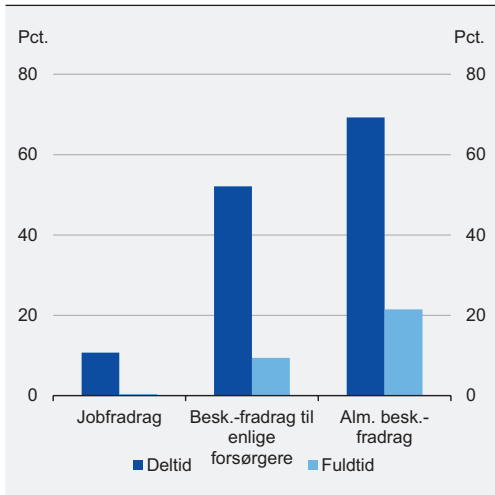
Det gælder særligt for deltidsbeskæftigede enlige forsørgere, som i gennemsnit har en marginalskat på ca. 38,7 pct. og en sammensat marginalprocent på 48,3 pct., *jf. figur 5.20*. Dermed er det især for enlige forsørgere, som arbejder deltid, at aftrapningen af sociale ydelser bidrager til at reducere den økonomiske gevinst forbundet med øget arbejdstid.

Samlet set er den sammensatte marginalprocent for enlige forsørgere, der arbejder deltid, i gennemsnit ca. 1,4 pct.-point lavere end for enlige forsørgere, der arbejder fuldtid. Det dækker over, at marginalskatten isoleret set er lavere for deltidsbeskæftigede, men at aftrapningen af sociale ydelser delvist udligner det forhold.

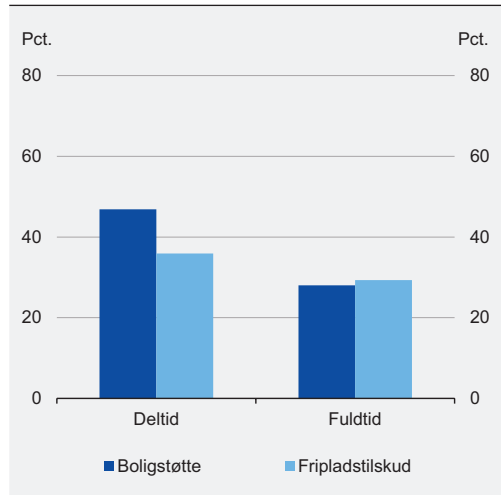
Den lavere marginalskat for deltidsbeskæftigede enlige forsørgere kan henføres til, at ligningsmæssige fradrag i højere grad bidrager til at reducere den ekstra skattebetaling forbundet med en øget arbejdsindkomst for deltidsbeskæftigede end for fuldtidsbeskæftigede. Disse ligningsmæssige fradrag omfatter jobfradraget, beskæftigelsesfradraget og det ekstra beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere. Fradragene optjenes i takt med arbejdsindkomsten, dog med et loft over det maksimale fradrag, og dermed bidrager fradragene til en lavere marginalskat op til det indkomstniveau, hvor det maksimale fradrag opnås.

Deltidsbeskæftigede har typisk lavere arbejdsindkomster. Dermed er der flere deltidsbeskæftigede, som har et bidrag til en lavere marginalskat som følge af jobfradraget og beskæftigelsesfradragene. Eksempelvis skønnes det, at ca. 69 pct. af de deltidsbeskæftigede enlige forsørgere får reduceret marginalskatten og den sammensatte marginalprocent som følge af det almindelige beskæftigelsesfradrag, mens det kun gælder for ca. 21 pct. af de fuldtidsbeskæftigede enlige forsørgere, *jf. figur 5.21*.

Figur 5.21 Andel af enlige forsørgere, hvor skattefradrag bidrager til lavere sammensatte marginalprocenter

Figur 5.22 Andel af enlige forsørgere, hvor aftrapning af sociale ydelser bidrager til højere sammensatte marginalprocenter

Anm.: 2030-skatteregler. Se figur 5.18 for tilgang. Figur 5.21: Kun personer, der har været enlige forsørgere hele indkomståret.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Omvendt er der flere deltidsbeskæftigede enlige forsørgere, der er omfattet af indkomstaftapning af boligstøtte og fripladstilskud til daginstitutionsbetaling, *jf. figur 5.22*. Aftrapningen af sociale ydelser bidrager dermed isoleret set til, at relativt flere deltidsbeskæftigede enlige forsørgere mister en del af ydelserne som følge af en fremgang i arbejdsindkomsten ved en højere arbejdstid.

Det bemærkes, at de opgjorte sammensatte marginalprocenter afspejler ændringer i arbejdsindkomsten på op til ca. +/-10 pct. Dermed afspejler de lavere sammensatte marginalprocenter for deltidsbeskæftigede ikke nødvendigvis den samlede ekstra skat og aftrapning på arbejdsindkomsten, hvis personer skifter fra deltid til fuldtid. I takt med en højere arbejdsindkomst vil marginalprocenten for deltidsbeskæftigede nærme sig marginalprocenten for fuldtidsbeskæftigede. Det skyldes blandt andet, at bidragene til de lavere marginalskatte fra de ligningsmæssige fradrag falder bort, når de maksimale fradrag er opnået.

Der henvises til *boks 5.2* for en kort beskrivelse af, hvordan de ligningsmæssige fradrag og aftrapningen af sociale ydelser påvirker den sammensatte marginalprocent.

Boks 5.2 Ligningsmæssige fradrag og aftrappingsregler for boligstøtte og fripladstilskud til daginstitutionsbetaling (2024-niveau)

Blandt ikke-mellemskatteydere har deltidsbeskæftigede typisk lavere marginalsatter, fordi den lavere arbejdsindkomst betyder, at en række ligningsmæssige fradrag i højere grad bidrager til at reducere marginalsatten. Fradragene fratrækkes i de skattepligtige indkomster, der ligger til grund for kommuneskattebetalingen.

Omvendt medfører den lavere arbejdsindkomst, at husstanden samlet set oftere har indkomster i intervallet for aftrapping af henholdsvis boligstøtte og fripladstilskud til daginstitutionsbetaling.

Ligningsmæssige fradrag reducerer kommuneskattebetalingen

Jobfradraget optjenes fra arbejdsindkomster over 216.100 kr. og udgør 4,5 pct. af arbejdsindkomsten dog maks. 2.800 kr. Dermed opnås det maksimale fradrag ved en årlig arbejdsindkomst på ca. 278.300 kr. Med udgangspunkt i en kommuneskattesats på 25 pct. bidrager fradraget til at reducere marginalsatten med 1,1 pct. (0,25 x 4,5 pct.) for indkomster mellem 216.100 kr. og ca. 278.300 kr.

Det almindelige beskæftigelsesfradrag udgør med 2030-regler 12,75 pct. dog maks. 58.200 kr. Dermed opnås det maksimale beskæftigelsesfradrag ved en årlig arbejdsindkomst på ca. 456.500 kr. For personer, der ikke er omfattet af loftet, bidrager fradraget til at reducere marginalsatten med ca. 3,2 pct.-point, når der tages udgangspunkt i en kommuneskattesats på 25 pct. (0,25 x 12,75 pct.).

Det ekstra beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere udgør med 2030-regler 11,5 pct. dog maks. 46.500 kr. Dermed opnås det maksimale fradrag ved en årlig arbejdsindkomst på ca. 404.400 kr. For personer, der ikke er omfattet af loftet, bidrager fradraget til at reducere marginalsatten med ca. 2,9 pct.-point, når der tages udgangspunkt i en kommuneskattesats på 25 pct. (0,25 x 11,50 pct.).

Boligstøtte

Boligstøtte består af boligydelse målrettet pensionister og boligsikring målrettet andre. For deltidsbeskæftigede er boligsikring derfor den relevante ydelse ved opgørelsen af den sammensatte marginalprocent. For boligsikring gælder det, at grundlaget for beregning af boligsikring er den personlige indkomst, hvor arbejdsindkomster er opgjort efter arbejdsmarkedsbidrag. For husstandsindkomster over 162.600 kr. aftrappes boligsikring som udgangspunkt med 18 pct. af indkomsten over indkomstgrænsen. Det svarer til, at boligsikring bidrager til at øge den sammensatte marginalprocent med ca. 16,6 pct. (18 pct. x (1-0,08)). Er der mere end ét barn i husstanden forhøjes grænsen for indkomstaftapning for hvert barn med 42.800 kr. til og med fire børn.

Fripladstilskud til daginstitutionsplads

For husstande med indkomster på og under 200.300 kr. er der fuld friplads til dagtilbud. For husstande med indkomster mellem 200.301 kr. og 622.199 kr. aftrappes fripladstilskuddet i indkomstintervaller af 4.440 kr. med 1 pct. af dagtilbudstaksten (dog 5 pct. i første interval). Grundlaget for beregning af fripladstilskud er husstandens personlige indkomst, hvor arbejdsindkomster er opgjort efter arbejdsmarkedsbidrag. Tages der fx udgangspunkt i en årlig takst på 24.000 kr., bidrager aftrappingen af fripladstilskuddet til at øge den sammensatte marginalprocent med ca. 5 pct. ((1 pct. x (1-0,08) x 24.000 kr.) / 4.400 kr.). Bidraget til den sammensatte marginalprocent afhænger således af antal børn i pasningstilbud og husstandens samlede takst efter søskenderabat.

6. SU-gæld og formueopbygning

Statens Uddannelsesstøtte (SU) giver studerende mulighed for at modtage stipendier og optage lån. Med SU-lån har de studerende mulighed for at forbrugsudjævne, så fremtidige forbrugsmuligheder flyttes til studietiden, hvor indkomsten typisk er relativt lav. SU-gæld kan dog have betydning for opbygningen af formue senere i livet. Det skyldes blandt andet, at SU-gæld begrænser mulighederne for at optage lån til køb af ejerbolig, da SU-gæld indgår i gælds faktoren ved huskøb. Kapitlet sætter fokus på sammenhængen mellem størrelsen på SU-gæld ved dimission og formuen senere i livet, herunder boligformuen.

Hovedbudskaberne i kapitlet er:

- En stor andel af studerende stifter SU-gæld i løbet af deres studier. Det er især personer med en mellemlang videregående uddannelse (MVU) eller en lang videregående uddannelse (LVU), der har SU-gæld. I 2022 dimitterede ca. 35-40 pct. af MVU'ere og LVU'ere med SU-gæld, som i gennemsnit udgjorde ca. 150.000 kr. for disse personer.
- Studerende, der optager SU-gæld, har typisk små eller negative nettoformuer i en kortere årrække omkring uddannelses tidspunktet. Efter endt uddannelse opnår langt de fleste beskæftigelse og en indkomst, som giver mulighed for at opbygge nettoformue.
- Generelt er personer med erhvervs kompetencegivende uddannelser placeret højere i formuefordelingen end jævnaldrende uden en erhvervs kompetencegivende uddannelse. Det omfatter også personer med stor SU-gæld.
- Både dimittender fra 2014 med stor SU-gæld og dem med ingen eller lille SU-gæld havde i gennemsnit en positiv nettoformue i 2022. Personer med ingen eller lille SU-gæld havde imidlertid udbygget deres nettoformuer mere end gruppen med stor SU-gæld siden uddannelses tidspunktet. Det gælder især blandt LVU'ere.
- Der er ikke tegn på, at forskellene i formueopbygningen blot skyldes forskelle i de disponible indkomster. Det peger på, at den hurtigere formueopbygning i højere grad afspejler, at personer med ingen eller lille SU-gæld har en højere opsparingskvote og/eller opnår et større akkumuleret afkast af deres opsparing.
- Den lavere formueopbygning for personer med stor SU-gæld kan primært henføres til udviklingen i boligformuen. Det skal ses i sammenhæng med, at disse personer kommer senere ind på boligmarkedet og færre bliver boligejere sammenlignet med personer med ingen eller lille SU-gæld. Således er andelen af boligejere lavere blandt personer med stor SU-gæld og forskellene i andelen øges over tid.

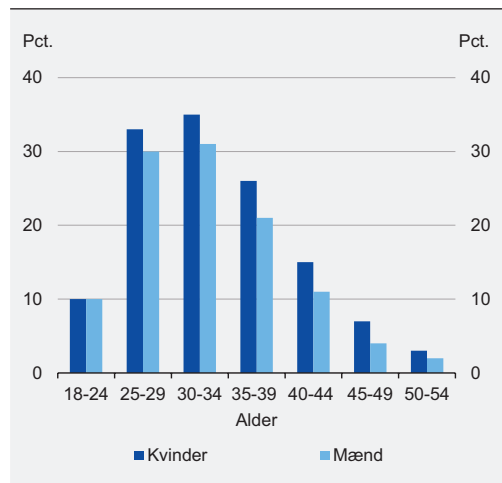
6.1. SU-gæld på tværs af alder og uddannelser

SU-lån giver studerende mulighed for at fremrykke en del af deres fremtidige forbrug. Samtidig medvirker SU-stipendier og muligheden for SU-lån til at sikre lige muligheder for at opnå uddannelse, samt til at studieaktiviteten ikke hæmmes unødvendigt af erhvervsarbejde i uddannelsesperioden.

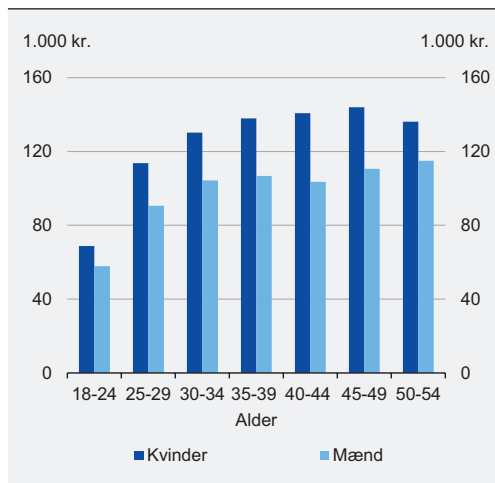
Andelen af befolkningen med SU-gæld varierer naturligt i takt med alderen, fordi SU-gæld hænger sammen med studieaktivitet på SU-godkendte uddannelser, som de fleste gennemfører i starten af livet. Andelen stiger frem mod tidspunktet, hvor mange typisk færdiggør deres uddannelse, og reduceres efterfølgende i takt med tilbagebetaling af gælden.

Andelen af personer med SU-gæld var størst i aldersgruppen 30-34 år, hvor mange har afsluttet deres uddannelse. Blandt de 30-34-årige havde ca. 35 pct. af alle kvinder og ca. 30 pct. af alle mænd SU-gæld i 2022, *jf. figur 6.1*. I takt med alderen og antal år på arbejdsmarkedet tilbagebetaler langt de fleste deres SU-gæld. Således havde under 8 pct. af gruppen på 45-49 år og under 5 pct. af de 50-54-årige SU-gæld i 2022.

Figur 6.1 Andel med SU-gæld opdelt på alder og køn, 2022

Figur 6.2 Gennemsnitlig SU-gæld blandt lånerne opdelt på alder og køn, 2022

Anm.: SU-gæld omfatter SU-gæld under studiet, SU-gæld efter endt studie og SU-gæld, der evt. er sendt til opkrævning hos Gældsstyrelsen.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Den gennemsnitlige SU-gæld for personer, der vælger at gøre brug af muligheden for at låne, vokser i takt med det antal studieår, hvor de har haft mulighed for at optage SU-lån. Det bidrager til, at den gennemsnitlige SU-gæld stiger med alderen i de yngre aldersgrupper. I aldersgruppen 30-34 år, hvor andelen med SU-gæld er størst, udgør den gennemsnitlige SU-gæld omkring 100.000-140.000 kr., *jf. figur 6.2*. På disse alderstrin har langt de fleste afsluttet deres studie, eller er tæt på at gøre det, og samtidig har kun få endnu haft mulighed for at afbetale hele deres SU-gæld.

Selvom langt de fleste afbetaler deres studiegæld, skylder 40-50-årige med SU-gæld nogenlunde det samme som personer i 30-års alderen. Det kan skyldes, at det især er personer med høj SU-gæld ved studieafslutningen, der endnu ikke har afbetalt deres SU-gæld, og at sammensæt-

ningen blandt personer med SU-gæld dermed i takt med alderen kommer til at afspejle de, der valgte at stifte meget SU-gæld under studiet. Endelig kan der også være tale om, at nogle personer først bliver studerende i en relativt sen alder og dermed stifter SU-gæld senere i livet.

Flere kvinder end mænd har SU-gæld. Den typiske SU-gæld er også højere. I 2022 var den gennemsnitlige SU-gæld ca. 140.000 kr. for kvinder mellem 35 og 54 år, mens SU-gælden i gennemsnit udgjorde 105-115.000 kr. for mænd mellem 35 og 54 år i 2022.

Den højere SU-gæld blandt kvinder skal ses i lyset af, at flere kvinder er forsørgere med hjemmeboende børn under deres uddannelse og dermed har mulighed for supplerende SU-lån.¹ Desuden har Danmarks Statistik (2023)² peget på, at forskellen mellem SU-gæld for mænd og kvinder delvist kan forklares af, at kvinder træffer andre studievalg end mænd, som fx kan have betydning for muligheden for at opnå et studiejob.

Langt de fleste med SU-gæld gennemfører en uddannelse

SU-lån kan optages på ungdomsuddannelser og på videregående uddannelser. Blandt de yngste med SU-gæld er størstedelen i gang med en ungdomsuddannelse. I takt med alderen øges antallet af personer med SU-gæld, blandt andet fordi lånebehovet typisk øges, når man flytter hjemmefra og starter en videregående uddannelse.

Studerende på forskellige uddannelser bliver typisk færdige på forskellige alderstrin, blandt andet som følge af forskelle i længden på uddannelserne. I takt med stigende alder kan en større andel af SU-gælden henføres til personer med erhvervskompetencegivende uddannelser³. Fra omkring 35-årsalderen har langt de fleste med SU-gæld en erhvervskompetencegivende uddannelse.

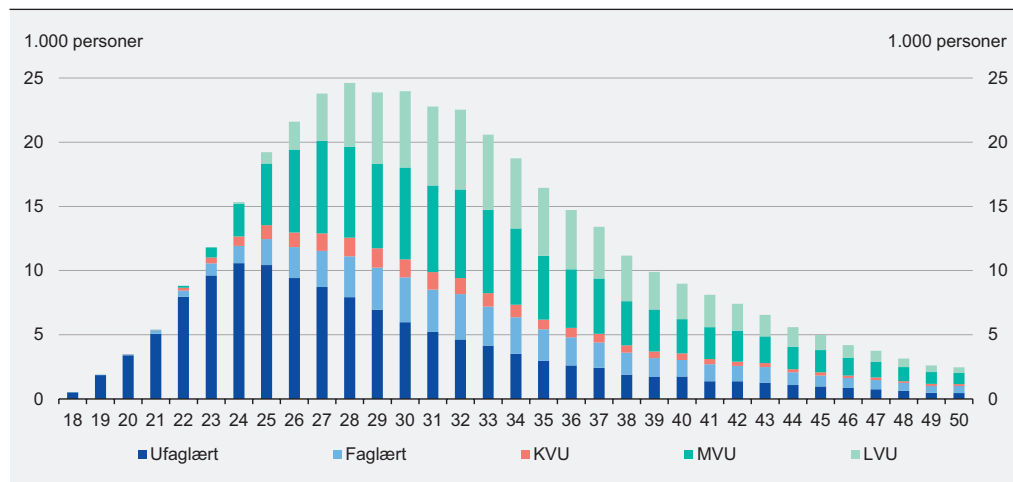
I 2022 var antallet af personer med SU-gæld højest omkring 30-årsalderen, hvor ca. 24.000 personer havde SU-gæld, *jf. figur 6.3*. Herefter falder antallet af personer med SU-gæld, og det samme gør andelen af personer med SU-gæld uden en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Blandt de 40-årige havde ca. 9.000 personer SU-gæld i 2022. Heraf havde ca. 81 pct. en erhvervskompetencegivende uddannelse. Det omfatter især personer med mellemlange- og lange videregående uddannelser.

¹ Ca. 25 pct. af kvinderne, der dimitterede i 2022, var forsørgere mod ca. 16 pct. af mændene.

² Danmarks Statistik Analyse (2023): Når SU-lån bliver til SU-gæld.

³ Det omfatter videregående- og erhvervsuddannelser.

Figur 6.3 Personer med SU-gæld opdelt på uddannelsesniveau og alder, 2022

Anm.: Højest fuldførte uddannelse. *Ufaglært* omfatter personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse og personer med uoplyst uddannelse. *Faglært* omfatter personer med en erhvervsfaglig uddannelse. Personer, hvis højeste uddannelse stammer fra udlandet, indgår ikke i opgørelsen. SU-gæld sendt til opkrævning hos Gældsstyrelsen indgår.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Antallet og andelen af de studerende, der færdiggør deres uddannelse, og som har SU-gæld, varierer mellem studier, *jf. tabel 6.1*. Det skyldes blandt andet antallet af studerende, længden på studiet samt mulighederne for at supplere sin indkomst ved et studiejob. Eksempelvis er der relativt mange socialrådgivere og pædagoger, som dimitterer med SU-gæld.

Tablet 6.1 Fuldførte uddannelser med flest personer med SU-gæld, 2021

Uddannelse	Antal	Andel med SU-gæld
Folkeskolelærer, prof.bach.	1.080	50 pct.
Sygeplejerske, prof.bach.	970	39 pct.
Socialrådgiver, prof.bach.	830	59 pct.
Dagtilbudspædagogik, prof.bach.	680	46 pct.
Social-og specialpædagogik, prof.bach.	680	49 pct.
Erhvervsøkonomi, cand.merc.	620	31 pct.
Social- og sundhedshjælper (eud)	580	38 pct.
Medicin, cand.med.	450	36 pct.
Jura, cand.jur	430	40 pct.
Skole-og fritidspædagogik, prof.bach.	400	51 pct.
Bygningskonstruktør, prof.bach.	340	42 pct.
Finansøkonom	340	38 pct.
Social- og sundhedsassistent	330	35 pct.
Psykologi, cand.psych.	240	42 pct.
Fysioterapi, prof.bach.	220	28 pct.
Social- og sundhedsassistent (eud)	200	20 pct.
Ergoterapi, prof.bach.	200	41 pct.
Offentlig administration, prof.bach.	200	63 pct.
Markedsføringsøkonom	180	31 pct.
International handel og markedsføring (overbygning), prof.bach.	180	32 pct.

Anm.: Tabellen er sorteret efter de uddannelser, hvor flest dimitterede i 2021 med SU-gæld. Andel med SU-gæld angiver, hvor stor en andel af det samlede antal dimitterende, som havde SU-gæld større end 0 kr.

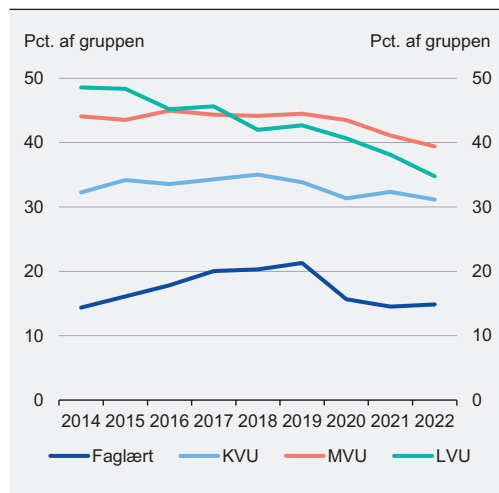
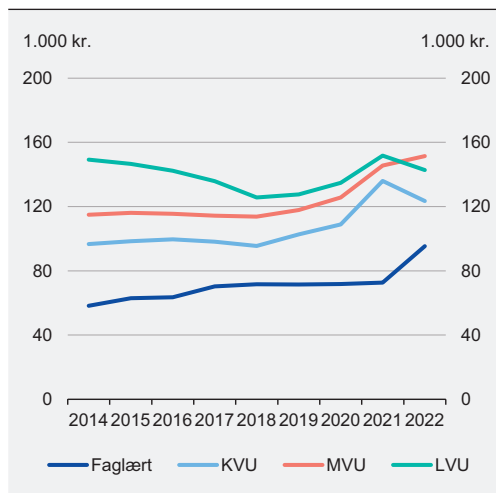
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I løbet af de seneste år dimitterer færre med SU-gæld

Fra 2014 til 2022 faldt andelen af personer, der dimitterede med SU-gæld. Det skal blandt andet ses i lyset af stigende beskæftigelse, der gav flere muligheder for at supplere indkomsten under studiet ved at tage et studiejob. Herudover er gennemførelsestiden på uddannelser reduceret i perioden.⁴ Denne udvikling kan bidrage til, at færre tager SU-lån, fx slutlån, som kan optages, når alle SU-klip er opbrugt.

Andelen, der afsluttede deres uddannelse med SU-gæld, faldt mest blandt LVU'ere. Det skal ses i sammenhæng med, at gennemførelsestiden især er reduceret på disse uddannelser. Således afsluttede knap halvdelen af LVU'ere studiet med SU-gæld i 2014, mens ca. 1/3 afsluttede studiet med SU-gæld i 2022, jf. figur 6.4.

⁴ Se svar på Uddannelses- og Forskningsudvalgets spørgsmål nr. 75 af 28. november 2023.

Figur 6.4 Dimittender med SU-gæld opdelt på uddannelsesniveau, 2014-2022**Figur 6.5** Gennemsnitlig SU-gæld for personer med gæld opdelt på uddannelsesniveau, 2014-2022

Anm.: Kun personer, der afslutter en uddannelse i året og ikke læser videre, indgår i opgørelsen. Figur 6.5: Gennemsnit for personer med SU-gæld. Den gennemsnitlige SU-gæld er opgjort i 2022-niveau på baggrund af udviklingen i reguleringstallet, idet satsen for SU-lån reguleres hermed. Det adskiller sig fra den øvrige del af analysen, der er opgjort i faste forbrugerpriser. Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Med undtagelse af LVU'ere steg den gennemsnitlige reale SU-gæld for personer med SU-gæld på tværs af uddannelsesgrupper fra 2014 til 2022, *jf. figur 6.5*.

For alle uddannelsesgrupper var der fra 2018 til 2021 en stigning i den gennemsnitlige SU-gæld. Det er sammenfaldende med, at andelen af personer, der dimitterede med studiegæld, i samme periode faldt for alle uddannelsesgrupper. Især på tidspunktet for corona-nedlukningerne i 2020 og 2021 steg den gennemsnitlige reale gæld for dimittender. Det skal ses i lyset af, at studerende havde mulighed for at forhøje deres SU-lån med cirka 6.400 kr. (2021-niveau) om måneden i 14 måneder under nedlukningerne i 2020 og 2021.

I 2022 var SU-gælden i gennemsnit højest blandt personer med mellemlange og lange videregående uddannelser og udgjorde ca. 140.000-150.000 kr. Det skal ses i lyset af, at disse uddannelser er relativt lange og derfor giver mulighed for at optage SU-lån i flere måneder.

6.2 SU-gæld har betydning for nettoformuen gennem livet

Unge, der optager SU-gæld, har små eller negative nettoformuer i en kortere årrække omkring uddannelsestidspunktet. Efter endt uddannelse opnår langt de fleste beskæftigelse og en relativt høj indkomst, som giver mulighed for at afdrage gælden og opbygge nettoformue, blandt andet via værdistigning af egen bolig og afdrag på boligged samt via opsparing til pension.

Studerende stifter i varierende omfang SU-gæld undervejs i deres uddannelsesforløb. Der kan være forskellige grunde til, at nogle vælger at benytte sig af muligheden for at optage SU-gæld i løbet af deres studietid, mens andre ikke gør. Ligeledes kan der være flere årsager til forskelle i omfanget af SU-gæld.

Forskellene i benyttelsen af SU-lån kan skyldes forskelle i præferencer for forbrug her og nu mod forbrug senere i livet og eventuelle ønsker om ikke at stifte gæld (gældsaversion). Der kan også være forskelle i leveomkostninger, herunder boligudgifter. Nogle studerende modtager i

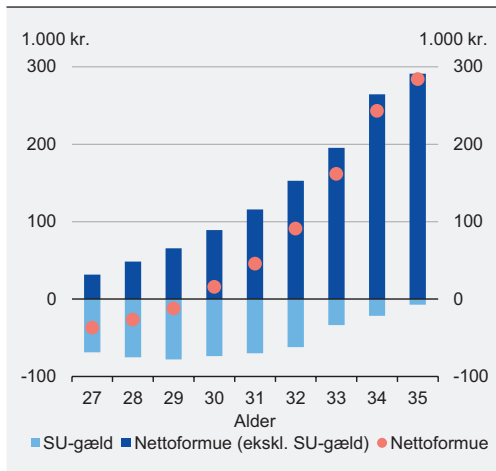
højere grad end andre økonomisk støtte fra familiemedlemmer mv. eller har job ved siden af studiet og har dermed mindre behov for at stifte gæld for at finansiere deres forbrug i studieperioden.

Den resterende del af kapitlet fokuserer på sammenhængen mellem størrelsen af SU-gæld og formueopbygningen gennem livet. Analysen tager udgangspunkt i registeroplysninger om formue og uddannelse, *jf. boks 6.1*. Der er især fokus på MVU'ere og LVU'ere. Det skyldes, at det er blandt disse personer, at flest stifter SU-gæld, og at SU-gælden typisk er størst.

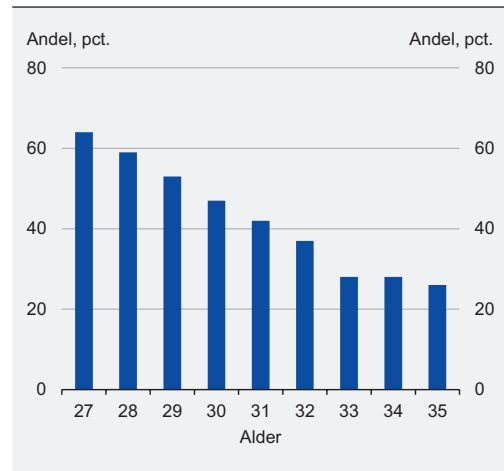
Personer med SU-gæld har midlertidigt negative nettoformuer

For 27-årige i 2014, der havde SU-gæld, var medianen af nettoformuen negativ svarende til en gæld på ca. 35.000 kr., *jf. figur 6.6*. Otte år senere, da personerne var 35 år, er billedet imidlertid vendt, og medianen af nettoformuen var positiv svarende til ca. 285.000 kr.

Figur 6.6 Nettoformue for personer med SU-gæld opdelt på alder, 2014-2022

Figur 6.7 Andel af personer med SU-gæld og negative nettoformuer opdelt på alder, 2014-2022

Anm.: Median af nettoformuer og SU-gæld. I opgørelsen indgår personer, der havde SU-gæld som 27-årige i 2014 (årgang 1987).
Kilde: Egne beregninger på lovmodelles datagrundlag.

På samme vis falder andelen med negative nettoformuer i takt med alderen. I 2014 havde ca. 65 pct. af de 27-årige med SU-gæld en negativ nettoformue, mens ca. 25 pct. havde en negativ nettoformue otte år senere som 35-årige i 2022, *jf. figur 6.7*.

Boks 6.1 Opgørelse af SU-gæld

Analysen tager udgangspunkt i oplysninger om befolkningens formuer og gæld fra Danmarks Statistiks formueregister. I opgørelsen af formuer indgår reale aktiver (bolig, biler m.m.), finansielle aktiver, pensionsformuer samt gæld, herunder SU-gæld, *jf. kapitel 3* om befolkningens formuer. I analysen indgår SU-gæld sendt til opkrævning ikke, idet der ikke er konsistente oplysninger tilbage til 2014 for disse. Oplysningerne om færdiggørelse af uddannelse og evt. studieaktivitet baseres på uddannelsesregisteret.

Analysen tager udgangspunkt i personer, der færdiggjorde en MVU eller LVU i 2014 (dimitterende), og som ikke efterfølgende opnåede en anden uddannelse. Der medtages personer i aldersgruppen 24-32 år ved færdiggørelse af studiet. Der ses bort fra personer, hvis højeste fuldførte uddannelse stammer fra udlandet. I alt indgår ca. 27.000 dimittender fra 2014. Gruppen er antalsmæssigt nogenlunde delt ligeligt i MVU'ere og LVU'ere. Når analysen fokuserer på disse to uddannelsesgrupper, skyldes det, at det er blandt disse studerende, at flest stifter SU-gæld og samtidig har de største gældsposter. Perioden fra 2014 til 2022 er valgt, idet formueregisteret dækker denne periode.

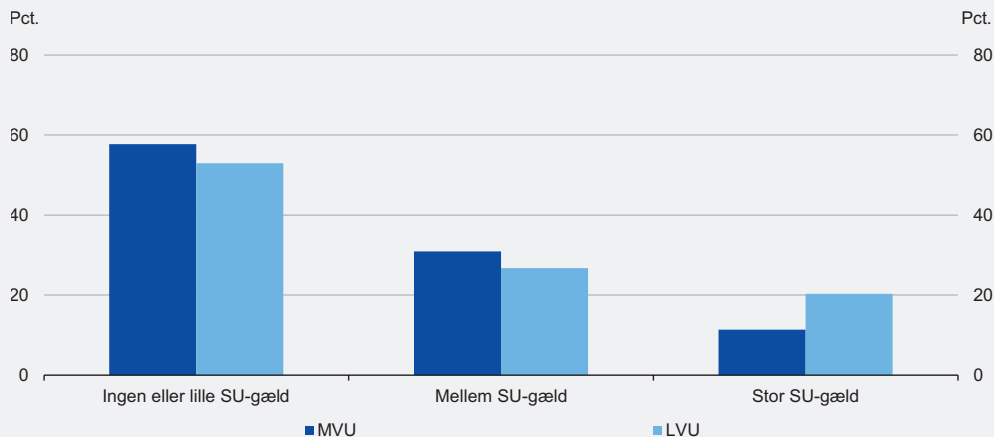
Dimittenderne opdeles i tre grupper efter størrelsen på deres samlede SU-gæld i 2014. Opdelingen i grupper følger grænserne i SU-styrelsens regler for tilbagebetaling af SU-gæld. SU-gæld på over 200.000 kr. (2024-niveau) tilbagebetales over 15 år og kategoriseres i analysen som *Stor SU-gæld*. SU-gæld på mellem 40.000 kr. og 200.000 kr. tilbagebetales over en periode på 8-14 år og betegnes *Mellem SU-gæld*. SU-gæld på under 40.000 kr. tilbagebetales over en 7-årig periode og kategoriseres som *ingen eller lille SU-gæld*.

Grænserne tilbageregnes til 2014-priser med udgangspunkt i lønudviklingen i perioden. Således betegnes SU-gæld i 2014 på under 30.900 kr. som *ingen eller lille SU-gæld* og SU-gæld over 138.900 kr. som *stor SU-gæld*. SU-gæld mellem 30.900 kr. og 138.900 kr. betegnes som *Mellem SU-gæld*.

Ca. 40-50 pct. af personerne i analysen har mellem eller stor SU-gæld ved dimission, *jf. figur a*. Blandt LVU'ere er der en lidt større andel med stor SU-gæld. Således har ca. 20 pct. af gruppen stor SU-gæld mod ca. 11 pct. af MVU'ere.

Fokus i analysen er på niveauet og udviklingen i både gennemsnitsformuen og medianformuen. Det skal ses i sammenhæng med, at fordelingen af nettoformuer medfører, at enkelte observationer med relativt høje nettoformuer i et vist omfang påvirker gennemsnittet. Det samme er ikke tilfældet for medianformuen.

Figur a Dimittender opdelt på uddannelsesniveau og SU-gæld, 2014

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

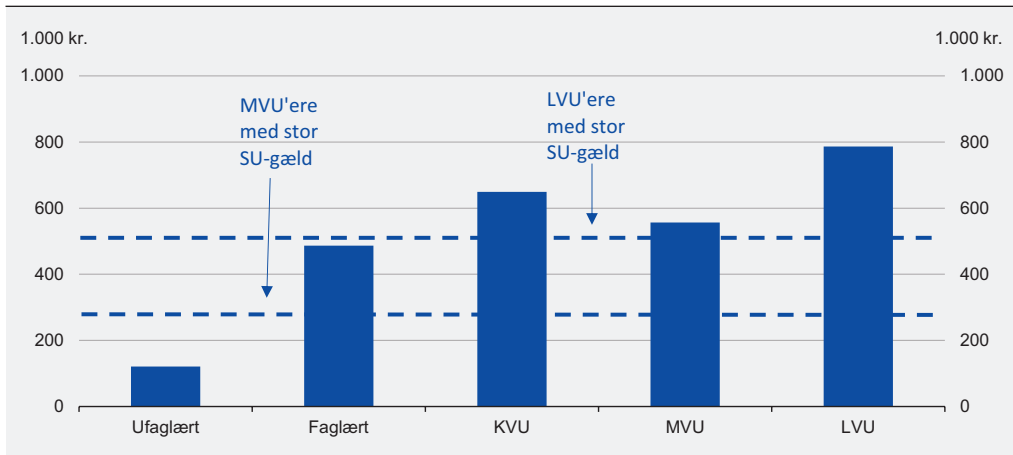
Uddannelse medfører en højere formue – også for personer med stor SU-gæld

Generelt er personer med erhvervskompetencegivende uddannelser placeret højere i formuefordelingen end jævnaldrende uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. LVU'ere i 32-40-årsalderen havde en median af nettoformuerne på ca. 790.000 kr. i 2022, mens personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse havde en nettoformue på 120.000 kr., *jf. figur 6.8*.

Det gælder også, at personer, der færdiggjorde en MVU eller LVU og undervejs i studiet stiftede stor SU-gæld, havde højere nettoformue otte år efter deres afsluttede uddannelse end deres jævnaldrende, der ikke opnåede en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Medianen af nettoformuerne for personer, som i 2014 dimitterede med stor SU-gæld, var ca. 270.000 kr. for MVU'ere og ca. 510.000 kr. for LVU'ere i 2022. Det svarer til, at nettoformuen var henholdsvis ca. 155.000 kr. og ca. 400.000 kr. højere end for jævnaldrende uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Således er der tegn på, at en erhvervskompetencegivende uddannelse øger mulighederne for formueopbygning, også selvom der måtte være behov for eller lyst til at stifte stor SU-gæld under studiet.

Figur 6.8 Nettoformue for 32-40-årige opdelt på uddannelsesniveau, 2022

Anm.: Median af nettoformuer. "Ufaglært" omfatter personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. "Faglært" omfatter personer med en erhvervsuddannelse. Alle 32-40-årige opdelt på uddannelsesniveau. De to stiplede linjer omfatter personer i alderen 32-40 år, der dimitterede i 2014 med stor SU-gæld.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

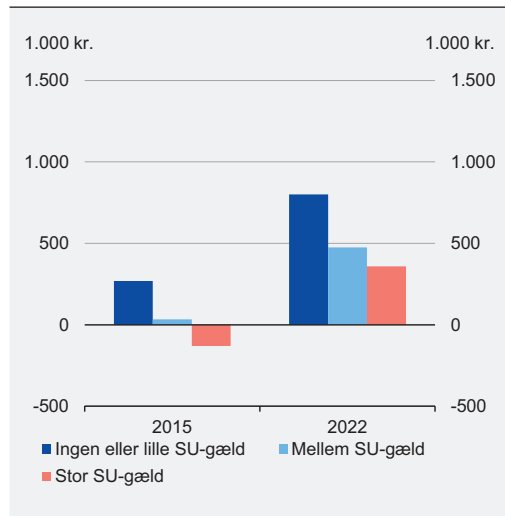
6.3. SU-gæld hænger sammen med langsommere formueopbygning og mindre boligformue

Personer med ingen eller lav SU-gæld opbygger hurtigere nettoformue end personer med stor SU-gæld. Der er ikke tegn på, at forskellene i formueopbygningen afspejler forskelle i de disponible indkomster. Det peger på, at den hurtigere formueopbygning kan henføres til, at personer med ingen eller lille SU-gæld opnår et større akkumuleret afkast og/eller har en højere opsparringskvote.

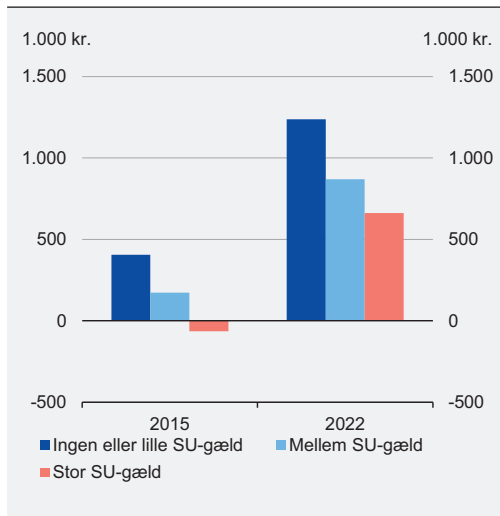
Personer med ingen eller lille SU-gæld, som dimitterede i 2014, havde i gennemsnit en positiv nettoformue i 2015, mens personer, som dimitterede med stor SU-gæld, i gennemsnit havde en negativ nettoformue i året efter dimission⁵. Otte år efter i 2022 havde begge grupper i gennemsnit en positiv nettoformue.

For MVU'ere med ingen eller lille SU-gæld var nettoformuerne i gennemsnit ca. 270.000 kr. året efter dimission i 2015 og ca. 800.000 kr. i 2022, *jf. figur 6.9*. Til sammenligning havde gruppen af MVU'ere med stor SU-gæld en negativ nettoformue på i gennemsnit ca. -130.000 kr. i 2015 og en positiv nettoformue på ca. 360.000 kr. otte år senere i 2022.

Figur 6.9 MVU'eres personlige nettoformue opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022

Figur 6.10 LVU'eres personlige nettoformue opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022

Anm.: Gennemsnitlige personlige nettoformuer for personer med dimission i 2014. Opgjort i 2022-forbrugerpriser.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Billedet er omtrent det samme for LVU'ere, men nettoformuerne i 2022 er højere end for MVU'erne med tilsvarende SU-gæld, *jf. figur 6.10*. Det hænger sammen med, at LVU'ere typisk opnår højere disponible indkomster end MVU'ere og dermed et bedre grundlag for at opbygge nettoformue.

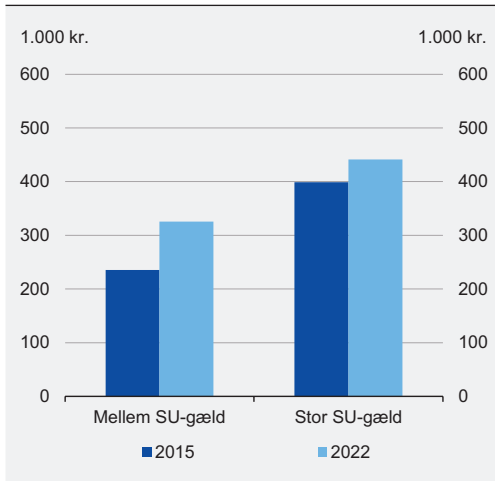
For begge uddannelsesgrupper er nettoformuerne i kroner realt øget mere for personer med ingen eller lille SU-gæld end for personer med mellem SU-gæld og stor SU-gæld. Dermed er de reale forskelle på nettoformuerne i kroner steget over tid⁶.

Eksempelvis havde MVU'erne med ingen eller lille SU-gæld en nettoformue, der i gennemsnit var ca. 400.000 kroner større end MVU'ere med stor SU-gæld i 2015, *jf. figur 6.11*. I 2022 var forskellene realt øget til ca. 440.000 kr. Det svarer til en stigning i forskellen på ca. 40.000 kr.

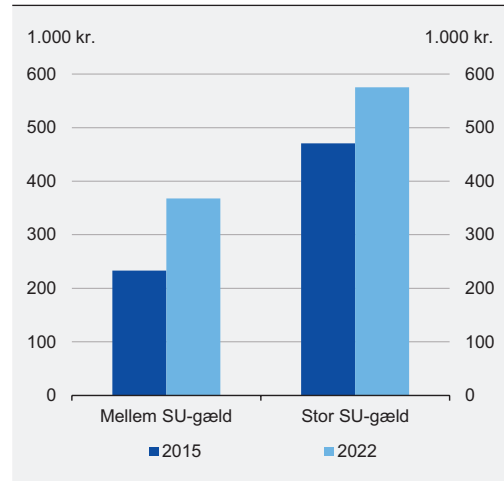
⁵ Den negative nettoformue blandt personer med høj SU-gæld peger på, at SU-gæld optages med henblik på forbrug og ikke med henblik på at investere i aktiver, fx aktier.

⁶ Det er ikke muligt at sammenligne den procentvis ændring i nettoformuerne for personer med ingen eller lille SU-gæld og personer med stor SU-gæld, da gruppen med stor SU-gæld havde negative nettoformuer i 2015.

Figur 6.11 Forskel på nettoformue mellem MVU'ere med hhv. ingen eller lille SU-gæld og mellem/stor SU-gæld, 2015 og 2022

Figur 6.12 Forskel på nettoformue mellem LVU'ere med hhv. ingen eller lille SU-gæld og mellem/stor SU-gæld, 2015 og 2022

Anm.: Figuren viser, hvor meget de personlige nettoformuer for personer med ingen eller lille SU-gæld ved dimission i 2014 i gennemsnit er større end for henholdsvis gruppen med mellem- og stor SU-gæld. Opgjort i 2022-forbrugerpriser. Deflateres forskellene i nettoformuerne med lønudviklingen i stedet for prisudviklingen, er stigningen i forskellene fra 2015 til 2022 ca. 11 pct. lavere for LVU'erne og ca. 23 pct. lavere for MVU'erne.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

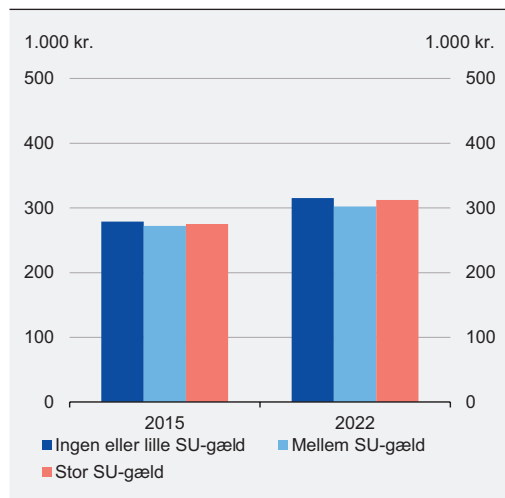
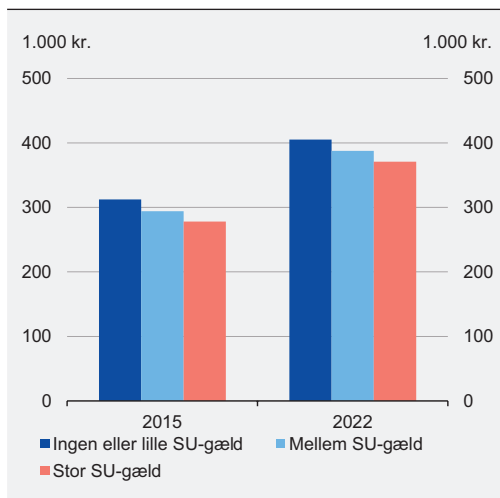
For LVU'ere var nettoformuen i 2015 i gennemsnit ca. 470.000 kr. større for personer med ingen eller lille SU-gæld end for personer med stor SU-gæld, *jf. figur 6.12*. Otte år efter dimission var forskellene i faste priser øget til ca. 575.000 kr. i 2022. Det svarer til en stigning i forskellen på ca. 105.000 kr. Forskellen er således øget mere end dobbelt så meget som for MVU'erne.

Det bemærkes, at der også er en stigning i forskellene i nettoformuerne mellem gruppen med ingen eller lille SU-gæld og gruppen med stor SU-gæld, når der tages udgangspunkt i medianen af nettoformuerne i 2015 og 2022, *jf. bilag 6.1*. Således er ovenstående konklusioner ikke drevet af, at enkelte observationer påvirker gennemsnittet.

Små forskelle på de disponible indkomster på tværs af SU-gældens størrelse

Det er ikke tegn på, at den hurtigere formueopbygning for personer med ingen eller lille SU-gæld blot kan henføres til højere disponible indkomster og dermed bedre forudsætninger for at spare op. Inden for uddannelsesgrupper er der kun en beskedent sammenhæng mellem størrelsen på den disponible indkomst og størrelsen på SU-gælden umiddelbart efter dimission.

Især for MVU'ere er der ikke væsentlige forskelle på de disponible indkomster på tværs af størrelsen på SU-gælden. For MVU'ere var den gennemsnitlige disponible indkomst ca. 275.000 kr. i 2015 uanset størrelsen på SU-gælden, *jf. figur 6.13*. Otte år efter endt uddannelse var de disponible indkomster fortsat omtrent ens på tværs af grupper med forskellig størrelse SU-gæld.

Figur 6.13 MVU'eres personlige disponible indkomst opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022**Figur 6.14** LVU'eres personlige disponible indkomst opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022

Anm.: Gennemsnitlige personlige disponible indkomster i 2015 og 2022 for personer med dimission i 2014. Opgjort i 2022-forbrugerpriser.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For LVU'ere er der en beskeden sammenhæng mellem størrelsen på SU-gælden og den disponible indkomst, så personer med ingen eller lille SU-gæld i gennemsnit har højere disponible indkomster. LVU'ere med ingen eller lille SU-gæld havde en gennemsnitlig disponibel indkomst på ca. 310.000 kr. i 2015, mens personer med stor SU-gæld havde en indkomst på ca. 280.000 kr., *jf. figur 6.14*. Det svarer til en forskel på ca. 10 pct. Otte år senere var forskellen på de disponible indkomster ca. 35.000 kr., svarende til en forskel på ca. 8-9 pct. i 2022.

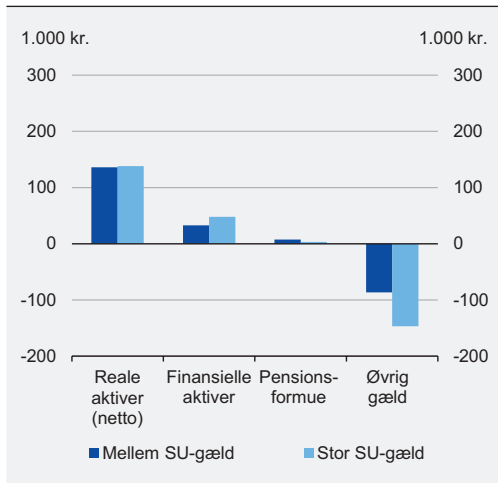
Forskellene på de disponible indkomster for LVU'ere er således også relativt begrænsede og kan umiddelbart ikke forklare forskellene i formueopbygningen. Eksempelvis vil en forskel i den disponible indkomst på 35.000 årligt medføre en akkumuleret forskel i nettoformuen på ca. 30.000 kr. over syv år, hvis der tages udgangspunkt i en opsparingskvote på 10 pct. og et realafkast på 5 pct. Det er væsentligt mindre end den samlede forskel på stigningen i nettoformuen, som var ca. 105.000 kr. for LVU'ere. Hermed kan forskellene i indkomsten ikke til fulde forklare udviklingen i nettoformuen.

De større forskelle i nettoformuen kan især henføres til boligformue

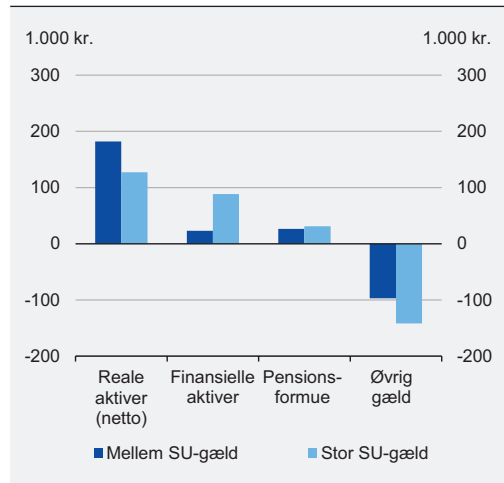
For de fleste er ejerboligen klart det største aktiv i nettoformuen, og reale aktiver udgør ca. 67 pct. af nettoformuerne i 2022, *jf. kapitel 3*. Den hurtigere formueopbygning for personer med ingen eller lille SU-gæld kan i høj grad henføres til udviklingen i boligformuen, netto for real-kreditgæld.

For MVU'ere kan ca. 140.000 kr. af den samlede stigning i forskellene på nettoformuerne på i gennemsnit ca. 40.000 kr. mellem gruppen med ingen eller lille SU-gæld og gruppen med stor SU-gæld henføres til reale aktiver, netto for realkreditlån, *jf. figur 6.15*. Omvendt bidrager tilbagebetalingen af øvrig gæld til at reducere forskellene i nettoformuerne. Det skyldes, at MVU'ere med stor SU-gæld øger deres nettoformue ved blandt andet at tilbagebetale SU-gæld.

Figur 6.15 Dekomponering af stigning i formueforskelle for MVU'ere med ingen eller lille SU-gæld, 2015-2022

Figur 6.16 Dekomponering af stigning i formueforskelle for LVU'ere med ingen eller lille SU-gæld, 2015-2022

Anm.: Figuren viser, hvor meget de enkelte formuekomponenter i gennemsnit er vokset mere for personer med ingen eller lille SU-gæld i forhold til henholdsvis gruppen med mellem- og stor SU-gæld. Opgjort i 2022-forbrugerpriser. Reale aktiver (netto) er værdi af fast ejendom og bil fratrukket realkreditgæld.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For LVU'ere er billedet det samme, men LVU'ere med ingen eller lille SU-gæld øger også deres finansielle aktiver noget mere end LVU'ere med stor SU-gæld, *jf. figur 6.16*.

Personer med stor SU-gæld bliver i mindre omfang boligejere

En ejerbolig giver boligejeren to former for afkast. Afkastet består både af sparet husleje⁷ og eventuelle prisstigninger på ejerboligen. Samtidig er en ejerbolig også forbundet med løbende udgifter, fx renteudgifter, skatter og udgifter til vedligeholdelse, som isoleret set reducerer afkastet på ejerboligen.

Der er bedre muligheder for at lånefinansiere investeringer i køb af ejerbolig end køb af værdipapirer, fx aktier og obligationer. Det bidrager til, at ejerboliger udgør en relativt stor andel af befolkningens samlede aktiver⁸. Derfor har udviklingen i boligpriserne også stor betydning for udvikling i nettoformuerne. For den enkelte boligejer har det også betydning for udviklingen i nettoformuen, hvornår man træder ind på ejerboligmarkedet.

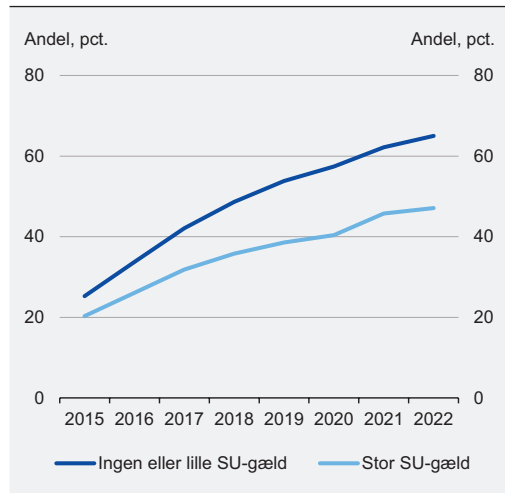
Når studerende stifter SU-gæld, kan det få konsekvenser for deres muligheder for at købe ejerbolig og dermed opnå de værdistigninger (eller fald), der måtte komme på boligmarkedet. Det skyldes, at SU-gælden indgår i den gælds faktor, der ligger til grund for optagelse af lån, når man skal godkendes til køb af ejerbolig. Gælds faktoren er den samlede gæld inklusive SU-gæld som andel af husstandens årlige indkomst før skat.

⁷ Dvs. imputeret lejeværdi som indregnes i de disponible indkomster, men som ikke indgår i nettoformuen.

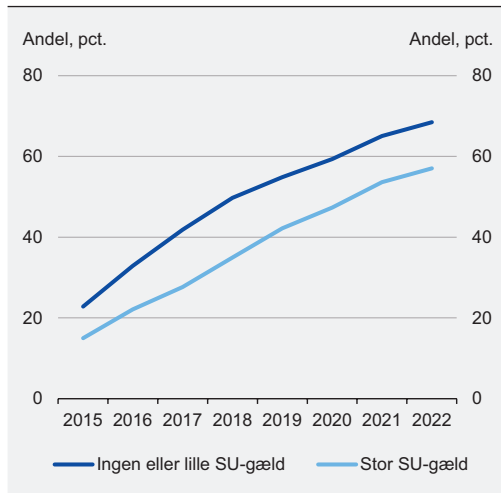
⁸ Tilsvarende udgør realkreditgæld en stor andel af passiverne.

Forskelle i adgangen til boligmarkedet var således en medvirkende årsag til de stigende forskelle på nettoformuerne mellem personer med ingen eller lille SU-gæld og personer med høj SU-gæld fra 2015 til 2022. Dimittender med stor SU-gæld kom senere og i mindre omfang ind på boligmarkedet og fik derfor mindre andel i værdistigningerne i perioden. Andelen af boligejere var lavere i hele perioden for personer, der dimitterede i 2014 med stor SU-gæld. Godt hver femte person med en MVU var boligejer et år efter dimission i 2015, *jf. figur 6.17*. For personer med ingen eller lille SU-gæld var andelen ca. 5 pct.-point højere end for personer med stor SU-gæld, og forskellen var øget til ca. 18 pct.-point i 2022.

Figur 6.17 Boligejere blandt MVU-dimittender fra 2014 opdelt på SU-gæld, 2015-2022

Figur 6.18 Boligejere blandt LVU-dimittender fra 2014 opdelt på SU-gæld, 2015-2022

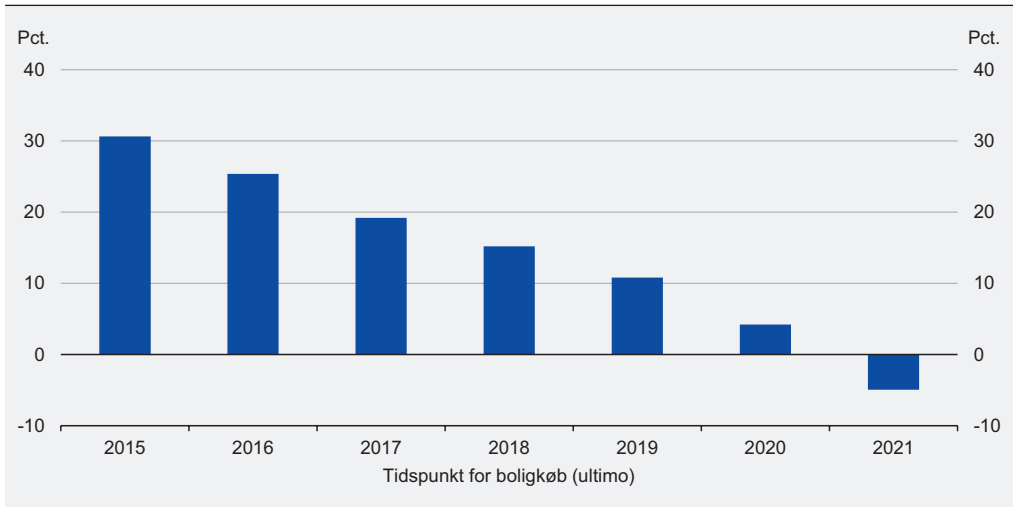
Anm.: Boligejere defineres her som personer med en formuestørrelse på over 100.000 kr. i primær bolig, ejerbolig i Danmarks Statistiks formueregister.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

LVU'ere med stor SU-gæld er også i mindre grad boligejere end LVU'ere med ingen eller lille SU-gæld. Ligesom blandt MVU'ere var omtrent hver femte dimittend med en lang videregående uddannelse boligejer et år efter dimission i 2015, *jf. figur 6.18*. For personer med ingen eller lille SU-gæld var andelen ca. 8 pct.-point højere end for personer med stor SU-gæld, og forskellen var øget til ca. 11 pct.-point i 2022.

Betydningen af, hvornår man er trådt ind på boligmarkedet i den betragtede periode, kan illustreres med et regneeksempel, hvor der tages udgangspunkt i en gennemsnitlig boligpris for et hus (parcel- og rækkehus) på 140 m² til ca. 1,7 mio. kr. i 2015⁹. I årene 2016-2022 steg boligpriserne i gennemsnit med ca. 30 pct. Det betyder, at man ville have opnået en prisgevinst på sin ejerbolig på ca. 30 pct. i 2022, hvis man kom ind på ejerboligmarkedet i 2015 og en gevinst på ca. 20 pct., hvis man havde købt to år senere i 2017, *jf. figur 6.19*. I den betragtede periode falder gevinsten i takt med, hvornår man købte boligen og bliver negativ for personer, der købte ejerbolig i 2021, fordi priserne faldt fra 2021 til 2022.

⁹ Se anmærkning til figur 6.19.

Figur 6.19 Akkumuleret prisgevinst i 2022 af typisk enfamiliehus opdelt på købstidspunkt

Anm.: Prisgevinsten for et hus (parcel- og rækkehus) på 140m² er beregnet ud fra de i fjerde kvartal realiserede handelspriser for parcel- og rækkehuse for hele landet set under ét.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Boligmarkedsstatistikken fra Finans Danmark.

Det bemærkes, at perioden fra 2015 til 2022 var kendetegnet ved relativt høje prisstigninger på ejerboliger set i en historisk sammenhæng. Det betyder, at bidraget fra prisgevinsten til udviklingen i nettoformuerne på tværs af personer med forskellige størrelser SU-gæld også må forventes at være højere end i perioder med lavere stigninger i boligpriserne eller faldende boligpriser.

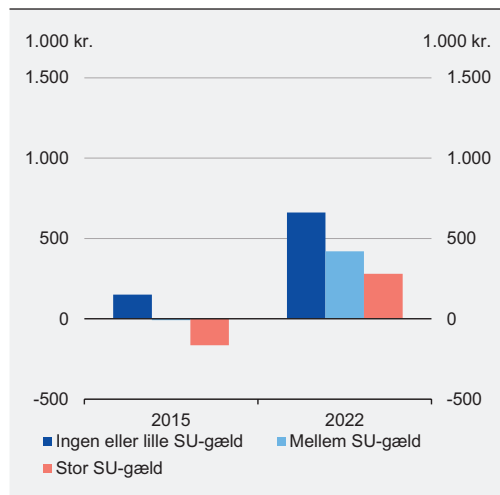
Bilag 6.1 Udviklingen i median nettoformuer

For MVU'ere med ingen eller lille SU-gæld var medianen af nettoformuerne ca. 150.000 kr. året efter dimission i 2015, *jf. figur B.6.1*. I 2022 var gruppens nettoformue vokset reelt med 510.000 kr. til ca. 660.000 kr.

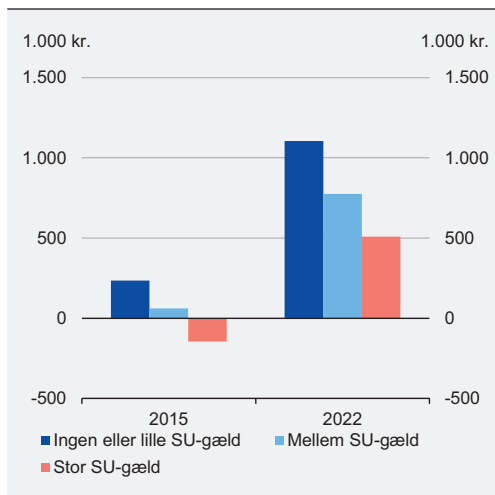
Til sammenligning havde gruppen af MVU'ere med stor SU-gæld en negativ median af nettoformuerne på ca. -165.000 kr. i 2015 og en positiv nettoformue på ca. 280.000 kr. otte år senere i 2022. Det er en stigning i den reale median nettoformue på 445.000 kr. Således er nettoformuen for MVU'ere med stor SU-gæld reelt steget ca. 65.000 kr. mindre end for gruppen med ingen eller lille SU-gæld.

For gruppen med mellem SU-gæld, er nettoformuen steget reelt med ca. 430.000 kr. i perioden. Det er omtrent det samme som for gruppen med stor SU-gæld.

Figur B.6.1 MVU'eres personlige nettoformue opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022

Figur B.6.2 LVU'eres personlige nettoformue opdelt på SU-gæld, 2015 og 2022

Anm.: Median af personlige nettoformuer for personer med dimission i 2014. Opgjort i 2022-forbrugerpriser.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

LVU'ere havde omtrent samme nettoformuer som MVU'ere året efter dimission. Medianen af nettoformuerne var således ca. 235.000 kr. for gruppen af LVU'ere med ingen eller lille SU-gæld i 2015, *jf. figur B.6.2*. I 2022 var medianen af nettoformuer for gruppen af LVU'ere med ingen eller lille SU-gæld reelt vokset til ca. 1.105.000 kr. Det er en stigning på ca. 870.000 kr.

For LVU'ere med stor SU-gæld var medianen af nettoformuerne vokset til ca. 510.000 kr. otte år senere. Det er en real stigning på ca. 650.000 kr. Således er nettoformuen for LVU'ere med stor SU-gæld reelt steget ca. 220.000 kr. mindre end for gruppen med ingen eller lille SU-gæld.

For gruppen med mellem SU-gæld er medianen af nettoformuerne reelt steget med ca. 715.000 kr. i perioden. Det er mere end gruppen med stor SU-gæld, men mindre end gruppen med ingen eller lille SU-gæld.

7. Geografiske indkomstforskelle – betydning af uddannelse og mobilitet

De geografiske indkomstforskelle afspejler, at de disponible indkomster i høj grad afhænger af uddannelses- og beskæftigelsesvalg, og at erhvervsstrukturen og efterspørgslen efter forskellige typer af arbejdskraft varierer mellem kommuner. Mange vælger at flytte til kommuner, hvor uddannelsesmulighederne og arbejdsmarkedet passer til deres ønsker og kompetencer. Det bidrager til at sikre et velfungerende arbejdsmarked og en uddannet arbejdsstyrke, men medfører også, at befolkningen er sammensat forskelligt på tværs af landet. Geografisk mobilitet bidrager dermed både til højere velstand og geografiske indkomstforskelle.

Dette kapitel sætter fokus på indkomstforskellene mellem kommuner og betydningen af flyttemønstre på tværs af personer med forskellige uddannelsesniveauer.

Hovedbudskaberne i kapitlet er:

- Indkomstforskellene mellem kommuner er mindre end indkomstforskellene mellem personer. Det er især i kommunerne med de højeste indkomster, bl.a. i hovedstadsområdet, at indkomsterne afviger væsentligt fra landsgennemsnittet.
- Siden 1994 er indkomstforskellene mellem kommuner steget. Det skyldes, at kapitalindkomsterne er blevet mere koncentreret i kommuner med relativt høje indkomster og samtidig bidrager mere til de samlede disponible indkomster.
- Demografiske og strukturelle faktorer bidrager til indkomstforskelle mellem kommuner. Den største forskel på indkomsterne er mellem hovedstads- og landkommuner, hvilket især kan henføres til, at uddannelsesniveaut i hovedstadskommuner er højere end uddannelsesniveaut i landkommuner.
- Mange flytter gennem livet, fx i forbindelse med uddannelses- og jobvalg. Af de personer, som er vokset op i en landkommune og har opnået en videregående uddannelse, er ca. 65 pct. ikke bosat i en landkommune, når de er 40 år.
- Mange, der opnår en videregående uddannelse, er flyttet til hovedstadsområdet. I 2022 udgjorde tilflyttere ca. 50 pct. af de 40-årige med en videregående uddannelse i hovedstadskommunerne.
- Geografisk mobilitet bidrager til indkomstforskelle mellem kommuner. Befolkningens flyttemønstre øger isoleret set indkomstniveaut i hovedstadskommuner med 9,4 pct. og reducerer indkomstniveaut i landkommuner med 9,2 pct.

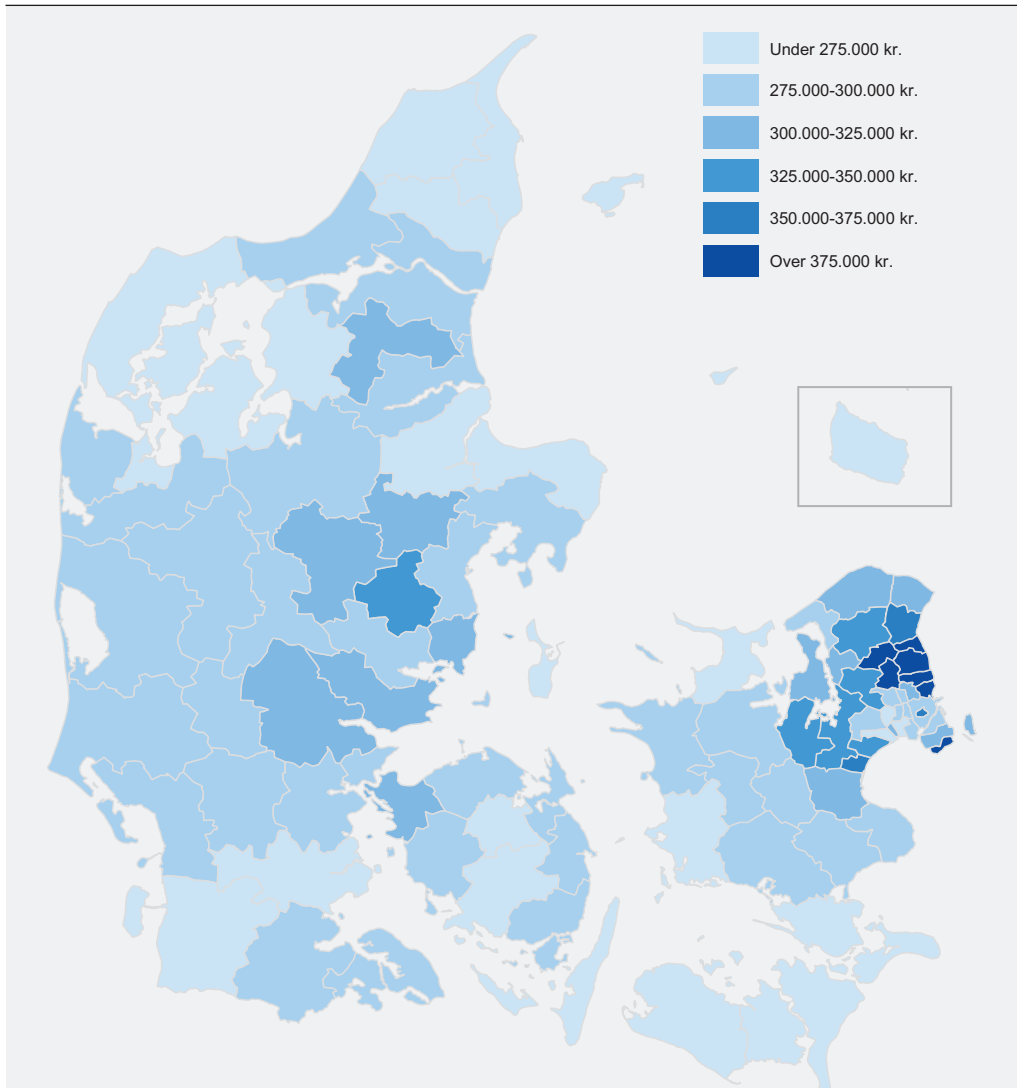
7.1 Begrænsede forskelle i indkomsterne på tværs af kommuner

Opgørelser af indkomstfordelingen tager typisk udgangspunkt i de familieækvivalerede disponible indkomster.¹ Der er forskelle i befolkningens gennemsnitlige disponible indkomster på tværs af kommuner. Det kan i høj grad henføres til, at befolkningen er sammensat forskelligt, fx med hensyn til antallet af erhvervsaktive, uddannelsesniveau mv. Forskellene i befolkningssammensætningen er blandt andet en konsekvens af jobmulighederne, som hænger sammen med, hvor den økonomiske produktion er placeret geografisk.²

Personer med de højeste disponible indkomster er typisk bosat i kommuner i hovedstadsområdet, mens personer med de laveste disponible indkomster typisk er bosat i kommuner, der er placeret længere væk fra de større byer. I 2022 var den gennemsnitlige disponible indkomst over 375.000 kr. i en række kommuner nord for København, mens den var under 275.000 kr. i blandt andet det nordligste Jylland, på den københavnske Vestegn og i ø-kommunerne, *jf. figur 7.1*.

¹ Det betyder, at familiesammensætning, fx med hensyn til pardannelse og antal børn, har betydning for indkomstniveauet. Se også kapitel 2 for en beskrivelse af de familieækvivalerede disponible indkomster.

² Placering af produktion vil være en konsekvens af naturgivne og fysiske forhold samt virksomhedernes mulighed for at opnå stordriftsfordele, *jf. De Økonomiske Råd (2015): Dansk Økonomi, forår 2015*.

Figur 7.1 Gennemsnitlige disponible indkomster opdelt på kommuner, 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Den gennemsnitlige disponible indkomst i befolkningen udgjorde omtrent 300.000 kr. i 2022. Befolkningen i 69 kommuner havde lavere indkomster end landsgennemsnittet, mens befolkningen i 29 kommuner havde højere indkomster, *jf. figur 7.2*.

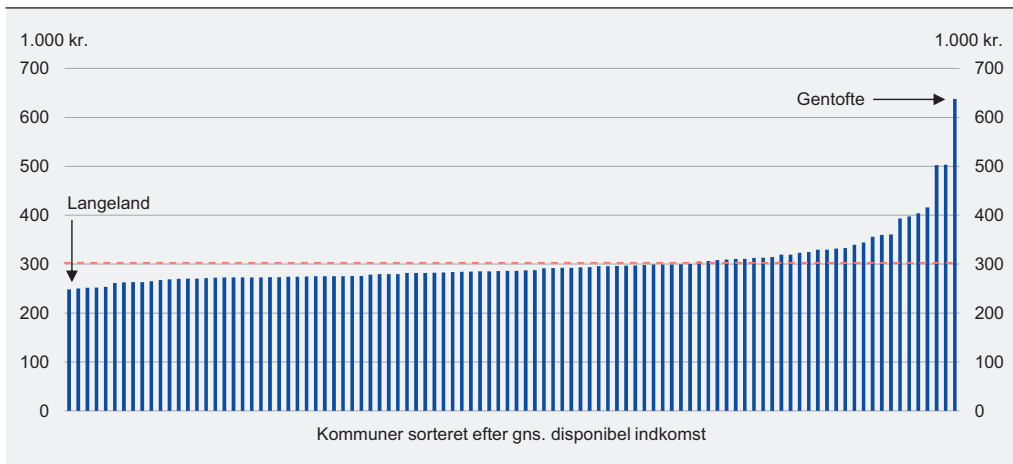
Det er især de disponible indkomster i de rigeste kommuner, som er væsentligt højere end landsgennemsnittet. I de 10 kommuner med de højeste disponible indkomster var indkomsten i gennemsnit ca. 44 pct. højere end landsgennemsnittet. Til sammenligning var indkomsten

i de 10 kommuner med de laveste disponible indkomster ca. 15 pct. under landsgennemsnittet. Forskellene i de gennemsnitlige disponible indkomster kan dermed henføres til relativt få kommuner, herunder især Gentofte, Hørsholm og Rudersdal, hvor de disponible indkomster er markant højere end i størstedelen af landets øvrige kommuner.

De gennemsnitlige disponible indkomster i kommunerne afspejler, at befolkningen i hver kommune både er sammensat af personer med relativt lave og relativt høje indkomster. Forskellene i de disponible indkomster mellem kommunerne med de højeste og laveste disponible indkomster er dermed væsentligt mindre end forskellene mellem personerne med de højeste og laveste disponible indkomster.³

I 2022 var den største forskel i de gennemsnitlige disponible indkomster mellem Langeland med 250.000 kr. og Gentofte med 640.000 kr. Det svarer til afvigelser på henholdsvis 18 pct. og 111 pct. fra landsgennemsnittet.

Figur 7.2 Kommuner sorteret efter den gennemsnitlige disponible indkomst, 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Den stiplede linje angiver den gennemsnitlige disponible indkomst i befolkningen i hele landet.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Det bemærkes, at eventuelle prisforskelle har betydning for købekraften af de disponible indkomster på tværs af kommuner, idet købekraften af en krone er mindre i kommuner med høje priser.⁴ Eksempelvis er der væsentlige geografiske forskelle på boligpriserne, *jf. kapitel 8*.

³ I 2022 var forskellen på den gennemsnitlige disponible indkomst i de ti kommuner med de laveste indkomster og de 10 kommuner med de højeste indkomster knap 70 pct. Tilsvarende var den gennemsnitlige disponible indkomst i 1. og 10. indkomstdecil henholdsvis knap 100.000 kr. og godt 720.000 kr. – svarende til, at indkomster er 620 pct. højere i 1. indkomstdecil end i 10. indkomstdecil.

⁴ Der foreligger umiddelbart ikke et datagrundlag for at opgøre geografiske forskelle i forbrugerpriser. En sådan opgørelse forudsætter viden om, hvilke produkter befolkningen forbruger, hvor meget de forbruger, samt hvad de betaler for dem på tværs af fx landsdele.

Især uddannelse har betydning for indkomstforskellene på tværs af kommunegrupper

Med udgangspunkt i Danmark Statistiks kommunegrupper kan landets 98 kommuner inddeles i fem grupper, *jf. tabel 7.1*. Kommunegrupperne tager højde for forskelle i kommunernes karakteristika med hensyn til størrelsen på den største by og arbejdsmarkedet i og omkring den enkelte kommune, *jf. bilag 7.1*. Kommunerne i de enkelte kommunegrupper deler fællestræk med hensyn til fx erhvervsstruktur, boligpriser og demografisk sammensætning, som kan have betydning for befolkningens disponible indkomster.

Tabel 7.1 Kommuner opdelt på kommunegrupper

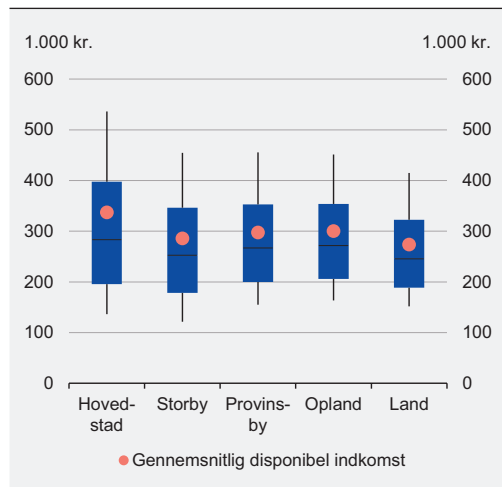
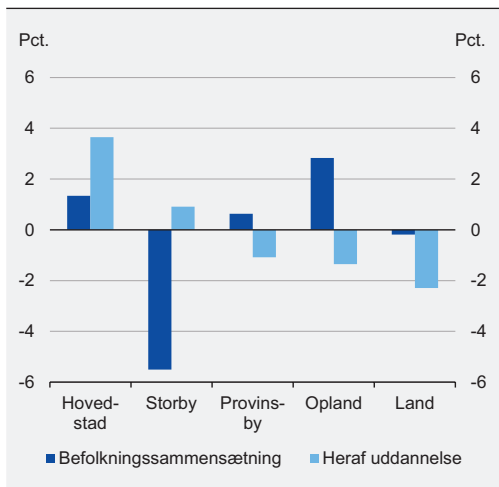
Land-kommuner	Oplands-kommuner	Provinsby-kommuner	Storby-kommuner	Hovedstadskommuner
Aabenraa, Billund, Bornholm, Brønderslev, Fanø, Frederikshavn, Guldborgsund, Haderslev, Hjørring, Jammerbugt, Kalundborg, Langeland, Lemvig, Lolland, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Norddjurs, Odsherred, Ringkøbing-Skjern, Samsø, Skive, Struer, Svendborg, Sønderborg, Thisted, Tønder, Varde, Vesthimmerlands, Vordingborg, Ærø	Assens, Favrskov, Faxe, Fredensborg, Frederikssund, Faaborg-Midtfyn, Gribskov, Halsnæs, Hedensted, Holbæk, Ikast-Brande, Kerteminde, Lejre, Middelfart, Nordfyns, Nyborg, Odder, Rebild, Ringsted, Skanderborg, Sorø, Stevns, Syddjurs, Vejen	Esbjerg, Fredericia, Helsingør, Herning, Hillerød, Holstebro, Horsens, Kolding, Køge, Næstved, Randers, Roskilde, Silkeborg, Slagelse, Vejle, Viborg	Aalborg, Aarhus, Odense	Albertslund, Allerød, Ballerup, Brøndby, Dragør, Egedal, Frederiksberg, Furesø, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Greve, Herlev, Hvidovre, Høje-Taastrup, Hørsholm, Ishøj, København, Lyng-by-Taarbæk, Rudersdal, Rødovre, Solrød, Tårnby, Vallensbæk

Anm.: Se også bilag 7.1 for inddelingen af kommuner i kommunegrupper på et Danmarkskort.
Kilde: Danmarks Statistik.

I 2022 var de gennemsnitlige disponible indkomster forholdsvis ens på tværs af de fem kommunegrupper sammenlignet med indkomsterne på tværs af kommuner. Det er et resultat af, at samtlige grupper både indeholder kommuner med relativt lave og relativt høje indkomster.

De disponible indkomster er i gennemsnit lavest i landkommunerne og højest i hovedstadskommunerne. I 2022 var den gennemsnitlige disponible indkomst godt 270.000 kr. i landkommunerne og knap 340.000 kr. i hovedstadskommunerne, *jf. figur 7.3*.

Indkomstniveauet i kommunegrupperne dækker imidlertid over store variationer i befolkningens disponible indkomster. Eksempelvis havde 10 pct. af befolkningen i hovedstadskommunerne disponible indkomster over ca. 540.000 kr., mens 10 pct. havde disponible indkomster under ca. 140.000 kr.

Figur 7.3 Gennemsnitlig disponibel indkomst opdelt på kommunegrupper, 2022**Figur 7.4** Befolkningssammensætningens bidrag til de disponible indkomster opdelt på kommunegrupper, 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Figur 7.3: I boxplottet fremgår 10., 25., 50., 75. og 90. indkomstpercentil på personniveau. Figur 7.4: Metoden for korrigeret befolkningssammensætning er nærmere beskrevet i boks 8.1. I opgørelsen er følgende demografiske og strukturelle faktorer fastholdt på landsniveau for befolkningen i hver kommunegruppe: Alder (18-25 år, 25-30 år, 30-40 år, 40-50 år, 50-60 år, 65-75 år, over 75 år), herkomst (dansk inkl. efterkommere, vestlige indvandrere og ikke-vestlige indvandrere), *uddannelsesniveau* (ufaglært inkl. uoplyst, gymnasial, EUD, KVU, MVU og LVU) samt *arbejdsmarkedstilknytning* (lønmotagere inkl. pensionister med lønmotagerbeskæftigelse, selvstændige, fuldt ledige, studerende, tidligt tilbagetrukkede samt øvrige i den erhvervsaktive alder).

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Forskellene i indkomsterne på tværs af kommunegrupper kan blandt andet henføres til forskelle i befolkningssammensætningen. De fem kommunegrupper adskiller sig fra hinanden i en række henseender, herunder med hensyn til andel pensionister og studerende samt herkomst- og uddannelsessammensætningen.

I 2022 bidrog befolkningssammensætningen eksempelvis til, at den gennemsnitlige disponible indkomst i storbykommuner var 5,5 pct. lavere end et alternativ, hvor befolkningen havde været sammensat på samme måde som landet som helhed, *jf. figur 7.4*. De største bidrag kan henføres til alder og arbejdsmarkedstilknytning, hvilket skal ses i lyset af, at storbykommuner har en relativ stor andel studerende med forholdsvis lave indkomster. Omvendt trækker et højt uddannelsesniveau blandt erhvervsaktive isoleret set op i den gennemsnitlige disponible indkomst i storbykommunerne.

I hovedstads- og landkommunerne bidrog befolkningssammensætningen henholdsvis til at øge de disponible indkomster med 1,3 pct. og reducere de disponible indkomster med 0,2 pct. Det svarer til, at de gennemsnitlige disponible indkomster var omtrent 5.000 kr. større i hovedstadskommunerne end i landkommunerne som følge af forskelle i befolkningssammensætningen.⁵

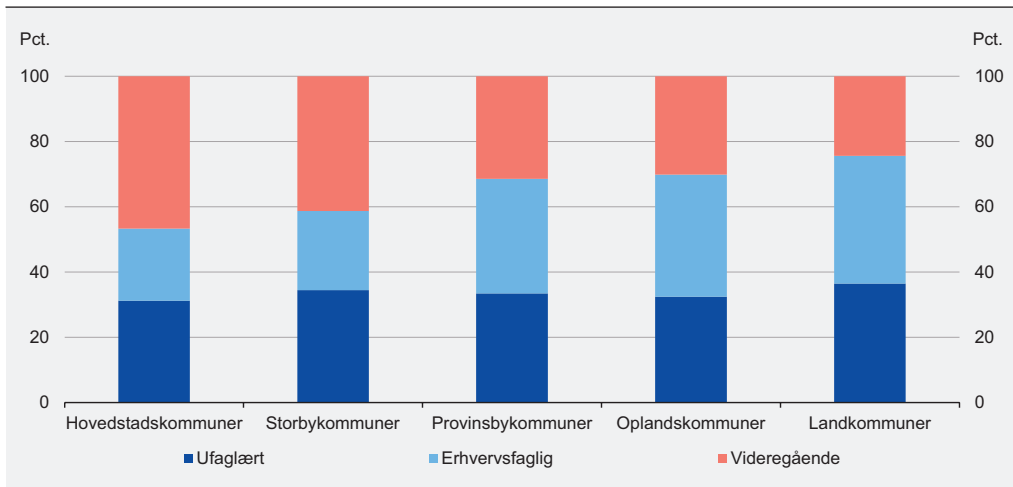
⁵ Virkningen af befolkningssammensætningen i en kommunegruppe svarer til forskellen i den gennemsnitlige disponible indkomst med den faktiske sammensætning og en sammensætning, som afspejler landet som helhed. Virkningen mellem to kommunegrupper er beregnet som forskellen i virkningen af befolkningssammensætningen for de to grupper.

Samlet set er virkningerne af forskellene i befolkningssammensætningen dermed relativt begrænsede. Det skal ses i sammenhæng med, at forskellene i demografiske og strukturelle faktorer medfører modsatrettede bidrag. Eksempelvis bidrager herkomstssammensætningen til at reducere indkomstniveauet i hovedstadskommunerne, hvorimod uddannelsesniveauet bidrager til at øge indkomstniveauet, *jf. bilag 7.2*.

Uddannelsesniveauet er generelt en af de væsentligste årsager til indkomstforskellene på tværs af kommune-grupper – og særligt forskellene mellem kommunerne med de højeste indkomster (hovedstadskommunerne) og de laveste indkomster (landkommunerne). Det skyldes, at et højere uddannelsesniveau typisk medfører en højere indkomst. I 2022 bidrog forskelle i uddannelsesniveauet isoleret set til at øge de disponible indkomster med 3,7 pct. i hovedstadskommunerne og til at reducere de disponible indkomster med 2,3 pct. i landkommunerne – svarende til en forskel på 18.500 kr.

I 2022 havde ca. 47 pct. af den voksne befolkning i hovedstadskommunerne en videregående uddannelse mod ca. 24 pct. i landkommunerne, *jf. figur 7.5*. Landsgennemsnittet var ca. 33 pct.

Figur 7.5 Uddannelsessammensætning opdelt på kommune-grupper, 2022

Anm.: Eksklusive personer under 18 år. Ufaglært omfatter personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens erhvervsfaglig omfatter personer med en erhvervsfaglig uddannelse. Personer med en videregående uddannelse omfatter personer med kort videregående uddannelser (KVU), mellemlang videregående uddannelser (MVU) og lang videregående uddannelser (LVU) samt PhD'ere.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Ud over forskelle i befolkningssammensætningen bidrager også variationer i kommuneskatterne og lønniveauet inden for de respektive uddannelseskategorier til forskellene i de gennemsnitlige disponible indkomster på tværs af kommune-grupper. Eksempelvis finder De Økonomiske Råd (2015), at lønningerne i gennemsnit er lavere i yderområder end i resten af landet, selv når der tages højde for forskelle i erhvervsstruktur og befolkningens personlige karakteristika, såsom køn, uddannelse, erhvervs erfaring mv.⁶

⁶ De Økonomiske Råd (2015): *Dansk Økonomi, forår 2015*. Inddeling af kommuner i yderområder kan ikke direkte overføres til inddelingen i kommune-grupper. Analysen af regionale lønforskelle tager udgangspunkt i personers arbejdsstedskommune i stedet for bopælskommune.

7.2 Mellekommunale indkomstforskelle fra 1994 til 2022

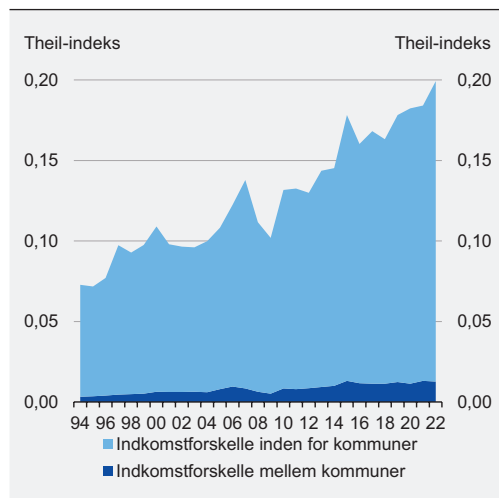
De samlede indkomstforskelle i Danmark er steget siden midten af 1990'erne, *jf. kapitel 2*. Det kan både skyldes større indkomstforskelle blandt personerne *inden for* de enkelte kommuner og større indkomstforskelle blandt personerne *mellem* kommunerne.

Når indkomstforskellene opgøres med udgangspunkt i Gini-koefficienten, er det ikke muligt at isolere bidraget fra de mellekommunale indkomstforskelle til de samlede indkomstforskelle i hele befolkningen. Derfor måles indkomstforskellene i det følgende afsnit ved brug af Theil-indekset, *jf. boks 7.1*. Med denne tilgang kan de samlede indkomstforskelle opgøres som summen af indkomstforskellene inden for kommunerne og indkomstforskellene mellem kommunerne.

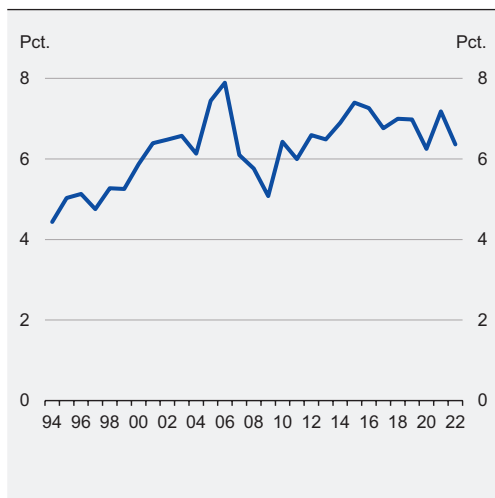
Større, men stadig beskedent bidrag fra de mellekommunale indkomstforskelle

De samlede indkomstforskelle målt ved Theil-indekset er steget fra 0,07 i 1994 til 0,20 i 2022. Stigningen er et resultat af større forskelle i indkomsterne både mellem kommunerne og inden for kommunerne, *jf. figur 7.6*. Indkomstforskellene inden for kommunerne udgør imidlertid langt størstedelen af de samlede indkomstforskelle, svarende til 93,6 pct. i 2022.

Figur 7.6 Indkomstforskelle målt ved Theil-indekset, 1994-2022

Figur 7.7 Mellekommunale indkomstforskelle som andel af de samlede indkomstforskelle målt ved Theil-indekset, 1994-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Eksklusive personer med negative disponible indkomster.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Indkomstforskellene mellem kommuner er steget relativt mere end indkomstforskellene inden for kommuner. Som følge heraf er andelen af de samlede forskelle i de disponible indkomster målt ved Theil-indekset, der kan henføres til indkomstforskellene mellem kommunerne, steget fra 4,4 pct. i 1994 til 6,4 pct. i 2022, *jf. figur 7.7*. Andelen af de samlede indkomstforskelle svinger fra år til år og var størst i 2006 umiddelbart før finanskrisen, hvor den udgjorde 7,9 pct.

Forskellene på de disponible indkomster mellem kommunerne udgør dermed fortsat en lille andel af de samlede indkomstforskelle sammenlignet med indkomstforskellene blandt personer inden for de enkelte kommuner.

Boks 7.1 Indkomstforskellene målt ved Theil-indekset

Theil-indekset er som Gini-koefficienten et summarisk mål for de samlede indkomstforskelle i befolkningen. Målet er relativt komplekst og kan være svært at fortolke. Det er et specialtilfælde af en større gruppe af entropi-indeks og beregnes som:

$$\text{Theil} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{y_i}{\bar{y}} \cdot \ln\left(\frac{y_i}{\bar{y}}\right),$$

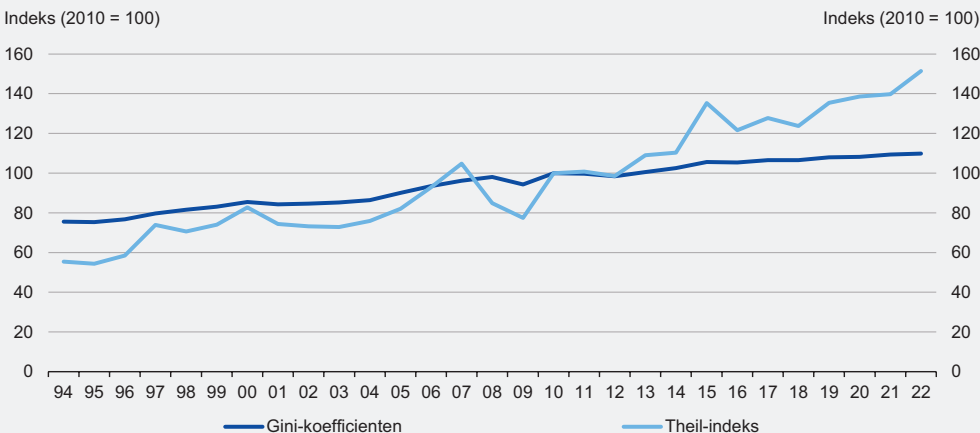
hvor y_i er indkomst for person i , og \bar{y} er befolkningens gennemsnitlige indkomst. Et entropi-indeks giver mulighed for at vægte indkomstforskellene forskellige steder i indkomstfordelingen højere end andre. Theil-indekset er således forholdsvist følsomt over for tilstedeværelsen af høje indkomster.

Theil-indekset er lig 0 i tilfældet af en fuldstændig lige fordeling af indkomster i befolkningen, og det stiger i takt med, at indkomstforskellene øges. Til forskel fra Gini-koefficienten har Theil-indekset ikke en øvre grænse (Gini-koefficienten er mellem 0 og 1).

Theil-indekset er i modsætning til Gini-koefficienten et additivt mål. Derfor kan indkomstforskellene i befolkningen målt ved Theil-indekset opdeles i bidrag mellem og inden for delgrupper. Det er således muligt at vurdere, hvor stor en del af indkomstforskellene, der fx kan tilskrives forskellene henholdsvis *inden for* og *mellem* kommuner. Metoden hertil beskrives i bilag 7.3.

Der er en høj korrelation mellem udviklingen i de samlede indkomstforskelle målt ved henholdsvis Gini-koefficienten og Theil-indekset, *jf. figur a*.

Figur a Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten og Theil-indekset, 1994-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Ved beregning af Theil-indekset ses der bort fra personer med negative disponible indkomster, idet Theil-indekset ikke kan opgøres på baggrund af negative indkomster.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

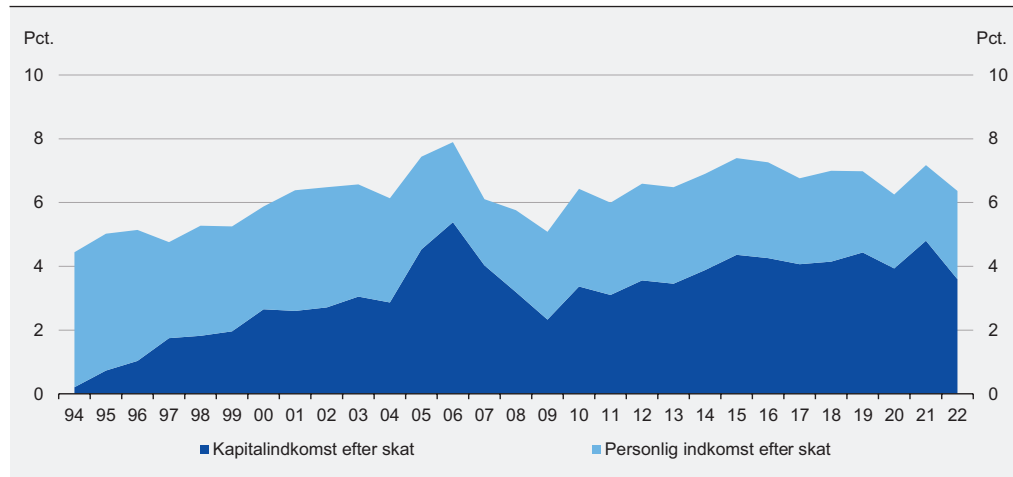
Kapitalindkomst har fået større betydning for de mellemkommunale forskelle

Stigningen i bidraget fra de mellemkommunale indkomstforskelle til de samlede indkomstforskelle fra 1994 til 2022 var især et resultat af større forskelle i kapitalindkomster på tværs af kommunerne.

Mens forskellene i de personlige indkomster mellem kommunerne i starten af perioden var den primære bidragsfaktor til de samlede indkomstforskelle, var det i slutningen af perioden forskellene i kapitalindkomster, der bidrog mest til de samlede indkomstforskelle.

Af det samlede bidrag fra de mellemkommunale indkomstforskelle til de samlede indkomstforskelle på 4,4 pct. kan 0,2 pct.-point henføres til kapitalindkomst efter skat i 1994, jf. figur 7.8. I 2022 udgjorde kapitalindkomst efter skat 3,6 pct.-point af det samlede bidrag fra de mellemkommunale indkomstforskelle på 6,4 pct.

Figur 7.8 Bidrag til de samlede indkomstforskelle fra mellemkommunale forskelle opdelt på indkomstkomponenter, 1994-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Theil-indekset kan ikke opgøres på baggrund af negative indkomster. Derfor ses der bort fra personer med negative disponible og/eller personlige indkomster. Det har ingen betydning for de målte indkomstforskelle, at personer med negative personlige indkomster også fjernes. Bidraget fra de mellemkommunale forskelle i kapitalindkomster, som er negative for en stor del af befolkningen, beregnes ved en residualberegning, hvor Theil-indeksets additive egenskaber udnyttes. Se også bilag 7.3 for metoden til dekomponering af de mellemkommunale indkomstforskelle i bidrag fra indkomstkomponenter. Personlig indkomst omfatter foruden erhvervsindkomster og overførselsindkomster også fradrag for private pensionsindbetalinger. Kapitalindkomster omfatter renteindtægter, renteudgifter, imputeret afkast af egen bolig, aktieindkomster samt anden kapitalindkomst.

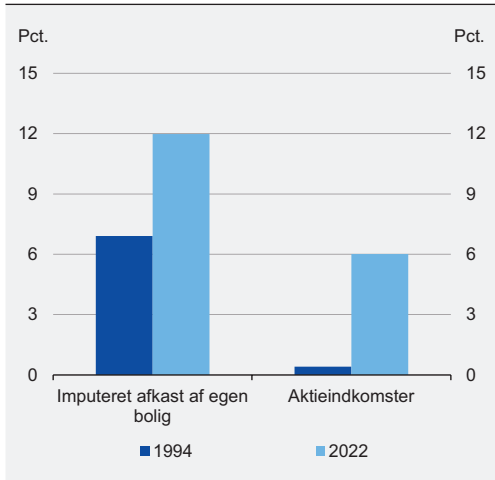
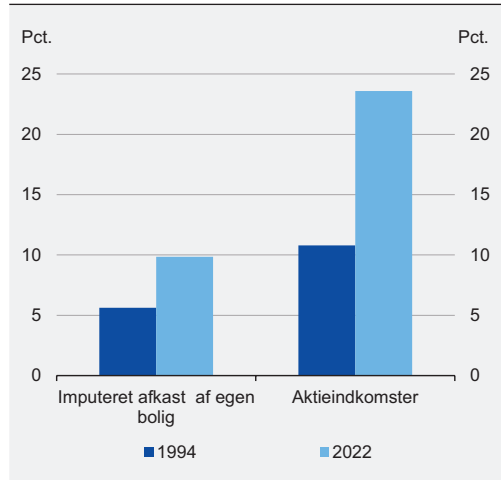
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Det er ikke muligt at dekomponere de mellemkommunale indkomstforskelle yderligere i bidrag fra delkomponenter af kapitalindkomst.⁷ Der er imidlertid tegn på, at udviklingen i imputeret afkast af egen bolig⁸ og aktieindkomsterne var de primære årsager til de større forskelle i kapitalindkomster på tværs af kommuner.

For det første udgjorde imputeret afkast af egen bolig og aktieindkomster en stigende andel af befolkningens gennemsnitlige disponible indkomster fra 1994 til 2022, jf. figur 7.9.

⁷ Det er ikke muligt at dekomponere mellemkommunale forskelle i kapitalindkomster i delkomponenter, fordi flere komponenter kan være negative, og Theil-indekset ikke kan beregnes på baggrund af negative indkomster.

⁸ Imputeret afkast af egen bolig opgøres beregningsteknisk som 4 pct. af boligens værdi. Fra 2005 og frem opgøres imputeret afkast af egen bolig på baggrund af markedsværdi i stedet for den offentlige ejendomsvurdering.

Figur 7.9 Kapitalindkomst som andel af disponible indkomster, 1994 og 2022**Figur 7.10** Andel af den samlede kapitalindkomster ejet af top 5 kommuner, 1994 og 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Kapitalindkomstkomponenterne opgøres før skat. Eksklusive personer med negative personlige og/eller disponible indkomster. Figur 7.10: Top 5 udgøres af de fem kommuner med de højeste gennemsnitlige disponible indkomster i 1994 og 2022.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

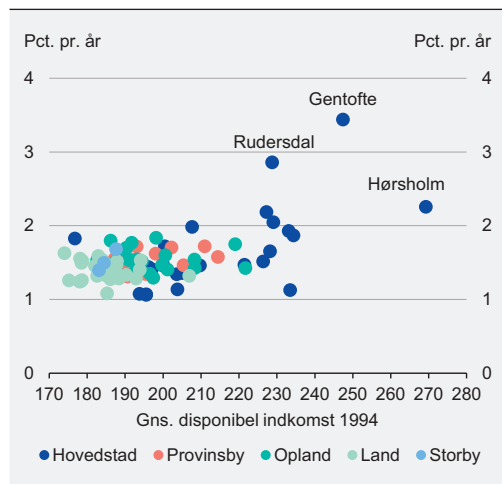
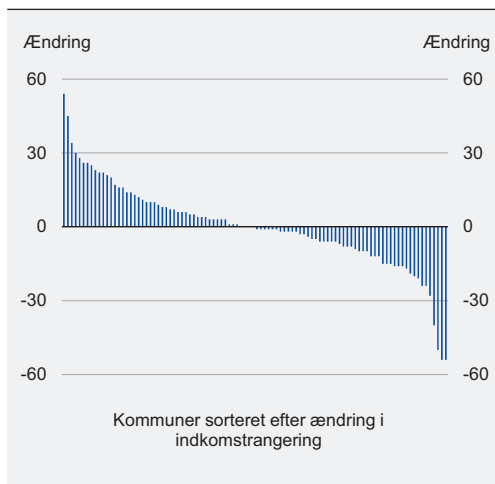
For det andet er aktieindkomsterne og imputeret afkast af egen bolig blevet mere koncentreret i kommunerne med de højeste disponible indkomster fra 1994 til 2022. I 1994 udgjorde befolkningen i de fem kommuner med de højeste disponible indkomster ca. 3,1 pct., mens andelen af den samlede aktieindkomst og det imputerede afkast fra ejerbolig var henholdsvis 10,8 og 5,6 pct., jf. figur 7.10. I 2022 var ejerandelen steget til henholdsvis 23,6 pct. og 9,9 pct., mens befolkningsandelen kun var øget til 3,8 pct.

Det peger på, at de stigende indkomster fra aktier og imputeret afkast fra ejerboliger i høj grad kan henføres til personer, der boede i de samme kommuner, hvilket bidrog til større mellemkommunale indkomstforskelle. Det er blandt andet en konsekvens af udviklingen i boligpriserne, der steg relativt meget i hovedstadskommunerne, jf. kapitel 8.

Størst realvækst i disponible indkomster i kommuner med relativt høje indkomster

Stigningen i de mellemkommunale forskelle i de disponible indkomster er udtryk for, at nogle af kommunerne med de relativt højeste gennemsnitlige disponible indkomster i 1994 også havde den højeste realvækst fra 1994 til 2022, jf. figur 7.11.

Udviklingen var drevet af indkomstfremgangen i kommuner i hovedstadsområdet. Gentofte, Rudersdal og Hørsholm havde således den højeste realvækst i de gennemsnitlige disponible indkomster i perioden. Den reale disponible indkomst steg i gennemsnit med 2,9 pct. pr. år i disse tre kommuner mod 1,5 pct. pr. år i de øvrige kommuner.

Figur 7.11 Årlig realvækst i disponibel indkomst opdelt på kommune-grupper, 1994-2022**Figur 7.12** Ændring i indkomstrangering mellem kommuner, 1994-2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Figur 7.12: Kommuner rangeres efter den gennemsnitlige familieækvivalerede disponible indkomst. En positiv værdi indikerer, at en kommune er rykket op i indkomstrangeringen, mens en negativ værdi indikerer et fald.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Det er i høj grad de samme kommuner, der havde de højeste og laveste indkomster i både 1994 og 2022. Stigningen i de mellemkommunale indkomstforskelle dækker dog over mobilitet mellem kommuner, hvor nogle kommuner er rykket op i indkomstrangeringen, mens andre er rykket ned, *jf. figur 7.12*.

De største bevægelser kan henføres til kommuner, som har haft væsentlige ændringer i befolkningssammensætningen fra 1994 til 2022. En række hovedstadskommuner, herunder Brøndby, Albertslund og Ishøj, havde en relativ lav realvækst i de gennemsnitlige disponible indkomster som følge af en markant stigning i antallet af indvandrere med relativt lave indkomster. Det har medvirket til, at disse kommuner har bevæget sig fra at være i den halvdel med de højeste indkomster i 1994 til at være i den tiendedel med de laveste indkomster i 2022.

Modsat havde København en relativ høj realvækst og rykkede derfor 54 placeringer op i den kommunale indkomstrangering fra 1994 til 2022. Det skal blandt andet ses i lyset af en overgang fra industri til vidensbaserede erhverv. Indkomstfremgangen hænger således sammen med en stigning i uddannelsesniveaueet i kommunen. Eksempelvis er andelen af personer med en videregående uddannelse steget mere end dobbelt så meget i København som i landet som helhed fra 1994 til 2022.⁹

⁹ I 1994 var andelen med en videregående uddannelse 15,9 pct. i Københavns kommune og 12,6 pct. i landet som helhed. Andelen var steget til henholdsvis 43,9 pct. og 25,2 pct. i 2022.

7.3 Geografisk mobilitet og mellemkommunale indkomstforskelle

Geografisk mobilitet har betydning for de mellemkommunale indkomstforskelle, fordi til- og fraflytninger påvirker indkomstniveauet på tværs af kommuner. Flyttemønstrene er blandt andet drevet af, at erhvervsstrukturen og uddannelsesmulighederne er forskellige på tværs af kommuner. Det kan medvirke til, at personer med samme uddannelsesniveau i høj grad bosætter sig i de samme kommuner.

Geografisk mobilitet bidrager til mellemkommunale indkomstforskelle

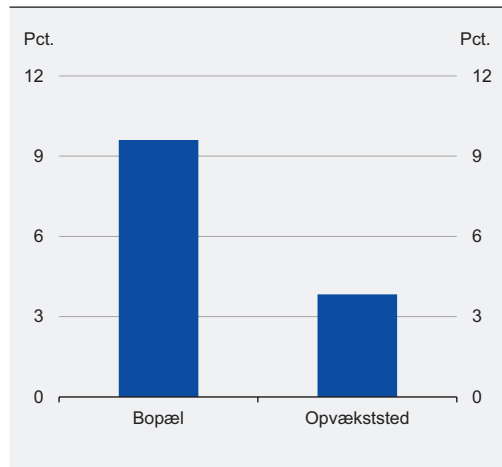
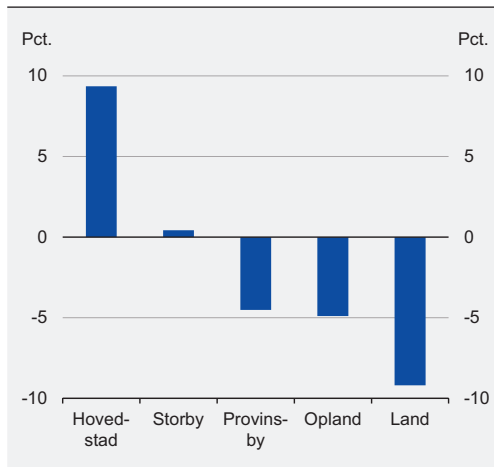
De fleste skifter bopæl på et tidspunkt i livet. En flytning hænger ofte sammen med livsbegivenheder, såsom jobskifte, påbegyndelse af en uddannelse, familieforøgelse mv. I mange tilfælde flytter personer bopælskommune. Det gælder eksempelvis unge, der ofte flytter til større byer for at gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse, og personer i starten af deres arbejdsliv, som bosætter sig, der hvor der er relevante jobmuligheder.

Betydningen af geografisk mobilitet for de mellemkommunale indkomstforskelle kan kvantificeres ved at sammenligne indkomsterne for en kommunes nuværende beboere med indkomsterne for personer, der er opvokset i kommunen. Hermed er det muligt at vurdere, hvordan befolkningens flyttemønstre bidrager til kommunens gennemsnitlige disponible indkomst og i forlængelse heraf de mellemkommunale indkomstforskelle. Konkret tages der udgangspunkt i personers disponible indkomster som 40-årige¹⁰ i 2022 opgjort på henholdsvis bopælskommune i 2022 og opvækstkommune, defineret ved bopælskommunen som 16-årig.

Resultaterne giver en indikation af betydningen af geografisk mobilitet, men skal fortolkes varsomt. Det skyldes blandt andet, at opgørelsen lægger til grund, at en person kan opnå den samme indkomst uafhængigt af, om personen er flyttet eller ej.

I 2022 kan 9,6 pct. af de samlede indkomstforskelle for 40-årige forklares af indkomstforskelle mellem kommuner, *jf. figur 7.13*. Hvis de mellemkommunale indkomstforskelle i stedet opgøres med udgangspunkt i personernes opvækstkommune reduceres bidraget til 3,8 pct. Det afspejler, at personer med ensartede indkomster bosætter sig i samme områder, hvilket øger de mellemkommunale indkomstforskelle sammenlignet med et alternativ, hvor alle boede det samme sted som både 16-årige og 40-årige.

¹⁰ Aldersafgrænsningen til 40-årige er foretaget for at sikre, at personernes bopælskommune kan observeres fra 16-årsalderen, og at indkomsten samtidig opgøres på et tidspunkt i livet, hvor flertallet har opnået deres højst fuldførte uddannelse. Dermed kan indkomsten opfattes som en approksimation for livsindkomst.

Figur 7.13 Bidrag fra geografisk mobilitet til de mellemkommunale indkomstforskelle blandt 40-årige, 2022**Figur 7.14** Bidrag fra geografisk mobilitet til disponible indkomster blandt 40-årige opdelt på kommunegrupper, 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Personer, hvis bopælskommune kan observeres både som 16-årige (opvækstkommune) og 40-årige. Det ekskluderer blandt andre nogle indvandrere og efterkommere. Figur 7.13: Opvækststed defineres ved en persons bopæl som 16-årig. Figur 7.14: Bidraget fra geografisk mobilitet bestemmes ved en stiliseret beregning, hvor indkomstniveauet opgjort med personer, der er opvokset i kommunegruppen, sammenlignes med indkomstniveauet for gruppens nuværende beboere.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

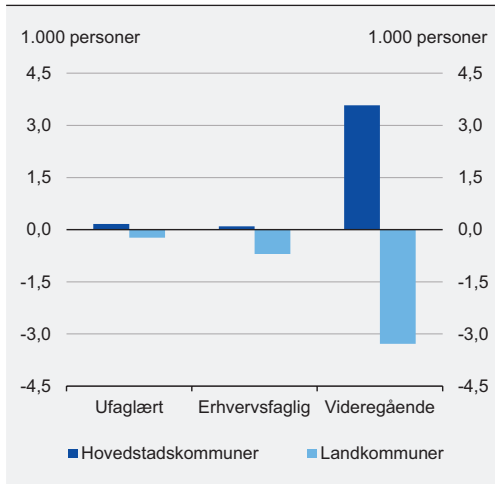
Flyttemønstrene blandt 40-årige bidrager til at øge indkomstniveauet i hovedstadsområdet med 9,4 pct. sammenlignet med et alternativ, hvor hovedstadskommunerne havde været sammensat af personer, der er opvokset i kommunerne, *jf. figur 7.14*. Det omvendte gælder for landkommunerne, hvor flyttemønstrene reducerer de disponible indkomster med 9,2 pct. Det svarer til, at de gennemsnitlige disponible indkomster var knap 60.000 kr. større i hovedstadskommunerne end i landkommunerne som følge af geografisk mobilitet.

Flyttemønstre har sammenhæng til uddannelse

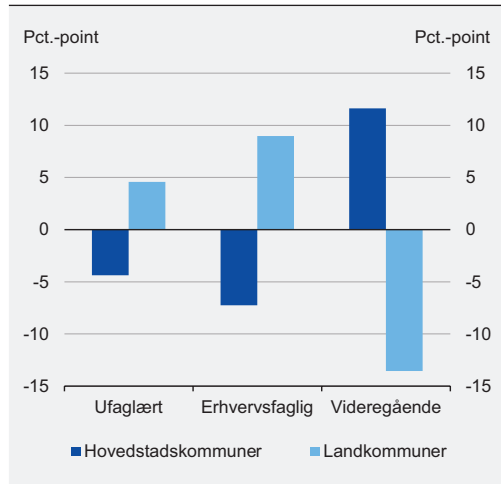
Bidragene fra flyttemønstrene til indkomstniveauet i hovedstads- og landkommuner kan i overvejende grad henføres til flytninger blandt 40-årige med en videregående uddannelse. Der var samlet set en nettotilflytning i hovedstadskommunerne og en nettoaflytning i landkommunerne, *jf. figur 7.15*.

I perioden fra de var 16 til 40 år flyttede ca. 40 pct. af de 40-årige i 2022 kommunegruppe. Af de personer, som er vokset op i en landkommune og har opnået en videregående uddannelse, er ca. 65 pct. ikke bosat i en landkommune som 40-årig. En stor del af disse personer er flyttet til hovedstadsområdet. Tilflyttere med en videregående uddannelse udgør ca. 50 pct. af alle med en videregående uddannelse i hovedstadskommunerne i 2022.

Figur 7.15 Flyttemønstre blandt 40-årige siden 16-års-alderen i hovedstads- og landkommuner, 2022

Figur 7.16 Bidraget fra geografisk mobilitet til uddannelsessammensætningen blandt 40-årige i hovedstads- og landkommuner, 2022

Anm.: Personer, hvis bopælskommune kan observeres både som 16-årige (opvækstkommune) og 40-årige. Det ekskluderer blandt andre nogle indvandrere og efterkommere. *Ufaglært* dækker over personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse, mens *erhvervsfaglig* dækker over personer med en erhvervsfaglig uddannelse. Personer med en videregående uddannelse omfatter personer med kort videregående uddannelser (KVU), mellemlang videregående uddannelser (MVU) og langvideregående uddannelser (LVU) samt PhD'ere. Figur 7.15: Nettoflytninger mellem kommune-grupper. Figur 7.16: Bidraget fra geografisk mobilitet bestemmes ved en stilliseret beregning, hvor uddannelsessammensætningen opgjort med personer, der er opvokset i kommune-gruppen, sammenlignes med sammensætningen for gruppens nuværende beboere.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Flyttemønstrene bidrager dermed til at øge uddannelsesniveaut i hovedstadsområdet og til at reducere uddannelsesniveaut i landkommuner. Eksempelvis er andelen med en videregående uddannelse 11,6 pct.-point højere i hovedstadskommuner og 13,6 pct.-point lavere i landkommuner som følge af geografisk mobilitet, *jf. figur 7.16*.

Forskellene i uddannelsessammensætningen er i høj grad et resultat af, at efterspørgslen efter arbejdskraft med en videregående uddannelse er højere i hovedstadskommuner end i landkommuner. Dermed kan det relativt høje indkomstniveau i hovedstadskommunerne blandt andet tilskrives erhvervsstrukturen, der medvirker til en nettotilflytning af personer med en videregående uddannelse. For den enkelte person understøtter geografisk mobilitet således muligheden for at opnå relevant beskæftigelse og en højere indkomst, mens det på landsplan bidrager til at øge indkomstforskellene mellem kommuner.

Bilag 7.1 Inddeling i kommunegrupper

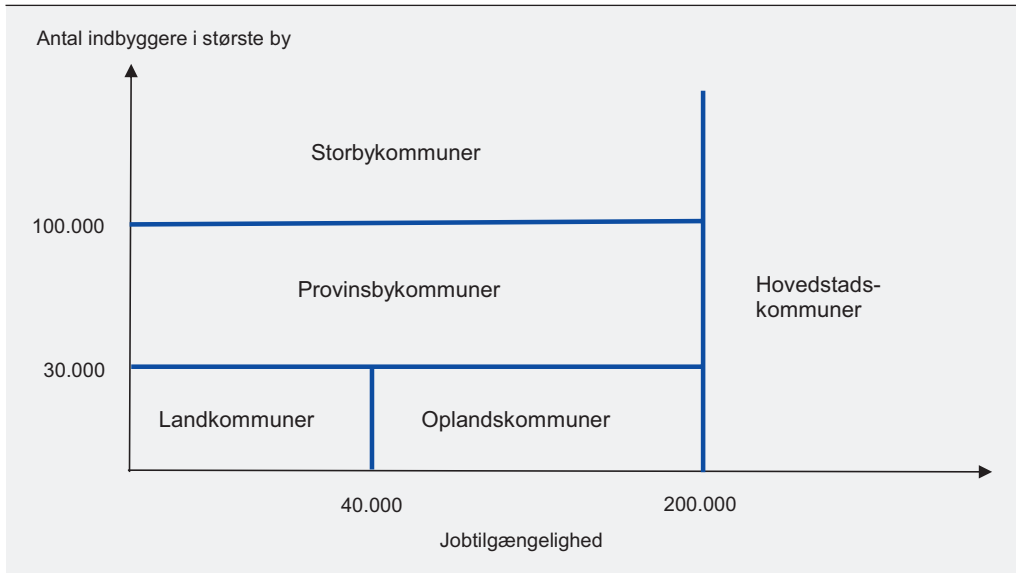
Danmarks Statistik inddeler danske kommuner i fem kommunegrupper ud fra to kriterier. Den største by i kommunen anvendes til at afspejle en by-land-dimension, mens størrelsen på arbejdsmarkedet i og omkring kommunen (jobtilgængelighed) afspejler, hvorvidt kommunen har en central eller yderlig beliggenhed. Sidstnævnte kriterie afspejler både jobmuligheder i kommunen og tilgængeligheden af økonomisk aktivitet/service som følge af jobskabelse.

Den største by i hver kommune baseres på antal indbyggere. Hvis en by strækker sig over flere kommunegrænser, inkluderes kun indbyggere, som er bosat inden for den enkelte kommune, når den største by bestemmes og indbyggertallet heri opgøres.

Jobtilgængelighed udtrykker antallet af job, der kan nås fra en given kommune. Beregningen foretages på sogneniveau og aggregeres efterfølgende til kommuneniveau. Et job i samme sogn får fuld vægt, mens et job i et andet sogn vægtes lavere, afhængigt af rejsetiden i bil mellem de to sogne. Danmarks Statistik (2018) giver en detaljeret beskrivelse af metoden for beregningen af jobtilgængelighed.¹¹

Kommuner med jobtilgængelighed på mindst 200.000 job kategoriseres som hovedstadskommuner, mens kommuner med lavere jobtilgængelighed opdeles i fire grupper, *jf. figur B.7.1*. Kommuner med mindst 100.000 indbyggere i den største by er storbykommuner. Provinsbykommuner er kommuner, der hverken er storbykommuner eller hovedstadskommuner, og som har mindst 30.000 indbyggere i den største by. Landkommuner og oplandskommuner har færre end 30.000 indbyggere i den største by. Oplandskommuner har dog jobtilgængelighed på mindst 40.000 job, mens landkommuner har jobtilgængelighed på mindre end 40.000 job.

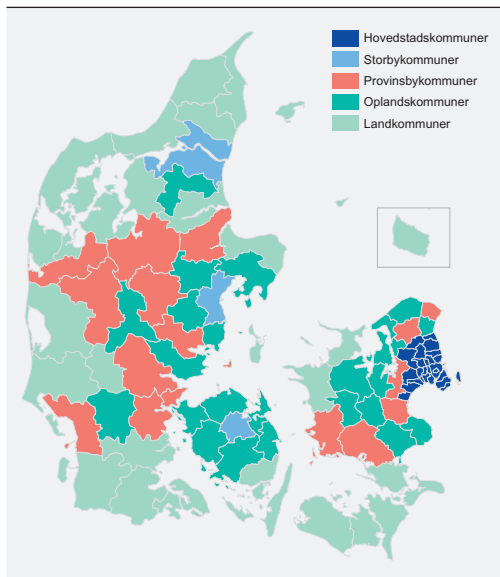
¹¹ Danmarks Statistik (2018): Inddeling af Danmarks kommuner.

Figur B.7.1 Kriterier for inddeling i kommune-grupper

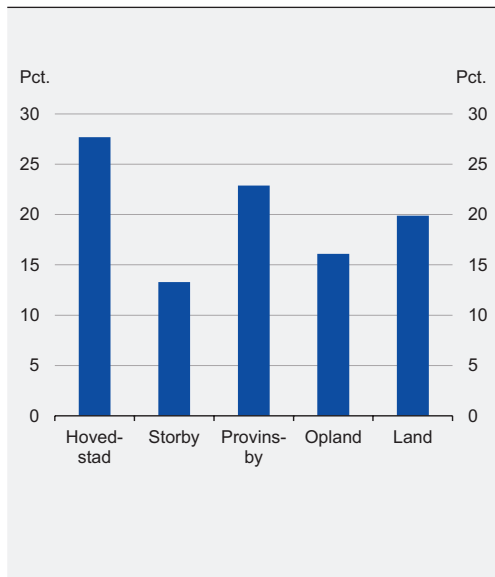
Kilde: Danmarks Statistik.

Kommunegrupper repræsenterer forskellige typer af kommuner, hvor hver kommune er grupperet med lignende kommuner, uanset deres geografiske placering. Hver gruppe, med undtagelse af hovedstadskommunerne, indeholder således kommuner fra forskellige landsdele, *jf. figur B.7.2.*

Figur B.7.2 Kommuner opdelt på kommune-grupper

Figur B.7.3 Befolkningsandele opdelt på kommune-grupper, 2022

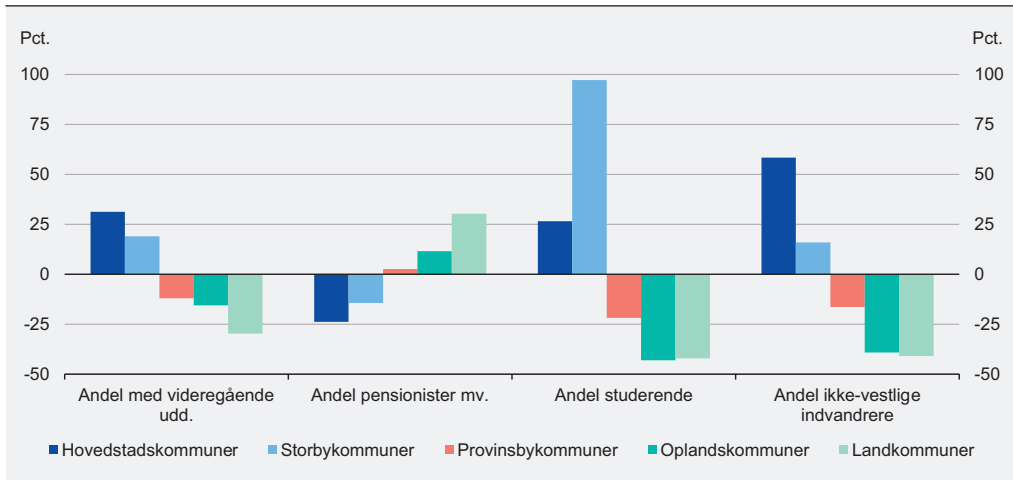
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken LABY03.

Den største gruppe målt på befolkningsandel er hovedstadskommuner, mens storbykommuner udgør den mindste gruppe, *jf. figur B.7.3*.

Bilag 7.2 Befolkningssammensætningen i kommunegrupper

Kommunegrupperne varierer i forhold til deres befolkningssammensætning, *jf. figur B.7.4*.

Figur B.7.4 Befolkningssammensætning (udvalgte faktorer) sammenlignet med landsgennemsnittet opdelt på kommunegrupper, 2022

Anm.: Personer med en videregående uddannelse omfatter KVVU'er, MVU'er, LVU'er samt PhD'er. Pensionister mv. omfatter førtidspensionister, efterlønsmodtagere og personer over 67 år.

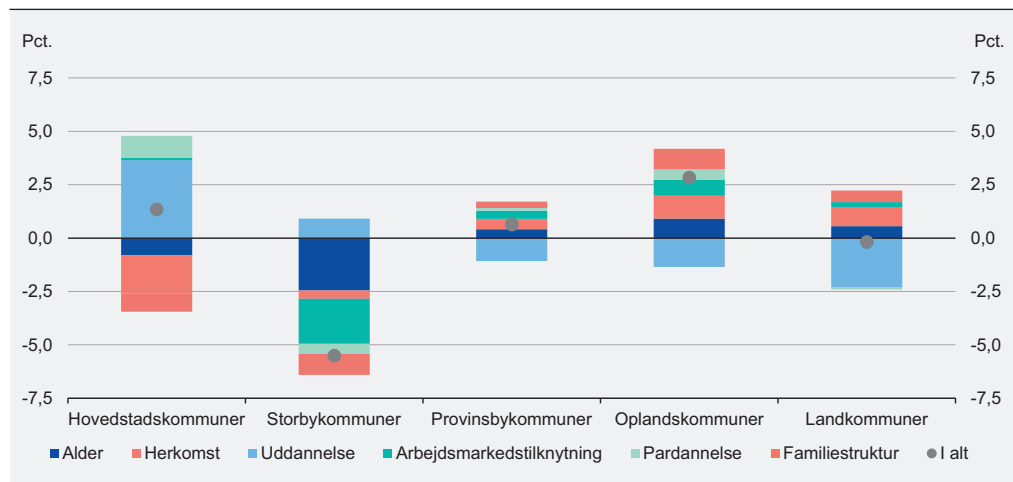
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Befolkningssammensætningen i hovedstadskommuner og landkommuner er forskellig i en række henseender. Hvor hovedstadskommuner i 2022 fx havde et højere uddannelsesniveau end landsgennemsnittet, havde landkommuner et lavere uddannelsesniveau. Hovedstadskommuner havde ligeledes en større andel ikke-vestlige indvandrere end landet som helhed, mens landkommunerne havde en mindre andel.

Storbykommunerne skilte sig især ud ved, at befolkningen i gennemsnit var yngre end befolkningen i de øvrige kommunegrupper. Det hænger sammen med det store antal af studerende i denne gruppe. Andelen af studerende i storbykommuner var således knap dobbelt så stor som andelen på landsplan.

Den samlede virkning af forskellene i befolkningssammensætningen på den gennemsnitlige disponible indkomst i kommunegrupperne dækker over en række modsatrettede bidrag, *jf. figur B.7.5*.

Figur B.7.5 Betydning af befolkningssammensætning for den gennemsnitlige disponible indkomst opdelt på kommune-grupper, 2022

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Se også figur 7.4.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

For hovedstadskommuner har det stor betydning, at det er en gruppe sammensat af meget forskelligartede kommuner. Gruppen inkluderer på den ene side en række kommuner med et relativt stort antal indvandrere, der har forholdsvis lave indkomster. Det medfører, at herkomstssammensætningen isoleret set reducerede den gennemsnitlige disponible indkomst i hovedstadskommuner med 1,8 pct. i 2022. Modsat omfatter gruppen af hovedstadskommuner også kommuner med landets højeste gennemsnitlige uddannelsesniveau, hvilket øgede indkomstniveauet i gruppen med 3,7 pct. i 2022. Det relativt høje uddannelsesniveau i hovedstadskommuner var også den primære årsag til, at befolkningssammensætningen samlet set bidrog til at øge indkomstniveauet.

Omvendt bidrog et relativt lavt uddannelsesniveau til at reducere den gennemsnitlige disponible indkomst i provinsbykommuner, oplandskommuner og landkommuner med henholdsvis 1,1 pct., 1,4 pct. og 2,3 pct. i 2022.

Demografiske og strukturelle faktorer bidrog stort set udelukkende til at reducere indkomstniveauet i storbykommuner i 2022. Heraf kom de største bidrag fra alder og arbejdsmarkedstilknytning, som reducerede den gennemsnitlige disponible indkomst med henholdsvis 2,5 pct. og 2,1 pct., hvilket skal ses i lyset af den relativt store andel studerende i storbykommuner, som typisk har relativt lave indkomster.

Bilag 7.3 Metode til dekomponering af Theil-indekset

Theil-indekset præsenteret i boks 7.1 kan omskrives til:

$$\text{Theil} = \sum_{i=1}^N s_i \cdot \ln\left(\frac{y_i}{\bar{y}}\right),$$

hvor s_i angiver person i 's andel af den samlede indkomst. Theil-indekset kan dekomponeres additivt, så de samlede indkomstforskelle består af indkomstforskellene mellem delgrupper og indkomstforskellene inden for delgrupper. I kapitlet anvendes kommuner som analyseenhed. Dekomponeringen kan skrives som:

$$T_{\text{samlet}} = T_{\text{mellem}} + T_{\text{inden for}} = \sum_{j=1}^J s_j \ln\left(\frac{\bar{y}_j}{\bar{y}}\right) + \sum_{j=1}^J s_j T_j,$$

hvor T_{samlet} angiver indkomstforskellene for hele samfundet, som er delt op i j grupper, s_j er gruppe j 's andel af den samlede indkomst og T_j er indkomstforskellene i gruppe j målt ved Theil-indekset.

Indkomstforskellene mellem grupper, T_{mellem} , beregnes dermed ved en justeret udgave af Theil-indekset, hvor grupper anvendes i stedet for individer. Indkomstforskellene inden for grupper, $T_{\text{inden for}}$, beregnes som en vægtet sum af indkomstforskelle inden for de enkelte grupper, hvor vægtene er gruppens andel af den samlede indkomst.

Det er muligt at opdele indkomstforskellene mellem og inden for grupper yderligere i bidrag fra indkomstkomponenter ved at følge metoden beskrevet af Clementi og Giammatteo (2013):¹²

$$T_{\text{mellem}} + T_{\text{inden for}} = \sum_{k=1}^K T_{\text{mellem}}^k + \sum_{k=1}^K T_{\text{inden for}}^k,$$

hvor T_{mellem}^k og $T_{\text{inden for}}^k$ er bidraget fra indkomstkilde k til indkomstforskellene henholdsvis mellem og inden for grupper.

Theil-indekset kan ikke udregnes på baggrund af negative værdier. Det umuliggør opdelingen i indkomstkomponenter, der er negative for en stor del af befolkningen, herunder skatter, renteudgifter og nogle typer af aktieindkomster. I dekomponeringen af de mellemkommunale indkomstforskelle beregnes derfor udelukkende bidraget fra personlige indkomster efter skat, som for langt størstedelen af befolkningen er positive¹³. Bidraget fra kapitalindkomster efter skat kan derefter udregnes residualt som følge af Theil-indeksets additive egenskaber.

¹² Clementi og Giammatteo (2013): The labour market and the distribution of earnings: an empirical analysis for Italy. *International Review of Applied Economics*.

¹³ Personer med en positiv disponibel indkomst, men en personlig indkomst efter skat på 0 kr., inkluderes også i beregningen ved at anvende korrektionen for nulværdier som foreslået af Morisson og Murtin (2013): The Kuznets curve of human capital inequality: 1870–2010. *Journal of Economic Inequality*.

8. Geografiske forskelle i befolkningens formuer

Geografiske forskelle i befolkningens nettoformuer er blandt andet en konsekvens af demografiske og strukturelle faktorer, såsom forskelle på alderssammensætningen og uddannelsesniveauet. Især boligformuerne varierer på tværs af landet. Det skal ses i sammenhæng med, at boligpriserne typisk er relativt høje i områder med høje indkomster og omvendt lave i områder med relativt lave indkomster. Dette kapitel belyser de geografiske formueforskelle med fokus på betydningen af befolkningssammensætningen og udviklingen i boligpriserne.

Hovedbudskaberne i kapitlet er:

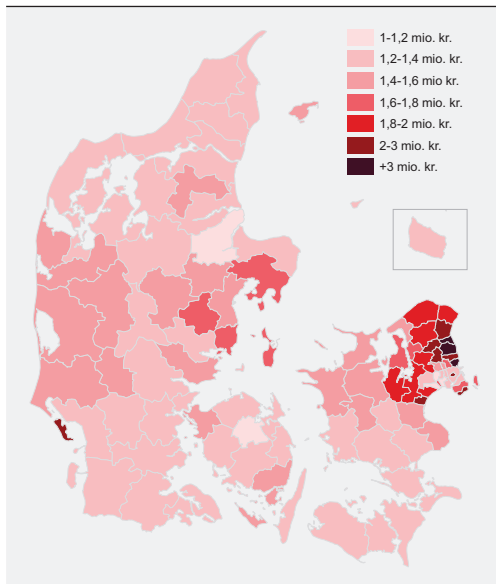
- De gennemsnitlige nettoformuer var størst i hovedstadskommunerne, mens de var lavest i storbykommunerne i 2022. Det afspejler, at befolkningen i hovedstadskommunerne er overrepræsenteret i toppen af formuefordelingen, og at befolkningen i storbykommunerne er overrepræsenteret i bunden af formuefordelingen.
- De høje gennemsnitlige nettoformuer i hovedstadskommunerne dækker over, at både kommunerne med de højeste og laveste nettoformuer findes blandt hovedstadskommunerne. Nettoformuen er højest i Gentofte, Rudersdal og Hørsholm og lavest i Ishøj, Brøndby og Albertslund.
- Befolkningssammensætningen bidrager til at reducere nettoformuerne i storby- og hovedstadskommunerne og omvendt til at øge nettoformuerne i land- og oplandskommunerne. Det kan blandt andet henføres til, at der i storby- og hovedstadskommunerne er relativt mange unge, der typisk har små nettoformuer, mens der i land- og oplandskommunerne er relativt flere ældre, som typisk har relativt store nettoformuer.
- Befolkningssammensætningen bidrager i høj grad til, at Ishøj, Brøndby og Albertslund har de laveste gennemsnitlige nettoformuer i landet. Det kan især henføres til, at der i disse kommuner er relativt mange ikke-vestlige indvandrere, der har lave nettoformuer.
- Nettoformuerne er vokset mindre i hovedstads- og storbykommunerne end i resten af landet fra 2014 til 2022. Det skyldes især, at gælden blev reduceret mindre i hovedstads- og storbykommunerne end i de øvrige kommuner.
- Fra 2014 til 2022 steg boligpriserne mere i hovedstadskommunerne end i de øvrige kommuner. Det bidrog til en relativt stor stigning i aktiverne. De stigende boligpriser kan dog også have medvirket til, at gælden faldt relativt mindre i hovedstadskommunerne, fordi lånebehovet i forbindelse med boligkøb øges i takt med højere priser.

8.1. Den kommunale formuefordeling

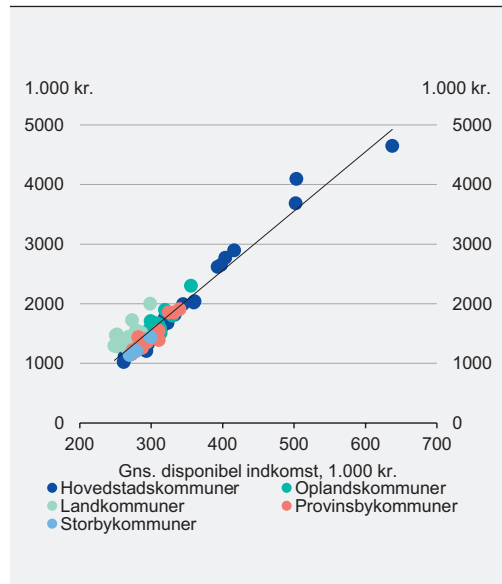
De gennemsnitlige nettoformuer i landets kommuner er koncentreret omkring niveauet i mediankommunen. I de kommuner, der afviger mest fra mediankommunen, er nettoformuerne højere end i de øvrige kommuner.

I mediankommunen udgjorde den gennemsnitlige nettoformue 1,4 mio. kr. i 2022. I 67 ud af 98 kommuner udgjorde den gennemsnitlige nettoformue mellem 1,2 mio. kr. og 1,6 mio. kr., *jf. figur 8.1*. De største gennemsnitlige nettoformuer var i kommunerne nord for København, fx i Gentofte, Rudersdal og Hørsholm, mens den gennemsnitlige nettoformue var lavest i Brøndby, Ishøj og Albertslund.

Figur 8.1 Kommuner opdelt på gennemsnitlig nettoformue, 2022

Figur 8.2 Sammenhæng mellem disponibel indkomst og formue for kommuner opdelt på kommunegrupper

Anm.: Personlig nettoformue for 18+-årige. Unoterede aktier er ikke indregnet. Figur 8.2: Familieækvivalerede disponible indkomster.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Generelt afspejler den geografiske fordeling af formuerne i høj grad fordelingen af indkomsterne som beskrevet i kapitel 7. Således er der en tæt positiv sammenhæng mellem den gennemsnitlige disponible indkomst og nettoformue i kommunerne, *jf. figur 8.2*. Der er dog også afvigelser fra den generelle tendens. Eksempelvis har mange landkommuner, som er kendetegnet ved en relativ høj gennemsnitsalder i befolkningen, nettoformuer, der er højere end i andre kommuner med samme gennemsnitlige disponible indkomst (landkommunerne ligger

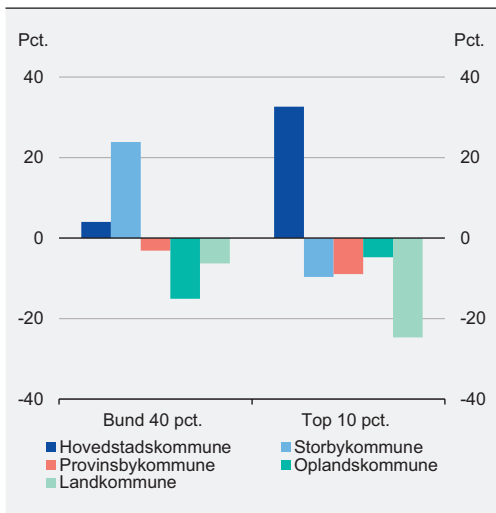
over den sorte tendenslinje), hvorimod storbykommunerne, som er kendetegnet ved en yngre befolkning, har nettoformuer, der er relativt lavere (storbykommunerne ligger under den sorte tendenslinje).¹

Hovedstadskommunerne er overrepræsenteret helt i toppen af formuefordelingen

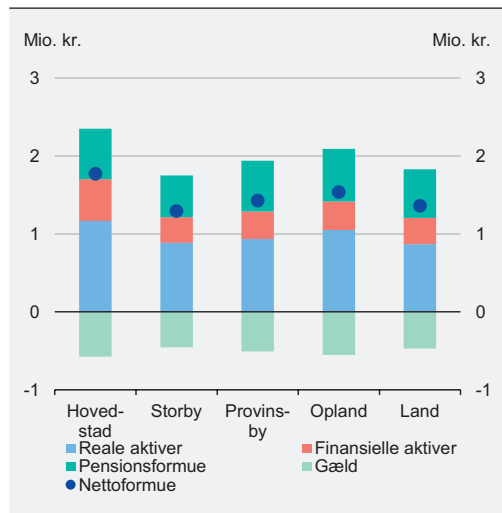
Kommunerne nord for København med de største formuer er en del af hovedstadskommunerne. Det afspejler sig også i formuefordelingen, hvor hovedstadskommunerne er overrepræsenteret i toppen af fordelingen. Befolkningen i hovedstadskommunerne udgjorde 28 pct. af befolkningen på landsplan og 37 pct. af befolkningen i 10. formuedecil, svarende til en overrepræsentation på 33 pct. i 2022. Modsat var de andre kommunegrupper, herunder særligt landkommunerne, underrepræsenteret i 10. formuedecil, *jf. figur 8.3*.

Landkommunerne er også underrepræsenterede i de nederste 40 pct. af formuefordelingen, hvilket afspejler, at de generelt ligger i den øvre halvdel af formuefordelingen uden at være blandt de mest velhavende. I bunden af formuefordelingen er især storbykommunerne overrepræsenterede.

Figur 8.3 Over- eller underrepræsentation af kommunegrupper opdelt på bund 40 pct. og top 10 pct. af formuefordelingen, 2022

Figur 8.4 Formuesammensætningen opdelt på kommunegruppe, 2022

Anm.: Over- eller underrepræsentation er opgjort som kommunegruppens andel af befolkningen i den givne del af formuefordelingen delt med kommunegruppens andel af den samlede befolkning. Personlig nettoformue for 18+-årige. Pensionsformue er opgjort efter skat (ekskl. skematisk beskatning på 40 pct.). Kreditforeningsgæld er opgjort ved kursværdien. Unoterede aktier indgår ikke.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Overrepræsentationen af hovedstadskommunerne i top 10 pct. af formuefordelingen afspejler, at befolkningen i hovedstadskommunerne havde den højeste gennemsnitlige nettoformue på

¹Kommunerne er opdelt i Danmarks Statistiks fem kommunegrupper, som er baseret på størrelsen af arbejdsmarkedet i og omkring kommunen, samt størrelsen på den største by i kommunen, *jf. bilag 7.1 i kapitel 7*. Kommunerne i de enkelte kommunegrupper deler fællestræk med hensyn til fx arbejdsmarkedsstruktur, boligpriser og demografisk sammensætning, som kan have betydning for befolkningens nettoformuer.

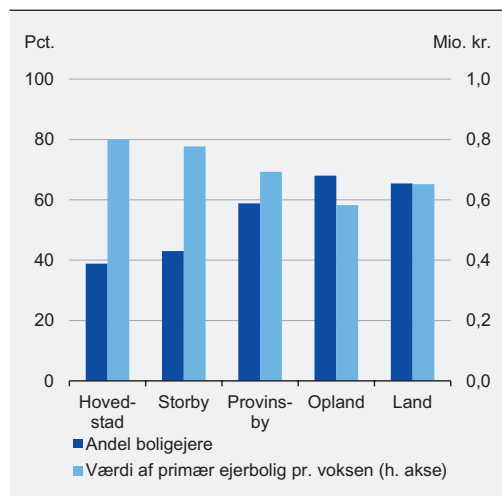
1,8 mio. kr. i 2022, *jf. figur 8.4*. Omvendt havde storbykommunerne den laveste gennemsnitlige nettoformue på 1,3 mio. kr.

Det er særligt de finansielle aktiver, som bidrager til, at nettoformuerne i hovedstadskommunerne er højere end i resten af landet. De finansielle aktiver i hovedstadskommunerne udgjorde i gennemsnit 536.000 kr., mens de i de andre kommunegrupper udgjorde mellem 330.000 kr. og 364.000 kr. i 2022. De reale aktiver var også større i hovedstadskommunerne, men i mindre grad end de finansielle aktiver.

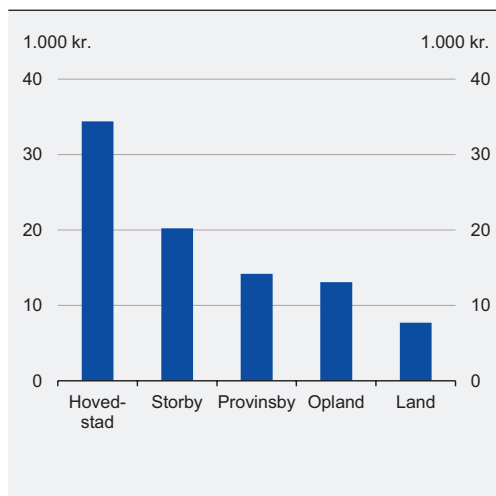
Forskelle i ejerboligpriser på tværs af kommunegrupperne

Ejerboliger udgør størstedelen af de reale aktiver på tværs af alle kommunegrupperne. Den gennemsnitlige værdi af primær ejerbolig pr. person var højest i hovedstads- og storbykommunerne, selv om andelen af boligejere er væsentligt mindre end i de øvrige kommuner. I hovedstads- og storbykommunerne var omkring 40 pct. af befolkningen bosat i ejerboliger, mens det var ca. 60-70 pct. i de andre kommunegrupper, *jf. figur 8.5*.

Figur 8.5 Andel boligejere og værdi af primær ejerbolig pr. voksen opdelt på kommunegruppe, 2022

Figur 8.6 Boligpris pr. m2 opdelt på kommunegruppe, 2022

Anm.: Andel boligejere er opgjort på baggrund af ejer- og udlejningsforhold for familiernes boliger. Primær bolig er der, hvor folke-registeradressen er. Boligpriserne for kommunegrupper er de kommunale kvm-priser for parcel- og rækkehuse vægтет med kommunens andel af den samlede bestand af parcel- og rækkehuse i kommunegruppen. Boligbestanden i 2022 er lineært interpoleret på baggrund af data fra 2020 og 2023, da der ikke foreligger data om boligbestanden i 2021 og 2022 grundet fejl i BBR.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag og Boligmarkedsstatistikken fra Finans Danmark.

Den højere gennemsnitlige værdi af ejerbolig i hovedstads- og storbykommunerne skyldes væsentligt højere priser, *jf. figur 8.6*. Kombinationen af et lavt udbud af ejerboliger og høj efterspørgsel understøttet af høje indkomster i hovedstaden og storbyerne bidrager til højere kvadratmeterpriser på ejerboliger i disse områder.² De højere kvadratmeterpriser i hovedstadskommunerne afspejler sig i den gennemsnitlige ejerboligformue for boligejere, som udgjorde ca. 2,5 mio. kr. i hovedstadskommunerne, og 1,2 mio. kr. i landkommunerne i 2022.

² Se fx kapitel 2 i Økonomisk Redegørelse, August 2019.

8.2 Betydningen af demografiske og strukturelle faktorer

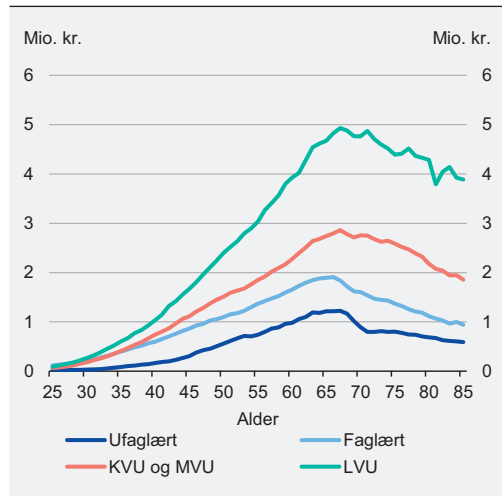
Nettoformuerne er små eller negative blandt unge voksne og stiger derefter støt i løbet af arbejdslivet i takt med, at pensionsformue opbygges, flere kommer ind på boligmarkedet og eventuel gæld afvikles. Formuen er størst omkring folkepensionsalderen og afvikles derefter gradvist.

Opsparingsmulighederne afhænger af personens indkomst, og der er derfor forskelle i formueopbygningen på tværs af uddannelsesniveauer. Det skyldes, at indkomsterne efter endt uddannelse i gennemsnit stiger med uddannelsesniveaulet.

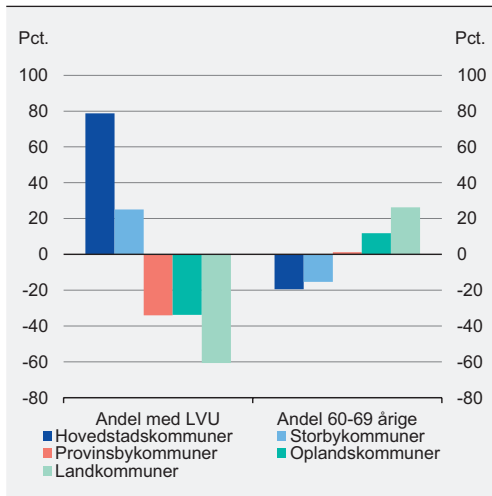
På tværs af uddannelsesniveauer er nettoformuen størst for personer i slutningen af 60'erne, *jf. figur 8.7*. Medianformuen er imidlertid fire gange større for personer med en lang videregående uddannelse (LVU) end for ufaglærte.

Demografiske og strukturelle forskelle på tværs af landet med hensyn til fx uddannelse og alder vil således kunne føre til betydelige forskelle i nettoformuerne.

Figur 8.7 Medianformue opdelt på uddannelsesniveau og alder, 2022

Figur 8.8 Befolkningssammensætning sammenlignet med landsgennemsnittet opdelt på kommune-gruppe, 2022

Anm.: Ufaglært omfatter personer uden en erhvervskompetencegivende uddannelse og personer med uoplyst uddannelse. Faglært omfatter personer med en erhvervsfaglig uddannelse. KVVU er kort videregående uddannelse. MVU er mellemlang videregående uddannelse og LVU er lang videregående uddannelse.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Der er forholdsvis store forskelle på befolkningssammensætningen i kommune-grupperne. Eksempelvis var andelen af personer med en lang videregående uddannelse ca. 9,3 pct.-point højere i hovedstadskommunerne end i befolkningen som helhed, hvor gruppen udgjorde 11,8 pct. i 2022. Det svarer til, at andelen med en lang videregående uddannelse i hovedstadskommunerne var knap 80 pct. højere end landsgennemsnittet, *jf. figur 8.8*. Andelen i aldersgruppen 60-69 år i hovedstadskommunerne var omvendt lavere end landsgennemsnittet.

I landkommunerne forholdt det sig omvendt. Her var andelen med en lang videregående uddannelse lavere end i befolkningen som helhed, mens andelen af personer i alderen 60-69 år var højere.

Ud over alder og uddannelse har sammensætning med hensyn til arbejdsmarkedstilknytning også betydning for den gennemsnitlige formue. Eksempelvis har studerende og personer uden for arbejdsmarkedet mindre mulighed for at opbygge formue og forbruger oftere af deres formue end beskæftigede.

Andelen af ikke-vestlige indvandrere har også betydning for den gennemsnitlige nettoformue. Det skyldes, at ikke-vestlige indvandrere typisk har en svagere arbejdsmarkedstilknytning end den øvrige befolkning. Samtidig medbringer ikke-vestlige indvandrere typisk ikke betydelige formuer, når de kommer til landet. De har ligeledes haft kortere tid i Danmark til at opbygge en formue, herunder pensionsformue, som afhænger af indkomst og antal år på arbejdsmarkedet. Andelen af ikke-vestlige indvandrere er højest i hovedstadskommunerne, mens den er lavest i oplands- og landkommunerne.

Befolkningssammensætningen bidrager til lavere nettoformuer i storby- og hovedstadskommunerne

Betydningen af befolkningssammensætningen kan for hver kommunegruppe opgøres ved at sammenligne den faktiske gennemsnitlige nettoformue med den gennemsnitlige nettoformue opgjort på baggrund af en stiliseret beregning, hvor befolkningssammensætningen i kommunegruppen er som på landsniveau. Beregningerne skal dog fortolkes med forsigtighed, da metoden ikke tager højde for ligevægtseffekter på fx løn og boligpriser af at ændre på befolkningssammensætningen, *jf. boks 8.1*.

Boks 8.1 Metode til opgørelse af befolkningssammensætning på landsniveau

I hver kommunegruppe beregnes en hypotetisk befolkningssammensætning, hvor det lægges til grund, at befolkningen er sammensat på samme måde som i landet som helhed. Det sker ved at genvægte befolkningen i hver enkelt kommunegruppe, så den svarer til sammensætningen på landsniveau med hensyn til en række demografiske og strukturelle faktorer. Metoden kan således anvendes til at belyse, hvad den gennemsnitlige nettoformue havde været i hver kommunegruppe, hvis befolkningssammensætningen havde været som på landsniveau, men den enkelte persons nettoformue er uændret. Metoden tager således ikke højde for ligevægtseffekter af at ændre på befolkningssammensætningen, og resultaterne kan derfor ikke fortolkes som den kausale effekt af befolkningssammensætningen. Eksempelvis ændrer boligpriserne i kommunegrupperne sig ikke i den stiliserede beregning, når uddannelsesniveaet (og dermed indkomstniveaet) ændres.

I opgørelsen er følgende demografiske og strukturelle faktorer fastholdt på landsniveau for befolkningen i hver kommunegruppe: Alder (18-25 år, 25-30 år, 30-40 år, 40-50 år, 50-60 år, 65-75 år, over 75 år), herkomst (dansk inkl. efterkommere, vestlige indvandrere og ikke-vestlige indvandrere), uddannelsesniveau (ufaglært inkl. uoplyst, gymnasial, EUD, KVU, MVU og LVU) samt arbejdsmarkedstilknøytning (lønmottagere inkl. pensionister med lønmodtagerbeskæftigelse, selvstændige, fuldt ledige, studerende, tidligt tilbagetrukne samt øvrige i den erhvervsaktive alder). Der kan dog også være andre demografiske og strukturelle faktorer, der har betydning for størrelsen på nettoformuerne, som ikke er medtaget i denne analyse.

Bidragene fra hver enkelt faktor kan ikke opgøres uafhængigt af hinanden, da faktorerne er indbyrdes afhængige. Bidragene fra hver enkelt faktor opgøres i stedet ved at introducere faktorerne i alle mulige sekvenser og tage hver faktors gennemsnitlige bidrag, *jf. Shorrocks (2013)*.³ I det omfang, at faktorerne er højt korrelerede, vil bidragene fra hver enkelt faktor således skulle fortolkes med forsigtighed.

Metoden følger litteraturen om beregning af demografiske og strukturelle forholds betydning for udviklingen i indkomstforskellene, *jf. Utlighedsreddegørelsen 2020*.

I hovedstads- og storbykommunerne skønnes det, at befolkningssammensætningen samlet set bidrager til lavere nettoformuer. I oplands- og landkommunerne bidrager befolkningssammensætningen til højere nettoformuer, mens befolkningssammensætningen ikke har væsentlig betydning for nettoformuerne i provinsbykommunerne. For alle fem kommunegrupper er det især forskelle i alders- og uddannelsessammensætningen, der har betydning for forskellene på nettoformuerne, idet bidragene fra disse forhold er størst på tværs af de fem kommunegrupper.

I storbykommunerne var den samlede virkning af befolkningssammensætningen, at de faktiske nettoformuer var næsten 200.000 kr. lavere i 2022, end de ville have været med samme befolkningssammensætning som i befolkningen som helhed, *jf. figur 8.9*.

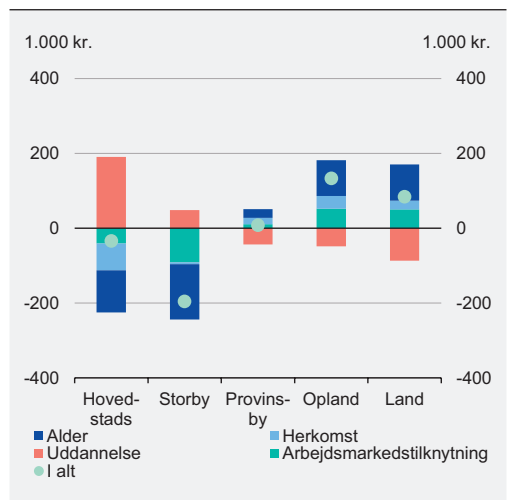
³ Shorrocks (2013): Decomposition procedures for distributional analysis: a unified framework based on the Shapley value. *The Journal of Economic Inequality*.

For hovedstadskommunerne var det samlede bidrag mere beskedent, svarende til at de faktiske gennemsnitlige nettoformuer var 34.000 kr. lavere i 2022, end hvis befolkningssammensætningen havde været som landsgennemsnittet.

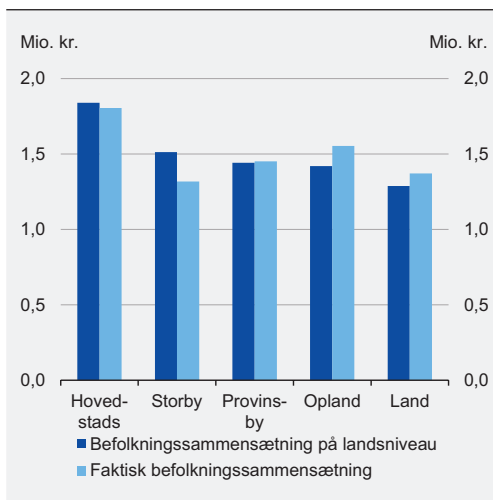
Den samlede betydning af befolkningssammensætningen i hovedstads- og storbykommunerne dækker over, at der i begge kommunegrupper er en relativt stor andel af befolkningen, der har en videregående uddannelse, hvilket bidrager til højere nettoformuer. Omvendt bidrager relativt mange unge og studerende, færre ældre og en relativt høj andel af ikke-vestlige indvandrere til lavere nettoformuer. I hovedstadskommunerne er det positive bidrag fra uddannelsesniveaut dog betydeligt større, hvilket medfører, at befolkningssammensætningen samlet set trækker mere ned i den gennemsnitlige nettoformue i storbykommunerne end i hovedstadskommunerne.

I oplands- og landkommunerne er andelen med en videregående uddannelse under landsgennemsnittet, hvilket isoleret set bidrager til lavere nettoformuer. Virkningen heraf mere end udlignes af, at der i disse kommuner er relativt mange ældre, færre studerende og færre indvandrere.

Figur 8.9 Betydning af demografiske og strukturelle faktorer på gennemsnitlig nettoformue opdelt på kommunegruppe, 2022

Figur 8.10 Gennemsnitlig nettoformue for faktisk og fastholdt befolkningssammensætning opdelt på kommunegruppe, 2022

Anm.: Personlig formue for 18+-årige. Betydningen af befolkningssammensætningen er opgjort ved at sammenligne med en stilistisk beregning, hvor befolkningssammensætningen for den enkelte kommunegruppe er som på landsniveau og skal dermed tolkes med forsigtighed. Se Boks 8.1 for metode.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

På tværs af de fem kommunegrupper har befolkningssammensætningen størst betydning i storbykommunerne. Hvis befolkningssammensætningen havde været som i befolkningen som helhed, ville storbykommunerne have haft den næsthøjeste gennemsnitlige nettoformue i stedet for den laveste blandt kommunegrupperne i 2022, svarende til 1,5 mio. kr. mod den faktiske gennemsnitlige nettoformue på 1,3 mio. kr., jf. figur 8.10.

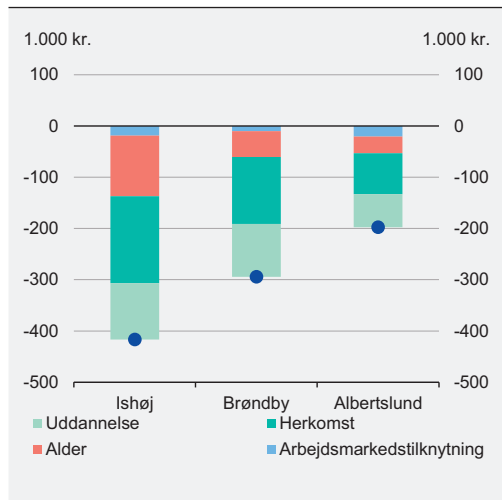
Befolkningssammensætningen er af stor betydning i kommunerne med de laveste og højeste nettoformuer

Den relativt begrænsede samlede betydning af befolkningssammensætningen i hovedstadskommunerne dækker over, at hovedstadskommunerne er sammensat af mere forskelligartede kommuner end de øvrige kommune-grupper. Således er de tre kommuner med henholdsvis de højeste nettoformuer og de laveste nettoformuer blandt hovedstadskommunerne.

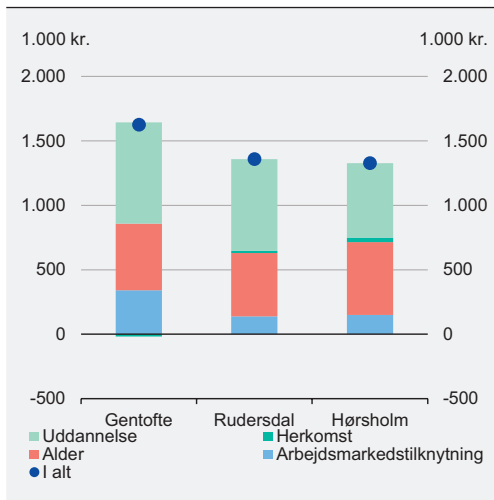
Ishøj, Brøndby og Albertslunds placering i bunden af den kommunale formuefordeling kan i høj grad forklares af kommunernes befolkningssammensætning. Med en befolkningssammensætning som på landsniveau ville Ishøj og Brøndby have haft en gennemsnitlig nettoformue på 1,4 mio. kr., svarende til medianformuen. Albertslund havde haft en nettoformue på 1,3 mio. kr.

Befolkningssammensætningen bidrog til at reducere nettoformuen med 200.000-400.000 kr. i Ishøj, Brøndby og Albertslund i 2022, jf. figur 8.11. Det skyldes især, at disse tre kommuner har den højeste andel ikke-vestlige indvandrere blandt alle kommuner.

Figur 8.11 Betydning af befolkningssammensætning på gennemsnitlig nettoformue, bund 3 kommuner, 2022

Figur 8.12 Betydning af befolkningssammensætning på gennemsnitlig nettoformue, top 3 kommuner, 2022

Anm.: Viser betydningen af befolkningssammensætningen for den enkelte kommune ved at sammenligne med en situation, hvor befolkningssammensætningen i kommunen var som på landsniveau. Beregningen følger samme metode som for kommune-grupper, jf. boks 8.1. Da kommuner er betydeligt mindre enheder end kommune-grupper, er opgørelsen på kommuneniveau forbundet med større usikkerhed.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

I de tre kommuner i toppen af formuefordelingen bidrog befolkningssammensætningen til at øge nettoformuerne markant med mellem 1,4 mio. kr. og 1,6 mio. kr. i 2022, hvilket især skyldes et højt uddannelsesniveau, jf. figur 8.12.

Ved befolkningssammensætning som på landsniveau er de gennemsnitlige nettoformuer dog stadig over 2,4 mio. kr. for alle tre kommuner, og dermed væsentligt højere end i mediankommunen. Det samme resultat findes ligeledes i andre hovedstadskommuner, jf. bilag 8.1. Det afspejler, at det også blandt højtuddannede er personerne med de højeste indkomster, der er bosat i disse kommuner.

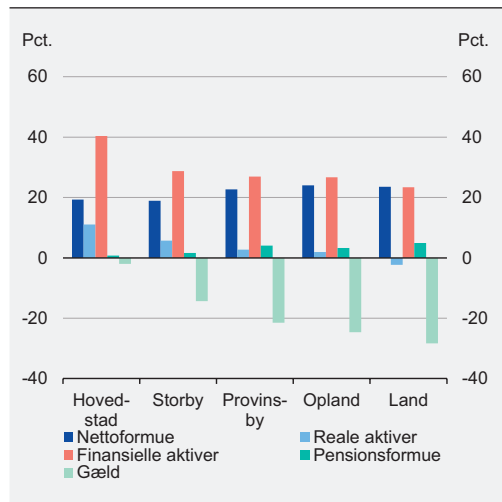
8.3 Udviklingen i formueforskellene

Fra 2014⁴ til 2022 steg nettoformuerne mindst i hovedstads- og storbykommunerne. Det kan især henføres til udviklingen i gælden, som blev reduceret mindre i hovedstads- og storbykommunerne end i de øvrige kommunegrupper.

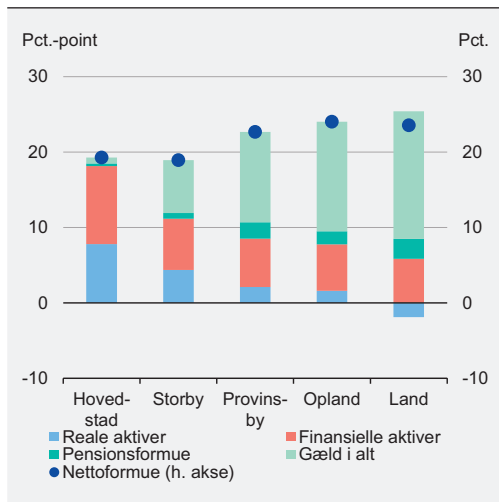
Efter finanskrisen i 2008-2010 har der været en generel tendens til, at husholdningerne har konsolideret sig. Især i provinsby-, oplands- og landkommuner har det ført til, at gælden blev reduceret fra 2014 til 2021. Kombineret med det efterfølgende kursfald på realkreditgælden i 2022, *jf. kapitel 3*, har det betydet, at gælden faldt betydeligt i disse kommunegrupper fra 2014 til 2022, *jf. figur 8.13*.

I hovedstadskommunerne steg den reale værdi af gælden med 21 pct. fra 2014 til 2021, mens den faldt med omtrent 20 pct. – ligesom i de øvrige kommunegrupper – i forbindelse med det store kursfald på realkreditgæld og inflationsudhulingen i 2022.⁵ Gælden var dermed omtrent uændret i hovedstadskommunerne set over hele perioden. Omvendt steg de reale aktiver og de finansielle aktiver mest i hovedstadskommunerne.

Figur 8.13 Den reale udvikling i formuekomponenter, 2014-2022

Figur 8.14 Vækstbidrag til udviklingen i nettoformuerne, 2014-2022

Anm.: Personlig nettoformue for 18+-årige opgjort i 2022-priser.
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Samlet set var væksten i nettoformuerne i provinsby-, oplands- og landkommunerne højere end i hovedstads- og storbykommunerne, hvilket i høj grad kan tilskrives forskelle i udviklingen i gælden, *jf. figur 8.14*.

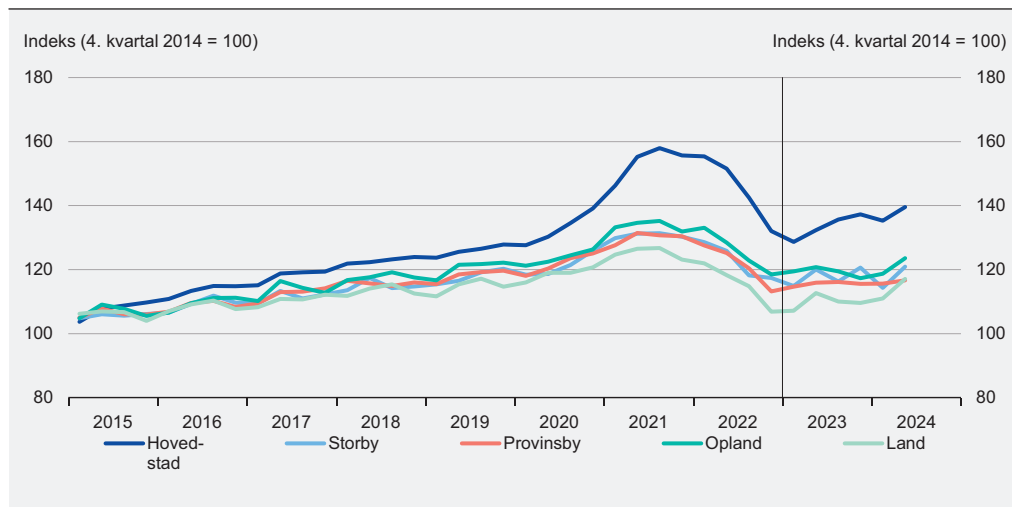
⁴ Formuestatistikken er tilgængelig fra 2014.

⁵ I formuestatistikken er det kursværdien af realkreditgælden, der indgår i opgørelsen af nettoformuen. Det betyder, at boligejere med fastforrentede realkreditlån, der ikke har valgt at opkonvertere, stadig vil fremstå med en reduceret værdi af deres gæld, da det er kursværdien af realkreditgælden – og ikke restgælden – der bruges til at beregne nettoformuen, *jf. kapitel 3*.

Udviklingen i både gælden og de reale aktiver i hovedstadskommunerne skal ses i sammenhæng med stigende boligpriser. Stigende boligpriser påvirker gælden via et øget lånebehov ved boligkøb. Boligpriserne steg klart mest i hovedstadskommunerne fra 2014 til 2021, *jf. figur 8.15*. I samme periode steg prioritetsgælden med 34,5 pct. i hovedstadskommunerne, mens den faldt i både land- og oplandskommunerne. Stigningen i boligpriserne var særligt kraftig i 2020 og 2021 i forbindelse med coronapandemien, hvor boligefterspørgslen steg, særligt i og omkring hovedstaden.

I 2022 førte den stigende inflation til en lavere efterspørgsel på boliger, både direkte gennem en udhuling af realindkomsterne og indirekte som følge af rentestigninger. Det medførte et fald i boligpriserne på tværs af hele landet, som var størst i hovedstadskommunerne, hvor prisstigningerne i årene forinden også havde været størst.⁶

Figur 8.15 Udviklingen i reale boligpriser opdelt på kommunegruppe, 2015-2024

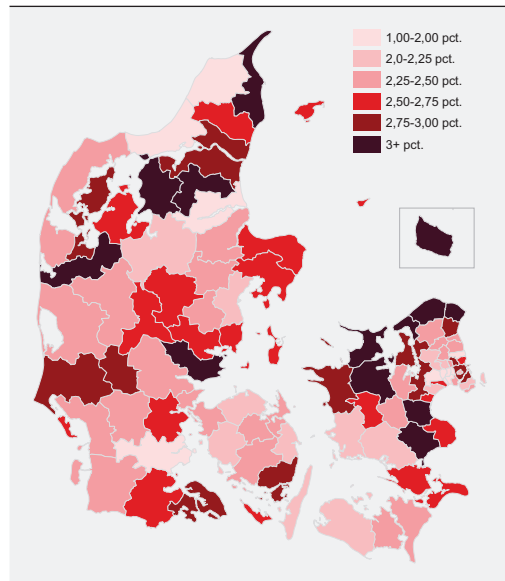
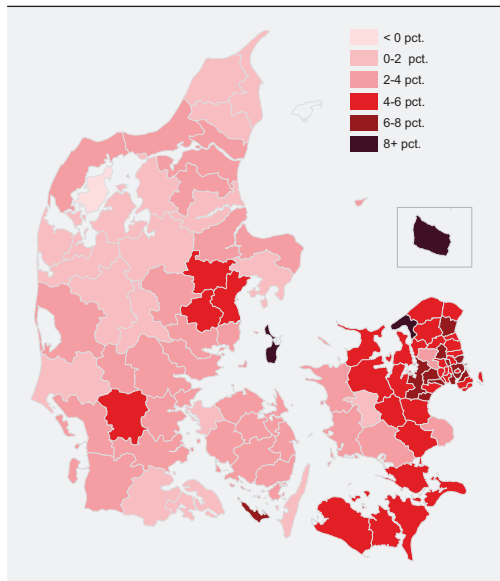
Anm.: Boligpriserne for kommunegrupper er de kommunale priser for parcel- og rækkehuse vægtet med kommunens andel af den samlede bestand af parcel- og rækkehuse i kommunegruppen. Boligbestanden i 2021 og 2022 er lineært interpoleret på baggrund af data fra 2020 og 2023, da der ikke foreligger data om boligbestanden i 2021 og 2022 grundet fejl i BBR. Den lodrette linje angiver status tidspunktet for formueopgørelsen i 2022. Boligpriserne er deflateret med forbrugerprisindekset.

Kilde: Danmarks Statistik og Boligmarkedsstatistikken fra Finans Danmark.

Størst stigning i nettoformuerne på Sjælland uden for hovedstaden

Nettoformuerne steg realt med over 1 pct. pr. år i alle landets kommuner fra 2014 til 2022, *jf. figur 8.16*. Kommunerne med de højeste stigninger i nettoformuerne er især placeret i områderne lige uden for hovedstadskommunerne.

⁶ Nationalbanken vurderer, at effekten af de store stød fra coronapandemien og perioden med høj inflation har omtrent indfundet sig i boligpriserne, som dermed fremadrettet, i fraværet af nye stød, vil være drevet af fundamentale faktorer, såsom indkomster og renter, *jf. Store stød til økonomien har drevet boligpriserne, Danmarks Nationalbank, 2024*.

Figur 8.16 Årlig realvækst i gennemsnitlig nettoformue, 2014-2022**Figur 8.17** Årlig nominel vækst i boligpriserne, 2014-2022

Anm.: Boligpriserne for året er opgjort i 4. kvartal. Boligpriserne for kommunegrupper er de kommunale priser for parcel- og rækkehuse vægtet med kommunens andel af den samlede bestand af parcel- og rækkehuse i kommunegruppen. Boligbestanden i 2021 og 2022 er lineært interpoleret på baggrund af data fra 2020 og 2023, da der ikke foreligger data om boligbestanden i 2021 og 2022 grundet fejl i BBR.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag og Boligmarkedsstatistikken fra Finans Danmark.

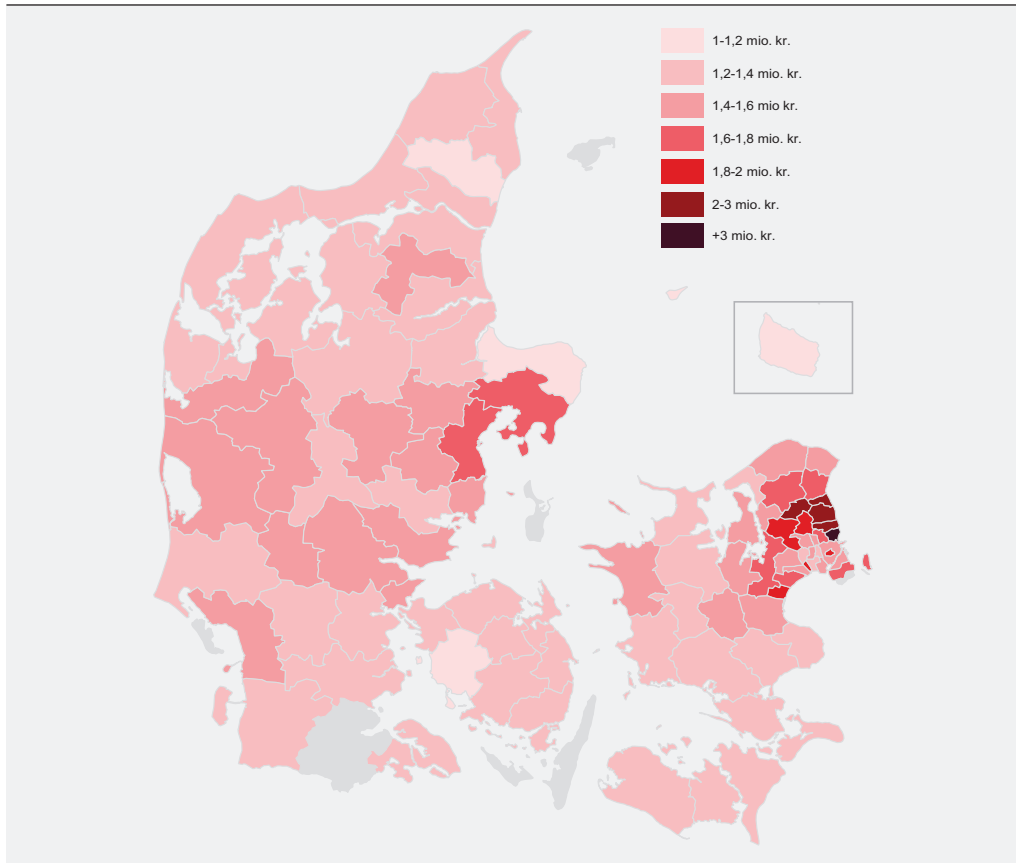
Den høje stigning i nettoformuerne i kommunerne omkring hovedstaden afspejler, at boligpriserne steg mest i disse områder, *jf. figur 8.17*. Stigningen i boligpriserne afspejler blandt andet en bølgeeffekt, hvor stigende boligpriser i hovedstadskommunerne spredes til de omkringliggende områder, i takt med at personer søger længere væk fra hovedstaden for at få råd til en bolig⁷.

⁷ Denne sammenhæng vises fx estimeret i boks 1 i *Regionale aspekter på boligmarkedet, Danmarks Nationalbank, kvartalsoversigt, 4. kvartal, 2016*.

Bilag 8.1 Gennemsnitlig nettoformue for kommuner opgjort ved befolkningssammensætning på landsniveau

Den gennemsnitlige nettoformue opgjort for kommuner på baggrund af befolkningssammensætningen for landet som helhed fører til en reduktion i den gennemsnitlige absolutte afvigelse i nettoformuen fra mediankommunen fra 20,7 pct. til 13,8 pct.⁸ Der er dog fortsat kommuner, som afviger betydeligt fra mediankommunen, *jf. figur B.8.1*. Det er et udtryk for, at befolkningssammensætningen alene ikke kan forklare de samlede kommunale formueforskelle.

Figur B.8.1 Gennemsnitlig nettoformue ved befolkningssammensætning på landsniveau opdelt på kommuner, 2022

Anm.: Ærø, Læsø, Samsø og Fanø er udeladt da befolkningen i disse kommuner er for lille til at sikre pålidelige estimater. Estimationen af befolkningsvægtene kan ikke gennemføres for Langeland, Dragør og Aabenraa, da nogle befolkningssgrupper, som findes på landsplan, ikke er til stede i disse kommuner (kvasi-komplet separation).

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

⁸ Opgjort på baggrund kommuner, hvor genvægtningen kan udføres, *jf. figur B.8.1*. Den gennemsnitlige nettoformue for mediankommunen ændres kun marginalt med 5.000 kr., når medianen opgøres for kommunerne med befolkningssammensætning på landsniveau.

